

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Illvstrivm Virorum Epistolae, Hebraicae, Graecae et
Latinae, Ad Ioannem Reuchlin Phorcensem virum nostra
aetate doctissimum diuersis temporibus missae**

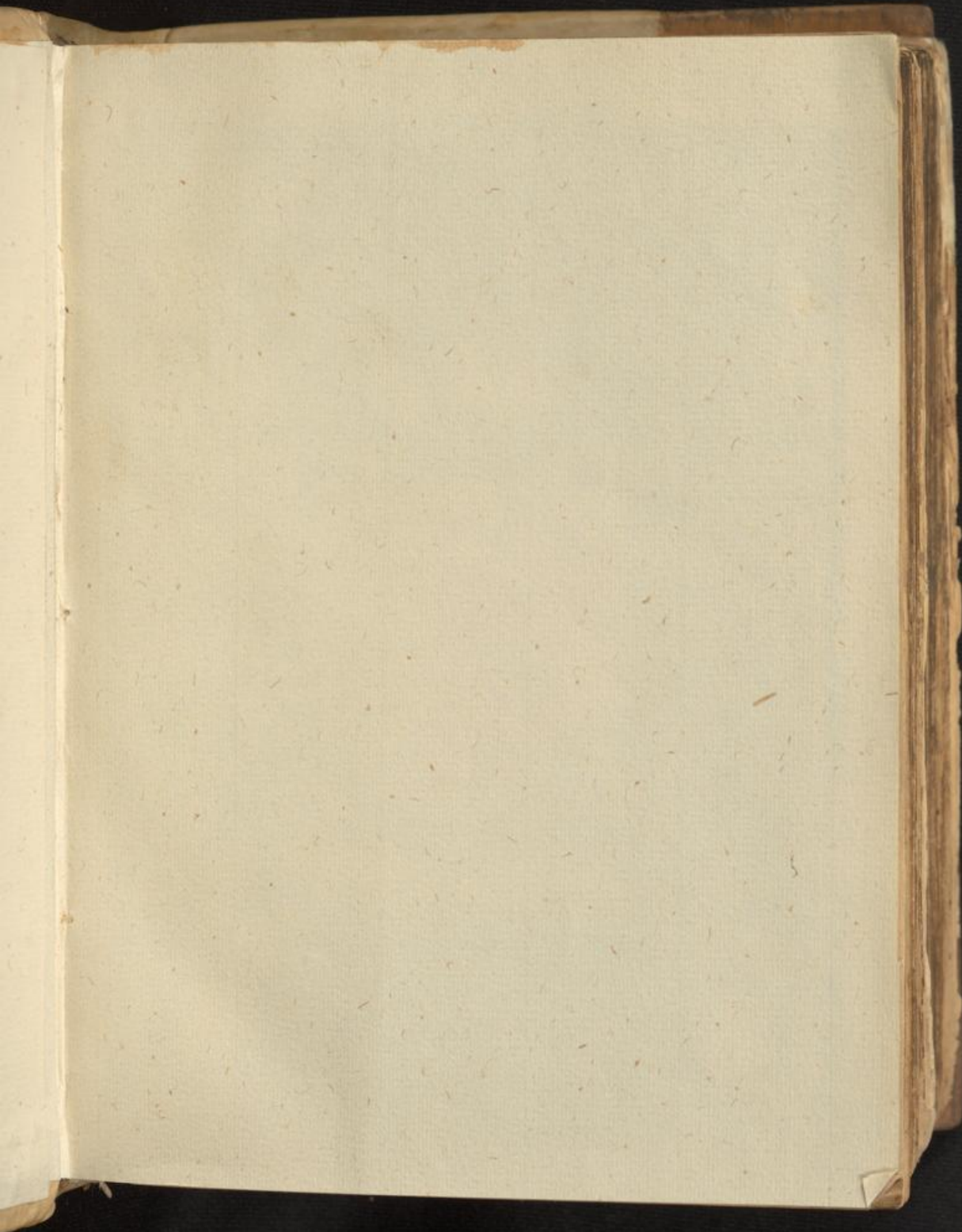
Reuchlin, Johannes

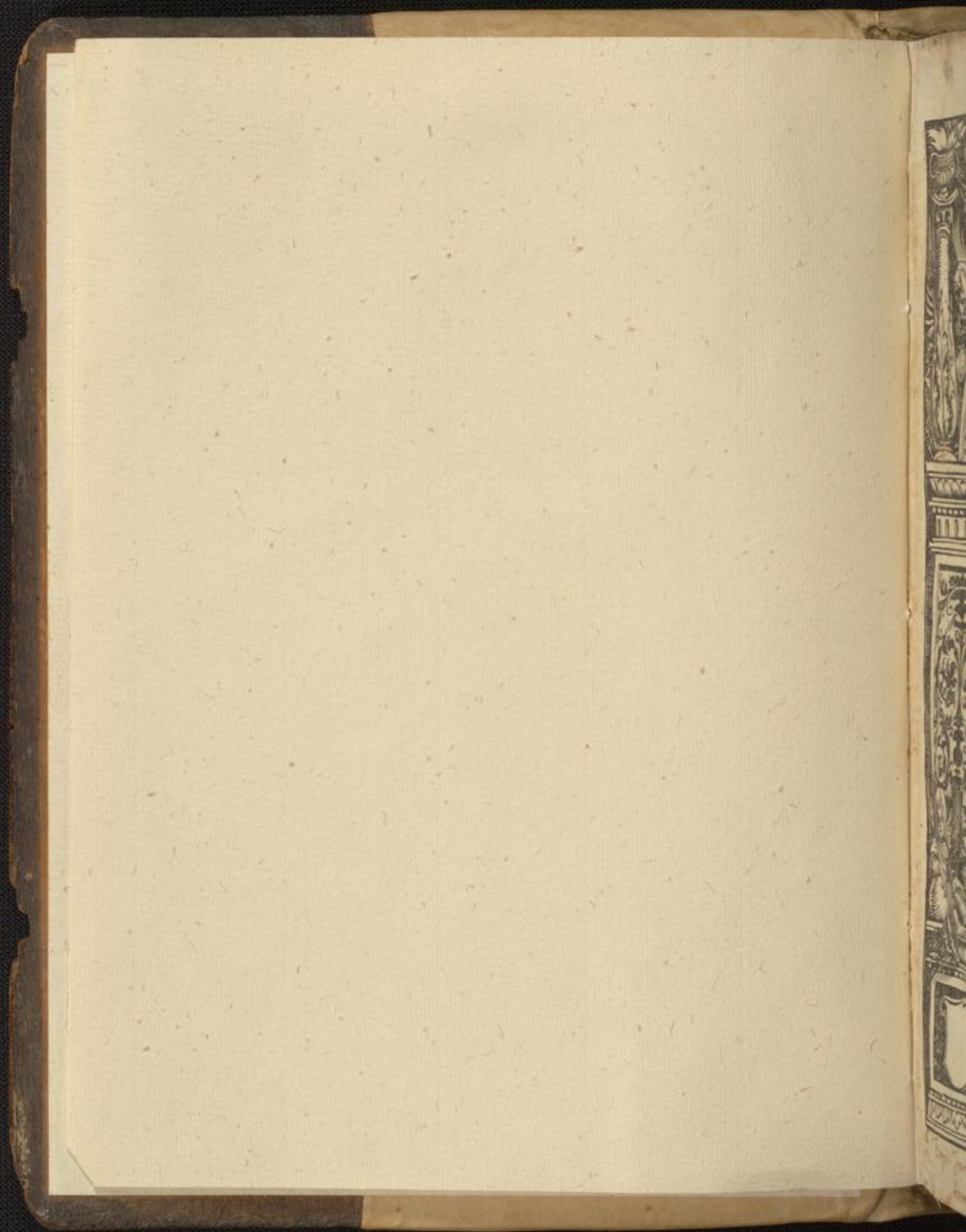
Hagenoae, 1519

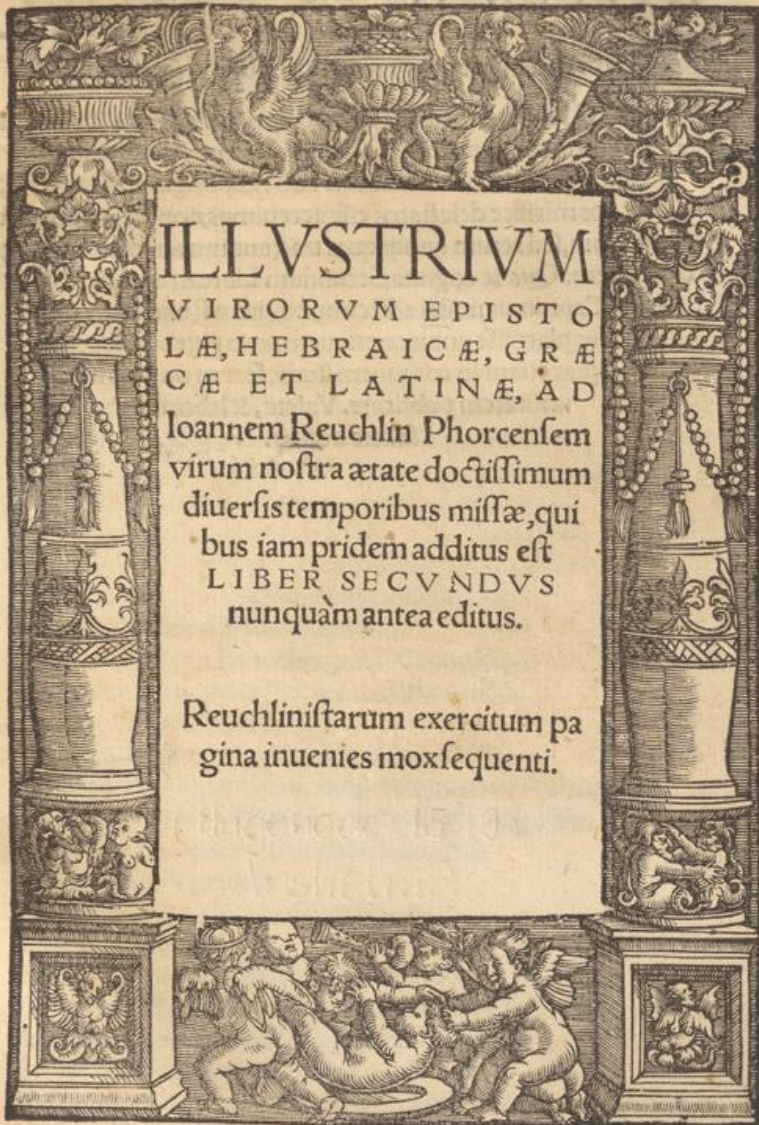
[urn:nbn:de:bsz:31-270838](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270838)

42 A 1205 RH

ILLVSTRIVM

VIRORVM EPISTO
LÆ, HEBRAICÆ, GRÆ
CÆ ET LATINÆ, AD

Ioannem Reuchlin Phorcensem
virum nostra ætate doctissimum
diuersis temporibus missæ, qui
bus iam pridem additus est
LIBER SECVNDVS
nunquàm antea editus.

Reuchlinistarum exercitum pa
gina inuenies mox sequenti.

THOMAS ANSHEL

mi Badensis Typographus Candidis Lectoribus.

ANNIS superioribus epistolas non inelegantes illustrium quorundam virorum uobis diuulgauimus, quas illi ad Ioannem Reuchlinum uirum doctrinae singularis scripserunt, quibus uos mirifice delectatos esse accepimus, non solum ob earum elegantiam, sed rerum quoque, quas tractant, miram concinnamque uarietatem. Qua re cognita, Secundum Librum ex Chartophylaclo Capnionis nostri adiecimus. Quem si una cum prioribus placuisse uobis cognouero, non pigebit me reliquas etiam in comunem studioforum omnium utilitatem publicare. Valete, & laboribus fauete nostris.

[Reuchlin's]

CAPNIONIS DEFEN

SORES ACERRIMI, VIRI

Germaniæ totius literatissimi splendidissimiq.

- D. Erasmus Roterodamus** uir seculi nostri doctissimus, qui **Ca**
pnionem suis diuinis operibus undiq; purgat ac defendit.
Hermannus Comes de Nuenar, nobilium omnium specimen.
Hulderichus de Hutten, uir omni in doctrina absolutissimus.
Reuerend. DN. Ioannes episcopus Roffensis.
Petrus Galatinus Minoritanus, sacrae arcanæ **Cabalæ** peritissimus
Martinus Groningus Bremensis.
Io. Potken Præpositus Coloniensis
Christophorus Vuelfer Præpositus Ratisponensis
Fabrics Capito Concionator Basiliensis, uere pius **Theologus**
Ioannes Oecolampadius Concionator Augustanus.
Iacobus Spiegel Selestanus I. V. Doc. Cæs. Secretarius.
Conradus Peutingerus I. Doc. Consiliarius Augustanus
Conradus Mutianus Ruffus Præpositus in Gotta.
Thomas Truchses Decanus Spirensis.
Laurentius Behem Babenbergensis Canonicus.
Sebastianus Sperantius Præpositus Brixinensis.
Guilielmus Copus Basiliensis.
Henrichus Stromer Aurbacchius Med. Doctor
Bilibaldus Pyrkaimer Norinbergensis, summæ doctrinæ uir.
Aegidius Viterbieñ. Gñalis Eremitarum S. Augustini.
Ioachimus Vadianus Vienensis Ordinarius
Simon Lazius Vienensis
Cuspinianus Cæs. Orator disertissimus.
Iohannes Cæsarius.
Georgius Simler Ordinarius Tubingensis.
Hermannus Buschius poeta, & Orator iucundissimus.
Henrichus Glareanus Heluetius poeta & Orator.
Eobanus Hesus Poeta & Orator.
Eleutherius Byzenus, qui **Triumphū in Cap.** uictoriam scripsit.

Michael Humelbergius Rauenspurgenſis.

Petrus Moſellanus Protegenſis.

Beroaldus Iunior Bononiensis

Nicolaus Gerbellius Phorcenſis

Philippus Melanchthon Brettanus

Beatus Rhenanus Seſteſanus.

Ioannes Quonus.

Ricardus Crocus

Ioannes Huttichius.

Petreius Aprobacchius

Crotus Rubianus

Erhardus Liſtrius

Eurycius Cordus

Paulus Gereander Saltzburgenſis.

¶ Plarique alii, & Germaniæ doctiſſimi, qui prope diem in
Capnionis innocentiam propriam in lucem dabunt opuſculum.

IOANNES HILTEBRANDVS

Suecingensis Studiosis omnibus S. D. P.

SUPERIORIBVS diebus optimarum
artium professores Ioannes Capnion Phorcen
sis uir egregie doctus, ad nos attulit quod ex ua
riis clarissimorū uirorū literis concinnaerat
opusculū hoc elegans, eruditum, elaboratū so
lenter atq; prospicienter, ut est ipse rei literariae
studiosissimus ac p̄stabilis homo sapientiae. Illud quā impēse no
bis placuit, risu & osculo excepimus, dignū arbitrati quod in aper
tum proferat, dignū quod in arce collocetur quasi illa Minerua
Phidiae, dignū quod labore atq; diligentia nostra in manus hoīm
ueniat q̄ emendatissimū. Tum q̄ ad comunē oīum studiosorum
utilitatē, & generosi animi Capnionis nostri laudē spectare uide
batur. Tum etiā q̄ epistolae in eo ipso sunt familiares, quotidiana
no purōq; sermone cōtextae, non latine modo, uerū & graece & he
braice, quas nemo bonus rerū aestimator aspernari poterit. Quip
pe q̄ fluunt, q̄ affectatae non sunt, q̄ curā non dico non norūt sed
respuunt, hoc est de cōposito nō recipiunt, & accedentē inferriq;
cupientē excludunt, ita ut diligentiae quidē sint penitus in his uesti
gia, sed repressae quodāmodo & repudiatae. Non sum ego tā solers
ut introspicere possim ingenia tot tātorūq; uirorū, diiudicareq;
magnitudinem eorum atq; fecunditatē. Quod si quispiā omniū
oēs ea ratione & animo lustrauerit, nihil aliud inueniet, q̄ q̄ orna
tissimi uiri copiosam & arcanā multiplicis disciplinae peritiā ac
bonitatē cū summa prudentia coniunctā in Capnione nostro ita
amplectuntur ut admirātur, ita admirātur ut cōmendare nō desi
nant. Adeo ut perspicue *καθάπερ ἐν κατόπτρῳ καὶ ὡς περὶ ἐν γραφῇ*. i.
tanq̄ in speculo & tanq̄ in tabula ex illis est uidere uaria testimōia
uitae doctrinae atq; cōmentationū nobilissimi Capnionis nostri,
uiri ut semel laudes eius in summa cōplectar, digni, quē unice dili
gant amēt & uenerētur honestissimi quiq; utpote talis qui ad mul
torū cōmoditatē natus uideatur, quēq; oīs dubio procul sit admi
ratura posteritas, cū liuor quieuerit, & autoritatē dies lenta p̄scri
pserit. Est illi mite ac tractabile ingenium, facies liberalis, est inge

E P I S. ILLVST. VIRORVM AD

nus totius corporis & quidē senatorius decor. Sed ne fortasse me putetis indulsisse amorī meo, supraq; q̄ res ipsa patitur sustulisse, a prædicatione illius tā&si inuitus digredior. Siquidē fide mea sp̄o deo, oīa longe ampliora quā a me dicuntur inuentu esse facilima: Diligo quidē uirum ardētissime sicut meretur, uerum hoc ipsum amantis est, non onerare eum laudibus quē amore prosequitur. Accipietis igitur iā nunc quēadmodū speramus ἀμφοτέρως χερσὶν .i. ambabus manibus bonarum literarum amantissimi paruū hoc opusculū, & degustabitis huiuscemodi illustrium uirorū scribendi genus, impressionis nostræ æqui iudices, affectiq; beneficio minime ingrati. Quod si feceritis, dabimus bene iuuante Domīo magistro Christo IHESV, rege & iudice & deo nostro meliora in posterum, nec non bonæ frugis plenissima. Valet.

Philippus Melanchthon Brettanus
Lectori S. D. P.

SOLENT inter genera literariorū monumentorū egregie probari q̄ natura facilius q̄ arte fluunt. Illis em̄ plane quid in cuiusq; sit ingenio situm spectari potest, uti natura natā artem Pythagorica disciplina constat. Inter illa p̄cipuum est epistolare quod familiaritate sua calorē subitū ostēdit, multa laude celebratum a grauiſſimis autoribus. Epistolis em̄ res maximæ plerunq; agūtur, quare ut de plurimis quæ legātissime scribi diciq; possit literas ad Ioannē Reuchlin summa integritate, summaq; prudētia uirū scriptas, multiiuga eruditione prodire uoluimus. Quod Germaniæ nostræ clarius cōtingere nihil possit, q̄ si autore Iohanne Reuchlin quē ῥῶσε δὲ ἐν κόσμῳ σε θεῶν ἡλευκῶπις ἀθὴν, exterarum gentium monumentis laudetur splēdide, hoc nanq; epistola fere oēs argumento notantur. Cæterū qui sit epistolaris character rectissime cerni potest, nā familiaritate regunt artificii ne sermoni epistolari satisfecisse negantur, qui Libanio Sophistæ placet. Finis em̄ a Libanio epistola ὁμιλία ἐγγράμματος ἀπὸ παντὸς πρὸς ἀπαντα γινόμενῃ καὶ χρῆσθῃ σκόπων ἐκ πληροῦσα ἐρεῖ δὲ πιστὴ ἐν αὐτῇ ὡς πρὸς ἀπαντα πρὸς ἀπαντα. Quod ita uidetur expressisse M. Cicero eleganter quidem & uti suis ingenii moribus solet foelicissime ad Cu

IO. REUCHLIN LIBER SECVND.

tionem, unum illud certissimum epistolarum genus, cuius causa res ipsa inuenta est, ut certiores faceremus absentes si quid esset quod eos scire aut nostra aut ipsorum interesset. Epistolas igitur contentas sermone puro qui lumen rebus adhibet, ac emendato, quem Cicero latinum uocat, familiari dilucido ac breui, quod hoc sermonum genus dialogo similitimum putetur. Denique proprio ut res effingi quam explicatissime uideatur habetis adulescentes optimi, ut artem imitando discatis, magna enim pars artis imitatione continetur, ut est apud Quintilianum. Neque quo studia uestra magis adiuuari queant uideo quam iunctis exercitiis ac imitationis uiribus gratas sententias latinis uerbis, latinis uero lectis uerbis aliis pronunciate. Idque frequentissime ut profuisse uobis Ioannes Reuchlin Germanorum studiorum antesignanus dicatur. Illis enim si uos eruditos uiderit ut antea dedit plura, grauiori uos munere donabit. Valete.

Marfilus Ficinus Florentinus Ioanni Reuchlin
Phorcensi, & Ludouico Nauclero Germa
niae Iuriconsultis S.

SCRIBITIS ad nos uestroque nomine Germaniae principes Florentiam adulescentes erudiendos tanquam ad Academiam mittere. Sed ea interim elegantia scribitis, ut non ad Academiam filios, imo ex Academia mittere uideamini, atque apud exterarum nationes perquirere uobis iam domesticam disciplinam. Quae rerum uicissitudo est? Quantum insolentes plerique more sophistarum aliena temere profitentur, tantum uos modestissimi uiri uel propria ritu Socratico diffitemini, hoc praeter ceteris admirandi, quod quam curiose multi lapillos terrae uisceribus reconditos perscrutantur, tam accurate uos caelestem sapientiae splendorem ubique gentium prosequimini. Quamobrem incredibili quodam amore erga uos affecti, adulescentum uestrorum curam pia mente suscepimus. Et in primis insigni pietate hospiti commendauimus. Dabimusque in dies operam ut ager natura fertilis frugem quandoque proferat felicissimam. Vos igitur bono animo estote, & principibus uestris nostro nomine respondete. Magnanimum Laurentium Medicem cuius & ipsi clientis sumus adulescentum prouidentiam libentissime suscepisse. Valete.

EPS. ILLVST. VIRORVM AD

Ioannes Streler I. Doc. Ioanni Reuchlin S.

CERTIOR factus es certo scio quale ocium nobis sit, & qualis ualetudo, quæ deniq; prouisio doctorum hominum atq; aliarū rerū necessariatū. Fruimur nos singuli bona ualetudine, Incipiunt nunc uacationes quibus dabimus operā libris græcis. Ea in re ad prima elementa addiscēda meliorem p̄cepto rem habere in hac urbe non possemus q̄ noster patronus sit. Scribimus quotidie & græce & latine. Versamur nunc in tertia declinatione synaresiata. Post uacationes leget Christophorus Landinus Horatiū & rhetoricā Tullii nouā. Lippus uero cæcus æneidos libros Maronis & Quintiliani opus. Mihi uideat non fore inutile ut accederent ad aliquos saltē Dionysius & Ioannes, quibus patronus noster consulere quicquid noluerit, nescio quā ob rem. Quid tu uelis me in hac re agere fac non ignorem. Scripsi etiā tuæ humanitati de Angelo Politiano doctissimo utriusq; linguæ uiro, quid agēdū sit. Nā is cōtinuo est apud diuinū illū uirū Comitē de Mirandula apud quē etiā ego ipse his diebus fui. Cōmodiorē autē uia excogitare non potui, qua mihi in eius Comitē aedes ire tandē aliquā liceret, eūq; illic philosophatē audire, q̄ ut te ipm tanq̄ tuo nōie atq; iussu illi cōmendarem. Sic em̄ finxi, qui statim ait. Est ne is qui superiorē anno penes me hic fuit, aliqua de Orpheo interrogans si recte memini. Ad hæc nos tuos ei cōmendauit, rursus certe nobis pollicito summā humanitatē quibuscunq; in rebus possit p̄desse. Vnū hoc deniq; orabat, ut si qui istic uel in monasteriis uel aliubus essent libri rari, eorum ad se indicē mitteres. Quod si essent aliqui ex antiquissimis emendate scripti litera Longobarda ne se cælares, quorū em̄ sibi copia non esset, eos se curaturū ut excriberētur aiebat. Da igitur operā ut illi mos geratur, quo nō ei tñ sed etiam Laurentio Medici gratissimum facies. Bibliam hebraicam hactenus habere non possum. Vale. Ex Floreñ.

Ioannes Streler, Ioanni Reuchlin S. D.

Martinus Breminger tibi offert Platōis opa cū Theologia, Heptaplū ac Miscellaneas Angeli Politiani, de exp̄sis tūcū eo cōuenias, librorū p̄cia mihi iā soluisti. Plotini opa sunt finita, q̄ si optas fac ut scia. Nullos libros græcos hic uenales reperio. De Biblia hebraica ero certior cum Holtzhuser uenerit ex regno

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Neapolitano, alia non sunt impressa, Valemus oēs recte, Dionysius profecto bene studet, te non poenitebit impendiorū certo scio, nullis eget calcaribus, tamen Italiam amare nō uult, Sēper autem plus cuperet uiuere in Germania. Scribūt ad me frater me⁹ & sororius Vitus Regel multa de tua erga eos humanitate singulari, ago tibi gratias, q̄ non solū me, sed etiā meos amore prosequaris. Vxorē tuam pudicissimam ualere plurimū opto. Tu quoq; bene uale uir obseruandissime, & me commendatū habe. Dominus Mirādu lanus nūc Ferrariæ studio incūbit, de reditu suo nescimus. Cætera ex Martino audies. Iterum uale optime. Florentiæ iiii Kalen. Iulias. Anno. M. cccc. lxxxii.

Ioannes Franciscus Picus Mirandulæ dominus, Concor diaq; comes, Ioanni Reuchlin Phorcēsi uiro doctissimo.

Salus tibi uir doctissime, Tertio iā ex negotio mihi Germaniā spectēti id anio inter eximia desyderia penit⁹ infederat, ut te de facie cognoscerem, quē ex literariis opibus pridē suspexeram, Sperabamq; facilius eo fieri me uoti compotem, q̄ tui ducis regio non abesse diceretur a loco in quo celeberrimus iste Regum principumq; conuentus agitur. Quem tua etiā præsentia (quando huc plurimi & præcellentes uiri confluxerunt) honestandū impensius coniectabar, Sed inania plurimū nostra uota, incēsum quippe diu animum cognoscēdi tui Bonomus Tergestinus antistes tū inflam mauit, cū omne desyderium prorsus elanguisset. Vbi enim rescui per occupationes tibi non licuisse discedere, tuarū illico præconia laudum intonuere, adeo ut & maceratus desyderio sim, & euanida spe prorsus fluctuauerim. Hinc uenit in mētem ut damna istæc re sarcire quoquo modo per epistolam curarē. Scias igitur uelim me tibi, me tuæ uirtuti tā addictum q̄ qui maxime. Quod ne dictum ad præsentem gratiam putes, Testatum id omnibus relinquent nō nullæ scriptiōes meæ, Nam & in septimo operis cuiusdam de rerū prænotione libro, & in carmine Heroico, quod de mysteriis in Germaniam cœlitus lapsus procudi, honorifica tui mētio facta est. Ad scribito ergo me posthac in Rationario tuo, inter ea nomina quæ tibi debent quod de literis optime es meritis. Sciasq; uelim q̄ ni a turbulentissimis negotiis detinerer, ad te uisendum conuolassem. Pro meis enim oppidis fortunis omnibus ad cæsarem me contulis.

EPIS ILLVST. VIRORVM AD

quem pro sua clementia proq; mea in illum fide & meritis exorandum speraui. Vale, mei memor. v. Aprilis. M. CCCC. V.

Gabriel Bossus Mantuanus Secretarius, Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D.

Spectabilis & clarissime doctor tanq; frater honoratissime, Accipi literas tuas humanitatis & eloquentiae plenas, quibus exemplaris Homericæ expeditione accuratissime mihi comendasti. Recte sane facis ut qui alioquin doctissimus es, etiam illa heroica lectio ne plurimum delectari uidearis. Veruntamen non erat opus adderes calcaria equo sponte currenti. Ego enim pro mea in te obseruantia nihil quod ad rei perfectionem attinet intactum reliqui, futurumq; ita est ut librum ipsum breui in manibus meis sim habiturus, quem postmodum ad te transmittendum diligenter curabo, quo uoti tui compositus fias. Vale mi frater suauissime, & me ut tuo utere. Mantuae. xiii. Kalen. Ianuarias. Anno. M. CCCC. XC.

Gabriel Bossus Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D.

Spectabilis & praestantissime doctor tanq; frater honoratissime, Redditae mihi fuerunt literae tuae, iiii. No. Martias obsignatae, quibus percepi ardentissimum animi tui desiderium, ut Homerus in latinum translatus de quo iam diu firmissimam spem tibi inieci, ad te illico afferatur, aperuistiq; propterea mihi baiuli occasio nem, ne diutius in desiderio atq; expectatioe tenearis. Ego qui promissa in animo semper infixam habui, laboraui die noctuq; ut Homerus ipse totus sine mora transcriberetur. Verum fortuna aduersante scriptor uariis implicitus negotiis inchoatum opus absoluerenon dum potuit totum, Quapropter ne uerba pro factis tibi dari fortasse putes, statui partem ipsam perfectam magistro Petro Arlunensi Papiae studente ad te dare, quo dum altera pars perficietur, interim aliquid habeas quo cum musis ludere possis. Mitto igitur quinternos ut aiunt octo, inter quos ultimus est paucum scriptus, & illud est in causa, quod in exemplari nihil in latinum amplius inueniebatur translatum. Quare non admirare debueris, reliqua omni diligentia persolui curabo. Vale. Et si aliud est quod a me uelis iube, praecipe, mandata. Nam nunc mihi plurimum satisfacere uidebor, cum cognouerit tibi usui atq; adiumento fore. Quingentulis, vi Nonas Aprilis. M. CCCC. LXXX. primo.

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

Petrus Bonomus Tergestinus imperialis Secretarius Ioanni Reuchlin Phorcenfi.

Saluus sis mi Ioannes. Scripsi iam decies Bernardo nostro, itidēq; & Fuchsmagus noster fecit, ut optatos illos libros quos tan tope quaesiuisti ad nos mitteret, quo tibi ubi uelles p̄sto essent. Nihil uir ipse uel q̄ nimiū fortasse uxorius uel qd̄ honestius te credere uelim magnis ac arduis rebus implicitus haecenus rescripsit, Quapropter demū iā hoīem mordicū literis meis infecutus sum; excitabitq; ut spero stimulus, qui blandiciis non potuit. Tu interea perfer moram, habes enī paruum istū tuum libellū qui consolari te potest dum altero cares. Affereſ omnino & antiquus si Bernardus non dormiat, & cū ad me puenerit, tibi seruabitur illaſus, Iacobus tuus Loans an adhuc Viennae uiuat ignorās sum. Erat tū paucis ante diebus illic, ubi eū reliquisti. Tu vale & me ama, parcaſq; si & raprim & pauca ad te scripsi. Nuncius enī iam itineri succinctus me adiit & petiuit literas, arrepto quas tumultuarie calamo ad te dedi.

Ex Iyntz Die secunda Martii. Anno. M. CCCC. LXXXII.

Petrus Bonomus Regius Secretarius Ioanni Reuchlin Phorcenfi.

Saluus sis uir clarissime. Accepi nudius tertius tuas literas, q̄ & si calamitatis quandā faciē p̄ se ferebant, fuerunt tū mihi iucundissima, utpote ab amicissimo hoīe & doctissimo uiro p̄fecta, tua enī scripta attico illo melle cōdita, q̄liacunq; tēporum conditio offerat, exhilarant animū. Doleo p̄fecto mi Reuchlin principis tui intempestiuū obitū, tum ob caetera multa quae in eo cōmoda nostri temporis fuerant, tū tui potissimū causa, Sed nec locus est hic fatum hoc deplorandi, nec si esset, rudis haec Minerua nostra satisfacere desyderio tuo posset. Acquiesce ergo tu qui uerus es stoicus, quiq; alios consolari optime nosti huic rerum turbationi qualis in dies uiuentibus ingruit, nec te ideo torqueas aut maceres, Est enim communis haec omnium uaria fors. Ego tibi quantum & uires meae ac amicorum poterūt satisfacere curabo, si clarius quid petas intellexero, Sum enim adhuc dubius an aulicus fieri uelis regius, an literas tantū quas protectionis & familiaritatis appellat ex optes. Scribe igit̄ ad me q̄primū, & interea reb⁹ aduersis animosus atq; fortis appare, & æquam memento rebus in arduis seruare men

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

tem. Habebis enim oēs eos patronos quos tibi uirtute tua undiq; cōparasti, qui te non sinent ab inuidis calcari. Vale. Ex Augusta Vinelicorum xxi. Aprilis M. cccc. lxxxvi.

Bernardus Perger Cancellarius Austria, Joanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

DO lens literas tuas accepi, quia me absente Lynciā te petere fortuna dedit, profecto mallem me nescire te illic esse, adeo molestabor hic animo, q̄ iucūda tua conuersatione & doctrina carere debeā. Et nisi conditioni tuā officere timerē, dñis & amicis meis scriberem, q̄ in absoluendis negociis tuis diem de die traherent, quousq; ipse me uideres, adeo me tui capit desyderium uiden di. Noui tamen mores curiā nostrā, sperans & si moram nō procrem, sua sponte etiā quantumcunq; te inuito sese offeret. Nam ipse hic paucis diebus ut spero absoluar, & ad te non ad Lynciam q̄ mihi inuisa est properare curabo. Si autem interea utiq; te abire contingat, me tui amantissimum existima, & mihi crede, non minus te q̄ alterum parentem meum & colam & uenerabor. Petis literas cōmendatitias ad Vualdner, eas his alligatas ad te mitto, tum & quasdam alias literas pertinentes in Cancellariam meam, quas omnino tu ipse rogo exhibeas. Hei quantum infortunium, saltem affuisset ille Petrus, quem saepe coram te in carmine doctissimum extuli. Is saltem pro me amici officium gessisset, sed ipse ille nescio quorsum ad capiēdam ecclesiā possessionem sibi per Cæsarem donatā ante me dudum exiuit, breui tamen rediturus. Reliquum, nisi sperarem me Lynciā te conuenturum, cœlum & terram execraret. Si interea tibi fuerit tādiosum stare in diuersorio publico, iam scribo cuidam de Cancellaria mea, ut te in conclaue meum inducat. Et quicquid literarum uel græcarum uel latinarum habere uolueris, ad usum tuum donec in Lyncia moraberis illic inuenies, & utere ut uoles. Fac tamen ut aliquod monumentum literaturæ græcæ mihi relinquant ut cum uenero, te absentem nihilominus præceptorem sentiā. Scribo in fauorem tui Georgio Schrotel licentiato, ut & is uotis tuis obsequens in curia nostra imperiali pro expeditione Comitum tui diligenter tibi assistat. Doctor Fuchsmagus æque ut ego fortunam acufat, q̄ te condiscipulum olim suum uidere non possit. Salutat autē te his meis, qui cras aut perēdie iturus est orator regius in Vngariā.

I O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Vale ex Vienna, die xxvi. Martii. M. CCCC. lxxxii.

Ioannes Crachenberger Ioanni Reuchlin Phorceñ. S. D.
Pergratum mihi fuit dignissime uir in literis tuis ad Petru Bo-
 nomum mei memoriam fecisse, & Amphiois titulo decorasse.
 Placuit profecto illud adiectu, omnes enim, ut dicitur, sua uita
 te laudis rapimur, quauis nullos muros huc usq; adificare potuerim
 sed fundo iam uillae coepto sub spe altioris structurae exornadae, e ter-
 ra saltem serpere non ualeo. Tenax gleba est, nec uicinis nostris grat⁹
 labor, Scit tua humanitas quid uelim, supplicauit tibi ut de nomine
 graeco inueniendo opera adhiberes, quo honestius in latinis literis
 q̄ barbaro hoc uti posses, an feceris ignoro. Iteru oro, ut id facias,
 & si tibi dignu uidebit ad me scribas. Nec dedigneris hoem qui se
 diu tibi totu dedit, & inter seruos numerari tuos delectat. Vale do-
 ctorum decus, Ex Lyntz xix. Februarii. Anno M. CCCC. lxxxiii.

Ioannes Fuchsmag Iuris utriusq; Doctor, Ioanni
 Reuchlin Phorcensi. S. D.

Gratissimum fuit uidere figuram Saphiroth, quo lucidius intelli-
 go, & compertum habeo hebraeos gentem superstitiosissimam &
 illorum autores. Pridie rex Ungariae literas ad Caesarem maiesta-
 tem secundis rebus gestis plenas dedit. Quia uero illae totum christia-
 nitatis nomen hilaritate exultare, nosq; omneis uictoriae congratula-
 bundos facere debent, eas te latere nolui. Quidam insignior Turci
 capitaneus Alobec appellatus, qui Symandriam uulgo Sandro di-
 ctam tenet, quindecim milibus uirorum transsylvaniam in Siben-
 burgen insperato ingressus, magnam & hominum & aliarum reru
 praedam captam abigere tentauit, quoniam tunc illae terrae capite
 carebant, cum Vuayuoda Transsylvanus officium suum resignaue-
 rit, nec dum alius substitutus extitit. Turcus ipse in hac rerum confu-
 sione uictoriae spem sibi facile persuasit. Quod profecto ut concepe-
 rat (nisi Deus Opt. Max. populum suum armasset) factu facile fuit
 Sed cum ita saeuissent in omne aetatem, abituriq; fuissent, necesse e-
 rat iter arripere per quaedam loca aspera, montosa, & strictissima, ut
 bini uno ordine uix incedere possent. Nostri gratia omnipotentis
 animis confortati, illam conuallem & Clusam priores occupauere,
 & transeuntibus Turcis exitum ademerunt. Commissum est preliu
 Turci qui in illo stricto se conglomerare & acies struere minime po-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

tuerunt, a nostris uiriliter aggressi, & usq; ad unum deleri, omnisq; præda & christianus qsq; abactus tū liberatus est. Scribit hæc Hūgaria rex Cæsareæ maiestati hortando ut credat, qm̄ ita ueritas rei se habeat. Quare cōgratulare uictorib⁹, iūcta gratiarū actiōe optimo deo nostro reddenda, q̄ populū suū afflictū misericordiæ oculis respexit. Vale. ex Lintz citissime ultima Februarii. M. cccc. lxxxiii.

Franciscus Bonomus Tergestinus Sereniss. Ro. Reginae
Secretarius Ioanni Reuchlin Phorcensi.

S Aluus sis Capnion latentissime, sic em̄ iure te nuncupē, q̄ mihi iste inter sacras patrū nostrorū literas mensē fere delinueris. Cū alioquin scires nos adeo earū cupiditate teneri, ut nulla p̄sentis morbi tā uehēmēs uis unquā ingruerit, quin semp̄ aliquid ex sancta lingua uel de lectulo tangeremus, cū p̄ oculorum imbecillitatem lectiōni nullus esset locus. Nec illud sane nos a proposito dimouit, q̄ compertum haberemus potissimam agritudinis nostræ causam fuisse continuum per mensem a prandio statim laborem, dum prima eius rudimenta capere contēderem. Sed perge queso ut corpisti, & pro nobis quoq; aliquid reponas, quo me dū regu morbi reliquias Cleopyrgotanae aulae deliciis, puellarum salutatione & omni deniq; uoluptatum genere, per quas morbus is pelitur excusserim ocyus, de equo de curriculo de nauī utenq; locus dederit, docere possis. Reliquum est ut te moneam, maiorem nos in dies rectæ ualitudinis profectū agnoscere, id quod unus Mœenas noster immo pater hætenus præstitit, ac in dies magis præstat. Hic unus (ut obiter scias) ereptam fere nobis per clinicos uitam restituit, hic nos exanimis iam seruauit. Huic quicquid sum, quicquid in nobis reliquum est debeo, hic mihi loco ueræ genitricis fuit. Scribo ad eum paulo longiorem epistolam de medicorū seculi nostri impitia. Si nō uacat is, oro tu legas, ut uideas quo mō hi nos in hac agritudine torserint. Fœlix ualeas. Ex cleopyrgotanae regiae nuptiis.

Adolphus Occo illustrissimi Sigismundi Archiducis Austriae
Medicus Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

O Blestauī me mirifice literarū tuarū oblatione, nō modo q̄ docti hominis doctrinā pariter & eloquentiā p̄cipuā redolerent, & si hoc mihi omni tpe iucundū est, Sed etiā q̄ summam tui erga Adolphum charitatem beneuolentiamq; præferre

I O. REUCHLIN LIBER PRIMVS

bant, & reciproco me abste amore teneri intelligam. Quod & si in dubitatum mihi semper fit, recenti tñ memoria uegetatur, incendi tur, & ueluti e somno excitat animus amici. Cōgratularis mihi fortunisq; meis, pergratū est, & ego mediocriter admodū gaudeo. Cū magno nanq; emolumento curæ maximæ & iugis labor accessit. O qñ parabitur aliqñ ut his molestiis uacuis philosophiæ quā penitus abdicare compellor, mihiq; & amicis uiuere possim. Et tecum amicissime Reuchlin nunc præfens, nunc per literas conuiuere, feram, & tempori seruiam, adnitariq; uolente deo ut tibi gratulādi locum nō euacuem. Vale amicissime doctissimeq; mi Reuchlin. Isq; noster perseueret amor quem uulg⁹ intelligere nequeat. Cuiq; uix aliquid possit adiungi. Coniugi tuæ tibi obsequentissimæ amicisq; ceteris me plurimam efficitō cōmendatum. Ex Inspruck in profesto Diuæ Catharinæ. Anno Christi M. cccc. lxxx. primo.

Adolphus Occo Medicus Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Salue uirorum amicissime, Gaudeo te rediisse reducēq; Adolphi tui memoriā ante oculos animūq; uersare, Ego ut soleo semitā meā tero. Seni meo aduigilo, lucellūq; qd puenit qd apud nostrates nō exiguū esset, cū studiorum meorum grandi iactura de more offertur, crescunt opes, abit aut abiectior iacere cogitur philosophia, dulcesq; ante omnia Musa. Nescio quid tibi benigniore aliquo numine conceditur. Res gallicas Italicasq; ex me petis, tu non dubito (ita nanq; affinitate italicis iuncti estis) melius nosti. Scribo quod proxima nocte allatum est, Gallorum Nico medes qui uictoriam semper in animo uersat a pontifice admiffus est Romam ingredi, comitatu. iiii. millium equitum suffultus. Explorauit pontifex in saltibus & syluis Romanis quas nosti, plura habere armatorum millia. Deprensi aliquot Cardinales qui confessi sint cum rege factionem pro uinculis Petri operas secretas sese impendisse. Ursinus igitur quidam cum decem milibus Romam ingressus contra Gallos oīa sese passurum promittit Columnensium domus & palatia intra urbem ut solet euertuntur. Habes summā rerum. In summa aut summarū tota Italia in turbido est. Vix cōiici potest quod nam litus æstuātis maris impetus allidet. Sic meriti, sic uisum est superis, nostri regis Germaniæq; rebus deus benignam adhibeat curā precor, ne ludibrio cunctis ut cœpimus pmaneamus.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Scriptissem tibi uolumen, sed a mēsa principis mei nūcius me auocatum uix hęc scribere admisit, si Heidelbergā te fors attulerit, præfulem nostrum & Fridericum Dalburgium & Plinium meo nomine qua nosti humanitate salutabis. Vale, Ex Inspruck x Kalendas Ianuarias. Anno M. cccc. lxxxiiii.

Adolphus Occo Medicus Ioanni Reuchlin
Phorcensi. S. P. D.

Redeūt ecce Basilius tuus & Cato græcorū iam edoctus, feceruntq; post literas tuas Bibliothecā mihi q̄ angustissimā, necarior mihi præ oībus libris *ἢ πάντων μὰ θεῶν ἀνθρώπων κτήμασιν* fides, libelli uni⁹ p̄sentia mihi in piculo esset *οὐδ' ἴσασκε Φιλοσοφίας ἢ ἀρετῆς ἀποδήμια* Phalaridī quoq; quā nō crederes de amicis superfuisse querelā *οὐ τ' ἔβρανος ἂν π' ἴσιν οὐτ' ἐν φίλοις βεβαιῶν εἶρεν*. Ego librorum suppellectilem quanta ubiq; & apud me est doctis omnibus & mihi quoq; doctrinam exiguam proficēti, cōmunem arbitratus sum, Sed tuus liber post mensem promissus nō rediit. Negligentiam meam fatebor, modo dolo tibi suspectus non existam. Absui multo tēpore ab Augusta, & quod tu in primis amiciciæ signū nosti *τῆ τῆς Φιλίας ἐλευθερότητι* diutius apud me fuit, & pene perennauit. Basilium mendis territus innumeris excripsisse molestum duxi. Cato tibi Mancus fuit, ego integrum feci ut cū fore nore rediret. Aiunt nāq; priscum illum Catonem⁹ luci auidū, qui pote agricola erat. Catonem igitur integrum recipe, quē euolutis farcinulis meis aliquot codicillis neglectū inueni, tibi quoq; in gratiam absolui, plura facturus librosq; meos omnes etiā abditissimos communicaturus si expostulas. Postquā nanq; te & amicū *καὶ ἐν τῆ Φιλία κοινόν* esse mihi persuasi, quid non libros, reliquamq; suppellectilē amiciciæ uirtute lōge inferiorem libētissimo animo cōmunicarem. Vale, & Adolphum tuum in amicicia æquare contendas. Ex Augusta ocyssime quarta Iulii. Anno. M. cccc. lxxx. quarto.

Bernardus Adelman nobilis ex Adelmanfelden
Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Cvm nuper apud fratrem meum Ioannes mi doctissime, Conradū tui amātissimū in Neobron essem, uarius nobis sermo, tū de bonarū literarū ingenuarūq; disciplinarū studiis, tū etiam de gymnasiis nostris præstantiaq; eorum erat. Nanq; cum ego seu

studio contradicendi seu potius amore ueri, Italiae palastras (ut ita dixerim) tanq̄ nutrices, autores, opificesq; optimarum artium, non modo Germanicis ante uerum etiam totius orbis posuissē, frater ut est homo singularis erga patriam amoris hoc ægre tulit. Conatusq; est Tubingen uestrum Italicis Aca'demiis conferre, modo humanarum literarum studia istic non adeo fugerent. Quod quidem q̄grauiter molesteq; tulerim, quantumq; de errore detrimentoq; patriæ nostræ conquestus fuerim, minime perscribere possum. Despici mus enim Iohannes mi, immo tanquam uenena abhorremus ac aliquando (proh quantum nephās) iisce incumbere prohibemur, quæ latinis iucunda uoluptuosaq; nobis uero ob nostram barbariem quantum pernecessaria utiliaq; esse soleant, tu ab exemplo epistolæ principis nostri quam cum summo pudore ad te mitto mihi opprobriatam, pro tua præcipua doctrina optime intelliges. Nec mihi hi qui hanc doctrinam dealbamentum quoddam esse putant uehementer aberrare uidentur. Nam uelut hi qui tingunt, cum primum quibusdam id quod colorem recepturum sit præpararunt, tandem postea florem superinducunt siue purpureum siue quemuis alium. Eodem nos itidem modo si ut indelibilis sit apud nos probitatis scientia cupimus, quom hisee disciplinis fuerimus imbuti, tunc cæteris operam demus, & quasi solem prius in aqua uidere assuefacti, ad ipsam ueram lucem intuitum tandem dirigemus. Hoc fecit diuus Hieronymus, hoc Augustinus, hoc Ambrosius, Gregorius, Basilius, Eusebius, Athanasius, Ioannes Chrysofomus, Lactantius, ac deniq; omnes uiri christianissimi, qui usq; ad tempora sancti Bernardi per uenere, atq; in aliquo precio apud maiores nostros habiti fuere. Nō tamen me præterit multos non philosophos sed philopompos. Nō magistros sacrarum literarum, uerum tenebrarum. Nō iurisperitos sed potius iurisperditos, leguleiosq; esse, qui execrantes poeticum nomen poetas lasciuus ac nugis deorum gentilium refertos esse prædicant, quare ab urbibus autore Platone pelli aboleriq; debeant. Esto concedatur istis detractoribus poetas mēdaces obscœnos petulantes esse. Sunt ne omnes? minime quidem. Sed ut istorum prauas ac peruersas opiniones infringam, eorumq; latratibus denique satisfaciā. Ipsi pro uiribus ingenioli mei responsum esse putent. Si in legēdis poetis apes imitati fuerimus, quæ non omnes, sed rātum melluuios

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

adeunt flores, nonnullos penitus decerpunt, aliquos intactos relin-
quunt. Eodem nos itidem modo non omnibus poetis, sed præconi-
bus uirtutum ac meliorum facinorum quorū maior est numerus
operam demus, hos imitemur, hos ueneremur, hisce deniq; omni stu-
dio ac toris uiribus incumbamus, & omnes demum (ut apostoli uer-
bis utar) legamus, & quod bonum sit retineamus. Sed quid multa
possem garrulatoribus istis tum autoritate patrum nostrorum fre-
tus, tum etiam rationibus exēplisq; gētilium ut optime nosti sufful-
tus copiose ac abundanter ostendere q̄ utilia iucunda necessariaq;
omnibus hæc sint studia, nisi uererer ne cum ipsis digna dicam, mi-
hi indigna dixisse uidear. Hæc ad te propterea Ioannes amācissime
uerbosius q̄ oportuit tanquam ad portum, patronumq; ac tutissi-
mum refugium receptaculumq; literatissimorum hominum exa-
raui, ut uiris studiosis liberaliumq; artium cupidis subuenires, digni-
tati, gloriæ, laudi, utilitatiq;. Reipu. cōsuleres, principiq; nostro Eber-
hardo humanissimo quem audio uiros doctos colere amareq;, sum-
mo studio, cura, opera, industria, diligentia, deniq; persuaderes, ne
minem unquam ad ueram cognitionē rerum peruenire posse, nisi
in primis hisce rudimentis (ut ipsi aiunt) uacauerit. Quod si effece-
ris, te ut alterum Ciceronem, aureum eloquentiæ flumen impior-
talitati (quid enim maius in hoc mundo tibi dari possit) dedicabi-
mus, principem uero nostrū præcipua religione, pietate, modestia,
gratia, clementia, iustitia præditum, opera cuius tantum commo-
dum patriæ nostræ accesserit, ut alterum Octavianum patrē patriæ
ad astra feremus. Vale præceptor obseruandissime, & mihi aliquan-
do quid in re nostra egeris quam tibi non minus q̄ mihi curæ esse
scio rescribe, measq; lituras ab omni ornatu uerborū, grauitate sen-
tentiarum, stili elegātia longe remotas æquo animo suscipe, etiam
atq; etiam rogo obsecro, obtestorq;. Ex Steten uel Aurelia potius
vi. Nonas Octobres. Anno salutis. M. cccc. lxxxiii.

Exemplum Epistolæ uxoris Comitis Eberhardi Se-
nioris ad Cardinalem Mantuanum quam
citauit Epistola præcedens.

Ruerēdisime in Christo pater ac dñe, dñe frater mi singula-
rissime humili recōmendatione parataq; semp obsequendi
pmissa affectiōe. A. N. famulo meo fidelissimo pcepi, quomō

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Frater ipſius nomine. N. negotia aliqua erga Sanctiſſimū expedire habeat, ut D. v. ab ipſo latius intelligere habet, & propterea me ſuplicauit eum erga. D. V. promotum habendo. Cum autem tempore uitæ ſuæ mihi & legitimo meo ſuis ſeruitiis ſemper diligentia ſumam erga nos exercuit. Ea de cauſa. D. V. intime implorando, eiꝯ fratri. Nan ſuis factis erga Sãctiſſimum ſubuenire uelitis. In hoc mihi rem gratiſſimã .V. D. faciet, quam Chriſtus foeliciter & longeuè conſeruet. Datum oppido meo Gruningen ſecunda feria poſt Bartholomæi apoſtoli. Anno &c. lxxx quarto.

Barbara filia & ſeruitrix ueſtra.

Bernardus Adelman de Adelmansfelden
Ioanni Reuchlin Phorcenſi.

Salue amicorum optime. Nuper literas tuas accepi, quibus me qꝯ nihil in lucẽ nec ſcribendo nec dicendo tãquam Monachus inglorius proferã fatyrico more ut ſcribis arguis, facis quidem more præceptorum uir optime, qui non parum laudis ſibi ex diſcipulorum ſuorum proſectu uſurpare ſolent. Neqꝯ me (ut uerum fatear) adeo alienum eſſe a laude exiſtmes uelim, ut ſi quid in me ſcientiarum ſaltem minima laude dignum eſſet, utriuſqꝯ noſtrum gloriam mea ignauia ſupprimi committerem. Verum ut uerbis factiſſimi poetæ tibi reſpondeam, Qui ſua metitur pondera ferre poteſt. Ego quidem meipſum intus & in cute noui, ac hoc unum ſcio me nihil ſcire, neqꝯ te a quo imbutus ſum ac prima (ut ita dixerim) elementa hauſi culpauerim. Cuius fideliffima præcepta nunquam mihi deſuere. Sed quot fruſtrentur qui res arduas inuita Minerua aggrediuntur, non eſt meum nunc ſcribere, quare hæc miſſa faciamus, cum ſeipſum laudare uani, uituperare ſtulti hominis eſſe ſoleat. Quod translationem Vallæ in Iliade Homeri petis, libètiſſimo tibi pro meo in te amore operam meam nauarem, modo apud me translato illa eſſet. Ne tamen omnino me tuum deſyderium neglexiſſe exiſtmes. Mitto tibi traductionem Nicolai de Valle, quam iam pridem Romæ emi in nonnullis libris Homeri, quæ non mediocriter commendatur. Audiui tamẽ nuper totum Homerum a Ioanne Epifcopo Quinque eccleſiarũ Hungaro translatum in carmine eſſe, qui quantum in uerſu ualuerit temporibus noſtris, ſciunt omnes qui eius carmina & legerint & audiuerint. Quam

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD:

quidem translationem si habere possemus, crediderim ego eam & iucundiorē & utiliorē cæteris fore. Vale ac mihi aliquando re scribe. Ioannemq; Chrysostomum si habes in aliis operibus q̄ omni- liis ac sermonibus cum tabellario præsentī uti pollicitus es mitte. Et si quid a me quoq; requiris, tuus explorare quod optas labor, mihi iussa capessere phas est. Iterum uale iiii. Nonas Nouēbres. Anno salutis. M. CCCC. Ixxxx. A istadii.

Conradus Adelmanus nobilis Canonicus.

Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Salutem dilectissime Reuchlin. Accepi literas tuas quæ mihi iucundissimæ cum ob earū ornatū & cōdecēciam, tū etiam propter nostrā iam inueteratā familiaritatem fuerunt, Et quod me de Besarionis libro admones. Scias me superioribus diebus Auræ apud Bernardum nostrum fuisse. Et si nuncius nō defuisset, adduxissem eum mecum. Spero tamē breui me fratrem reuisurum, siq; librum eum adducam, quem postq̄ reuertero apud me inuenies. Vale, & q̄ desiderio tuo nunc quidem satisfacere non potui, mihi da ueniam, ac tuum Conradum non alio erga te animo esse q̄ semper fuerit tibi persuade. Ex Eluangen xxvi. Aprilis.

Hyuo Britannus de Alnetomenguidi Grammaticus

Aurelianensis, Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Vix tandem repletus est nuncius (mi Ioannes) cui posses ad nos literas cōmittere, cuius tñ aduētus mihi q̄ iucūdus extiterit, nec ipse satis exprimere possum. Augebat enī quotidie falsa quædā de te tuisq; rebus opinio. Gaudeo igif̄ quē mortē obiisse formidabā, nō animo tñ & corpore, qd̄ ipsum est maximū, sed rebus quoq; & fortunæ bonis (ut aiūt) ualere. Id nūc restat, ut intermissū scribendi officiū inter nos reuiuiscat. Ego qdem id plurimū desiderabam quo grauius mihi fuit tuū adeo diuturnū silentium, fac igif̄ ut re nunc experiar quod uerbis frequentissime & literis iam deniq; pollicitus es. Quæ apud me deposita sunt, eodē hætenus loco manserunt quo ipse obfirmasti, parataq; tibi erunt ubi nuncius aduen- rit. Pædagogum illum postq̄ tuas mihi reddidit literas, nusquā uidi Intellexi tñ q̄ locū habitationis prudenter elegerit apud magistrū Iacobum de Donon. Non est tibi forsitan notus ipse Iacobus, Papiæ siquidē tum studebat cum tu apud nos eras. Vir est præstanti libera

I O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

tura & sciētia, & mihi pariter amicissimus. Res nostras si nosse uelis, mortem obiit charissima quondā uxor mea, piorū utinā iūgenda confortio, Consilio tñ amicorū uel si mauis cōsuetudine ipsa uiuē di coactus secundā duxi, ex honesta nec parū antiqua Aurelianensium familia. Quod si ut nunc sunt res nostræ in posterū regantur, nihil est q̄ de fortuna conqueri auisim. Det utinam summus ipse parens prosperum uitæ cursum, exitumq; foelicem & nobis & nostris. Vale uir literatissime. Ex aurelia urbe pridie Kalendas Decembres Anno. M. CCCC. lxxx tertio.

Petrus Iacobi Arlunensis Iuris utriusq; Doctor,
Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

CRebris meis ad te literis q̄ respondeas nihil, totū te Pythagoreū factū putarē, nisi apud A. Gelliū in suis cōmentariis lecti cassem Pythagorā loquēdi nō etiā scribēdi silentiū indixisse. Deus his tuis diuitiis iratus sit, quæ non mō te tibi at amicis potius abdicarunt. An es ignarus quantū studiū, quantā curam, quantam deniq; sollicitudinē in reb⁹ olim tuis præstiterim, sed de his satis ac saper. Non diuitias tuas sed literas peto, quas tandē probris excandescente stomacho extorquebo. Quare id assidue cogites uelim (sic enī Petri te tui ne utiq; capiet obliuio) q̄ Archidamus Agesilai cū a Philippo asperiorē accepisset epistolā respondit, si umbram tuam metiri uolueris (inquit) haud nunc maiorem eā inuenies q̄ esset et aū uictoriā. De libris tantisper scribo nihil, donec id qd̄ sæpe a me peti tum est quibus careas certio rem me effeceris, ne noctuas Athenas mittam. Rescribe igiē si aliud non habeas huius meæ epistolæ in orthographia peccatū. De literarū figura nihil ad Rombū, quando quidem Quintilianum scribendo prope serpētes pinxisse gloriam ex eloquentia sibi non elementorum figura peperisse constat. Datum Papiæ Anno lxxxviii. Kalendis septembribus.

Petrus Iacobi Arlunensis; Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Quod nihil meis proximis ad te literis respōderis, quid causæ sit diuinare nō possū, succēses fortassis mihi, q̄ nihil librorū græcorū miserim, iuste facis, at tu uola sine pennis, q̄ quidē in aere piscari me iubes, & uenari iaculo ī medio mari Ego certe oīm librariorū apothecas prætraui, nusquā inueni libros græcos, græcorū uero liberos multos. Adii quoq; interpretes ipsos

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

quibus præceptorib⁹ utor, qui illam tuam græcorum librorum copiam mirum in modum stupent. Miratur hanc tuam copiam græcorum librorum totius Italiae facile princeps Georgius Merula, qui ex Catalogo tuo indicabat te libros habere, quibus agre & ipse & multi præstantissimi græcarum literarum studiosi carerent. Si uis uocabularium græcum, si grammaticam Chrysoloræ græcam, fac ne ignorem, quo noctuas Athenas mittam. Credam te non succensere ubi tibi rem superiore mea epistola quæ planissime scripsi, at potius calami uetusti inopia nihil scripsisse. Quare ad te mitto optimos ex trecentum delectos quos magno ære comparauit, eos ut tibi dono darem, ne suauissimis tuis epistolis carerem. Vale, & fac ut fidelis sis fidelis. Data Papiæ Kalendis Martis.

Petrus Iacobi Arlunensis, Ioanni Reuchlin
Phorcensi. S. D. P.

Suauissimis tuis literis mirifice sum delectatus. Velit deus optimus maximus semper tibi scribendi occasione oblatum ita, quo uel me uel te in historiis reddas doctiorē. Quid est quod scribiste me comonescere? ne obliuiosos imiter coruos. Utinam tam necessario maxime uitæ bono, natura me coruis memoria acrimonia intelligentiaque æquasset. Legimus enim apud Plinium naturalis historiae facile omnium principem libro. x. de coruo qui mature sermoni assuefactus, omnibus matutinis euolans in rostra forum uersus Tiberium, deinde Germanicum & Drusum Casares nominatim. mox transeuntem populum Romanum salutabat. Quare tibi persuadeas uelim me in re tua consicienda coruinam & memoriam & intelligentiam habuisse, Plinium quem ad te dem, apud librariorum offendere nullum, uoluptate Strabonis non fraudabo ingenium tuum, quod emptus non tuo sed meo ut recepi precio. Neque enim omnino is sum qui uerba rebus patiat ut esse contraria, quotidie qui sese ad te perferat nuncium expectat. Georgius Heller pernegat id se commode facere posse. De Tiro Luitio nihil adhuc certi habeo. Nauabo tamen operam ut is quoque bibliothecam condecoret tuam, qui uelut apud diuinum Hieronymum legimus, ab ultimis Hispaniae Galliarumque finibus eloquentiae dulcedine, pluresque nobis ad sui contemplationem traxisse praedicatur. In quo comparando corui utique memoriam, non uero Coruini Messalæ oratoris, qui ut Plinio libro eius, vii. placet, sui nominis obliuiscere habebat. Ad hac

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

doctor egregie, si qua alia in re mea tua erga me beneuolentia opus fuerit opera, ne me lateat obsecro, nullam profecto rem neque tam magnam, neque tam parua putem, quae mihi aut difficilis aut parum me digna uideatur. Quippe omnia quae in tuis rebus agam non laboriosa mihi sed honesta uidebuntur. Nullum me Hercle in te officium sine maxima culpa uideor posse pretereire. Vale. M. cccc. lxxxviii. Kal. Ia.

Petrus Iacobi Arlunensis. I. v. Doctor praepositus in Baknaug, Ioanni Reuchlin Phorcenfi S. D. P.

LEgi summa cum uoluptate luculentissimam tuam ad Diuum Alexandrum orationem, Qua in defensione iustissimi Principis sacerdotii defensoris ita euectus es, ut nemo esse queat qui eum pro te constantem defensum neget. Gaudeo mihi, gratulor ecclesiarum causis, quod tantum principem non oppressorem ut multi, sed acerrimum uindictorem habeamus. Cupio oino atque id ex te cotendo, ne me huius elegantissimae orationis copia fraudes, at potius perpetuum tuum in me amoris monumentum manu excribas. Ego nunc equum abiturus conscendo, post triduum rediturus, tu interea charissime frater foeliciter Vale. Quod si scirem te me hac tua oratione priuaturum, uterer in ea iure tuo, qui ea soles lege aliorum capere libros, ut si tibi placeant, restituas nunquam.

Ioannes Molitorius. I. V. Doctor, Badensis Decanus, Ioanni Reuchlin Phorcenfi. S. P. D.

ACcepi iam pridem egregie doctor suauissimas tuas literas, quibus mihi non satis digno humanissime gratulatus es, quae longe maiorem mihi attulissent iucunditatis usuram, si me non adeo linguae graecae doctum existimasses, ita enim usum uenisset ut eam uoluptatem quam non solum in uerbis Hippocratis, sed & aliis quibusdam reconditam puto, amicissimo tibi uiro communicasses. Cui pene omnia elementorum graecorum non nina iam dudum exciderant. Fac igitur quae tibi remitto graeca ad me traducta rescribas, & ego tibi quom primum ad me diuerteris, cum iis quae a me aliquando comodato cepisti, quod tuum est reddam, simulque pulcherrima quaedam graeca prouerbia, a me tamen minime intellecta ostendam. Scribis te ignem diutius continere nequiuisse, & id huiusmodi graeca sententia comparas, quae ego non calleo *Νῦν ἐργῶν ἐν ἔρωτα καρπὸς θεός* Sed nec Hippocratis *Ἔβα* in hac forma a te scripta *Μακάριοί τε ὄημοι, ὀκόσοι ἴσασι* *ἔς ἀπαύδος ἀνθρώπου ἔργα αὐτῶν ἢ ὅρις πύργου ἔδῃ τὰ τεῖχεα ἀλλὰ*

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

σφδρ ἀνδρῶν σφδρ ἀσ γνώμας. Vides qua sim imitatione in formandis his characteribus usus, facileque cognoscis, quam sit græcarum litterarum ignarus, qui eas nunquam ne in minimo quidem didicisse uideatur. Vale, anno M. CCCC. lxxxviii.

Adam Frei Phorcensis, Cantor ecclesiæ collegiatae
Cancellariusque Badensis S. D. Ioanni
Reuchlin LL. Doctori.

Literas proxime ad me datas, eximie Doctor, fraterque obseruissime, & si aliquatulum me quum in suscipiendo Badensis Cancellariæ officio meum statum clericalem pluribus, ut ais, commiscuerim secularibus negociis increpent, tamen mihi iucundissimas fuisse certo scias uelim, cum quæ in causarum Sturgardiensis consistorii strepitu, mei memoriam habueris, tum quæ meis in laboribus diuina ne negligant hortatus sis, quod non ab infido ac parum prudenti, sed ex fideli longeque in futurum prospiciente animo produisse plane accipio, agoque tibi gratias utinam dignas, Sed hoc unum, mihi credas, uelim, si ea in te illis principis domini que mei clementissimi uoluntati mea potuisset optio mediis congruis restituisse, tuæ literæ nihil loci corripiendi mei reperissent. Nam qui me eum honorem, uel laborem potius aut si mauis commodum quod inde sit ambiuisse uere dicat, uiuit omnium nemo. Nihil enim aliud hæcenus cupiui, & ad huc cupio, quæ eam agere uitam quæ beneficiatum deceat. Verum hac in re longe aliter meo iudicio sentio quæ plures comitis Wuirtembergensis curiales in sacris constituti (quod pace eorum ad te scribo) præ se ferunt, a quibus inuehendi aduersum me non arbitror te sumpsisse exemplar. Sed digito compeasco labellum, ne alios arguendo uidear meipsum reprehendere, quando quidem officium calami susceperim. At suscepi, non eo tamen animo (certiorem te reddo) quo tu putas ut perpetuo scribam, sed ut aliquandiu alterius uices geram. Et pro beneficiis mihi a præfato illustri principe collatis gratias, si quas potero referam. Reliquum est ut officio atque opera mea & si parui precii sint, pro tua uoluntate utaris. Vale xii. Calend. Martias. Anno M. CCCC. lxxx nono.

Erhardus de Vuindsberg Doctor & Miles, Ioanni
Reuchlin Phorcensi S. D.

HO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

FVit hic apud illustrissimum meum principē Alberthū Ducem Saxoniae Venator Vuilhelmus Geis, canē odorum principis tui dono afferēs. Non potui igit̃ doctor̃ praclare tuam dignationem non facere consalutatam. Vtinam tu mei tam memor q̃ ego tui. Scripsisses profecto ad me de musarum tuarum fonte, aut de pōpis illis regiis ac Caesareis Fracofordiae, Agrippinae, & Aquis Grāni nuper in coronatione Romanorum regis Diui Max.amiliani celebratis, te oratore & me quoq; medicorū minimo p̃sentibus. Quod si quis post hac tam propitius tibi nuncius occurrerit, noli precor si lere, & ad me de Aquis Grāni quid ex uetustate sentias rescribe, principi etiam tuo illustri quem Comitum Germaniae nostrae decus existimo, me commendatū facito. Tu uero meus esto quemadmodū ego tuas. Neq; nouum asperneris militem me Diui Caroli ense cœlitus sacrato perculsum, qui & si ex Ventimōtanorū de Vuindsp̃erg familia olim strenuissima, nunc obscurata, nouus resurgere Miles attentauerim, Sum tamē & ero semper tuus, omniumq; doctorum uirorum deditissimus. Vale foelix. Ex Mysna arce Labyrinthea. Die Magdalenes. Anno. M. cccc. lxxxvi.

Andreas Schenck Doctor & Miles Ioanni

Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

HAud existimāsē Coloniēsem amiciciā aliquo locorum interuallo intercipi aut remitti potuisse, q̃ si ex animo meo euellere uelis opinionē, fac ut aliqñ tuas intuear literas, Ioannes Harscher tui amātissimus defert ad principē tuū orationē a me uenetiis pro pace habitā, illā principi legito interpretatoq;. Si quid barbari incōptiq; in ea inuenies, tua ex officina amici honori consules. Vale. Breui me te uisurū spero, Vxorē tuam mulierem honestissimam meo nomie salutato. Ex Inspruck xx. Februarii. Anno. M. cccc. lxxxviii.

Theodoricus de Pleningen Doctor & Miles auratus

Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

ACcepi pridie tuas elegātissimas literas eruditissimisq; sententiis plenas, & ut paucis concludam erga Plyniū humanas ac Reuchlino dignas, in qbus mihi summoq; gratularis. Faustūq; ut sit optas, q̃ a diuo Casare nostro clarissio militiæ cingulo ornatus. Equestriq; ordini inscript⁹ sum. Addis, & uere quidem, & si

magna sint, facile tñ calura, nisi Homerū aut Ennium aliquē amōte prosequar, qui facta mea (alioquin ut cetera Germanorum præconia quotidie moritura, perpetuæ memoriæ ac immortalitati donet. A mantissime mi Reuchlin q̄ pro tanta tua erga nos humanitate me factaq; mea tātoperē laudas, pii amici officio fungeris, qui amicorum gesta etiam mediocria ob feruentem affectum altius extollere ac clariora reddere conatur. Verum quamuis me non ex merito sed ex tuo affectu quo me prosequeris laudari a te sentiam, tātum munus amici mei si spernerē ingrati animi fore iudicarem, si acceptarem, petulantis superbi ac minime meriti. Tibi igitur qui & iudicio & autoritate inter Germanos polles hoc onus iniungo, ut tibi Plinius tuos ob ueterem consuetudinem nostram, & maxime clarissimum Germanum meum Ioannem Plinium paucis scriptis posteritati commendes. De me quid agendum, quoq; sim dignus tuo iudicio relinquens. Nam tu inter Germanos nostros hodie (uera loquar) Homerus ac Ennius noster merito unus censendus es, Calamo autem tuo singula moderare, ne ob amorem quid de nobis clarius q̄ gesta nostra protestentur scriptum arguatur. Sed quid te admoneo tibi omnia antea uti Homero nostro cognita patent. Facito igitur ut exteri quoq; (nam alio mihi testimonio opus non est) intelligant Pliniorum familiam in amicorum tuorum numero fore. Sed minus te barbarie hac & rustica epistola mea molestarē, nisi te scirem uti amicū excusationes meas paratas præ te ferre. Quod ob principis mei negotia quibus profecto singulis horis obruo literis bonis incumbere non ualeo. Nec me bonarum literarum expertum, sed peritorum uirorum amatorem & admiratorem profiteor, qualem te hodie inter Germanos sine adulatione crede mihi loquor, unicū nosco. Tua igitur humanitate Plinium cum reliqua indocta turba excusato. Tabellarius tuus festinat, quare finem faciam. Tibi polliceor promittoq; te ueterem amicum ex animo meo nunquam deleturum. Illustrissimog; principi meo ex tuis uirtutibus atq; benemeritis diligentissime commédaturum. Vt nam tu mihi adesse posses ut sepius doctum uirum differentem audirem. Nemo enim quo cum ego uerser præsto est, Vale. M. D. viii. Pridie Nonas februarias.

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

Martinus Breminger Iuris doctor, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Humanissime uir. Alcinoi cōpendiū & id reliquū qd' ad-
iunxeras nunc ad te remitto, uidentē enī huiusmodi opu-
scula satis diu apud me hospitata fuisse. Caterum ex Lu-
ciani operibus traductam habeo, primum eiusdem orationem de
calumnia. Deinde Neericum Dialogum Charonis & Mercurii. Ter-
tio Dialogum qui illustrium philosophorum uenditio uitarum in-
scribitur. Ne plura scriberem dominica negotia impedimento fue-
runt. Itaq; Vale, & me (ut facis) ama. Ex Constantia xxvi. Septēbris.
Anni a natiuitate Christiana M. CCCC. lxxxviii.

Ioanni Reuchlin Phorcensi præclaro tum philosopho
tum Iuriscōsulto, Martinus Vranus S. D. P.

Mirto ad te humanissime uir non solū diuinū Iamblichū, sed
etiā q̄dam Prōculi in Alcibiadē atq; Synesiū de infomniis,
ea tñ lege, ut breui ad dñm reuertantur. Eset nanq; longa
īp̄sorū absentia mihi admodū grauis futura. Fœliciter vale, & te in
eis oblectare. Ex Tūbinga prima Decēb. die. Anni. M. cccc. lxxxxi.

Ioannes ex Lupis de Hermansgrün, orator Maidbur-
gensis, Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Primam & secundā Philippicas Demosthenis, quas ex græco
in uernaculam linguam nostram uertisti illustris dux de Vuir-
tenberg legendas mihi tradidit. Conueniunt omnino tpi & ad-
rem faciunt. Utinā principio huius congregationis unicuiq; princi-
pum istas tuas translationes misisses, sed forte fecisses uerba ad uen-
trem carentem auribus. Ego nimia facietate rerum apud nos gesta-
rum teneor; piget non modo scribere, sed etiam meminisse quid tā
to tempore egerimus. Vidi literas quibus nonnihil indignari uide-
ris, q̄ nemo de iis quæ hic fiunt ad te scribat, immo si sapias habe-
no bis gratias q̄ nihil scripserimus. Ego enim cum uiderē remp. in sum-
mo periculo & discrimine, existimabam nihil expedire de iurgis,
simulatibus, factionibus, odiis, priuatis commodis, præterea tanta
superbia atq; auaritia ad te hominem omni uirtute ornatissimum
scribere, uolui animum uirtutum studiis occupatum istis negociis
molestare. Sed modo cum subiit animum meum, pulcherrima spes
libertatis & imperii conseruandi, nō dissimulabo ulterius de Reip.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

statu ad te perscribere. Et quidem multo tempore frustra laboratū est non sine maximo metu, ne re infecta discederemus, quod atrocissimū uenenū nræ Reipub. fuisset, uerū diuino auxilio & quorundam illustrissimorum clarissimorumq; uirorum frequētissimo labore, cura, diligētiāq; tandem in uiam reuersum est, ut iam summa concordia ordinum, omnes Rempub. saluam & cupiant & uelint. Ego semper existimaui imperio nostro nihil periculosius tristiusq; ciuilibus & intestinis bellis contingere posse. Incendio uero domestico restincto, ubi recto ordine uiuere & consiliis rem agere uolumus, nullarum gētiū arma nobis metuenda esse. De rege Galliarum nulla nobis amplius cura est. Proinde nihil de hac re scribam. Dux Eberardus tuus, immo meus, forte aliquid gallicæ eloquentiæ ad te mittet. Nos ex illis altitudinem animi in Gallo, & sapiētiam in filio gallinæ miramur. Vale.

Ioannes Reuchlin Phorcensis S. D. P. Ioanni
ex Lupis de Hermansgrun.

Non potuit abs quouis homine iucundius mihi renunciatum esse, q̄ te in Vangionibus legatū ferre, quē & audiissem antea Pōponio p̄ceptore literas expiscatū. Deinde usq; in palæstinā mari terraq; fuisse uersatum, ut haud iniuria de te sicut de Vlyssē p̄dicandum sit, q̄ multorum hominum uideris urbes, & ingenia noris. Ergo me non frustratur opera mea ingens & assidua in q̄rendis optimis uiris. Idq; gaudeo admodum meæ fortunæ. Soleo enim sæpe inter quā plurimos odorari atq; seligere de nobilioribus unum, quo cum literæ me iungant perq; familiariter, is tu es ipse nunc. Cuius nomen in laudatissimorū numerū refertur, profecto perlibēter & cum singulari quadam animi uoluptate audio tales ad nostram Remp. & Germanorum gloriam restaurandam accersiri legatos, quorum ante acta uita domi belliq; clara sit. Neq; enim Centauros uolo, nec Androgynos, id est nec agrestes tantum, neq; solum comptos, sed homines simul & manu & lingua potentes, hi nimirū profuisse magis uisi sunt, quā aut soli togati, aut soli ut poeta cæcus ait bene ocreati. Sic Nestor ille senex a laudato uiro iure laudabatur, q̄ & orator esset, de cui⁹ lingua melle dulcior stillabat orō & simul q̄ acerrimus quondam puginator cum optimis certatoribus Pirithoo, Dryante, Cæneo, Polyphemo, Theseoq; manus conseruerat.

I. O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Quapropter idem in exercitu plus cæteris & consilio ualuit & sapientia. Cuiq; iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles, iterum mea sententia consulendi sunt, non Therisitæ, sed Nestores. Admirabile hominibus uideri potuit, te talem uirum tam strenuum armis quàm literis doctum ex illo. Dmoadum pyrgo, id est puellarum arce quam Maidburg uocant processisse. (Græci namq; Dmoadas appellat puellas ancillares, quas sermone uernaculo per aphæresin seu Endian prima litera sublata Meid dicimus, & pyrgon burgum, ueluti pyxos buxus) Itaq; ut redeam, admirabile potuit senatui populoque uideri talem legatum abs quadam puellarum aula missum esse. Quarum Venus sit dea, non Mars. At meminisse debuerant Bellonam in uatrum oraculis uno cognoscere Pallada Minerualem dici, haud sine prudenti mysterio. Quod uirum fortem atq; pugnacem non solum robusto uerum etiam culto corpore ac mente perspicaci deceat esse. Id tu nolis uelim aliter atq; ipse senserim accipere pro animi scilicet tui bonitate liberalitateq;. Tantum ut cognoscas optare me in amicitia tua penetralia secessum ire. Quod si rescriptis tui sensero ego quidem recte ualebo, & ut tu ipse quam optime ualeas opto. Ex Tubinga Idibus Iulii. Anno M. CCCC. lxxxv.

Ioannis Reuchlin Phorcensis ad Ioannem Lycaum
uulgo ex Lupis de Hermansgrun Carmen.

Hortaris facili committam nomina Musæ
Clara ducis nuper, qui fuit ante Comes
Parce precor, nescis circum mea pectora frigus.
Exigis a minimo rhetore magna nimis
Pressula saepe leui modulamur carmina plectro
Quæ nostra nimium garrula fauce uolant.
Ast ego dum memini querulos ita stridere uersus
Auribus indignum spongia sorbit opus
Pectus habes nostrum, gelido quod sanguine friget
Irretire potest, altera noxa lyram
Cernere multa soles, tibi multa Lycaë uidentur
Digna sub antiqua posteritate legi
Vangionum celebri tu conspicias omnia circo
Reges atq; duces, signa, trophæa, choros
Splendentes procerum Musis comitantibus aulas

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Ipse canas quia nam grandia quæq; uides
 Me domus & tecti laquearia facta uetusti
 Me teges umbrosi culminis atra tenet
 Mussito, uel factis dirimo quandoq; diebus
 Iurgia cerdonum; sic mea gesta capis
 Quid nec uisa notem chlamydati pægmata regis
 Seu celata mihi, Sueuica spectra Ducis
 Ilias illa meæ gentis, scribetur in undas
 Historiæ Zephyrus nomina uana feret
 Semper enim fugiunt musas Nicer atq; Bacenæ
 Et nequit in Sueuis uatibus esse locus.

Bermetomagum Mense Sextili

Anno M. cccc. lxxxv.

Ioannes Reuchlin Phorcensis. S. D. Ioanni ex Lupis
 de Hermansgrün in splendidissimis Imperii Romani
 Comitibus apud Vangiones oratori Maidburgensi.

NI memoria tenerè e binis tuis literis perpetua me obstrictū
 lege non tū diligendi, uerū etiā amandi tui ut iam mihi fu-
 turus sis alter ego, inuiderè utiq; tibi tot noua quæ uobis quo-
 tidie istuc afferuntur, modo auditu, modo uisu digna. Primū illud
 nescio quid de strage Gallorum & ei⁹ regis difficili salute casis In-
 subribus obrenta. Tum aliquem militiae Veneræ ductorem nō sine
 suorum interitu interfectum. Deinde Parthenopeium regnatorem
 Neapoli restitutū. Quo mihi quidem uideri debeat illud perq̄ ue-
 nuste cecidisse, quod abs te quoq; animaduerti potuit, ut ab insultu
 hoc quem destinauimus. Imperio nostro quiescendum sit. Heus tu
 num id ita putas? an forte semper belligerandū est. Tu tamen pru-
 dentissime facies, si ad pacem quæ conducant persuadeas, sed terret
 exteros forsitan inquires horribile hoc examen Germanorum. Equi-
 dem non sum nescius quin contineri uestris finibus agreferas, ma-
 xime cum non ex fortuna sed ex uirtute pendeamus, Sola recorda-
 tio Germani nomini s, una illa regis nostri cōfœderatio, uel mini-
 mus iste rumor armorum Teutoniciq; apparatus, tantis ictibus Re-
 gem Galliae pulsauit, ut fugæ auxilium is tandem commodius sibi
 duxerit. Quid agitur? Cessabimus? an non fruamur facultate nostra
 illa inclyta stipati multis fortissimis atq; optimis uiris. Sed caucis

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

ad scopulum impāgas. Audi q̄ benigne mecum his diebus actū sit, nam cū istec tecum e sodalibus, & quod aiunt amicis meis inuentus essent tam presenti ac tam pio humanitatis officio prāditus oīm nemo qui neq; de rebus illis nouis in Italia pridē gestis, neq; de Comitiorum uestrorum spectaculis illustribus me tecto & umbra domi commorātem aliqua ex parte faceret certiozem, hanc mihi molestiam percogitans accessi ut saepe soleo Apollinem meum illum poeticum, quem ubi cithara demulsi pro more proq; dignitate perquiro tam seriem gestorum Italiae q̄ finem gerundorum, ut qui hu mano caream solatio, non etiam destituar diuino. Hac ego tecum pro amicitiae nup inuitae legib⁹ & arctissima familiaritate loquor. Offert ille istis meis oculis & his manibus librū Iliados Homericā Quintum, his mihi uersibus (Semper enim uersu Apollo edidit) ita respondens. Si cupis Italiae uel praelia Gallica nosse. Confer huic li bro clarissima nomina gentis. Inter legendum igitur omnem uim belli totumq; praeliū, de quo iam tanta fama est. Ego ipse quasi non solum affuerim, sed & interfuerim quoq; aspiciens. Comperi Pallada Minerualem Diomedem astitisse. Venerem uero & Apollinem Aeneae Hectoriq;. Porro Diomedem profligatis hostibus etiam Veneris manus grauius uulnerasse. Deinde foedus cum Troianis Martem percussisse illū terribilem deum. Quem tibi Diomedes Troianis coniurasse pensit, a bello secedens fugam cogitauit. Rursus Pallade confortatus, Martem quoq; tanto impetu fauciauit, ut nisi sit deus, eum forte neci dedidisset. Singula tu ipse si uoles cum utriusq; nostrum amatissimo Antistite Vangionum Camerario Dalburgio foeliciter perlege. Is enim Homerum habet totum, ne ego morosus nimium uidear aliquam tuis auribus molestiam afferre. Qua enī es doctrina, quo diuino ingenio facile intelliges quid cui conferendū sit, Eneadae aut sunt Italici gente sub Hectorea tercentum annos gubernati. Diomedes a Iouis id est dei cura christianissimum principem designare putatur. Martem nostro regno tribuūt Venerem a matis spuma Venetis. Mineruam Palladicam Gallis. Sic enī Hieronymus contra Vigilantium scripsit. Sola Gallia monstra non habuit, sed uiris semper fortibus & eloquetissimis abundauit. Caetera tuae mado industriae, utq; ualeas, meq; ames opto. Ex Turbinga viii. Kalen. Sextiles. Anno. M. cccc. lxxxv.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Ioannes ex Lupis de Hermansgrun Orator Maidburgen
sis S. D. Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Opportune mihi literæ tuæ aduenere mi humanissime Ioannes, multis enim diurnis nocturnisque laboribus fatigatū me mirū in modū recreauere. Et pfecto nil antiquius mihi cōtingere potuit, quā epistola tua, quā semper in manibus gesto, & qua soleo uti pro portu negotiorū, quotiens enim aut fastidio rerum aut multitudine negotiorum obruor, totiens ad tuam epistolam tanquam ex alto in portum recurro. Non satis neque legere eam, neque mirari possum ingenium tuum, quod tam apte Quintum Iliados illis Italiae & Galliae motibus Germaniaeque minis comparasti. Respexi non sine summa diligentia chartam quam literis exarasti. Et sicubi uel minima litura auri apparuisset, credere Apollinem ipsum suis manibus aureoque calamo illam descripsisse. Multis doctissimis uiris ipsam legendam dedi. Etiam Antistiti nostro delitiis humani generis. Quod autem nemo de rebus aut Italiae aut nostri status ut significaste reddidit certiore, alio tempore quantum ad me attinet tibi scribam, Illustris Dux de Wuirtemberg iussit ut ad te scriberē, dixitque se nuncium prope missurum. Ego cupiens etiam prauenire iussione, ut non tam celsitudini suae quā & officio amicitiae nostrae satisfacere uiderer. Scripsi haec qualiacumque raptim inter loquendum, & in senatu & calamo chartaque aliena. Auxilio episcopi Vormaciensis impetraui fratri tuo quoddam beneficium uel praebendam a Duce nostro Wuirtembergensi, qui mihi omnibus principibus non modo nostri temporis praefendus, sed & priscis clarissimis & illustribus uiris comparandus merito uidetur ob uirtutem. Tibi pro nostra amicitia gratulor, dignum principem quem immortalitati consecrare & uelis & possis tibi obtigisse. Vale, & me quod facis amato. Ex Bemaico pridie idus Augusti. Anno. M. CCCC. lxxxv.

Ioannes ex Lupis de Hermansgrun, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. S. D.

DVm Pragae apud Serenissimū Hungariae & Bohemiae regē legatiōis officio fungerer, & inter Scythicā prole propter linguarū durioris impitiam non nihil tedii habere, aduenit nobilis & praestantissimus Gottofredus de Adelsheim & ipse legatus, de cuius aduentu mirū in modum sum gauisus. Reputabam enim me

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

superis curæ esse, qui sua benignitate me ne in Scythia quidē docto-
rum uirorum consortio priuare uoluere. Facerem te his literis cer-
torem de Regio apparatu splendidissimi & magnificentissimi Re-
gis, nisi Gottofredum nostrū ad te proficisci cognouissem, qui mul-
to elegantius tibi cuncta narrare q̄ ego scribere queat, Vt tamen la-
borem scribendi amoris tui causa non omnino fugisse uidear, Ex-
cerpsi ex quadā epistola nudius tertius ex Hungaria festinatissimo
nuncio huc missa, quædam licet tristia de Thureis, quæ in hac sche-
dula cōtineri uidebis. Dominus deus adaperiat principibus nostris
tandem aliquando oculos, ut uideant commune periculū, & cogi-
tent qua uia & modo incendium prius quā ad se serpat extinguant.
Age quantum in te est & uiro & christiano homine digna, tibiq; &
omnibus bonis persuade, nullum periculosius atrocius neq; maius
bellum Thurensi, nobis nationi imperioq; & fidei nostræ immine-
re, Licet multi contemnant, multi deliciis luxuriæ & gulæ dediti il-
lud fugiant. Mihi tamen crede necessitas pugnādi aliquando cum
pœnitundine contēntes fugientesq; insequetur. Ego uel forti pul-
chræq; defensionī uel honestæ morti locum inueniam. Tu uale, &
me non minus quam ego te oculis incognitū ama. Iterū uale, Ex
Praga xxvi. Mensis Martii M. cccc. lxxxvii.

Bernardus Schoferlin Doctor, Ioanni
Reuchlin Phorcensi.

SI qua salus unquā est eam exoptat. Rem aīo meo amarā amba-
busq; erectis manibus celo desclendā intimaſti, obitum uideli-
cet optimi principis nostri, qui me deū testor grauius q̄ dū car-
nales parentes amisi, non tam eius (qui cōmune omnibus debitum
excoluit, q̄ patriæ uicem dolens. Quare frustra a me cōsiliū expe-
tis, qui omnis consilii ac consolatiōis expers sum. Ne tamen amici
officiū tibi denegem. Primum in nulla re desperationē quæ omī-
bus humanis in rebus exitiale malum est amittendam esse. Sed ubi
humanum deficit, diuinum esse consilium requirendum. Orandus
est creator omnium ut nouo principi nostro mentē sanam tribuat,
ne omnis honestas patriæ ruat & opprimatur. Hoc inducere in ani-
mum eius fortasse difficile est, nescio enim quibus fidem adhibeat.
Sed conduceret ut credo si prælati nobiles atq; priores patriæ no-
stræ ciues cōgregarentur si quid singulis denegaret, omnibus con-

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

donaret, ut uel eos qui ex ordinatione iam pridem facta ad hoc deputati sunt, regimini patriæ præponeret, uel alios dū tamen honestos uiros deligeret de consilio statuū. Credo enim neminem ex his qui boni sunt ad hoc officiū nisi magno amore patriæ persuasum ambire. Quod si leues personas ut quondā ad hoc admiseris. De patriā & salute reipub. nostræ actum atq; conclamatum est. Habes cōsiliū iners atq; turbatū, ita ut est animus meus. Sed tu pro humanitate tua crede id bono anio effluxisse. Si enī utiliora p̄uidere contingat, tibi communicabo. Tu uale. Ex Francordia die Lunæ post dominicam Reminiscere. Anno salutis. M. cccc. lxxxvi.

Ioannes Nauclerus, uulgo nominatus Vergenhans

Doctor, præpositus in Tubingen S.D.P.

Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Suales, est quod uolo, ego nauigo. Tempora solis literis fallo. Tu uero fœlix mihi uideris infortunio, nō enī facile est iuxta uiperam securū somnū agere, uno tamen solor me q̄ fortuna nil accipere potest quod nō dedit, & rursū illud cum fœnore nō nunquam restituit. Interim uela uentis committenda sunt, & quod fors fert feramus æquo animo, forsitan aliquando meminisse iuuabit. Speroq; fore ut tibi gratias referam pro acceptis muneribus. Historia uidelicet Francorum Gaguini quam ad fatietatem legi atq; relegi, & pridem honorandæ conthorali tuæ eam remisi, nec despero te mihi alia quoq; corradere adniti. Optarem etiā abs te habere illud Luciani, ubi Herculem aurea catena ligatum scribit. Vale mei memor, & aliquid mihi rescribe. Ex Tubingen. xxii. Martii. Anno M. CCCC. lxxxviii.

Ioannes Nauclerus Dōctor præpositus in Tubingen, ad Ioannem Reuchlin Phorcensem.

Ago gratias immortales, & te saluere plurimū opto, q̄ ut amico obsequaris, tāti principis arcana scrutari, & ex his quæ illi chara uident̄ poscere & mittere curauisti, hæc in me beneficia tua nulla unq̄ delebit obliuio. Ne aut̄ suspensam principis beneficentiā diutius teneas, librū quem tuis sudoribus misisti in præsentiarum restituo. Et pro refusione laborum priorum hanc gratiam facio, ut tuis impensis illum reddere cogaris & te liberare. Opto aut̄ mihi dari ut uices aliquando cōpensare possim. Interim a me omnia

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

In te studia officiaq; expecta, nō fallam operā tuam. Quod si ad pri
ora beneficia addere uelis, oro non defatigeris uenire ad me, pau
cisq; diebus tuis rebus abesse. Habeo em̄ quæ conferre tecum ani
mus est. Deinde me uti poteris ut uelis. Vale foeliciter. Ex Tubingen
in die sancti Iacobi apostoli. Anno M. cccc. lxxxix.

Georgius Gemminger Doctor, praepositus ecclesiæ
Spirensis, Ioanni Reuchlin Phorcensi. S.D.P.

Iucundissimæ tuæ mihi fuerunt literæ, quibus petis ut librū de bel
lis Germanicis ad te mittam, si huiusmodi liber aliquis apud me
esset, continuo ad te cōuolaret. Nihil est em̄ quod tibi negare ob
excellētē doctrinā tuā ausim, aut ob inueteratā amicitia nostram
possim. Fateor apud me esse epistolā, & si iudicio meo epistolæ mo
dum excedat, nondum emendatā Sebastiani Murrhonis. Eam tibi
mitto libens ea lege ut tua sit perpetuo. Apud eundē Sebastianum
opera Ioannis Camerarii Dalburgii Vuormaciē. episcopi latitat
codex autoris qui dem mali, Sed de rebus Germanicis scribētis, aliā
uidisse me non memini. Verū tui chronicarū scriptoris doctoris Io
annis Vergen, si nō molestū est fac lucubrations uideā, ut inter Pla
tonis Plotiniq; lectiones philosophicas habeā quo oblecter. Si quic
quā est q̄ hinc uelis, tuū est scribere. Ego em̄ quod iusseris per amice
effectum dabo. Raptim ex Vuormacia iii. Nonas Decembres.

Iodocus Gallus Rubeaquensis Theologiæ doctor
Ioanni Reuchlin Phorcensi. S.D.P.

Inuētus est q̄ ad nos Cursū græcū referret, inuētus est & is quoq;
qui piscē expectatū emeret, sale cōdirer, & missiōis mandatū p̄sto
laret. Rediit ad nos quē manu lætus apprehendi psalmorū græ
cæ linguæ liber redibit & ad te dū iusseris emptus tibi Salmo. Nec
Iodoci neq; Reinardi negligentia accusabis, dū diligentia & fidem
in discipulos tuos fidelem exhibuisti. Ego quidē spero nos ea in re
uoto tuo gessisse morem, si animū nostrum intuearis. Sin casu quo
dā aduerso secus euenierit, ita eueniet ut nolumus. Tu nescio qua
uel fraude uel astutia nostri cōdiscipuli (dicerē uerius praeceptoris)
Religiosi Ioannis Cūn, effecisti ut ad nos rediret optatus summa
auiditate uirginalis cursus, qui tū præter morem aucupandi libros
quem a te non dico didicimus sed audiuius, redibit maturo & op
tato tempore. Ne quid tamē nimis, hoc est ne nimis ad reperēdum

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

acceleres. Tu habereis interea fructu, teq; uti eis gaudes totum deuo
ueas. Utinam nos tanta opportunitate ac fructu græcanicis inserui
re possimus. Voluisti aut ut Vigilio uterer ad fouendam non dico
explendam edacitatem tuam. Id profecto recte admonuisti. Callet
enim Vigilius noster harum rerum odorameta; uerū in rem suam
non parum. Ad eius ingenium adde & tuæ coniugis experimentū.
Ego profecto philosophicam sum adiuncturus operam, pro eis tibi
rebus conquirendis atq; mittendis, quibus intelligam & ædibus tuis
opus esse & me tibi curare posse. Vale, nos quidem ualemus, in quo
rum numero discipulorum tuorum Thomas Truchses unā mecū
& Ioanne nostro religioso summe se tibi commendat. Ex Spira. v.
idibus Septembris. Anno M. CCCC. Ixxxix.

Iodocus Gallus Rubeaquis, S. D. P.

Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Facile est mihi ut arbitror a te impetrare, facilem ut discutias
mihi ambiguitatē. Ex Euangelio Matthæi græco. Scilicet quo
nā tpe scriptum sit uerbū uenimus in capite secundo. Scis enī
in romana lingua & præteriti & præsentis esse notam. Ego contra
quendam de nostris contendi ex quibusdā coniecturis potius præ
teriti esse q̄ præsentis, quiduis horum fuerit in græco, ubi certius de
signatur tempus q̄ in latino. Est autem textus ut rem apertius intel
ligas de tribus regibus, in eo loco, Vidimus stellam eius & uenimus
adorare. Græcanico cursu, si uel ad rem diuinam uel ad uoluptatē
quandam uti uolueris, fac sciam per dominorum Spirensiū Effelin
gensem procuratorem Ioannē Maierhofer, cuius opera & ego de in
ceps usus sum in scribendis immo mittendis ad te literis, quippe
qui omī fere hora ad te meas tuto perferri faciet. Vale. Vigili⁹ te re
cepisse Salmonē affeuerat quod me cura leuauit. Iterum cum hone
sta coniuge lætus uale. Ex Spira xii Kalen. Februarias. M. D.

Iodocus Gallus Rubeaquis Theologus. S. D. P.

Ioanni Reuchlin Phorcensi.

Redit ad te uel sero cursus ille Græcanicus tuus, eo tñ foenore
quo p̄ Cunonē suppletū est, me immo te quoq; iubete id qd̄
amissum erat, in poenitentialib⁹ psalmis. Itaq; spero tā diutur
nam huius libri tui absentia minus abs te moleste latā. Verū Cuno
ipse per me cupit ut certiore eum facias, Ioannes euāgelista quo

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

loco in feruentis olei dolium immiffus fit. Romæ ne t̄ an in infula Patmos, aut alio quopiam in loco. Neq; enim mihi argumentisq; meis fidem habet. Dicit autē te facile poffe confequi fi uel ex te ipfo nescires ex Martyrologio faltem Cōftantinopolitano. Habes quid Cano uelit ego (ut nofti forfā) ex Venetiis curauit mihi afferri Curfum græcū, utinā eo tam frequenter uterer inter orandum q̄ auide feci mihi eundem afferri. Sperauerim enī fructum ex eo me poffe confequi, fed negotia non tam officii mihi crediti q̄ amicorum ad alia me prouocant, immo auocant. Te autem cum uxore cupio iucundiffime & diu ualere. Ego quidem inter labores dono dei ualeo Conradum meum pellicanum ut facis foueas oro, fiue hebraas seu quod malo græcas literas ex te difcere cupiat. Ex Spira. Vltima Februarii. M. D. I.

Ioannes de Keifersperg Doctor theologiae & prædicator ecclefiæ Argentinensis. Ioanni Reuchlin S. D.

EXimie doctor, fi q̄s apud te D. Petri Schott tenes epiftolas eas mihi mittere digneris. Colligere enī undecūq; nitor, & multas iam collegi ac in unū uolumen redigere ftatui imprimēdum. Aiunt enī illi qui earū rerū habēt peritiam eas collectu fore dignas atq; diuulgatione. Ego plane non intelligo, ideo neq; iudico, fed peritis æftimatoribus credo, præfertim fi tuo quoq; iudicio congruerint, quod non parū pōderis afferet. Vale. Ex Argentina vi. ante feftum purificationis. B. Mariæ. M. CCCC. lxxxiii.

Conradus Peutinger Iuris utriusq; doctor, Ioanni Reuchlin Phorcenfi. S. D. P.

Quæ literis tuis apud Fucaros ingredenda mandafti, executus sum diligēter. Mercimonia tua Romæ empta p̄ eodē ad Nemetas uectore probo & quidē Auguftenfi trāsmiffa sunt, & cauponi ad Cantharū tradita ut Heidelbergā uehanē. Spero te nūc eo timore q̄ forfitan pdita credebas liberatū eſſe. Sin minus eadē iſtic repies. Qd̄ cōiugio noſtro foelicitatē optas, ex ſolita humanitatis tuæ beneuolētia facis, quare tibi plurimū & q̄s poſſum gratias ago. Et quo magis laſciuiedī libertate laxaret, inſtitutiōi diuinæ parerem, alas preſſius agerē, amore uero, non fucatis ſufurris & blādiciis uiuerem, uxorem duxi uirginem paulo breuiorem me nondum annos xviii. natam, pudicā temperatam pulchram honeſtam

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

& latinis literis aliquantum imbutam, quæ & nunq̄ a domesticis rixosa nec cõtumeliosa uisa est. Ex bonis parentibus urbis nostræ orta. Dotem dedit duum millium florenorũ. Nihilominus hæres futura si uixerit superstes. Deo itaq; Opt. Max. gratias habeo & habebō, q̄ studio nostro sociã & affecã familiarissime nobis collocarit. Ad xii. Kalen. Decẽbres nuptiæ habitæ sunt. Domũq; ad. vi. Kalen. Februarias traducta est. Socer meus Antoni⁹ uueller modo rerum domesticarũ curatore me constituit. Quod si de rebus nostris ad te prolixius & iactantius scripserim ignoscas, ad amicum enim uerũ & cõmunem loquor. Velim me tui & rerum tuarũ continuo obseruandissimũ diiudices, & me reuerendissimo Vangionum episcopo humiliter commendes. Ex Taberna nostra libraria iiii. Kalen. Februarias. M. D. I.

Conradus Peutinger. I. V. Doctor. Ioanni
Reuchlin. Phorcensi. S. D. P.

GAudeo plurimum me tibi tãtum esse cordi, q̄ nunciũ tuũ ad me uacũ ire non pmisisti. Agimus tibi ego uxor & filia gratias. Vehemẽtius etiã ageremus, si filia: agere liberius possent. Sed oĩa in Iulianã filiã cõferemus, quæ & literas modo latinas lege re didicit, & memoriter absq; scripto repetit, & syllabas etiã (dum ei munus aliquod licet exigũ dono) discit. Petis a me quippiã ex rebus professiõis nostræ. Scito apud nos nihil uel parũ esse qđ tu non habeas prius. Bibliopola tamen attulit opera Aristotelis uno uolumine, translationes scilicet Ioannis Argyropyli Byzantini, Leonardi Aretini, Hermolai Barbari, & Georgii Vallæ. Item Marfilium Ficinum de christiana religione, & opera M. Antonii Sabellici prosa & carmine. Qđ si ex his aliquid habere uolueris, reddito me certiorẽ, transmittã quidem quantocius. Superioribus diebus præpositus Augustensis suas ad me dedit literas, quarũ ad te exemplũ mitto, atq; rogo quid sentias mihi significes. Et cura q̄ patronus noster Dalburgius aliqñ Caess. suos uel saltem nomismatum inscriptiões ad nos mittat. Sum modo in nostris Sueuis Cæsaribus in quibus ob incuriam maiorũ labore maiore opus est. Tu si quid habes qđ nostræ diligentia: accedit rogo accõmodes. Vale, & me ama ut soles. Vxor & Iuliana suo & Constantia: nomine te salũ optant. Iterum Vale. Datum Augusta: x. Kalen. Maias Anno. M. D. III.

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Conradus Peutinger. I. V. Doctor, Ioanni Reuchlin
Phorcensi Confœderatorum Sueuiæ
Triumuiro. S. D. P.

Tardior me ueheméter suspicor, non solū agendis in gra-
tiis, sed & habendis. Quare si quid in te ingratus deliqui, ueni-
am peto. Ignoscas uelim, immo rogo. Affecisti me fateor
dono non uulgari, Hippocrate scilicet de hominis præparatiōe. Et
poeta Ioseph hyssopæo, quos tu græcum unum, Hebræum quoq; al-
terum elegantia politiori Latinos fecisti. Verū hætenus non respon-
di. Negotia quibus obruor excusare me possent, sed non satis in-
gre, cum oia literaria utcunq; iucundissima nobis aliquando sint,
iis cum uacabam, respondere potuissem. Sed rerum scribendarum
moles fastigium ingerit. Nunc inter legendū elegans & pernecessa-
ria Moria Erasmi Roterodami nostras in manus peruenit, qua nō
solum nos iureconsultos Sisyphi saxum reuoluentes, sed & plærosq;
supercillosos & irritabiles theologos taxat, ita hos solet apellare. Et
ut ipse ait, qui turmatim sexcentis conclusionibus adoriantur, & ad
palinodiam adigunt, recusantes protinus hæreticos clamant. Ego
eloquiū diuini cultores eos scilicet qui uerbo & facto nobis christia-
nis singulari sunt exēmplo, nō solum utiles sed & pernecessarios ue-
neror & obseruo, Liuidos, inuidentes, ac garrulitatis congestores te-
diosos admodum (si qui sunt) abominari & detestari soleo. Vel-
lemq; si qui fidei & professionis nostræ propugnatores essent. Sa-
cras nostras leges non uerbo solum & clamore, sed & opere colerēt,
tunc nulla cum inflatis si qui sunt oriretur controuersia. Sed rem
meā aggredior a Mose Deuteronomii capite quarto decimo inter
quadrupeda quæ hebræis permiserat edenda Pygargus cōmemo-
rarunt. Aristoteles autem in libro animalū sexto, Pygargū generis
ait esse aquilarū cui cauda albicans nomen dederat. Vbi Aldus Ma-
nutius Theodoro Gaza interprete uocabula referens, albicillā uel
nebrophonon id est hinnulariam dicit. C. Plynus Veronēsis libro
Historiæ suæ naturalis decimo, & capite tertio subscribens inquit,
Secundi generis aquilarum Pygargus in oppidis & in campis albi-
cante cauda, sicut alibi Melanætos nigricans. Idē libro. viii. capite
ix. supra quadragesimū de semiferis animalibus ad calcem, si modo
impressioni Parmēsi fides est adhibenda, dixit. Sunt & Damæ & Py

gardi, Hermolaus Barbarus in castigationibus suis Plynianis Pygargum aquilam assentiens nō quadrupedem refert, Iunius Iuuenalis Satyra undecima. Sumine cum magno lepus atq; aper & Pygardus Vbi ab ipso Domitio Calderino, & Antonio Mancinello caprea esse inrerpretatur. Aldus Pygargum impressit, & aquilam & quadrupedem significari Sipontinus in Martialis epigrammate. xxxv. retulit. Animal utrunq; Pygardum Ioānes Tortellius appellat. Ambrosius Calepinus ex eodem Plynio Pygardi in capreatum genere meminit. Licet in Pygargo postea Sipōtino ipsi assentiri uideatur. Tanta est uarietas autorum uel etiam libratorū, ut quid sit credendum non satis sciam. Modica est hęc differentia & literæ unius uersio. Ego erubescens q; græcas literas non didicerim, ab erudito quodam petiueram uocabuli huius apud Bibliam græcā expressio nem, is ualetudine aduersa cum torqueretur paucis respōdit, multa me ex ingenio deducere, hoc sibi dixisse sufficeret, literam græcam Pygargum nō Pygardum habere, quem Suidas etiam de aquilarū genere referret. Nec mosen (quamuis enumeraret illum inter animalia quadrupeda) asseruisse quadrupedem. Cum plus legi de arcanis mysteriis q̄ ordini aut elegantiis studuisset. Quod si ita errorem & apud Iuuenalem, Plynium, Calderinum, Tortelliū, Mancinellū, & Calepinum deprehendemus, ab alio nōdum annotatum. Litera quoq; d. ubiq; expungi deberet, tum etiam Pygargum ut. aquilam edēdum simul & permisisse & inhibuisse. Inquit enī, hoc est animal quod comedere debetis, bouem & ouem, ceruum & capream, bubulum, tragelaphum, Pygargū, orygem, chamaelopardalim. Et subiūgit omnes aues mundas comedite, immundas ne comedetis. Aquilam scilicet & gryphem, haliaetum, ixon & uulturem ac miluū. Cōtrarietatem hęc legis credet nemo, uel etiā Pygargum ab aquila ut speciem a suo genere distinxeris Sed legē ipsam de quadrupedibus ut ordine non ineleganti constitutā sane perspiciamus. Moses ipse post eorum annumerationē inquit, omne animal quod in duas partes findit unguam & ruminat comedetis, sic Pygargū de aquilarū genere ruminantē cognoscere non possum. Est autem ruminare cibus reuocare ad rumen denuoq; conficiendo consumere. Quare uelim & rogo hac in re quid sentias, quidue pygargus? Moses, & an apud Iuuenalē Plyniiq; Pygardus pro caprea recte legi possit, me q̄pri-

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

mum certiozem reddas hæc & si magni non sint ponderis, habent tamen aliquid literarii exercitamenti, quod (cū ociamur) delectare solet. Simler ipsum hæctenus mihi incognitum, uirum ex Germanis nostris nūquam satis laudatum, & qui nos post te græcissare curat, grammaticam cuius græcam & in septem psalmos interpretatiōes tuas Thomas Anshelmus elegans ille chalcographus ad me misit saluum optato. Et pro dexteritate tua ut magnanimus es atq; fortis ille cebras tibi iniuriantū, ut muliebres, more Socratico, ne curato. Hoc unum sperant dū inuidia sua corroduntur, ut quæ ratione non possunt, garrulitate & blaſtatione uincant. Tu uale, Coniunx te saluum optat. Ex Augusta Vindellicorum pridie Idus Decembres. Anno salutis. M. D. XII.

Conrado Peutinger, Ioannes Reuchlin. S. D. P.

Quod serius q̄ uelim ad nos scribis, non negligentia erga me tuā accusare, sed diligentiam erga res cōmodiores laudare debeo. Quapropter expostulatione tua opus non est, modo eandē mihi ueniā cōcedas. Dedissem enī ad te literas & citi⁹ & fortasse crebri⁹, si nō aduersa occupatio iā me sifteret labori quotidiano calumniis aduersariorū respōdendi, a cōsuetudine mea ut nosti longe alieno, sed necessario tñ. De Pygargo Moyſi elegans in geniū tuū nimia curiositatis postulo. Cū tanta sit in omni lingua de uocabulis rerū diuersitas, ut nō solū Plyni⁹ apud Latinos, sed & Athenæus apud græcos, & alii de naturis rerū scribentes aboleſcant, cui⁹ in rudimentorū nostrorū libro primo facie. 23. de Iaspide memini. Ita in hebraicis uocabulis tam multus error est, ut superficio si quidam iudæorum a pluribus numero abstineant q̄ in lege sunt phibita, ne ancipiti uerborū intelligentia transgrediant. Tu uero si legisti rudimēta mea, inuenies in libro primo facie. 124. p. isto tuo Pygargo ab Onkelo chaldaeo, cui⁹ autoris translationē haud aliter q̄ textum hebraei uenerantur, unicornem esse traductum, quod doctissimi hebræorū approbāt. Ego eius animalis conditionē iam nescio, nec de illo nunc inuestigare possum, ad alium palū ligatus. Nā si habeat caudā præacutam, potest quoq; pygargus nominari. Est enim nomē cōpositum a pyge id est cauda, & argus quod æquiuocum multa significat, album, candidū, uelox, acutum, segne, uacuū, Et canes ueloces dicūt cynargi. Ita potest rhinoceros aut unicornis

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

quolibet horum animaliu caudam habere uel albam uel acutam,
non solum Aquilæ genus. Vale.

Henricus Bebelius Iustingensis, Joanni Reuchlin
Phorcenfi LL doctori. S.D.P.

CVM ea de te fama sit apud omnes Germaniæ bonarum arti-
um studiosos uir humanissime idemq; doctissime, ut te co-
lant ament & uenerentur quasi aliquod numen a superis in
hanc terrarum calamitatem elapsum. Nec iniuria dixerim numen
quid enim rarius apud uitalem auram spirantes hac tempestate q̄
uirum adesse in nostra præsertim Germania, sicut tu es, qui & calle
at græcam linguam, cui latinus sermo tanquam natiuus famule-
tur, & cui nostro auo in hebræo calamo aliquem nō solum christi
colam, sed ne dum iudæum & apellam anteponeere quis sine uerecū
dia queat. Quid commemorem Teutonas solum? cum id ne qui-
dem Galli uel latini sermonis principes Itali assequi uisi sunt. Vel
si qui id assecuti sint coruis albis rariores sint, cum paucissimi etiam
priscorum id attigisse legatur. Legimus inter christicolas Ausonia
linguæ principem sanctissimum Hieronymum plenariam habu-
isse scientiam harum trium principalium linguarum. Post eum uel
non fuerunt, uel ad meam cognitionem nō deuenere. Sed illis omif-
sis cum tuus honos & fama ad cunctorum studiosorum aures deue-
nerit, & te tam egregie doctum sensissem, uolui tibi meos iuueniles
ardores dicare, ea conditione ut ex innata tua mansuetudine & ob
honorem omnium politoris studii alumnorum, si quid mendæ in
ueneris in meis carminibus, tua lima & præclarissima uena ingenii
id emendare, & me in tuorum saltem famulorum ordinem recipere
digneris, nihil enim ultra expetere uelim nisi tuum fauorem. Ut
si quid in meam rem efficere queas, ad id te impigram reddere nō
erubeas. Si hoc ut spero feceris, de me poteris tibi polliceri dum ui-
ta mihi comes fuerit, semper honos nomenq; tuum laudeseq; mane-
bunt apud me, & omnes qui saltem meam musulā non erunt asper-
nati. Scripsi etiam ad illustrem principem Eberardum, sed heu fa-
torum immutabili serie ablatum ad superos, ad omniū Minerua
insignium perniciem & incommodum, sed de his in aliud tempus
Vale Germaniæ decus, & me in sinu tuæ mansuetudinis foueas. Ite-
rum uale, Anno. M. CCCC. XCVL

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Henrici Bebelii Sapphicon ad eundem Ioan
nem Reuchlin.

Cagnion magnum specimen Sueuis
Te parens rerum uoluit nitere
Ante mortales, uelut ante Phœbus
Sydera splendent.

Optimis fulges superum fauore
Dotibus sane ingenijs uigentis
Ipse natura ut uideare cunctas
Nosse camœnas

Seu uelis græcas latias ue musas
Aut hebræorum tonitasse scripta
Optime calles nitidus per orbis
Climata uasti.

Seu profam quæras modularis apte
Verba non certis numeris canenda
Verba diuini Ciceronis arma
Faris amœnæ.

Si cupis sanctos latices adire
Castali fontis Clarii ue uatis
Serta daphnea emeruisse possis
Tempora circum.

Seu lubet regum celebres triumphos
Atq; captiui exuuias cruentas
Pangis ut uatis tuba Mantuani
Bellica uerba.

Seu lubet focco aut Sophoclis cothurno
Optime certas, tenui ue plectro
Pindari & Sapphus fidibus canoris
Carmina scribis.

Flebilis seu uis elegos misellos
Et puellarum calidos amores
Lydiæ quondam resonas calentes
Pectoris ignes.

Pluribus quid te memorem peritum?
Quem nihil iuris latuit sacrati

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Casaris leges memori retentas
Pectore doctus.

Ardua & magna moderaris arte
Principum paucis adeunda facta
Dona uirtutis tribuit benigni
Syderis astrum.

Vltimo crassas placidis ocellis
Vt soles, nostras foueas camœnas
Sufficit nobis heliconis amnis
Pauca ripa.

Et rudi plectro teneris sub annis
Collibet sacras aditare musas
Incitor fato ex adytis & imis
Numine Phœbi:

Henrici Bebelii Elegia ad eundem Ioannem Reuchlin
Phorcensem LL.doctorem.

Miraris si forte tuus accedet ocellos
Mufula nostra rudis, uisere nisa diem
Nyctimene ueluti tenebras si forte perosa
Egreditur specubus non bene lucis amans.
Fit sonitus uolucrum, nam circum penniger ales
Deuolitat, clamor sydera pulsat iners.
Quisq; nocere parat, nunc hoc nunc capitur illo
Omnis enim miseræ est insidiosus aui.
Sic mea arundo pauet tenui subnixa pudore
Ventosi critici triste supercilium.
Quæ prius in lucem nunquam procedere uisa
Non æquam trutinam rite subire timet.
Tam quid enim sanctum? diuino uel Ioue dignum
Quod non liuor edax dente nigrante petit,
Te tutore tamen superas gradietur in auras
Et si sit timor huic nomen in ore tuum
Castalides dudum nostra regione fugatæ
Exilium miseræ sustinuere deæ,
Et queritur quisquis diuina Palladis arte
Candidus Aonium continuïsse nemus.

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Credo equidem uerum non alite fallor inani

Pierides nostris ædibus isse procul.

Flumina Pegafidum sumnio demersa profundo

Tam libuit Sueuis temnere dona deum.

Ni fueris pridem nostrum delapsus in æuum

Musarum donis inuigilasse uolens.

Colligis & condis flauus quæ dictat Apollo

Dignus es a sera posteritate coli.

Nam tibi grandiloquis maior facundia rebus

Ingenioq; tuo flumina larga colunt.

Carminibus Geticum uatem potes Orphea doctus

Vincere, & Iliados nobile cedit opus.

Qui legis historias gentis monumenta uetustæ

Quas condis proprias postera turba leget.

Quicquid tum demum docuit recutitus Apella

Hebræo calamo noscere cura fuit.

Literulas graias quo non edoctior alter

Germanus, latias doctus ubiq; tenes.

Sic tua fama potest geminum penetrare cubile

Solis & arctos tum calidosq; Lybas.

Atq; tuum nomen poterit neq; longa uetustas

Perdere, dum mundo Phœbe corusce micæ.

Ergo sinu placido foueas pater optime uatum

Rustica distabit quicquid auena tibi.

Atq; tuos inter famulos numerarier opto

Vt nos erudiat docta Minerua tua.

Henricus Bebelius Iustingensis polioribus literis præfectus

in Gymnasio Tubingensi S.D.P. Ioanni Reuchlin.

Phorcensi legum, poetices, omnisq; literaturæ

uiro consultissimo, atq; antistiti præ

ceptoris suo.

ET si parum tibi sum cognitus uir eruditissime, nec ulla extant
merita, ppter quæ iure quicq; a te efflagitare possim, nõ tñ tem
perabo mihi quin audacter tuæ eruditionis iudiciũ requiram,
animatus uel hoc uno, qd sciam te liberalium disciplinarum studi
is expolitissimũ. Vnde tanq; ex fonte uberrimo mãsuetudinem cæ

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

terasq; uirtutes & in primis humanitatem emanare sapiētes prodi-
derūt. Humanus aut nihil antiquius ducit q̄ bene mereri de homi-
nibus, id quod nomen prodere & significare uidetur. Tu igitur cum
oīum iudicio habearis & sis polyhistor & philosophotatos, atq; no-
bilissimarum trium linguarum eruditissimus, non potest esse quin
sis & humanissimus. Vnde mihi fiducia uenit meas apud te p̄ces nō
frustratum iri, & mihi iudiciū tuum desyderāti te nunq̄ defuturum
in rebus ut tibi compertissimis, ita mihi nō satis cognitis, & quae an-
xias & superstitiosas inter literatores contentiones soleant mouere,
**Velim itaq; scire uir doctissime an scribēdū sit kyrie eleison nō ky-
rieleison, proximiore ante I eliso, & an eleison sit quatuor syllaba-
rū uel leison eliso e sit triū, ita ut accentus cadat super penultimam
uidelicet i ante s, an e & i constituāt diphthongū & unam syllabam.**
Secundo an in nomine euangelium u post e sit cōsonans & habeat
sonum quasi f, uel constituat diphthongum cū e p̄cedenti, ut uul-
go pronunciat. Vnde locū habeat metrum nescio quale cuiusdā
uerificatoris Ebrardi gr̄cistae qui ita ait. Euq; bonum signat & ab
hoc euangeliū fit. Peruersum sit euan hinc fit euangeliū. Sunt item
apud nos q̄ cū pnunciāt euangeliū, eucharistia & similia, more gr̄c-
corū enunciant sono illo eufangelium, eufcharistia. Tertio an pro-
nunciando *μικρόν φωνής* & similia, accentus debeat cadere super
o micron in media, nō sup ω, nō obstante q̄ hoc longū sit, alterum
breue. Quarto an *σφία* & similia cū a nobis pronunciant debeant
in penultima longari, & an etiā possint lōgari in carmine, cū *ιστρία*
historia similiter scribatur cum accentu in penultima, & tū nec in
carmine nec prosa enuncietur, nisi penultima breui & accentu ca-
dente super o, & an bene ita pronūcietur. Hæc sunt uir clarissime de
quibus certior fieri cupio, nec dedigneris rogo & obsecro quanto
citius possis respondere homini tuo obseruantissimo, & cuius si un-
quam opus habeas, omnem operam & seruitium tibi peculiare du-
cere possis. Vale, & me commendatum habe. Ex Tubingen quinto
Kalen. Martias, Anno. M.D.I.

Henrico Bebelio, Ioannes Reuchlin. S.

Facile patiar pro tuo desyderio, immo plurimum aueo te mihi
tuis illis nobilissimis uirtutibus fore notum. Sed heus tu mi Be-
beli cur a me ueterano & ludi literario emerito milite gram-

IO. REVCHLIN LIBER PRIMVS

maticū opificum quæris? cuius & dux & imperator ipse in mufarū
castris quotidianum exercitiū agis. Redigere me uis ad incunabu-
la & uagitus puerorum, ut Paulum Tarsensem cum suis Galatis iur-
gātem audiamus, quomodo conuertimini iterū ad infirma & ege-
na elementa quibus denuo seruire uultis. At fuerit ille de aliis qui-
busdam locutus elemētis, ego satis tua erga me amoris facturus, aio
kyrie trisyllabum esse, primāq; per hypsilon, secundā uero iota scri-
bendam, cui sit accentus in prima peracutus. Eleison aut uerbū im-
peratiuum tetrasyllabum accentu similiter in antepenultima acu-
to, nec sit diphthōgus unq; ex e & u uocalibus, qua propter a nostris
ob ignorantiam Hellenismi male cœpit pronūciari hoc totum ky-
rieleison quinq; syllabarum, quasi per synalœphā elisis uocalibus.
De euangelio idem quod de Euandro tibi iudiciū sit. Nam cū post
eu consona litera sequitur, tunc diphthongi hoc est duarum uocū
sonus retinetur, ut euge Eusebius Eunuchus. Sequentē uero aliqua
uocali, cōpertum est enūnciatiōis diuisionē admitti, manente diph-
thongi quātitate ut Ptolemæus, Euergetes, Bacchus Euius. Et Virgi-
lius in octauo. Tū pater Euandrus dextrā cōplexus euntis. Haud se-
cus atq; in au diphthōgo accidere assolet, ut gaudeo gauisus, & ecō-
trario auis auceps, Quid aut sup metamorphosi sentiā, quoq; tales
dictiōes accentu pnūciari debeat. Certe p multū refert græca latine
uelis dicere an græce. Nā si togā eis latinā induas, romana seruabit
præcepta ut qbus breuis est penultima, his acutus in antepenultimā
cadat accētus, uelut, hæc Doróthea huius Dorótheæ, hic Timóthe⁹
huius Timóthei, hic Sócrates huius Sócratis, hic Hippócrates hui⁹
Hippócratis, hic Aristóteles huius Aristótelis, hic Praxíteles huius
Praxítelis. Aliter. n. ea si græce pferas, penultia ueniet eleuata, hæc
Dorothea hui⁹ Dorotheas, hic Timothéos hui⁹ Timothéu, hic So-
crátis hui⁹ Socrát⁹, hic Hippocrátis hui⁹ hippocrátus, hic Aristote-
lis huius Aristotélus. In qbus uero penultima syllaba regitur longa
ea si græco pallio cupias ornari spectanda ueniet ultima syllaba, q̄
si lōga fuerit, accentus exaltabit in penultia. Sin uero breuis leuan-
da est acuto sono antepenultima, & ita in barytonis. De historia &
sophia sicut de papia & philosophia cōmunē usum esse cōsyderan-
dum Priscianus Cæsariensis in libro de accentibus p̄cipit. Tu uero
eiusdē diligenter lege præceptum in libro secūdo artis grammati-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

ca capite octauo de possessiuo, ubi tradit in quibus i penultima pu
ram producāt Romani. Caterum quæ penultima longam quanti
tate habent, eam semper eleuāt, nisi sit quædā exorbitantiæ causa,
Hæc q̄ potui breuissime ad te scripsi, tū propter nūciū tui festinatio
nem, tum etiam q̄ interea parum elangui, uix dum recta ualetudi
ne constitutus. Felicitèr uale.

Sebastianus Brant S.D.P. Ioanni Reuchlin
Phorcensi.

NVlla ego in culpa sum mi iucundissime præceptor, si iandiu
nullas a me receperis literas, qm̄ tabellariorū id effecit ino
pia. Nā qd̄ tibi bñ esse p̄cupiā est tibi exploratissimū, *ὅφραί
νομαι* equidē nō mediocriter, quippe qui *χρῆσι καὶ κτήσῃ* tuus sum,
& profecto si malis mancipiū tuum. Gratulor in quā tibi mi suauissi
me frater, quoniam in ea curia principis es, quo Alemania nostra
nihil habet excellentius, nihil illustrius. Atq; *μὰ μὰ θεῶν* sciebā ego
istud fore in fatis, q̄ certa lege res humanas dispensant, ut aliqñ inte
gritati atq; innocentia tuæ accōmodatus statueret locus. Verum
quoad id futurū erat, ignorassē nisi literis tuis latissimis paulo an
tea certior factus fuissē. Quod præterea de rebus meis scire cupis
nihil te celabo. Ego fortunam ipsam fugientem moror, sequeretur
fortassis, nisi ipsa rerum dispensatrix nollet. Sed quod grataris mihi
quoniam pro singulis uersibus singulos byzātiōs receperim. Ita ha
beasuelim, mihi per gratam immo iucundam esse tuam istam *ἑ
ῥαπλίαν*, Plane spe futuræ numerationis recepi. Vereor tamen ne
iam unus & item alter annus obstabit petēti. Quid plura? ego spem
precio emi, ex nudo pacto non oritur obligatio, scis quid intelli
gam? Accingam me operi pro impetranda licentia. Dii secudent
cœpta. Ego a Musis in uerbosas leges incidi. Vale pars animæ meæ,
mufarumq; patrone. Ex Basilea quinto iduum Ianuariarū die. An
no. M. CCCC. lxxxiiii.

Sebastianus Brant, Ioanni Reuchlin Salutem.

Literas tuas optatissime frater mihi in primis suaues eo iocūdi
us recepi, hilarioreq; uultu p̄legi, quo feri⁹ ad me tandē (tamet
si nō absq; fastidio hactenus expectatæ) p̄diere, atq; utinā me
idoneū saltem existimares, ad quē crebrius humanitas tua scribere
non dedignaretur. Posses etenim (ita per ecastor credas) mi frater

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

mihî gratius facere nihil. Sed iandudum scio forenses tibi petra-
standas esse causas creberrimas, neq; rursum me latet, q̄ frequentia
tibi sint subeunda castrensia negotia, id quod nuper in Abbatis no-
stri Spanheimensis Catalogo absq; suspiriis, communisq; patriæ no-
stræ querimonia præterire nõ potui. Cũ præsertim tu solus & unus
existas, qui Germaniam nostram ingenio tuo illuminatam, scriptis
tuis desideratissimis illustratam, celeberrimã quoq; reddere posses,
sed tua te uirtus opera ad maiora reseruat. Quo fit ut inter assiduos
nostros gemitus, hoc unum tibi gratulor mi frater, mihi quoq; gau-
deo qui a literis scilicet abstractus, apud eũ tamen degis principem,
quo hæc nostra Germania nihil habet excellentius, nihil illustrius,
quippe qui singulari sua uirtute atq; beneactæ uitæ suæ præconiis
cantatissimum ducale nomen, militarisq; Romani imperii disci-
plinæ supremum magistrum iure meritissimo iam pridem a sa-
cro sancta Regia Maiestate obtinere meruit. Atq; proinde nescio si
quod præstantius in terris nomen a Diis immortalibus, illustri suæ
magnificentia conferri potuerit. Viuat posco diu fœlix Dux maxi-
mus armis. Et patriæ præsit imperioq; diu. Cæterum emendationes
tuas in libros de Verbo Mirifico p te notatas in fine citandas perle-
gi. Dabo quoq; operam quantum in me erit ut coniunctim pro tuo
uoto imprimantur. Post calcem quoq; eorum librorum qui adhuc
in manibus sunt impressoris reponant, quo cõspectius liquere pos-
sit quibus in locis impressorũ inaduertentia egregias tuas depraua-
rit sententias. Tu interea curabis ut aliqũ te coram contueri liceat,
tuaq; iucũdissima frui præsentia. Vale suauissime præceptor, tuasq;
amicenissimas ad me sæpi⁹ ire sinas literulas, plurima te puer noster
Onophryus impertit salute, qui utinam sub te magistro teq; præce-
ptore de locupletissimo effluentiq; Castalio tuo latice aquas potare
mellifluas aliquãdo posset. Iterum uale, literarum & patriæ nostræ
decus. Ex Basilea Kalendis octobribus, Anno M. cccc. xcv.

Sebastianus Brant, Ioanni Reuchlin salutem.

Gratulor & quidẽ uehemẽter suauissime Capnion, te patrios
tandẽ iã repetisse lares. Cõingis in gremio placidũ cape atq;
soporẽ. Et in primis, quũ ab illa erumnosa te liberatum extra-
ctumq; esse curiali molestia accepi, qua grauius libero præsertim
homini, & more tuo philosophanti, musarumq; alumnis arbitror

EPIS ILLVST. VIRORVM AD

cōtingere posse nihil, siue quod ppeti minus sustinerem, præcipua
 si cui τυραννος ἢ μορῶς ἢ ἐκεῖνος ἐπι κακόζωος ἀρχιανσις conti-
 geret, qualem tete aliquando expertum tua cōmonstrat comædia,
 quam Leontorius noster mihi sese transmissurum pollicebatur, sed
 nōdum uidere merui. Gratulor præterea quoq; tibi optime Capni-
 on mihi uero gaudeo, quia quam de morte nostra audieras famā,
 hæctenus uanam compereris. Illa quidē in diis est fati mora, tollere
 uitam ius habet atq; animā qui dedit ipse deus. Scio te eā tameris in
 anem ægre saltem tulisse migrationis nostræ famam, eo q; me tuū
 discipulum, uel si malis seruulum, ingenta uirtute, & bonitate tua
 præceptoris more diligas, idq; mihi sit exploratissimum. Et ob eam
 quoq; rem ppetuo me tibi deuinxeris amoris uiculo. Mi Capnion
 o mi Capnion quā iucundam trāquillamq; inter musas tuo in mō
 te græco agis uitam, non modo philosophicam, sed & haud secus
 atq; Phœbum in Parnasso aut Orphea in Rhodopeio iugo fidibus
 sese oblectasse canoris aiunt, Capnion o scelix qui fato quiq; secun-
 do, Hercule Pieridas ad tua uota uocas. Ast ego perpetuos cogor
 subiisse labores. Assiduamq; leuem quætere mole stipem. Da ueniam
 festinanti, multa coram tibi loqui tuoq; frui consilio cuperem, nūc
 non licet. Sis scelix, prorsus scelix, gaudeq; ualeq; Chare magis uira
 frater & usq; uale. Ex Basilea Idibus Ianuariis. M.D.

Sebastianus Brant ad Ioannem Reuchlin.

Optime Sueuigenum, triplicis decor unice linguae

Capnion saluum te Ticio esse iubet.

Tu uelut Augustus, Lepidus, Marcus ue Triumuir.

Totius imperii es teutonicq; soli

Ergo Vale, mea fida salus, mea summa uoluptas.

Famule & Onophryi sis memor oro tui,

Ioannes Amorbacchius impressor Basilien

sis, Ioanni Reuchlin Phorcensi

LL. Doctori S. D. P.

EGregie Doctor uir humanissime. In cōmentariis. S. Hieronymi
 super prophetas sunt pluria uocabula græca e diuersis transla-
 toribus ex hebræo uarie interpretata, & fortasse illud ex hoc ac-
 cidit, q; uiderūt unā literā hebræā, p alia. Vocabulis aut græcis q; in
 dictionariis græcis apud nos existētib; non inuenio; fidē dare non

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

audeo. Sunt etiam ea uocabula in antiquis libris ita corrupte scripta, q̄ literas q̄nq̄ non cognosco. Quapropter ea uocabula graeca quae non intelligo in quaternionibus quibusdam depinxi, eo modo quo potui ex antiquis libris, & eis breues sententias ex commentariis praemisi, dedi q̄ ea oia religioso uiro Corado Leontorio tibi ut dicit notissimo ad te deferenda, qui & mihi affirmauit re meam apud te promouere, & instare ut operam des illorum emendationi & correctioni, Quod & ego peto ea instantia qua possum. Et pro laboribus quaequid petieris libentissime dabo, Si autem me derelinquas, neminem scio in Alemania qui me iuuare possit. Et forte propter hoc, opus infectum permanebit. Spero etiam, postquam Hieronymus cum suo graeco & hebraeo fuerit impressus, quae rudimenta hebraea pluribus uentur. Vale feliciter, Ex Basilea. xxvii. Iunii. M. D. IX.

Georgius Nuttel, Ioanni Reuchlin Salutem.

Quae res mihi in primis exoptanda fuit clarissime uir, ea mihi hoc tpe forte ut spero fortuna euenit. Nam cum tuas & humanissimis & pientissimis admonitionibus refertas plerumque literas, maximo fui tui suffusus gaudio, tui rubore, quippe quae scribis obta bellatui festinationem literas tuas carere politiore stilo, & te philosophica usuru polliceris breuitate. Vere inquam philosophus philosophia uteris, & quae grauissimis auribus auertenti, auertentiq̄, in quo haud diffidas. Caeterum quod de Iafone Maino admones, quae me scientia & autoritate augere possit, uerum fateor. Et ego uerum fateor me futurum suum, nisi Rhamnusia phibeat non poenitendum auditorum, & quem in genue doctorem (si Opt. Max. pater instituto aspirarit meo) nunquam diffitebor. Et id absque ambitione intelligas uelim, sincero namque eductur promptuario. Rubore praeterea affectus, cum satyricum istum quem praese ferunt eae literae tuae sentirem morsum, quo me (non dico iniuria taxas, quae bellorum torquear a uero scholasticorum plurimum aberrans ut tuo uerbo utar tramite discriminibus. Veniam precor patrone, si minus uerecunde ad haec respondeo. Eo namque tpe quo ad uos priores destinabam literas tanto erat Papiensis concitatus furore popululus (difficile dictum) Testis erit locupletissimus ea in re tabellaris iste meus D. Ioannes, qui coram fatebitur, taceo alios. Et ego bene mestris ut ipse ais in aliena ora, ignarus tum morum tum casuum eiusdemodi rerum, ne mihi subtimeam; non negabis unquam. At modo

paulo maiorem concepi fiduciam. Licet cominus instent dissension
 nes inter sanctissimum papam & regem Francorū. Nullatenus ta-
 men latium egrediar, in quo plurimum iuuat morari, neq; unq; pro-
 positum fuit ante præstitutū tempus remeare. Ne tuæ in primis ca-
 terorumq; amicorum minus uidear paruissē suasioni, De ea re q̄ tū
 sollicitabat eram (fateor) sollicitus, præsertim cum inter bellicos tu
 multus, legēdi non sit relictus locus ullus, quæq; mea cura intermit-
 tere subueerebar. Nunc uero animi dissolui nodū liberq; curarū sac-
 cibus impēdo horas in perferendis legibus. In quo studio fastidi-
 um abstergitur omne. Demum gratus gratissimū suscipis animum
 Quodq; miserim calamos, gratiarum actione mea sententia nō est
 dignum, gaudeo tamen si quid facio quod placet, & id gratum fuis-
 se aduersum te, habeo gratiam. Reliquum est in calce literarum ne
 prodigalitatē incidam pestem patēne & amice exhortaris. Facis
 tu quidē recte, & pro humanitate tua in me propēssima, & q̄ tam
 pecuniosus iam sim redarguis. Fateor, at memineris uelim me plus
 quinquaginta erogasse aureos pro chartacea mea suppellectili qua
 necessario indigebā, ut alias inquit Nicolaus quartus in. c. exit uer-
 habetur de uerb. sig. li. vi. scientiam requirere studium cū libris, præ-
 tereo alios necessarios usus pro primo tempore. Cogitabam item
 si alio proficiscendum fuisset, illud Martiani, qui habet nummos se
 cura nauigat aura, Addit Ausonius. Fortunamq; suo temperat arbi-
 trario. Cūq; imminēbat fortuna, eam regēdam arbitrabar, si tamen
 nummi non deessent, contentus uiuam de cætero, & languescens
 tua de me spes fac reuiuifcat. Ego id temporis quod reliquū est cur-
 riculum totum bonis impendam, dispensaboq; literis, quoad de me
 actum sit. Hoc unū te uelim, si ductu & auspicio tuo fieri poterit cō-
 uenias Sebastianum Vuelling de re filii sui, qui ut ad me migret ad
 hybernā tempestatem uehemēter opto. Fecit nō loquacitas, sed
 beneuolentia longiorem epistolam q̄ par est. Et citra Senecæ præ-
 ceptum quo dicit epistolam non debere sinistram manum legētis
 implere, dabis ueniam & ruditati ignosces. Vale foelicissime cū Me-
 telli foelicitate, dii te tueantur, annosq; longæuos largiantur ut san-
 ctissimos tuos atq; grauissimos mores, quasi quādam idæam intue-
 ri possimus Ex Papia. xxv. Iulii, Anno. M. D. X.

11 2

I O. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Ioannes Vuacker, latine Vigilus, Iuris utriusq; doctor,
Ioanni Reuchlin salutem dicit.

Quod ego mi Capnion haftenus & ab ea hora qua a me deces-
sisti usq; in huc diē, etiā tuis literis id a me exigentibus, nihil
literarū ad te mearū dederī, uix ausim ne dicā possim
me excusare, cū tot interea habuerim occasiōes scribendi, torq; nū-
cios ut mille ad te & innūerabiles epistolas dare potuissim. Sed ut
faltē uno si uelis argumento me habeas excusatū, utq; uerū loquar,
non transiit mensis post tuam abitionē quin & a principe & a can-
cellario & interea saepius audiuerim te uocatū, tibi scriptū etiā ma-
nu principis ut huc uenires, quāobrem maxie calamus meus sese cō-
tinuit, uolens omnia in tuum aduentum differre, quanq̄ plura sem-
per ad te fuissent scribenda. Sed nondum compares. Ideoq; possem
ego omnem culpam meam in te transferre. Velim ergo tibi persua-
deas meam ad te scribendi negligentiam, & tuam item ad nos rede-
undi tarditatem, tanq̄ paria delicta mutua fore compensatione tol-
lenda, quanq̄ ego minime dubitauerim te non sine urgenti ratione
domi continere potiusq̄ hinc inde uagari. Spero tamen sperantq;
quin immo & optat & desyderant multi alii te aliquādo nobis prae-
sentem futurum, ut ore ad os negotia mutuo inter nos agenda pro-
uoro possint expediri. Sperat & id Andreas theologus noster, qui to-
tiens tuam optat praesentiam, quotiens se meminit esse infirmū, ac
nullum apud se habere medicū a quo recipiat medicinam, hoc est,
qui in philosophia secum usq; in secundam aut tertiā noctis uigiliā
perpetuo secum disputationem continuet, eiq; aduersetur. Nūc em̄
dicit ubi est Reuchlin cum suo instās, utinam adesset. Iam uero tui
cupidus est, ut cum eo cōmiserationem habeas illius totius nōstri
seculi eiusq; tam miserabilis status, eūq; audires sese ultra in hoc se-
culo minime māsurū. Quin immo mox sibi ad Schonau suāq; illic
habitationem esse diuertendū, aut saltem semel eandem esse ab eo
uisitandā. Pastor praeterea in Steinach quid tui egeat nescio. Saepius
tamē tuam diuturnam absentiam dolens miratur. Praesul item no-
ster & Vangionum, nedum te desyderat nobiscum esse, sed indies
conat̄ inuenire media quibus te reducat ad se, ut & si te ppetuo secu-
detinere non possit, saltem te praepatore per hanc hyemē futuram
utatur. Cōstituitq; uxori tuae ut cōsensum praestet transmittere pro

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

pediem plaustrum uini boni. Tu interea delibera quid tibi sit faci-
undum. Sed ut de reliquis taceam, quid credis de me ipso? nunquid
ne ego desyderem tuum festinum aduentum? Profecto merito id
credere debes, ego enim propter te neminem habebō saltem chariorem,
qui nostro more mecum in multam noctem uina mea noua opti-
ma dulcissima & in magna copia gustet, p̄bet, deglutiat. Spero enim
me habiturum ad annum futurum decem plaustra non minus ui-
ni noui optimi & dulcissimi. Neminem præterea habebō, qui dum
mane surgendum est uestibusque induendum, promiscue & suis & me-
is utatur uestibus. Quid multas? carebo ego unico meo solatio. Ob-
eas tamen res omnes, nolo facias quod tibi non conducatur, quodque tuo
iudicio tibi uideatur aduersum. Quod si æque tibi ut mihi congrue-
ret, faceres rem mihi longe omnium maxime gratissimam si hanc
hyemem totā etiam meis impensis nobiscum ageres, postea quæ enim
nuper a me discessisti, tum primum sensi ego atque magnifici solati-
tia quæ ex tua præsentia indies acceperam. Nacta semel oportuni-
tate si uenire non potes, describe saltem nobis uitam tuam domesti-
cam seu heremiticam, credo enim te in solitudine domus tuæ cum
solis libris tuis delitescere, & ut alias constitueras a negotiis curiali-
bus abstinere. Decanus noster spirensis iam multos dies laborauit
febri quartana, cui si potes scribe quæ primum literas consolatorias &
medicinales, facies enim ei rem gratam. Fuimus nuper Cancellari-
us, pastor in Steinach & ego cum eo consolationis causa. Fuitque ob
eam solam rem nuper cum eo serenissimus princeps noster, ceterū
utile (ut tandem has barbaras literas concludam) sperarem fratri
tuo fore, ut semel adesses præsentem principem, posset enim de nouo ei pro-
mitti stipendiū pro continuanda lectione in lingua græca, ad quod
cancellarius laborat, sed suus solus labor timeo non sufficiet, quanquā
& ego non omnino dormiam. Estque res propterea eo deducta, ut si tu uel
unum uerbum nostræ actioni apud principem addideris, res expe-
diatur indubie, possitque sic frater tuus continuare studium suū quod
in legibus & canonibus incepit. Vale & me ama, atque uxori tuæ dul-
cissimæ dic meo nomine salutem multam, rogaque mei loco ut si ali-
as fieri possit commode, saltem te semel ad nos remittat. Vale iterū,
raptim in die animarum, Anno. M. CCCC. XCIX.

Capnion Vigilio salutem.

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

TVa in me uoluntate mi amantissime Vigili, uide quāti te faciā nihil mihi post libellos & Chartas iucūdius, nihil suauius unq̄, id semp̄ audienti ex oibus q̄ ad nos istinc ueniūt egregia te de nobis sollicitudine affici ut ualeamus. Quod nup̄ etiā nobilis adolescens ille Ponchinus & Dionysius frater p̄be testati sunt. Eo sum ductus maxie ut uestro contubernio si nō oīni momento at q̄ sape quoad licet interesse cupiā, ubi acutis & acrib⁹ ingeniis nō mō priscorū dogmatū thesauri eruunt, uerū etiā ætatis nr̄a meditatur inuēta, ubi nihil est usq̄ uel diuinarū uel humanarū rerū qd̄ nō inter fecundos calices Aristotelico more in utraq̄ partē disputet, quo in gñe (dii boni) quāto cū studio Andream nostrū illū philosophissimū hoim̄ abundatissimo dicēdi torrente ac ui sermonis p̄ditū audiuius oēs, etiā in multā noctē ab eius ore pendētes, quom̄ q̄ de re dicere illū libuit p̄perua orōne usus pulpiti cōcederet nemini. Ego uero Arcesilæ mō & Carneadi contra om̄e qd̄ proposuisset, conarer differere. Meministi ne, qm̄ pugnātia duo & contradictoria in uno quodā latissimo instāti uera esse statuebā, q̄tos ei risus cum exclamaret, ubi est instās Capnioniū. Nec mirū q̄ de suæ orōnis flumine tā multa hausimus, cū totus fluminibus scateat, unde tanq̄ de spongia quādoocunq̄ altercationū certamine comprimitur. Variū manant philosophorū riuū, inter cacumina doctissimorū uirorū, alter Apollinis Parnassus, ex quo Tanaim, Bastrū, Choaspen, Indum, Araxen, ingentia flumina scribit Aristoteles ille Stagirita impetu profluere, alter orientē uersus Promethei Caucasus, unde Phasis lento gradu elabit̄ alter ad occidentē uertex pyrenæus, hinc Rhodanū illinc Tartessum emittens, alter in Libya æthiopicus tractus, unde ægon & Nyfes & Chremes & Nilus, alter ad aquilonem Arcynium iugum ut extat in Meteorologicis, unde fama celebris Hister exoritur in Euxino ponto mergendus. Et hic noster ignobilis Nicer societate Rheni ad borealem Oceanum properans, quem uos familiarissimi contubernales mei accolitis, & accolitis quidem sine me ad hos latices Pieridum, cum tanta uoluptate quanta ipse Andreas ad latices accubat balneorū. Finge tu mihi hominem humi serpere ad fontis adiculam in meditullio æstuarii mox repentem propere post sudores uixdū meticulose primo illas ipsas fistulæ guttas summis digitulis atrectare, ac tādē stillantem aquulam osculari, clau

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

culo mordicare & lambere, deinde insumere & resumere, postremo haurire, sorbere, deglutire, & usq; ad immensam satietatem ingurgitare. O q̄ prosperi Andreae successus, O quāta sc̄licitas. In siti humidum, in aestu frigidū, tactu leue, visu lymphidum, auribus rauo murmure sonorum, dulce gustui, & salubres herbas, prater radens suauissimi odoris libamen. Iam cogitanti mihi arefcūt fauces & ipse sitio, qui Andream aquas potare scribo, nō Tantalum qui ne labra quidem admouet, sed memoratu dignissimum Protea illum & sacerdotem & uatem. Affer igit̄ mi Vigili helueolum tuum quod græce chenopoda dicimus, ut relictis Andreae Nereidibus tecū bibamus, simulq; cum religionis nostræ colūna Iacobo theologo Selistarino quē apprime diligo. Et quidē fauētibus superis cōbibemus tandem aliqñ, & una cœnitabimus, quando noua inter uos stella oriri & luere uisa est, non ex ueteribus planetis unus, quos maiores nostri erones uocauerunt, sed sydus aliqđ summatis orbis ille constantissimus iuris Venigerus, quem suo merito uas legum appellauerim, ut Bald^o Azonem. Vale sc̄luciter cum tuis immo nostris, & Dionysio fratri benefac ob amorem in te meum. Ex Stutgardia sexto Kalendas Octobres. Anno. M. D.

Conradus Leontorius monachus Mulbronensis, Ioanni Reuchlin, latine Capnioni Phorcensi. S.D.P.

Festinabam fateor sed frustra mi iucundissime amice, ut te Stutgardiae pro tua in me beneuolenti & p̄ mea in te p̄petua obseruantia alloquerer ac amplexarer, sed interuenit occupatio tua, immo nō tua sed aliena, qua utinā non esses obstructus. Sed interim ab illo iucundissimo literario ocio necessario auocaris, ne forte cōtemnere uidear id cuius sub umbra tēporario emolumento creuisti. Verum enim uero quom̄ præstantissimum animum tuum, & illam ingenii tui naturam acrimoniamq; curios^o scrutator exploro, uideor mihi in te uidere quod excellentissimi philosophorum aut neglexerunt aut minime fuerunt attentare ausi. Socratem siquidē illum Apollinis oraculo sapientissimū iudicatum, ciuilia Reip. gubernacula tractauisse non proditur memoriæ. Platonis diuinum ingenium intra celebratissimam academiam emicuit. Stagirita Aristoteles Alexandro Magno se p̄dagogū q̄ exercitus impatorem præstare maluit. Quid Stoicorū Epicureorūq; uulgarissimos prin-

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

cipes commemorem? nonne intra philosophiæ sinum inglorii cõ
 senescere q̄ imperatorias mortes triumphis ornatas subire malue-
 runt? adeo paucos inuenies qui theoreticam laboriosa cum ciuilitate
 coniunxerint, & reipub. fungentes muneribus se nihilominus philo-
 sophiæ studiis addixerint. Te uero unum admiror, qui utrunq; mu-
 nus splendèdissime soleas obire, & hinc quidem publici muneris ora-
 torem te ita exhibes ut paucos, philosophiam uero adeo eleganter
 subtiliter, profunde indagare, elucidareq; cõpisti, ut nullos tecum
 hac tempestate conferre nec ausim nec possim. Huius meæ opinio-
 nis immo uerissimæ existimatiõis feci periculum. Quom enim Ba-
 fileam Ioannem Amorbacchium conuenturus peruenissem, pro
 sua in me beneuolètia iucundissimo & elegatissimo donauit mune-
 re, illo scilicet ope tuo de Verbo Mirifico, pr̄sus mirifico qd̄ prim⁹
 ego ex illa officina sua imp̄ssoria deportaui. Legi p̄legi relegi, sũma
 cum admiratione inuentionem, eloquentiam, enodata mysteria, &
 quod nullus ante te latinorum ne cogitauit quidem illud Ihesuh tu-
 um, obstupui. At quid facerem? quid dicerem? felicissimo auspicio
 in lucem es editus, submurmuraui tacitus. Germanum nomen ha-
 stenus barbarum existimatũ immortalis es gloria illustraturus. Ma-
 gis ingenio, magis doctrina uir eruditissime & amicissime perge ut
 cõpisti, ne semper Germanicam eruditionem Italicam irrideat su-
 percilium. Tractas quidem Re mp. sed interim summi philosophi
 & eloquentissimi oratoris munus implesti. Si quis deus romana ro-
 stra & campum Marcium redderet, desperarem ne? illustrem ora-
 torem in illo splendore præstantissimorum uirorum te euasurum.
 Refloreat illa tot seculis decãtata academia, an sub diuino Plato-
 nis ingenio dubitem te non maximi philosophi nomen habiturũ?
 patere queso ut citra omnem adulationem te admirem ac laudibus
 ornem & quidem meritissimis. Ego te trilinguem immo quinqu-
 linguem Sueuum Romano Tullio non æquo tantũ, sed etiam præ-
 fero, tanti existimo ex hac barbarie in tantam eruditionem emer-
 gere potuisse, sed de hoc satis. Redeo ad mirificum illud opus tuũ,
 quod statim quinquies emptum indomito Rheno demirandum
 transmisi. Verum tuũ hoc indolui, q̄ præter omnem uoluntatem
 meã in ipso frontispicio tam mirifici opis tui nomen etsi obseruan-
 tissimi tui, pauperis tamen ineruditiq; Cõradi uisitur, legiturq; Lon-

ge siquidem cultioribus & ditioribus ornamentis uestibulū illud primū intransibus decoratū politūq; esse debuisset, ut blando ac diuine aspectu lecturū nira & abstrusa illa mysteria alliceret castū, deterreret prophanum. Vereorq; ne incultū illud frōtispicū lecturos alioqui multos submoueat, dū hinc periculū de toto reliquo ornatu sint facturi. Sed me tibi excuso amicissime amice, nesciebā opus tuū chalcographo esse datū, nesciebā te extremā imposuisse manū. Sed cum Moguntiaē Abbate quēpiā mihi incognitū librū de ecclesiasticis scriptoribus cōponere didicissem, admonui Iacobū Selistinum ut noīs tui apud illū Abbate summa q̄ta posset cōmendatione meminisset. At cum tū illud Abbatis Basileaē imprimeret opus, Iacobus ipse Vuimphelingius lras meas Ioanni Amorbachio trāsmisit, ut ex ipsis nomen tuum cū debita cōmendatione excerptum infereret catalogo scriptorum. Cum aut̄ interea opus tuum Mirificum inciperet imprimi, pro quodam argumento opis tui epistolā meam prāmisit. Quæ omnia Ioannes Amorbachius mihi retulit, ex cuius ore me tibi iucundissime amice excuso. Quod tñ tecū Germanorum facile om̄ium doctissimo (qñ quidem ita accidit) iuncta noīā fero, q̄ gratū mihi fore arbitraberis. Iam pridem fratrem me nominabas, nunc tibi multo sum iunctior, præsertim cū prima illa eruditissimi ingenii tui foetura, sine nomine meo in lucē nō sit edita, sed restat aliqñ coram largior confabulatio. Caterum uelim cognoscas consilium meum, neq; em̄ possum ab amico quid facturum sim abscondere. Ad Alemāniam reuocaui Mulbronniensium rogatu, Gallias desero, Seruitum Mulbronnaē ueni, nō solum præter sed contra uoluntatem reuerendissimi domini Cisterciēsis, qui me honore & ueneratione plus debito prosequutus est. Iurauitq; me post annum reuocaturum ad se. Deinceps tñ me Mulbronnaē reperies, habebis ex me literas crebriores. Quæ em̄ necessario sum iterrogaturus multa habeo. Nihil postulo nisi amicitia beneuolentiam humanitatem tuam, quā mihi ut spero non denegabis siquā Mulbronnā transueris, me compellabis. Tuus em̄ sum, tuus permansurus. Misi tibi literas doctoris Ioannis Heberlingi ex Dola, circiter Kalēdas Nouembres, si ad manū tuas peruenerint nescio. Ipse se tibi perinde atq; præceptori charissimo commendat. Vale foeliciter tertio Kalendas Apriles. Anno. M. CCCC. xcv.

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

Conradus Leontorius Ioanni Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Salue præstantissime præceptor tanq̄ frater colendissime, quã sim memor & amans præstantiæ tuæ, uel ex hoc conicere potes, quã memoria tui in qua libetissime respiro adeo mihi semper præsens & ut dici solet ad manum est, ut quaqua uersum me uertero te tñ haud quanq̄ derelinquere aut obliuisci tui possim, tanta est in te humanitas naturæ munere & opa tua insita, tanta erga oēs beneuolentia, tantum optimarum artium, tñ eloquentiæ & mularum nõ modo latinarum, sed & graiarũ familiaritas, ut ipsi barbari te diligere, te uenerari obseruareq; alliciant. Ego uero si non te ut dominum, ut fratrem, ut parentem summa charitate & ueneror & obseruo, sum pfecto & ingratus & indignus erga me ingentis beneuolentiæ tuæ. Sed existimo me apud tuam humanitatẽ nulla quidẽ alia re q̄ diligendo, uenerando, & obseruando, minime ingratum inueniri. Tu interim ut pro tua constantia facis, illum erga me aĩm tuũ candidissimum cõseruabis, ut quom illa iterum dies fœlicissimo sydere aduenerit, possim te sine rubore & alloqui, & ut parentem amplecti. Caterum pstantissime. D. ex Mediolano ad te literas expeditas datur⁹ eram, sed qui pferret inueni neminem, eas mecũ simul & doctori Adolpho designatas Romam apportauit, quas ad te cũ præsentibus mitto. Adiunxi & alias ad amicos meos literas, quas etiam colligatas tibi ideo dari iussi, ut pro tua in me charitate eas omnes diligenter reddas quo oporteat. Viue & uale cum præstanti coniuage tua. Romæ Nonis Martiis. M. CCCC. lxxxix.

Nicolaus Basellius monachus Hirsaugiensis. Ioanni Reuchlin Phorcensi. LL. doctori. S. D. P.

EX Spanhemesi academia me denuo i patriã rediisse humanissime uir etiã si te fugisset, uel ex datis ad te lris ad. vi. Id. Iulias intelligere potuisti. Qd̄ uero in hũc usq; diẽ respondere distuleris, non potui nõ sinistrũ aliquid uel de ipsis literis uel amore in me tuo suspicari. Quare & has quoq; prioribus adiicere nõ iniuria curauit, quo plane tibi ego non tu mihi taciturnitatis culpam impingeres. Sed hæc missa. Nunc quod meæ est fortis, ego hic inter Atticos Rhomuleosq; triumphos & dego secure & ualeo perbelle. Deus hæc fortunam secundis uelis plurimos in dies dirigat. Tu uero quam in te rationem habeas; & si mihi ex Iacobo nostro Mulbron

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

nensi monacho perspectissimum sit, nihil tamen certius tuis episto-
lis auspicari possum. Velim igitur doctissime uir chariorem tibi pa-
pyrum quàm eum qui te diligit uehemèter & plurimum obseruat ne fe-
ceris, mea etenim in te obseruantia peruetusta nec calcaribus eget,
nec monitore, ipsa sibi sufficiens, etiam inter uariarum strepitus oc-
cupationum uultulare uidetur. Retulit mihi quidam ex sancti Fran-
cisci obseruantia Paulus nomine hebræis te literis sudare, atque pro
pediem efficere, ut sicut græca ita & hebræa quoque lingua studiosis
pateat. Non potui non mirari diuinum hoc tuum ingenium, laboreque
iustissimos commédare, quippe qui græcam nostris iäpridem Ger-
manis linguâ primus omnium, ut ita dixerim, ab inferis reuocasti,
& modo hebræum idioma ut cõmune fiat oibus literaroria palæstra
exercitatis enixissime laboras. Facis tu plane & probe & docte, philo-
sophorum antistitis oim (Platonem dico) sententiam imitatus, sic
enim apud Architam suum ait, οὐ μόνον ἡμῶν γέγοναμεν ἀλλὰ τῆς
ἀνθρώπων ἡμεῶν ὅτι μὲν τὴν περὶ με εἰρήνην, ὅτι δὲ τὴν οἰκονομικὰς ὅτι
ἀλλὰ οἱ λοιποὶ φίλοι. Debent igitur tibi præstâtissime uir & Germani &
Itali Frâcigenæ & Anglici immo doctiorum ecclesia tota plurimū
utpote qui tantū & laboris & sudoris onus subiueris. Verū iuxta græ-
cum adagium, ἀπὸ πόνου καὶ καμάρου οὐ δὲρ ἔρπον ἔγκολον καὶ ἄνο-
μασὸν κατὰ θεοῦ τῷ. Cessabit ergo iâ perfidus quisque in angulis mussi-
tare iudæus, ut uiderit sese unico hoc tuo & splêdidissimo opere de-
uictū, Theologi quoque nostri tibi gratificari debebunt, quippe qui i
pristinâ gratiâ sacras literas atque historias cum ipsa ueritate, tua ope-
ra rediisse intelligunt. Nostrates uero Sueui quibus tuis ipsis uigiliis
teneantur gratitudinibus obstricti, ne Apollo quidem ipse fari pos-
set, Vtut ergo extremam manū operi imposueris (quod breui uti-
nam fieret) me quoque participem facere digneris, & plurimum ro-
go, & uehementissime oro. Vale literarum decus & asylum, Germa-
niæque oculus dexter. Vxorem tuam ἀσάλομα. Iterum uale. Ex Hir-
saugia xviii. Calend. octobres. Anno M. D. I.

Nicolaus Basellius Hirsaugiensis monachus, Ioanni
Reuchlin Phorcensi LL. Doctori S. D. P.

Nvdius tertius quæ Apedibus seruum miseris, hospite insaluta-
to, uel ut aiunt, post fores petita licentia recesserat. Nā ego cõ-
fectis extemporaneis ad te literis nonnihil de rure tuo scribere

I O. REVCHLIN LIBER PRIMVS

statuerā, celeri autē praeuentus abitu nuncii quod obiter nix agre di-
 gesserā ad te dare non potui. Verū serui tui siue Dauus ille siue cedi-
 pus sit crassam negligentiam Battus noster supplebit. Gratulabor
 ergo tibi amicissime Capnion, quod rus colere tum primum didici cū
 tuas ad me suauissimas literas perlegissē, quodq; a populari tumul-
 tu & negociorū strepitu plurimorū te subtrahere, tibiq; ipsi uiuere
 inceperis. Iam nunc enim philosophū hoīem praete fers, qui haec e-
 nus caudicū & forensium litiū te negociatorem constitueras, nūc
 liber tunc autē seruus uidebare. Hoc idem autem & Tullium fecisse
 nostrum & Varronem, Apollonius quoq; Philostratus ait. Nam
 M. T. Cicero deposita toga curisq; post tergum reiectis in Tusculū
 secedens, nō iam popularium quaestionibus rerum sese commisce-
 re uoluit, sed secretius delitescens philosophiae operā dedit, Xerxes
 etiā magnus iste Persarū rex non tam armisq; agris colēdis curam
 egit, Romulus item quo temperanter omnes uiuerent duo liberis
 tantū studia reliquit, agriculturā scilicet belliq; artes, hac enim uita
 tēperatōres fieri homines iudicabat. Numae quoq; Pōpilio nō mi-
 norē colēdi ruris fuisse curā q̄ Romulo legimus. Et quid de Quinto
 Cincinnato oppressi cōsulis & exercitus liberatore? Quid de Fabri-
 cio & alio Caio Fabricio Curioq; dentato referat qui in colēdis a-
 gris & rure tantū studiū, curā operāq; impendebant, ut alter corū
 ab aratro uocatus ad dictaturā uenerit, alter fascibus depositis ad iu-
 uencos redierit. Sed quid sus Minernā *Λαβνας εις ἀθήνας*. Quare
 tuo rusculo inclusas nō alitū quas tecū centenariū iam numerum
 aequasse referunt pippinationes, non porcorū grūnitū, sed ut cepisti
 philosophiae & abstrusarū quaeq; rerū secreta rimari p̄gas oro. Hac
 oīm philosophorū studia sunt. Hae te doctissimis quibusq; nō dico
 aequare, nam id tibi factu est facillimū, sed superferre poterunt. Cae-
 rū de Pauonissa nō est quid scribā, tenes namq; quod magnope lite-
 ris a me fieri flagitasti. Sed ego te omni tua opinione de cādidis fru-
 strari q̄maxie timeo, quia nos hic pauos albos masculos inter tin-
 ctas & maculosas habentes nunq; albas parere, sed semper diuersico-
 lores uiderimus, nisi fortasse tu foetus praestigio procreare uel arte
 aliqua ipsa oua excubare noueris. Vxorē, tuā pedibus laboratē gau-
 deo tuo rure delectari, quā meis uerbis saluere iubeas oro. Iterum
 iterūq; uale foeliciter. Ex Hirsaugia pridie Calēn. April. Anno 1509

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D.

Nicolaus Ellenbog prior monasterii Otthenburensis
Ioanni Reuchlin. LL. doctori. S. D. P.

R Edditus est mihi Cratylus una cum libris tuis uir literatissime, quibus aduersa te ualitudine laborare dolenter accepi. Grauaris tu quidem communi literatorum incommodo. Solet enim plerumque peritura eos qui libris sunt dediti molestare, quod ex Marfilio Ficino platonico illo philosopho de triplici uita opusculum haud codemmodum leges scire potuisti. Deus Opt. Max. a quo omnis medela, faciat ut quamprimum sanitati restituaris, ut nedum mihi aliquando proficere possis, uerum etiam totae ecclesiae catholicae. Quanta enim iactura (citra adulationem loquor) imatura tua mors uniuersae ecclesiae allatura sit, nemo ignorat, nisi literarum ignarus. Rursus uero quantum uita comite sacris libris inuigilans proficere possis dici non potest, potissimum tanta eruditione & linguarum pluralitate pollens. Ego sane ut petis pro te dignissime uir orare quam fidelissime ad deum non desista. Tu uero ubi sanitatem receperis, secularibus posthabitis negociis, ad diuinas eruendas scripturas totus incumbas praecor. Audeo enim hoc mihi polliceri, si eiusmodi te armaueris proposito, sanitatem tibi propediem deo largiente reuerfuram. Vale feliciter. Ex Otthenbura. xii. Kalen. Februarias. M. D. X.

Nicolaus Ellenbog prior Otthenburensis, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. LL. doctori. S. D. P.

F Vit apud nos Bacchanalibus his diebus ingenuus uir facundissimusque immo alter Vlysses Dieteganus Vuestersteten, cum quo tibi non parua familiaritas est. Qui sane te sanum & incolumem praedicat, quod profecto nuncium mihi gratissimum fuit, te enim optime ualere uoluptati mihi permaxima est. Deus Opt. Max. faciat ut quamlongissime & uita & bona ualitudine utaris, ut cum patriae tum uniuersae Germaniae utilitati & ornamento sis. Sed & literatis studio sisque omnibus ueluti sydus praefulgidum praclarissimos multiuigae doctrinae tuae radios diutissime effundas. Ea enim de te mihi sententia est, ut tam diu scribas & ingenii tui nobilissimas dotes effundas, quam diu uiuis. Nec tantae tuae sint in rebus agendis occupationes, quoniam bonis libris ingeniumque studiis semper incubas, & quamplurima posteris monumenta relinques, quibus te post longa et annorum curricula uixisse testeris. Vereque tunc uiuere incipias, ubi uita functus fueris, sisque in ore omnium hominum oculis sublatus. O te feliciter, qui cum honestate famaque praclarissima & rei pe-

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

culiaris copia, tñ bonarum scientiarum thesaurum, cum lingua-
rum interpretatione nactus es. Sūt plane hæc dona summi datoris,
a quo omne datum optimum & omne donum perfectum est. Facis
aut tu prudenter & fideliter qui talentum tibi creditum nō abscon-
dis sed amplissimo cum scœnore reddere studes. Hæc humanissime
doctissimeq; uir ad te scripsi, nō assentatiōe aliqua duct⁹, sed animi
oblectandi gratia. Nam uoluptate non modica afficior, siqñ occa-
sio mihi offerē de te q̄ honorificētissime loquendi. Sed & ad te scri-
bere aut tuas uicissim legere lras, tā dulce mihi est q̄ qđ dulcissimū,
nihilq; auidi⁹ desydero q̄ posse aliqñ corā te alloq; & suauissio tuo
colloqo frui. Rogat te Abbas me⁹ bñmeritus, rogo & ego ut aliqñ
opportunitate capta ad nos cōcedas. Cæterū inq̄rere iussi mercato-
res lōge lateq; græcā bibliam, sed hastenus mihi contingere potuit
nulla. Velim itaq; ut siquam uenalem noueris, literis me certiorē
reddas. Vale bene uir integerrime, & me tibi de ditissimū scias. Ex
Othenbura. x. Kal. Martias. Anno. M. D. XII.

Sebastianus Murrho Colūbariēsis Io. Reuchlin Phorcensī. S. D. P.
DVdū uir p̄statissimē tuū iucūdisimū aspectū, teq; corā uide-
re desyderabā, mirabarq; cur tāto tpe Ilfatā nō uideres, eaq;
tua p̄sentia destituet, sed nō ab re id fieri autumabā, iūct⁹. n.
es & generoso & idustrio p̄icipi, q̄ tua opa doctria ac idustria mul-
tū eger, iucūdeq; p̄frui. Nunc aut tertio kal. Iulias accepi tuas desy-
deratissimas lras, q̄bus te doctissimū uirū mei nō solū memorē fui-
se intelligo, sed studiose q̄ ego ignorauī lucubratiōe diligētissima
q̄rens indagasti, meq; tandem instruxisti. Qua de re tibi gratias ago
maxias, meq; tibi totū deuoneo. Moysen quē antiq̄ssimis nō igno-
tū fuisse, græcis edocuiisti, eiusq; diuino ore, plata leges institutaq; a
latinis tāq; barbariē sapiētia & utpote ueræ religiōis inimicis sp̄reta
ad te misū uti desyderas, & q̄dem flagrāter, fecissē, si totus apđ me
interpret⁹ foret, sed quom solū Exodū habeā (ab eo. n. libro cœptū
initiū est) ob hebrææ linguæ librorū penuriā, librari⁹ aut quōtidia-
nis negociis ipeditus est, ut huic rei operā dare nō sufficiat. Curabo
optiē doctor, ut breui Moyses neq; tibi, neq; mihi desit. Partē libri
tabellario huic oñdi, nō q̄ me fingere putes, sed ut desyderiū tuū in
Moysen crescere faciā. Quē cū Ilfatā ueneris, tū pro tuis scriptis do-
ctrimisq; pro Moysē grates cōdignas pro mea uirili exhibebo. Vale

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

meq; inter tuos statue amicos. Iterum uale foeliciter. iiii. Kalen. Iulii
as. Anno salutis. M. CCCC. lxxxvii. Ex Colmar.

Vuolfgangus praepositus in Ror, Ioanni
Reuchlin LL. Doctori. S. D. P.

Quo te nomine uocē clarissime doctor ac nostrae aetatis oim
excellentissime, etiam si omnia membra mea uertantur in
linguas nescio, nec tu laude mea indiges, quom laude
tua plena sit terra. Ideo fama tua excitat⁹ quāsiui. Magister is ubi ha
bitat^r Et dixerunt ueni & uide, Ecce in Stutgarten. Venirem perso
naliter & uiderem, nisi cura rei familiaris humeris meis contractis
imposita prohiberet. Nec hominem alium sub sole poti⁹ uiderem
propter sacras literas hebraeas, quas pra^r omnibus calles, in quibus
& ego utcuq; proficio. Sed id pra^r omnibus auidum me reddit, q^a
cum tua una cū Sidonio & Baruchia de Verbo Mirifico tractabas,
ego licet indignus ad parietem affiti & audiui quomodo ille uetus
Baruchias aiebat, q^d pronuntiatio nominis ineffabilis comprahen
deretur tribus commatibus sub una periodo, eo loco quo Moyses
de ineptitudine linguae conqueritur. Sed hodie dictum Baruchiam
non intelligo, nec expositionem dicti nominis (licet in manu mea
sit Sepher thillim) capio, quia extra sacellum extiti, in quo licet nō
idola tñ cancelli iuxta morem gentis nostrae alti sunt, quare intro
spicere non potui, quomodo ipse hebraeus ex. lxxii. uersibus quāli
bet sancta signacula digito monstrabat. Verum ex uoce tua audiui
te ibidem, & cōieci te singula per quā diligenter aduertisse. Ideo ut
uerbis tuis utar, si qua scis quāris auditorem ut ex te discat, ita plu
rimum delectaris communicatione & liberalitate studiorum, nec
necesse erit orare ac uix tādē exorare auditorem, quia auidus au
diam saltem calamum tuum de pronuntiatione & expositione mi
rifici nominis ex locis supra nominatis. Scripsissem illi Baruchia,
sed ut scis inhumanus est, & pro consuetudine gentis suae non ualde
amicus, & de genere hominum qui talentum libenter suffodiunt &
scientias occultant. Sed & Capnion ex his creditur quia uix affiatu
inspirat de uerbo crucis cui⁹ Areopagita in ecclesiastica hierarchia
meminit. Sed tu Ioannes Reuchlin oīa cōmunicabis Vuolfgango
tuo, qui in hac canicie sua nil habet p solatio nisi sacras literas. Ipse
arcana uelamenta & secretissima symbola non sparget in aurā, sed

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

filebit, celabit, tacebit, & Verbum Mirificum perq̄ diuiniter colet.
Vale foeliciter. Ex monasterio Ror ordinis. S. Augustini canonico/
rum regularium. Anno domini. M.D.I. in die. S. Viti.

Hieronymus de Eudorff doctor & miles, Ioanni
Reuchlin Phorcensi. S.D.P.

VTres Magi stellarum quondam obseruatores, saluato
ri nostro preciosum obtulerunt thesaurum aurum thus
& myrrham. Sic tibi illius apud nos mortales œcono/
mo fideli, primum eorum & optimum quod mihi est
his impositum mitto. Et recte inquam nescio, quomodo cum au/
rum quidem sit pro temperamento Iouis, maxime omnium
temperatum, quod non solum ut arbitror uitæ, sed & religioni ue/
ritatiq; ipsi quodammodo conuenit. Insuper aureus hic nummus, leo
nis habet imaginem crucis signum ferentis, quo lustrator mundi
communisq; dux cœlestium Phœbus sedem tenet, tâquam tibi ue/
xillum hoc committens atq; collocans in manus tuas, quod nobis
semitam ad deum aperuisti, & plane instruis. Præterea altera ex par
te nummus iste diui Petronii senis illius simulacrum habet, quod
Saturno altissimo planetarum religionis arcanorumq; custodi ido
neum & per consequens tuæ hebraicæ institutioni ad gratiarum
actionem forte haud incongruens munusculum fiet. Non q̄ agam
sicut debeo, sed ut possum, neq; ut possum, sed ut deus spiritus & mēs
est, tuq; eius ut œconomus, sciamus nil aliud amare nisi mundam
mentem, bonaq; pro amplissimis suis donis potius uoluptate quā
holocaustis esse contentū. Nam pro tuis rudimentis hebraicis quæ
nuper impressa repi ac comparauī, immortales refero gratias, sem
perq; habebo. Ac quamuis corporibus satis longe distemus, tu qui
dem in Sueuia, ego uero in media ferme Bauaria habitantes, tamē
animus me⁹ penes te esse dudum cœpit, & in tuis sacris laribus con
quiescere. Utinam & tuus in mea humili casa aliquando uicissitu/
dinem ageret, cum tibi forsā notus nec sim (alter enim alterum
ante nunc decennium duntaxat uidit) nec dignus sancto tuo con/
sortio. Quoniam igitur quum superiore anno ex curia Cesaris do
mum me contulerim (licet adhuc consiliarius suæ maiestatis & ca
meræ sollicitator sim immeritus) colendo agellum ut tempesti
uius sarcinas colligam antequam proficiscar, è uita, tum inter ociū

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

literarium ueritatis ardore gratissimis amplector uulnis institutio-
nes tuas, illisq; conor operam dare. Sed dulcissime mi pater cum ca-
ream docentis uiuæ uocis oraculo, obsecro ut unum mihi mittas,
quem forte instituisti pro cura huiusce rei. Nam illi ei cum uictu da-
bo per annum uestimenta & de salario quicquid dictaueris, ut ta-
men ualeat in equo mecum ambulare, quoniam quidem sapiciale
existo foris, etiam plus dimidio temporis amicorum temporibus
transmisso. Et quicquid in meipsum atq; unius filiolj mei institu-
tionem fuerit, haud denegare digneris quaeso. Iam nil amplius ne
epistolæ modum excedam, quæ nõ debet sinistram manum legeri
tis implere. Vale foeliciter. Ex ædibus nostris Mosen pridie Kalen-
das Februarias Anno. M. D. IX.

Ioannes Stoffler Iustingensis, Joanni
Reuchlin LL. doctori. S. D. P.

Figuras coelestes ortus & conceptionis tuæ. Item anni presentis
& futuri reuolutiones ad te mitto uir spectatissime. Eas quam
iter ad episcopum hodiernum Vuormaciensem habui obtu-
lissim, sed te domi minime offendi. In regressu a Ladenburgo per
aliam uiam reuersus sum ad ædes meas. Habes ut spero coelestes fi-
guras perfectas a me, summa diligentia examinatas, ex quibus faci-
le de pluribus tibi acciditibus iudicabis. Vale iterumq; vale. Ex Iu-
stingen. viii. Idus Maias. Anno. M. D. IIII.

Ioannes Stoffler Iustingensis, Joanni
Reuchlin Phorcensi. S. D. P.

Ex literis tuis accepi instrumentum uerorum motuum solis &
lunæ ac passionum eorûdem a. D. præposito in Denkendorph
tibi donatum. Gaudeo uehementer, utinam eandem seruaret
integritatem & splendorem quam habuit dum ex officina mea ad
eundem abiit. Pro eius regimine nulli mihi sunt canones. Semel
enim rite uerificatum sola motatione aut prouolutione singula iu-
ste patent. Constituera apud me pro his & aliis absoluendis ad te
aditurum, quod in hodiernum usq; diem distuli. Vexor quotidia-
no morbo sinistri cruris, nescio spasmatice an alio, adeo uehemen-
ter ut equo insidere penitus abhorream. Spero tamen redituum
tempus uernum uires mihi & sanitatem restitutum. Characteres
planetarum libet ex sculpam, sed quo pacto reti tenui sine læsione

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

infigi possint non intelligo. Singula absoluemus uita comite, uiribusq; reassumptis, In hebræo sermone quo abunde doctus es si sint hæc dictiones bobel & bouel, earundé peto cū p̄senti gerulo interpretationé. Vale feliciter, Ex Iustingen. viii. die Aprilis Anno. M.D.II.

Georgius Similer, Joanni Reuchlin Phorcensi.

LL. doctori. S. D. P.

Non possum illud probatissimi poetæ p̄ceptor doctissime nō recordari, q̄ te tam læta tulerunt secula. Aenea in gratiā Dido nis orāte, qm̄ nobis infœlicitas temporū (iniuriā uerius dixerim) inuidit cā supellectilē q̄ ad ingenii cultū p̄inet, appellamur & interpellamur assiduo, p̄pter extirpandā barbariē in sacris codicibus ex Amanuēsū lituris passim interlitā insperāq;. Verū em̄ uero falx deest. Nobis quidē uidet̄ æqui boniq; facile esse consulere inter n̄ros, q̄q; (ut est apud Hieronymū in proœmio super Iob) tāta sit uetustatis consuetudo ut etiā cōfessa plarissq; uitia placeant, dū magis pulchros habere uolūt codices q̄ em̄datos. Proficere igit̄ nobis est aius si codices hebræi extarēt, ut genuino & gētilicio idiomate uersari dirū & pestilentē quibusdā & fere publicum errorē eximerem⁹, qui. S. spiritus oracula diuinitus ad nos deriuata, p̄ arbitrio suo corrigere, potius inuertere & deprauare conant̄. Tu nobis ansam capulumq; falcis præbe, & uel psalteriolo uti pollicitus es succurre, mox mox ad aedes tuas redituro q̄ primū. Scio nanq; pectus tuū recēti adhuc æstu curarū ex ædificatoria sollicitudine q̄ddam deferuere indignum liberalissimis literis, hebræas significo, q̄ uirū undique fariā rotundum integrūq; & nulla penitus animi nebula turbatū sibi uēdicant, q̄ possunt exclamare. Sancti estote, nos q̄dem sanctæ sumus, lingua certe breuis, sed fuci ac sensus plenissima. Quid plura? Miserū est me Reipublicæ literariæ, quotiēs cogito me me esurire codices chartaceos, atq; alii parcissime tractāt eboreos. Vale caput & columen literatorū, qui perinde alios superas, restinguit stellas exortus ut aerius sol. Datæ Phorce. xii. Kalen. Iulias. Anno. M.D.IX.

Beatus Rhenanus Selistatinus, Joanni

Capnioni Phorcensi. S. D. P.

Iacobus Faber Stapulēsis uir ex om̄i æuo incomparabilis om̄iq; disciplinarū uberrimus fons, qui philosophiā nimio situ squalentē & suo uiduata splendore ita illustrauit, ut Hermolao Barbaro

& Argyropylo Byzatio præceptoribus (quod quodam loco adnotasti) olim tuis huic lōge plus nitoris attulerit. Ille. n. præter latinitate doctū paraphrasten Themistiū & Dioscoridē adhuc a quibusdā sup̄ssum parū quod quidē editū sit elucubrauit. Alter totā Aristotelis philosophiā in latinū e græco uertit, sed nudā nullisq; illustratā cōmentariis, quo legentiū mētes obscura eius philosophi sensū facilius intelligāt, hic uero peripateticā doctrinā ita reddidit puiam, ut neq; Ammonio neq; Simplicio aut Philopono iam sit opus. Is in quā celeberrimus uir cū ego apud Parisios philosophiæ studiorū affecta degerē, mihi opido familiaris fuit, quo factum est, ut & i Germaniā reuerso mihi, de rebus suis nonnunq̄ scripserit. Et quoniam Cusani omnium Germanorum doctissimi opera a se recognita imp̄ssioni tradere in animo habet, elapso iam tēpore per literas a me rogauit, ut si quæ superessent eius uiri opuscula p̄sertim Directoriū speculātis, quod Tritemius in Catalogo suo ponit excribi curarē. Dedi iam ego opam apud multos ut aliquid conquirerem, cum Moguntia apud Grefemundum, tum Friburgi apud Gregorium Ruschiū cartusium, q̄ is uisitatoris officio fungens uarias bibliothecas, eius præcipue regiōis ubi Cusa adhuc in humanis agens, frequens fuisset, sæpe perlustraret atq; excuteret. Hic aut̄ p̄ter libellam de deo abscondito quem pridie exscriptum habeo, & sermones nihil se adhuc comperisse affirmat. Percontatus p̄terea sum a Pelecano Rubeacensi, uidisset ne uspiam tale quippiā, retulit is te multa habere quæ Cusa composuisset, sed paucis ea cōmunicare, quippe quæ apud te essent in magno p̄cio. Significauit mihi hoc idem Ruschius Cartusienfis. Cœpi itaq; eruditissime uir exinde cogitare, quo pacto mea opera particeps eorundē libellorū Faber efficeretur. Et primo cum de paradis ad te literis consilium inuissem, & me ipsum aspicerem, frustra me cāturū esse subuerebar, mox cum Fabrum cui hæc mitti deberent, & cui uix negari possent cōsiderarem, animus mihi fidēter petendi datus est. Non. n. tanto uiro qui te & tua omnia mirum in modum laudat, extollit, magnificat, te nō obsequuturū facile unq̄ crediderim. Qui de te in quintuplici psalterio (quod ad hebraici & græci exemplaris archetypū ueritatem fidelissimè recognitam, & uenustissimis notis informatum, mihi nuperrime muneri misit) ita honorificā mentionē facit, ut libeat eius hic uerba recensere, quom

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

de super sancto regis nostri & Seruatoris nomine loquitur, sic inquit
 entis. Illud idem scripsit Mirandula, & de eodem librū edidit elegā
 tissimus & sine controversia inter Sueuos doctissimus Ioannes Ca
 pniō, cuius paulo ante meminimus, quem quidem libellum ab illo
 diuino benedicto & mirando nomine de Verbo Mirifico nuncupa
 uir. Haftenus Faber. Quin aliis in locis Reuchlinianorū indimēto
 rum (sic. n. nominat) saepe meminit. Vides igitur quāti te faciat Fa
 ber, quātaq; honoris p̄fatione de te loquatur. Memini ego ex eius
 me ore nō semel audire. Doctus & reuera is qui se Fumulum appē
 lat. Hæc autē si ut tibi aduler me in medium afferre credis, lōge erras
 Non enim ex eorum numero sum qui aliud blactērant, aliud in pe
 ctore clausum gestant, sentit animus cum calamo, lingua cū corde
 Mouere itaq; præstātissime uir ad mihi commodādos libellos, nō
 modo ob Fabri in te beneuolentiam, sed & ob maximam Germa
 niæ laudem, quæ inde Germanis omnibus adcrecet. Excusi sunt iā
 pridem non inficior eiusdem dialogi multi, quos omneis & ego in
 ter meam librariam supellectilem teneo, sed erratorum immunes
 non sunt. Quare cum iis recognitis atq; elimatis sermones quos ex
 pontificia Romæ bibliotheca excriptos habet, & tui dialogi acces
 serint, erit profecto opus undiquaq; cōsummatissimū. Verum ut ad
 id faciendum propensior reddare, dono tibi misi elegantissimum
 politicorum opus, quod ab hinc triennium Faber Stapulēsis ex sua
 officina emisit. Tritum enim est apud græcos adagium, *χρὲς χρῆρα*
νὶ πῆξ ἢ δέκτολος δέκτολον. Da & accipe, mutuū nanq; muli scabūt,
 ut est apud epigrammatariū Burdegalensem. Tu igitur eloquentif
 sime uir, morē mihi in hac re geras, quod si egeris, erit cur tibi perpe
 tuo deuinctus existā. Si p̄terea propositiones Cusæ impressas, Sym
 machi epistolas, aut Egesippi historici christiāi libros scriptos apud
 te habes, patiare obsecro ut me adeant, & ad aliquot dies mecū ho
 spitētur, redibunt sancte polliceor. Astutum Hermonymus lacedæ
 monius non tam doctrina q̄ patria clarus olim tibi apud Parisios
 præceptor, & mihi græcæ linguæ tyrocinia exposuit, tui subinde me
 mor. Vale Germaniæ immo totius orbis decus, & Rhenanum tuū
 inter eos referto, qui tibi sunt opido q̄deditissimi. Ex Helueto quod
 uulgus Slesstat corrupta nomenclatura uocat, decima luce Nouē
 br. Anno a Christo nato DD, D. IX.

Béatus Rhenanus Selistatinus, Ioanni Capnioni

Salutem. Quaterniones illos membraccos quos ex Cusa operi
 b⁹ commodato ad me dedisti eruditissime humanissimeq; uir
 ea fide remitto qualem tu poscere uidebaris. Exscripsi ego Parisi
 osq; ad Fabrū nostrū misi. Tu si quid iterim noui reperisti, fac nos
 quoq; participes, & laconice scribenti ignosce. Nā hoc tps negociis
 oppido q̄ negociosis distrahor, ut mihi ipsi uix satis constem. De iti
 nerario Antonini aliquid ad me scribe, ubinam uideris, & Antonini
 ne sit imperatoris, an ab aliquo eiusdem Alibellis potius cōscript⁹
 quod probabilius uidetur. Vale eloquentissime uir, & me ama. Ex
 Argentorato xiiii. Aprilis die. Anno M. D. x.

Rodolphus Agricola Ioanni Reuchlin salutem.

¶ Εγραΐασμοι, ὡς τῆ δευτέρα ταῖν σου ἐπιστολῶν κατὰ δ' ῥίε
 ῥήτεροι εἰσομείνον πρότορον ἀπακείνομαι, ἀκούην μὲν σε ἐπιστέλλουσαι
 με τὴν ἀρετὴν, δ' ἡ πραγμασί σοι ἔχ' ὁράσθαι πιστωσῶν ταῦτα λέγει π
 σοι, ἀλλὰ εἰ πρὸς οὐτως ἐχ' δ' ἀληθές, λόγον μὰ θεῶν ὁ κενῶν δ' ἡ κηκοας
 ῥημαί τῶν. οὐτε γ' ἐπαγγέλλομαι τὴν ἀρετὴν, οὐτε διωκίμην ἀν πῶς ῥ
 ἢ πόθεν; καί τι ἡρῶμαι σε ἑσῶτων ἢ τοιούτων πνῶν ἀκούσθαι λόγον, ἀλ
 λὰ κατὰ τῶν ταῦτα μερ' αὐτὶ ἐμῶ τε καὶ ἑσῶν ἐμῶ λεξάντων πρὸς ῥ
 ἡτοι ῥα τ' ἄννοιας τ' πρὸς ἐμῆ, ὅπ ον δὴ λέγειν μὲ προσημερίων, ἡτοι
 ῥα τ' τ' πραγμάτων ἀγνοίας ἐσφαλμένων, ἐργε πρὶ ἐμῶν ὅζν οὐ
 τε γλιναιότορον οὐτε λαμ πρότορον ἀν ἐπαγγέλλεσθαι ἑσῶμαι, οὐδ' ὅ
 θεὸς βουλοίμην. ἀλλὰ πρὸς ταῦτά γε εἰπ βέλτορον ἐδωκίθην ἀν. νω
 κατὰ τὴν σαγῶδσ γνώμην, βεβῆβαρωμαι χεόνισ ἀν ἐν βῆβαροις, χε
 ῥοί μοι τὰ ληθῆ λέγειν. ἀλλ' ὡς καὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν ἀ
 λήθειαν πρὶ αὐτῶν ἐνδεξάντωρ ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄλλις καὶ ἀπεν ἐπ κα
 τὰ δ' ἑσῶτων μοι ἐχ' κησι ὡς πρὸς τὰ σὰ ἐχ' κηκὰ. τὰ ἡ λοιπὰ τῆ
 ἡμέτερά τε καὶ γνωσεμότερα φωνῆ ἐμοί γε ἀμῆνον γράφην.

Postulas a me uir doctissime uti literas ad te dcm, idq; prope cō
 uicio a me efflagitas, ego contra, ad dandū cunctatior sum, Sapim⁹
 uterq; tu q̄ quicquid est hoc studiorum meorū, māuis tuo iudicio
 q̄ alienæ credere prædicationi. Ego q̄ haud temere mihi uideor cō
 mittere debere, ut iudicium tuum subeam hominis tā multiplicib⁹
 disciplinarū literarumq; ornamentis expoliti. Quarum rerū abun
 de locupletes testes tuæ mihi literæ fuerunt. Gaudeo (ita me deus

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

amet)uicé tuam, & quam animi naturæq; tuæ foelicitati, tū uero in primis fortunis Germāiæ nostræ gratulor, quam si unquam, nūc aliquādo expergefieri oportebit, & ab hac barbarie qua tot iam seculis uelut stapido sopore uel potius ληθαργῶ πνῑ oppressa tenetur excitari. Quod autem eruditissime simul prudentissimeq; sententiā tuam de hebraicis literis ad me perscribis, facis tu quidem humanissime, credo etiam uera te dicere, quid faciam tamen si aliud mihi uidetur, scis enim quot homines tot sententiæ, ut in rebus humanis per sæpe in mentem mihi ueniat dubitare, sit ne uerum id quod priscis nonnullis uisum est, esse id optimum in eis quod sit animo cuiusq; gratissimum. Itaq; mirum in modum sententiā eā græci poetæ mihi probatur hac in parte. Οὐνεχ' ὕπερβεν ἐδλάτε ἢ τὰ χεῖρεια θεῶν ἐν γούνασι κείται μοίρης εἰς ἐν πάντα μέμιγμένα ἢ τὰ μέγ' οὐ πῖς δέρεται ἀθανάτων ἀλλ' ἀπρὸ πῶπ' α τέτυκται, ἀχλὺς θεῶσι κέκαλυμμένα ρῖς ἰδί χεῖρας οἴη μοίρα πῶσι, καὶ οὐχ ἕρῶσ' ἀπ' ὀλύμπου εἰς παῖαν προίησι τὰ δ' ἀχλὺς ἀλλὰ φέρονται πνοίη ὡς ἀνέμοιο. Itaq; adducar ut putem satis iustam causam mihi esse, quare debeant eæ literæ mihi placere, hoc ipsum q; placent. Ut tamen scias quanquam non recte non tamen sine ratione me errare, puto uos magnos uiros qui clarum uobis splendidumq; ex illustrioribus studiis parastis nomen, etiam sine his literis facile rationem uiræ uestræ posse reddere. Quæ quidem si desint uobis nō magno opere desiderantur, sin assint uero magnæ laudi dentur, accessio nem tamen quandam & uelut appendicem clarorum studiorum minores has artes & esse uultis & æstimari. At ego qui mihi sterilem hīc (ut ita dicā) arenā excolendā sumpsi, nisi aliqd amplius q̄ uulgus solet coner, quid erit quo a segnicia nomine hæc mea studia defendam. Itaq; si minus in uno quouis eorum præstare possum, numero me tuear oportebit. Et hæc causa mihi communis forte cum multis est, id quod dicam proprie meum est. Reliquas literas aliis didici, cupiui enim pro uirili mea si qua possem literariæ Reipubl. patriæ nostræ prodesse, quod nisi spectassem, erat mihi eadē q̄ oib' uia & ad res parādas uberior, & ad nominis claritatē illustrior, & ad hominū commédationem gratior. Has autē mihi discam, statui .n. senectutis requiem, si modo ea me manet, in sacrarum lītarum per-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

quisitione collocare, quum ita necesse habeam tunc libros eos legis intente perspiculatoreque lectitare, uideor mihi eadem opera & literas hebraicas discendo eos legere, & legendis eis hebraice discere posse, simulque τὴν ἰδιότητά ἐκείνης τῆς λέξεως μυσθεῖσιν πολλοῖς γίμω & μ' pernoscere, Basilius quoque noster quem deterruisse te scribis acriter me incitauit, secutus tamen fortasse impetum meum, & calcaria (ut dicitur) currenti subdens. Quia tu quoque qui contraria sentis nescio an acerrimis me facibus extimules, turpe namque fuerit mihi uel nolle id uel non posse percipere in hoc studiorum ocio, quod tu tantis tanque diuersis districtus studiis discere potuisti. Basilius de quo scribis in patria est, fuit mihi arctissima cum eo familiaritas, nuncius interpellat. Vale. Heidelbergæ quinto Idus Nouembres

Rodolphus Agricola, Ioanni Reuchlin

Phorcensi Salutem.

Quam Plynus meus uel noster potius (quid enim debeo non commune utrique nostrum putare praeter inscitiam meam) & eum praesertim quem quantum mihi longus usus familiaritasque uitae conciliauit, tantum tibi studia praedara uirtutesque deuinxerunt tuae. Is ergo quum ad te proficisceretur, non potui sine meis ad te literis cum dimittere, non quod certa aliqua aut digna causa esset scribendi, sed ut memorem me tui perspiceres, hoc est ut tantum scriberem, quamquam hoc ipsum scribere, tibi praesertim homini cuiusmodi te censeo αὐταίτων ἐαυτῶ ἐσι καὶ αὐτοκλήτῃ τὴν πρόφασιν αἰεὶ. Audio duxisse te uxorem, quod ut foelix faustumque tibi sit, eueniatque uotis omnibus precor, laudoque sententiam tuam & uehementer (ita me deus amet) probo. Ipse quoque in priori aetate id facturum me destinaueram, sed postea quam iam incepti diligentius me ipse introspicere, auersus sum ab eo consilio, non incommodis rei uxoriae quae multi κακότεχοι multis uerbis persequuti sunt, sed deterruit me potius genus uitae meae & animus leuissimis etiam curis impar, καὶ Ὀλίγου χρόνου τῆς φύσεώς μου ἕνεκα μάλλον ἀπραγμοσύνην ἢ ὡς ἀλλοθι πρὸς εἰπεῖν βαθεῖα πρὸς γαυμῖα πανθὸς τῶ ἐβίς. Quid enim necesse est mihi uitia mea speciosis circumdare nominibus, itaque forte te foelicemque hoc ipso instituto tuo iudico, tamen ut pro hac ipsa fortitudine tua in reliquum par tibi respondeat foelicitas, id quantum quicquam mihi tantum tibi doctissime humanissime opto, atque sem

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

peroptabo. Implerem chartam, sed nuncius interpellat. Vale, Datū pridie Nonas Februarias Heidelbergæ.

Ioannes Camerarius Dalburgius episcopus Vuormaciensis
Ioanni Reuchlin Phorcensi. LL. doctori. S. D. P.

Inter multa & præclara tua in nos gētemq; & familiam nostram officia atq; benemerita, iucūdiſſimū illud iudicamus, quo nos p̄ximis diebus honorasti, totuſq; nos oēs tibi perpetuo obligasti, recte enim poterimus ad te hos uersus referre, q̄bus cū nuper hominī cuidam amicissimo gratias egimus inter alia dicentes. Gratius est gemmis fuluo quoq; gratius auro. Gratius auriferi nō tulit unda Tagi. Nempe cum alias tuas translationes quas uel nostro uel fratris amore absoluiſti, è græco in Germanicā uel latinam linguā uertēs libellos uehementer probaremus, tū has tuas lucubrationes maxie sumus admirati. Alemanica uidelicet in lingua tam apte, tam lucide, tam suauiter & in ligata, & ita ad certum numerū perſtricta oratione, ea nihilo in ſententiis immutato potuiſſe explicare, tantoq; id mirabilius uisum eſt, q̄ te illo genere carminis quod octonis ſepreniſq; pedibus uiciſſim procedit concinnat ſimiliterq; cadit deſinitq; q̄ aptiſſime nunq̄ te antea uſum eſſe aiebas. O bonæ fertilis ſeraciſſimæq; deplātata arbor, quæ primos fructus tam delicatos maturos, lapidos, ſagrantiffimos, & quod omnium pulcherrimum eſt immarceſſibiles perpetuoq; durantes tam ſuauiter nobis decerpēdos obtulerit. O fecunda in ſitio, quæ ſi recte excolitur, in aſtimabiles fructus ſuauiffimoſq; foetus eſt prolatura. Quid pluribus frequētes illæ moleſtiæ & occupationes prohibent, qua ex excuſatione erga te tanto poſſum liberius uti quanto te ſimiliori palo ad alligatum eſſe ſciamus. Diſtinuimus aliquot diebus nunciū & tabellarium tuum, & ad fratrem cum opere tuo tranſmiſimus. Sperabamus interea commode & pleniore ocio de multis rebus potuiſſe ad te ſcribere, ſed longe nos ſefellit opinio. Nanq; rediens heri occupatiſſimos nos q̄ ullo alio tempore offēdit, ita nobis cogitationes moleſtias & labores attulerunt litetæ regiæ, q̄bus principem rogat hortatur ut q̄primū nos Auguſtam Vindelicorū trāſmittat, de nō nullis rebus agendum eſt illic inter principes noſtras & Ligam ueſtram, hæc res cum abſente principe in deliberationem magnam uenit nos deuocauit. Sit ſatis tibi mi obſeruandiſſime doctiſſimeq;

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Ioannes gratissimum utriq; munus tuū fuisse, existimabis recte operam nos daturos ut tibi gratias referre possimus. Tu inter familiam nostram numeraberis, obseruaberis, tuum erit quicquid nostrū est. Speramus eam tempestatem de qua nos admones, & quā celo impendere etiam ipsi cernimus, maiore tranquillitate q̄ suspicemur abituram, deosq; propicios fore, domino tuo conseruatori auriq; pacis & optimo principi (ita semp in animo nostro habitus est) multos adhuc uitæ dies longioraq; tempora superuiuendi bene sperantes opramus, neq; eam perniciē Reipub. q̄ mors sua minas esse passuros deum sanctosq; cælitēs. Qd̄ si res sinistris fatis agitabunt, tales nos fratremq; nostrum offendes, quales nos noiasti, hoc est aylum futurarum calamitatum, nihil in rebus fortunisq; nostris futurum est quod non tuum esse arbitrari debebis. Sic uale, quoulsq; plusq; charraq; suppeditauerit. Iterum uale xii. Decemb. M. cccc. xxi.

Ioannes Camerarius Dalburgius Epūs Vuormaciē.
charissimo p̄ceptorī suo Io. Reuchlin S.

Quod Vuormaciæ es in hac impura tēpestate, duplici ex causa gaudeo, altera q̄ propinq; sis, ut amplior mihi spes uisendi tui relinqua. Altera, q̄ q̄ta mecū actū sit iniuria, temeritate & insolentia rectius possis intelligere. Scito & me prius q̄ de tuo aduentu certior essem fact⁹, destinasse aio, & oīno cōstituisse abste pro nostra amicicia & mutua bñuolētia exigere uelle, ut q̄ citissime ad nos cōuolares, amicissimi & cōstantissimi homis officiū ostensurus. Cū igit tibi cōmodior & recta sit nata occasio, te p̄ nostrū amorem, per sacras ipsas literas & musas oro, req̄ro, admo neo, ut ad nos uenias, multa. n. tecum pro salute Reipubl. & nostra tranquillitate sum communicaturus. Tu uale, & amicu te ostēdito. Sum Laudēburgii aduentum tuū ardentissime expectans. Dat. pro pere & tumultuarie mi suauissime Reuchlin v. Octobris.

Jacobus Aurelius de Questenberg, Decretorum Doctor, &
Breuium apostolicorum Scriba. Ioanni Reuchlin
Illustri Comiti Vuirtembergensis Oratori
& Consiliario.

Magnifice uir & Doctor excellentissime salue. Hodie mane paulo post horā undecimā cū tui uisēdi gratia diuersorū uestrū peterē, nunciatū est mihi e media uia te sine literis

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

meis quas famulo meo ad te dederā ante lucē hinc abiisse, quod ut postea cōperi, molestē quidē ut debui ferebā, quippe qui fructu iucū dissimā cōsuetudinis tuā tā subita discessione priuatus essem. Cupiebam equidem nōnulla adhuc tecū cōferre, & pro tuis in me officiis quom te non possem, uerbis saltē qualibuscūq; gratias agere, quāq; non plane intelligebā, qua dicendi copīa, quibus uerbis affectū animi erga te mei declarare potuissē, si cōsidero uim & bonitatis tuā & amoris quā in mirificā illa de me p̄dicatiōe pulcherrime declarasti, quum hesternō uesperī τὸ προσίμιον ἀφροσύνας εἰς πύξ ἐλέγχους σοφιστικῶν τοῦ ἀεισοτέλους, nō sine admiratione, imo cū summa uolūptate uidisses, καὶ ἦ ἔρωτι πολλὰ κίς ὡ πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ, καλὰ πῆφαντα. Præterea τὴ καλοκαπειας ἔρην ἔδιν οἷος ἀν' οὐρανὸς γένοιτο, τοῖος δὲ ἐαυτοῦ ἔτιν' ἀν' εὐχαίτα. Tibi igit p̄ sapientis more p̄mīum sit uirtus tua, ubi mea nō responderit. Itaq; meū p̄petuum studium & mutuam beneuolentiam ob memoriā tuā optimā de me spei quoad uixero nunquam defuturam tibi polliceor, conaborq; modo uotis aspiret deus re tuā apud Reuerēd. dñm comunem ep̄iscopum Vuormaciensē futurā commendationis eiusq; in me beneficiorum pigeat. Vale igitur, & me si mereor illius gratiā commenda. Romæ ex ædibus Reuerend. Dni. Cardinalis S. Marci. Calend. August. M. CCCC. XC.

Iacobus Questenberg, Ioanni Reuchlin Phorcensi
Oratori Palatino S.

CVM in tanta hoīm multitudine aut ut uerius dicā oīum p̄p̄gētium colluuiōe ne unum q̄dem pro p̄senti necessitate idoneum scriptorem inuenerim, neq; uero alium quēpiā Bertoldo nostro adhuc febricitante ad manū domi habuerim, q̄ orationem tuam elegantiore litera exararet, id quod tu hesternō die per ep̄istolā tantopere efiligitaſti, ipse pro uetere amicitia nostra & antiqua morem tibi gerendi cōsuetudine, laborem obeūdū esse mihi putauī, ne uel opera atq; sedulitas mea semper alioquin officiosa tibi saltē in re necessaria defuisse uideri posset. Itaq; orōnem tuā ad te mitto, quæ propter ipsius summam elegantiam dignitatēq; uerborum & grauitatem sententiarum, digna uisa est, non mea tātum manu describi ὅς ἢ τὰ ριάττα τῶ ἀκρω δεκτύλω ἡ ἀμην, sed omnino ubiq; terrarum legi, adeo tu quidem oīia, ita me deus amet di-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

ferte, prudenter, apposite explicasti. Ego tamen ut soleo prope trā scripsi, & ἰσορρογία φα. Vtinā sit in hac difficilima temporū difficultate quod & tu cœlesti præditus eloquētia mereris, & nos amici laudum tuarum precones uidere cupimus. Vale doctissime uir, principis tui ornator, de Bauariæ domo ac toto imperio Romano bene merite, præcipuum comuni patriæ decus. Romæ Anno M.II.D.

Aldus Manutius Romanus, Ioanni Reuchlin
Phorcensi S.

A Mari me abs te plurimū mi Ioannes iam pridē noni, nō in te ullo officio sed humāitate tua, quare nisi te bñuolētiāg tuā plurimi faciā, sim plane ingratus, sed & facio plurimi & redamo magnopē. Ex libris autē quos petis mitto Iuliū Pollucē, Stephanū de urbib⁹, Thucydidē, Etymologicon Magnū, Prudentium christianū poetā cū quo & græca q̄dā imp̄s̄a sunt. Seduliū iē cū Iuueno & Aratore, cū q̄bus & Homero cœtra imprimēda curauī. Suidas nō erat apud me, & nūci⁹ tu⁹ dicebat nō esse sibi plus pecuniæ, sed rediturū se breui Venerias & facturū quod iusseris. Præterea imp̄s̄i sunt ex græcis hi, post opera Aristotelis q̄ a nobis quoq; habes, Aristophanis comœdiæ nouem cum commentariis, Epistolæ græcæ sex & triginta autorum. Dioscorides, Aratus cum Theonis commentariis, una cū Iulio Firmico, Simplicius in p̄dicamenta Aristotelis, Ammonius in quinq; uoces, Gregorii Nazianzeni circiter octo millia carminum, Nonnus carmine heroico in euangelium secundum Ioannem, Apollonius poeta cum commentariis. Imprimunt & quasi absoluta sunt Sophoclis tragœdiæ septem cum commentariis. Item Herodotus. De hebraicis non est impressum quicquam. Quod tu cōponis placet, perge ut detur studiosis. Imp̄s̄i sunt præterea latine literis paruis Virgilius, Horatius, Iuuenalis, Persius, Martialis, Lucanus, Catullus, Tibullus, Propertius, Epistolæ familiares M. Tullii. Imprimuntur iisdem characteribus Ouidii opera. Staius, Valerius Maximus, si ex his aliquis placuerit scribe. Interea uale, meq; ut facis ama. Venetiis xviii. Augusti. Anno M.D.II.

Aldus Romanus, Ioanni Reuchlin salutem.

Delectari te plurimū literis & laboribus nostris Capnion mihi uauissime quantū ipse delecter nō facile scripserim, tū quia principib⁹ placuisse uiris nō infima laus est, tū etiā quia laus

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

ista quoniã a te laudato uiro proficiscitur facis ut me esse aliquẽ pu-
tem. Sed deũ Opt. Max. oro ut diu alter alterius studio delectari pos-
simus, in dies magis quod non dubito futurum si quã diu prodesse ho-
minib⁹ possit uita nostra uterq; uiuerimus. Libros omnes quos uo-
lebas cui iussisti dedimus, p̄ter Nonnum & Gregorium, nondũ enĩ
exire in publicum possunt. Quod uero minoris istic nostros emere
libros queas, miror. Certũ est enim nõ minoris eo uendi illos Vene-
tiis quanti cõstiterunt tibi, immo potius pluris. Sed puto esse causã
quã mercator iste cum accipiat a societate nostra Venetiis quã pluri-
mos simul libros, & minoris quã uenduntur singuli, ut quemadmo-
dum æquum est & ipse lucrari possit aliquid, nec tũ soluat (damus
enim illi ad tempus) gratis eos fortasse habuisse putat. Vale Vene-
tiis. x. xiiii. Decembris. M. D. II.

Bilibaldus Pyrkaimer, Ioanni Reuchlin S.

Polsena merito negligentia argui uir clarissime, si ante quã ami-
cicia mihi iunctus eras, te ob uirtutes doctrinãq; egregia nõ so-
lũ admiratus sim, uerũ etiã dilexerim, uehementerq; amaue-
rim, nunc uero cũ arctiore uinculo mihi astrictus sis, tui penit⁹ obli-
tus uidear. Ut igitur amicitia nostrã officioq; meo pariter satisfa-
ciam, presentibus literis earũq; latore homine mihi sanguinis ne-
cessitate coniuncto, nec literarum experti te saluto, admodumq; ua-
lere cupio. Audio enim te nõ nihil animo ob nescio quas aduersita-
tes perturbatũ esse. Sed cum sis uir cunctis uirtutibus omniumq; dis-
ciplinarum genere nõ solum excellens, uerum extra fortunã quoq;
aleam positus, nemo crede mihi Therfites seu Zoilus tuam cãdidã
denigrare famam ac dignitatem poterit. Fac igitur ut non solũ aĩo
forti quemadmodum tuam decet prudentiam obtrectationes ini-
micorumq; calumnias feras, sed & magnanimiter contemnas. Me-
mentoq; solũ modo uitia inuidetia esse exptia, uirtutes uero semp
fuisse & esse iuidia sycophantiis ac æmulationibus obnoxias. No-
sti enĩ ὁ πρῶτος ἔχεται ἡλίου παρενομένοις ἔπειτα κατὰ ἀνάγκην σκία
ἕως δὲ δὴ τὸ δόξῃς βαδίζουσι ἀκολουθεῖ φρόνος. Vale, & si tantilli tibi
superest ocii quemadmodum habeas rescribe. Ex Norinberga Cal.
Octobribus. Anno M. D. XI.

Bilibaldus Pyrkaimer, Ioanni Reuchlin
Salutem.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Scripsi uir clarissime astate elapsa cum hinc Treuerim abitus
 Sessem, simulq; tibi ostendi Demosthenis orationes una cū com
 mētariis ex Venetiis allatas esse. Inde cū reuersus essem a meis
 intellexi, libros illos ad te fuisse transmissos, utrū uero illos recepis,
 nec ne haud dū cōpertum habeo. Bene itaq; feceris si hac de re me
 certiore reddas. Scripsissem cōfestim post reditū meum, sed uix li
 mini pedem intuleram, tum iterum abire coactus fui, nūc q; demū
 post multos reuersus sum labores. Sed quæ scribenda erāt breuibus
 accipe. Prohibuere olim Ephesi nomen scelerati illius hois q; Dia
 næ templum succenderat litterarum monumētis inscri, scilicet ne
 ex facinore illo nefasto perpetuam memoriā assequutus esse uide
 ret. Tu uero hoīem tibi inimicissimū, & q; aliter doctis p̄cipue igno
 tus fuisset libris tuis celebras. Vidi enī nuper libellos tuos a te emis
 sos, in quibus semiuidai illius mentionem facis, hominis cuius me
 moria de terra uiuentium delenda esset. Sed scio respondes, te non
 laudibus sed meritis conuiciis illum p̄sequutum esse, & recte quidē
 At non uides id quod antea dixeram, illum hoc pacto famam seu
 magis infamiam assequutum esse, & quod ppriis uirtutibus sibi de
 negatum uiderat, id inimici opa quæsiuisse, scilicet ut doctorū uo
 laret per ora uiuorum, nollem itaq; dehinc opuscula tua tali piacu
 lo scēdare, p̄cipue cū nil ad monstrum illud attinerent. Hæc ut
 amicus qui te ob uirtutes tuas innumeras suspicit & uehementer
 amat scribo. Tu uero quid faciendum sit mature considerabis. Re
 peri Treueri antiquitates uarias tā græcas q̄ latinas. Ex q;bus græca
 ista mitto, missurus & latina si tibi id placere intellexero, tuū itaq;
 erit rescribere. Vale, & quæcunq; præstare poterō a me fidenter exi
 ge. Ex Nuremberga kalen. decembris. Anno. M.D.XII.

Nicolaus Gerbelius Phorcensis, Ioanni Reuchlin, S.

Non parū animi angor expectatiōe illa lōgiuscula, immo q̄
 mihi longissima est p̄ceptor & pater suauissime, q̄ te interea
 t̄pis cum a me discessisti cupide atq; inhianter expecto, indi
 esq; magis ac magis emaceror, quo cōstitutū tēpus spe diutius pro
 rogat. Non nihil enī mali suspicor quin uitā tuā (q̄ mihi mea salute
 charior est) nescio quis malis flatibus urgeri dolēter p̄imescā. Sunt
 mihi apud hospite tuū hic quotidiani nuncii & exploratores, q; me
 hoc unico solantur prope diem te aduolaturum, diū tibi dent alas

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

Mercurius talaria, Neptunus equū, ut ad nos aduoles celeriuscule, quo tuo affatu aspectuq; dulcissimo dulciter nos exhilarari cōtingat, quoties mecū memoria repeto (repeto autē sapiuscule) quorū es in quā in animū reuoco disputationē illam præclarissimā, qua de philosophia Platonica grauitē & sapientissimē dissertabas, nō possum non in pueriles lachrymas effluere. Si tua illa me diuina atq; sancta eruditione uti non liceat, si me tuo præscripto placidissimo meliorem doctiorēq; fieri negatum est, quo se usos olim etiā literatissimi hoīes reuerentur suis monumentis literariis attestant, quin potius deseram patriamq; domumq; paternam, & te dicentem copiose, disputantē acriter, prudētēq; docentē comitemur quorsumcunq; uelis. Nimirū amatissime pater tam gratus est mihi tuus fragilissimus ille sermo, tanq; accepta doctrina tua, ut nihil pro acquirenda ista graue mihi, nihil molestū durumue uideri possit. Faciat deus te mihi talem præceptorem fore, qualē me tibi perpetuo glitine connexuq; consecraui. En expecto quēcunq; me habere uis, eū ipsum me efforma. Vis græcis studeā, studebo græcis, si Platoniciū me esse uelis, Platonem uoluam, reuoluam, uolutabo. Sin Liuianū, Liuiū plegam. Oīa sub nutu stentq; cadantq; tuo. Vale feliciter.

Nicolaus Gerbelius Phorcensis, Io. Reuchlin S.

Missimus ad te nunciū quēdā diebus superioribus anteq̄ patria discederē, q̄ lras tuas ad nos deferret. Verū q̄a domi nō eras frustratus sum & mea spe ingenti beneficio qd̄ apud amicos tuos fuissem consecutus. Nihilominus tū doctore Cuspinianū accessi, eumq; salutauī noīe tuo diligentissime. Cumq; genitor me⁹ qui mecum Viennam petiit patriam esset repetiturus suam, rursus Cuspinianum tuum salutauī, petiī literas ad te iure ueteris amicitia daret, respondit se non posse nunc tuæ humanitati respondere, quoniā libri eius angulatim essent dispersi, propter incendium horrendum & formidabile, quod & passi sumus, atq; maius futurū perituumimus, addidit tamen ut ego te salutarem scriberemq; postq̄ literas tuas reciperet scripturum se quoq; diligentissime. Volui uiro huic eruditissimo humanissimoq; morē gerere, atq; tibi præcipue, cui me, atq; mea oīa ingenue offero. Vale felicissime atq; rescribe, ne me pigrū extitisse credat ea in re noster Cuspinianus. Viennæ postferias Pentecostes. Anno. M. D. XII.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Ioannes Cuspinianus Chæroporeus, Ioanni
Reuchlin salutem.

ERuditionem tuā atq; doctrinā doctissime Capnion iā in oīi
dudū Europa decantatam ita amplector atq; ex oscolor, ut nō
possim non cōmisereri iam incipiēti tuæ senectuti, q̄ frustra a
sciolis tentat, sed tu fac uirū te exhibeas, & μετεωρίαν ἢ ἀβλεψίαν
τῶν μερῶν facias nihili. Forte Climacteric⁹ tuus cū nullum possit
aut corporis aut fortunæ dispendiū tibi afferre, famæ conat⁹ iacturā
adducere. Sed te quoq; finge deū. Habes græcas, habes latinās con-
solationes multiformes, si te iā hebræorū piget, animū nō deiicias
Sed tu forte mihi noctua Athenas, dices, quod facile q̄ dem fero. Nā
ita sum totus immerſus. Coss. Romanis, quos a primis Iunio & Bru-
to ad Theoderici usq; tempora deduxi ex Cassiodoro (nam impera-
tores omneis & Romanos & Græcos & Germanos & Thurocos iam
dudum adornatos mea lucubratione exarauī) ut sim noctua hebe-
tior. Tu uero pro amore meo immo nræ Germaniæ id opæ Cuspi-
niano p̄stes, audio in Rheno siue sit. Spiræ seu Vuormaciæ adhuc
extare integrū Ammiani Marcellini opus, q̄ sub Iuliano uixit. Id di-
ligenter inquiras, ut me certiorē reddas, pro quo uicissim a me quic-
quid possum exigas. Vale raptim & cursim. Ex Vienna Pannoniæ
Iexta Aprilis. M.D. XII.

Ioachimus Vadianus, Ioanni Reuchlin salutem.

ATtulit nuper nobis Apologiam a te scriptam doctor oīm do-
ctissime Simon Lazijs, eruditorū oīm assertor singularis, no-
stri uero pro sua humanitate studiosissimus. Qua dii boni q̄
docte q̄ artificiose maleuolētissimū aīm cuiusdā iudæi male bapti-
zati, refutantē te ac eliminantē comicōs fere quasi in p̄sentia disse-
rentē aspexi, ubi defensiōis limites mihi multa leſtorū fruge præ-
tergressus uideris. Poteras siq̄dem integerrimæ ap̄d oēs famæ sum-
mæq; ob bene de Germanis meritam eruditionē existimatiōis phi-
losophus infontissimā opinionem tuā uel paucioribus propugnare
contra hoīem præsertim in religione nostra nouū & suspectū, relq;
nouas nequiter molientē, ni in aīo tibi fuisset alijs quoq; uberiore
disputatione ueritatis ansam corripendam indicare, quidq; potis-
simum ea in re phas & iura sinant aperire. Reddidisti me fateor nō
tam certiorē q̄ doctiorē, eoq; certitudinis puolauit animus, ut in

IO. REVCHLIN. LIBER PRIMVS

sententiæ tuæ robur manibus pedibusq; contēderim. Atq; utinam
 eæ mihi uires essent, illa animi efficacia, uti tuis quæ sunt copiosis-
 sime traducta, possẽm uel aliqua parte subscribere; animiq; mei er-
 ga te tuamq; integritatem ardorem, præter sermonum perpetua
 præconia characteribus effigiare, quod quia mihi iam negatum est.
 Utinam Capnion tuæ causæ iudicalem archetypum haberem, cui
 more Notariorum instrumenta probantium uel hoc solo subsi-
 gnarem, Et ego Vadianus literarum in Gymnasio Viennensi adsti-
 pulator, Capnionis causam probō, effero & uicticem iudico ma-
 nu propria. Sed & hoc ipso forsan non eges, cum ueritas tibi subscri-
 pserit dudum, qua in omni lite uisa, cessat dissensio. Interea mi do-
 ctissime Capnion cum sis philosophus & Iouis per secretissima my-
 steria inter Germanos interpret, attice, latine, & hebraice gnarus, pa-
 tere te iniuriis peti, cõtumeliis inuadi, famæ inuidia sollicitari, quo
 in eorum albo ex omni parte numereris, qui sunt citra omnem in-
 genii aleam habiti, suorum temporum doctissimi, qui & ipsi morfi-
 bus detractoriis petiti sæpius, nunquam uicti, & cū libros etiam con-
 scripserint Zoili, nil præter infame nomen eorum posteritas habet
 Illorum iugi gloria ad nos usq; demanante, qua mirandi ueniūt po-
 steris & posterorum posteris. Ciceromastix (ut alios sileam) infami-
 am sibi, at Ciceroni decus ex iniquitate struxit. Capniomastix ex iu-
 dæo christianus, ex infami per religionem famam nactus, Capnio-
 ni nostro decori erit, sibi ipsi autem infamiæ, qui libellis famosis tā-
 topere furat, & deinceps immo non furere sed furari famam opti-
 morum conetur. Sūt hæc tibi laudi Capnion, q; de religiōe cum eo
 dissentias, cuius stirps uniuersa christianæ incolumitati fuerit inimi-
 cissima, q; libros eos eripueris Vulcano, quorum eruditio partim
 celebris est paucisq; cognita, partim perfidiæ falsitatis & mendacii
 Iudæorum sempiternum testimonium, quod flammis q̄ rationi-
 bus magis extirpati minus est sapientis, minusq; fidei nostræ certitu-
 dini ac stabilitati confidentis. Verū de his forsan tecum alias. Nūc
 te libet implorare Patrone literarum supreme, uti me in tuorum
 albo signatum amare uelis, & in eiusdem testimonium rescribere,
 ut uel manus tuæ habeam, quod uenerer monumentum. Scribam
 ego posthac ad te & sæpe & libenter. Vale, Viennæ Pannoniæ. No-
 nis Aprilis. Annō. M. D. XII.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Simon Lazius, Capnioni salutem.

Literas tuas uir humanissime & Apologiam optimo uiro Tho-
mæ Resch collega theologiæ baccalaurio oratori ac poeta
laureato noie tuo obtuli, qui osculabundus literas & Apologi-
am cū maxio animi gaudio suscepit, q̄ppe cui (ut corā dicebat) ad
id t̄pis gratius accidere potuisset nihil. Et id eo libētius, q̄ is uir p̄t
humanus cum nostri nobilissimi gymnasii gubernacula tunc habe-
bat (Quando enim Viennam appuleram gymnasiarcha electus fu-
erat) tum tui nominis studiosissimus erat. Multa de te (nomen enī
tuum apud nos notissimum est) studio tuo, omnibusq; rebus huma-
niter me interrogabat. Diligentissime uir, ille Apologiam tuam le-
git, quæ postea rus ibat ad Scriborium nostrum, qui eam ex intimo
pectore legit ac perlegit. Quæ ubi domuitione capesserat, Cuspinia-
ni fores appulsabat, qui stomachabūdus mihi succensuit, quia ad se
literarum nihil abs te afferrem, at excusationem nō rancidam pro-
tempore afferebam, literas tuas probe affuturas significans. Quare
tuum erit qd̄ uerbis p̄miserim ope perficias. Lecta aut̄ a Cuspinia-
no nostro Apologia, salutabat Vadianum, & reliquos meos. Exem-
plar quoddam illius perniciosissimi hoīs aduersarii tui Capnionis
stigis Coloniensis apud quendam mercatorē Sueuum inueni, qui
etiam plurimū ueneni ex libello illo famoso in te nomenq; tuum
suxerat, cui & nomen tuum odiosum & detestabile erat. Ego statim
huic uenenoſo morbillo mederi fatagēs, p̄sentissimum pharmacū
attuli, utpote Apologiam tuam, quam legeret petii. Quæ lecta for-
titer om̄e uenenū latēter intra pectus irreptū p̄sentissimo antidoto
expulit. Exemplar accōmodato acceptū ut legerent oibus meis ob-
tuli, his quid cum literis & Apologia tua egerim liquido intelligis,
Cuspinianus & Vadian⁹ hic ad te scribūt, q̄ ut rescribas plurimū ro-
gant. Scripsisset & Thomas noster, ni subita & insperata tabellarii
atitio nos fefellerit, at p̄ximus tabellarius lris uacuis ad te nō ibit.
Vale sanus in dulces annos. Viennæ Nonis April. Anno. M. D. XII.

Ioannes Reuchlin, Cuspiniano

suo salutem.

Cuspiniane doctissimorū ornatissime, iā es enī tā breui apud
me optimi cuiusq; locū amici cōsequutus, ut mihi uidear ex
ordiēdo nulla egere p̄fatiōe alia q̄ te ut hoc alloquat quo

I. O. REUCHLIN LIBER PRIMVS

licuit Homericō Agamemnoni prudentē illū Nestorē. Opto tui si miles mihi cōsultos fore denos. Nam recte tu, qui me admones, stultorū elationē & inuidentiā nihili facere. Et in sententiā ego tuam istis eo meis pedibus, & nullius consiliū anteponā tuo. Cauendū maxime tū fuit non modo iniuriam iniuria ne repellerem, dignus ab indigno illatam. Verū etiā ne infamiā suspicionem ullā admitterem, quod utrūq; curavi diligenter, tantūmodo innocentiam tutatus meā. Quare omni humanitate pręstans Cuspiniane, pbenigniter uelim sic iudices affectionē istā erga me tuam, q̄ *πρωγορευμένος* senectam sis meam cōmiseratus, ut ueræ amicitiaē testimoniū uehementer a me probari. Est id quidem hoīs pręcipuū bonū, ut abhorreat ab iniuria, quam ego bestias quādoq; uidi odisse. Fitq; merito ut eius beneuolentię causa gratiam tibi habeam non intermorituram. Tametsi cōmiseratione non erat opus, q̄ miseris debetur, non autē beatis. Ego uero me beatum existimaui, etiam oraculo ueritaris, q̄ malum de me dixerunt mentientes. Nam multa generose ferendum est bono uiro, qui se mauult uixisse q̄ spirasse. Vnde quod mihi malū scribis Climactericum, esse minatū, id ego in partē felicitatis repono, nec illum famę iacturam uolo, sed gloriaē perpetuatatem p̄lagire. Quā em̄ incendiariorum contra me famosa machinatio cōcepit, scire licet. Anno ætatis meę quinquagesimo quāto tūc pręsto aderat Climacterici a natali meo qui fuit Christi. M. cccc. lv. in annum. M. D. X. reuolutio eiusmodi, cuius figuram quia philosophum te perfectum & non triuialem agnosco hic tibi ascripsi. Vbi conspicias Saturnū septē fortitudines, Martē octo habere. Sed Iouē qui Zedek hebraice noiatur id est iustus, minorem iis esse, ac ternis solum uiribus pollere. Audi nūc Hierophantas & pręfagiorū uates Bonatus de reuolutionibus cum Saturnus ait in tertia domo fuerit inuentus, significat rixas & discordias uenturas plus solito. Firmic⁹ ita, Mars in quarto loco faciet eos sine gratia pręstare quod dederint. Nam quicumq; aliquid ab ipsis fuerit cōsequutus, ingratus illis semper existit. Deinde si Mars fuerit in Scorpione, quicumq; eum sic habuerint, homines erunt, qui omnibus facile inimicis suis dominantur, erunt quoq; alti nominis optimęq; famę. Quod hic Cuspiniane cernis, cum ante cætera Mars gaudeat scorpione. De Ioue autem Bonatus, quod si in quinto habitet, fient res hone-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

sta, q̄ merentur laudem. Et Firmicus quoq̄, Iupiter in quinto magna foelicitatum agmenta decernit. Habes ex adytis responsa, quib⁹ arbitror in nostra causa, cum uideas figuram cœli, nihil esse uerius. Adde post naturæ motus, etiam morum cōditionem & uirtutum quantuluscunq̄ sim (Iam enim familiariter tecū loquor) iungeq̄ innocentiam meam, sic facile iudicabis, uiro bono nihil mali accideri posse, neq̄ uiuēti neq̄ defuncto. Ita Socrates qui nec Aristophanis illusione, nec Anyti proditione, nec Meliti accusatione, nec iudicum peremptione, postremo nec inuidorum omnium conflata calumnia absorptus, sed multo magis sua morte immortalis fact⁹ est sic ait ἀποκτείνου με δύνανται βλάψαι δὲ οὐ δύνανται. Nā te græca quoq̄ legere & itelligere sentio, ut ex tuis amœnissimis lris accipi. **V**iuat igit̄ in aternū Socrates, & triūphat cū gloria, q̄ aduersariorū suorum memoria uel extincta est fundit⁹, uel scintillat in cinere cū ignominia. Quare ut nō, sinerem te in tuis propter me in molestiis diutius torqueri istis meis (ut multi quanq̄ non recte putant) incōmodis, exposui tibi quid sentirem de inuidorum iniquo in me studio, & execrabili aduersus famam meam cōsilio in perniciem ueritatis inuito, quo improbitatem suam posteris inciderūt Buxo perpetue memorandam. Non enim ea detractorum immanitas, & tanti sceleris sui credulitas me qui probabiliter uera scripsi, & honesta cōsulti, sed se ipsos tandem lædent qui male peruerterunt. Ego uero beatus futurus sum quem persequuti sunt propter iusticiā, sine quā nihil potest esse laudabile. Quid autem potuit sancti⁹ a me fieri q̄ statui ad fidem nostram Iudæos non tyrānide ulla rapere, sed ut iura uolunt benigniore concordia ducere, quæ quidem concordia ut ait Cicero esse non potest cum aliis adimuntur aliis condonantur pecunia. Deinde æquitas tollitur omnis, si habere suum cuiq̄ non licet. Sed hæc Rhetorum declamationibus committam. Nunc de Ammiano Marcellino id tibi persuadeas uelim, in omnib⁹ me tui studiosum fore quæ interesse tua aut etiam te uelle existimem ubi adsit facultas. Sed ad neminem auctoris eius uolumina diuertisse noui, nisi ad Vangionum episcopum, in p̄senti tempore librorum hospitem certe supra q̄ dici queat tenacem. At illic ponderis nihil habebit intercessio mea, quāuis olim eius bibliothecæ rector fuerim. Scriptum est enim. Surrexit interea rex nouus super ægyptum qui

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

ignorabat Ioseph. Lazium meum uel etiam tuū, aut si mauelis utri usq; nostrum tibi unice commendo, quem sua & uirtus & probitas commendare non cessat, ego & si taceam. Deinde tu me sodalitati tuæ literariæ istic summa beneuolentia coniungas opto, & feliciter ualeas. Anno M.D.XII.

Mutianus Rufus Doctor, Ioanni Reuchlin S.

EMi Rabanum tuam Germanorū eruditissime, tuum iure dixi, quem & urbs tua patria quasi ab iseris reuocauit, & tu bene nato ac mire graui sanctoq; poemate illustrasti. Videbat mihi pater ille postliminio renunciaſſe, ita cōſenuit, ita nuſq; de eo mētio habebat, credo facies opis a trāſcribēdo librariorum deterruit. Sed nunc tuorum municipum industria reuiuifcenti gratulantur omnes, inuitati opinor testimonio uel potius iudicio tuo, Quis enim Ioāni Reuchlin ꝑconia laudum celebranti non acquieſceret? Nam per ſuademus nobis appoſuiſſe te prius q̄ imprimeretur miniatas ceruſas & calculum ſeu notas doctiſſimæ manus tuæ. Sæpe uolebam auſpicari tecum amicitiam, teſtis germanus meus principis Haſſiæ cācellarius. Teſtis Tritemius, teſtis Nicoleos Hirſaugienſis monach⁹. Semper mihi defuit occaſio, doctrinam enim tuam ſingularem & generoſam ſacundiam & infatigabile ſtudiū amplector, admiror, ꝑ dico. Breui fore ſpero, ut quod Picus pollicebatur, tu examuſſim ꝑ facias, tñ ab humanitate tua peto, ut Mutianum tui nominis atq; honoris ſtudioſum in album amicorum recipias. Et ſi uacat, indica mihi nomina librorum quos haſtenuſ inuulgaueris. Bene ualeas, decus omnis literaturæ ac ſapientiæ. Ex Gotha Thuringorum ad Cal. Octobtes M.D.III.

Georgius Spalatinus, Ioanni Reuchlin S.

AEgre fuit animo meo Capnion eruditissime iam anno & amplius nō potuiſſe literis tuis & humaniſſimis & literatiſſimis reſpondere, Quibus ex autoritate ueteris & recōditoris hiftoriæ ſcribis. Phrygas noſtris Saxonibus generis eſſe proantores. Et ſimul diuū Fridericū ducē Saxoniæ principē noſtrū imo Romani imperii electorē Op. Max. grauiſter & uere laudas. Mirum qua religioe deum omnipotentem & ſuos ſuſpiciat, qua charitate bonos amplectatur, qua munificentia Mutianum & me eruditiffimū quēq; ꝑ ſequatur, qua deniq; fide iuſticia integritate uigilantia tot gentibus

imperet. Diceres uel Ptolemaū uel Cæsare Juliu, uel Carolu alteru
 si audires q̄tis sumptibus academiā Vitemburgi architectatus, q̄ta
 excolat diligentia liberalitate industria. Quantis muneribus illuc e
 ruditos professores contrahat, quot sacerdotiis amplissimis a funda
 mentis templum diuis omnibus sacrum auxerit. Vere præstantissi
 mus princeps, & ut tu quoq; sentis maximo imperio non indignus
 qui & tuā ad me epistolam legit, qua de ipsius uirtutibus pari graui
 tate & elegancia, sed & de Saxoibus quoq; scribis. Qua de re iussu ei
 tibi significo nō ingratam ei fuisse eam cōmemorationem. Præter
 ea etiam pro magno officio habiturum se, si ex autoribus tuis crudi
 tissimis ad Saxoniam & saxones pertinentia collegeris, tuum enim
 iudicium princeps, sapientissimus plurimi faciens mihi cōmisit, ut
 ad te id ipsum scriberem. Quo circa cum sis iam pridem tanti prin
 cipis obseruatissimus, te scio sūma cū uoluptate hæc facturū. Vale.

Sebastianus Sperantius Præpositus Brixinensis, Cæsa
 reus & Gurcensis secretarius, Ioanni Reuchlin
 LL. Doctori Salutem.

CLarissime Doctor, Reuerend. Dn. meus Gurcensis quom iam
 pridē ab Augusta thermas petiturus discedere mihi cōmisit,
 ut noīe dñationis suæ Reuerēd. corā explicare tibi ea q̄ alias
 literis duxerat significāda, uidelicet, se intellexisse binas literas tuas
 q̄bus patrociniū suum imploras. Quod quidem patrociniū cū omī
 fauore & diligentia tanto studio iis rebus tuis p̄stare uelit, quātū tu
 ipse posses desiderare, & hoc indubie tibi de se polliceri te debere,
 q̄ speret omnino dominatio sua Reuerend. tantum apud maiesta
 tem imperialem se effecturam, ut huiusmodi negocium ex sentētia
 tua breui conficiatur, atq; Maiestas Cæsarea autoritate sua oēs illas
 dīssensiones extinguat & tollat. Præterea iniūxit etiā mihi D. Hiero
 nymus Baldung oēm operam suam nomine suo tibi in hac re polli
 ceri, & q̄ oīno breui eas literas a D. Cancellario extorquebit, quas
 forte iandudū extorsisset, nisi grauis ægritudo illa q̄ multis diebus
 Cācellariū opp̄ssit, obstetisset. Deditq; mihi his inclusum memoria
 le humanitati tuæ cōsignandū. Quapropter esto boni animi, & oēs
 curas deponē superuacaneas. Eos enim præstantia tua nunc habet
 in Curia nostra patronos & defensores, quorū bona opa nō dubito
 dominationem tuam omnia ex uoto breui habiturā. Ego quoq; de

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

persona mea qui alias dignitati tuæ operam meam quantulacunq;
sit lubens obtuli, non præmittam unq; quantum potero præstare
officiū boni amici, adeo ut saltem præstantiæ tuæ summa mea erga
se affectio aliquando re ipsa innotescat. Reliqua lator præsentium
referet. Vale, Ex Vila. xxii. Maii. M.D.XIII.

Simon Ribisii Iuris utriusq; licentiatus, Apollolici
legati de latere Secretarius Ioanni
Reuchlin Salutem.

TAm diu nullas recepisti excellentissime doctor oīm literarum
doctissime quæ adeo me refecerint, nō eo q; aliquid in se cōtine-
rent iocundi. Sed q; oculis cōspexi te prospera donatū ualitudie,
qui passim naturæ debitū persoluisse disseminabaris, id qd' doctor
Vincentius Volph inter plerosq; cōuiuantes uerissimū esse præter
faciei ruborē (ut mentientium est) aperta fronte retulit. Nullus tñ
aderat qui non tristissime ferret tam eruditissimi oīmque literarum
scientiis præditi uiri intempestiuum obitum. Aderant pfecto non
nulli quibus & fama & perenne nomen tuum erat cognitum, q; uix
lachrymas cohibere poterant. Sed oēm istam moesticiam ademe-
runt nobis ornatissimæ literæ tuæ, q; rem satis iustam & honestam
cōplectebant, in quo negotio nihil a me diligentæ prætermisum
est, quo minus uoto tuo potiri possis. Quapropter remitto ad te nū-
ciū cū signatura & minuta, quas pro extradiōe Bullæ denuo mit-
tes. Tanta dñi reuerendissimi in te est beneuolentia, & liberalitas, q;
etiam gratis utiq; Bullam expediri iubebit. Tu scelicissime uale. Ex
Argentina penultima Augusti. M.D.II.

Raimundus Cardinalis Gurcensis legatus &c. Ioanni
Reuchlin Phorcensi LL. doctori salutem.

Venerabilis & eximie doctor, si eam quæ cudere nup nobis pe-
tentibus pmisisti orationē de Germania & eius principibus
optato sine terminasti, nō poteris in p̄sentiarū nobis p̄stare
rem magis gratam q; ut quantocius eam ad nos trāsmittas. Quæ si
non est plene perfecta, adhibeas oēm opam ut q; celerrime comple-
atur, & ad nos proprio cū tabellario si alias cōmode fieri nequeat
expensis nostris afferat. Bene uale. Ex Vlma. xxvii. Iunii. M.D.II.
Postq; scripseramus præsentēs, uenit ad manus nostras oratio tua le-
pidissima, quæ supra modum nobis grata extitit. Optaremus q; di-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD
uortium posset celebrari inter te uxoremq; tuam, eius tamen con-
sensu, quam plurimum nostro nomine saluam esse iubebis. Iterum
uale. Datum ut supra.

Franciscus. S. Eustachii diaconus Cardinalis Senensis
Veneran. uiro. D. Ioanni Reuchlin Phorcensi
LL. doctori. Salutem.

EXimie doctor amice singularissime, accepimus literas uestras
eruditissimas, ex quibus quamuis cum singulari elegantia, in-
telleximus tamen curas & sollicitudines uestras, quas ob absen-
tiam nostram suscepistis. Dolemus certe rem ita se habere, uerum
cum ita sit, necessitati tpsis uos accommodabitis. Princeps ut ex lite-
ris D. suæ ad nos uidere potuisti, saepe se celeriter nuncium missurū
affirmauit. Quare nil nobis imputandum est, quia tempus expecta-
uimus. Petitis a nobis consilium. At quale in rebus tam arduis & ui-
ro doctissimo subministrare possumus? Exploratissima est uobis
mens principis, & quæ nobis scripsit clare uidiſtis, in nulla re men-
tem excellentiæ suæ transgressi sumus, & cum singulari diligentia
fines mandatorum suorum seruauimus, ita & uobis agendum erit,
res arduæ sunt, & nos absentes non possumus in hac solitudine diui-
nare, quæ menti pontificis D. reuerendissimi Alexandrini cetero-
rumq; insint, D. Bernardinus auditor noster si in aliqua re utilis erit
uobis assistet. Valete, Ex Balneis sancti Philippi die decimasep-
tima Iunii. M. D. II.

Reinherus Dux Lotharingæ & Barri &c. Ioanni
Reuchlin Phorcensi. LL. doctori salutem.

MAgnifice doctor, uestri gratia & amore plurimum freti mit-
timus in præsentia ad magnificentiam uestram Physicum
& consiliarium nostrum M. Ioannem Clauis doctorem, cui
nonnulla credidimus eidem magnificentiæ nostro nomine refe-
renda. Eam proinde uehementer rogatam uolumus, uelitis sibi ac
nobis ipsis si coram esset⁹ fidem habere, significareq; si quicquam
a nobis factum iri uelitis, quandoquidem fructum a principe bono
expetendum expectare potestis. Valete feliciter. Ex Castincto. xx.
Iulii. M. CGCC. XCI.

Ioannes Reuchlin Phorcensis, præceptor
suo Iacobo Iehiel Loans Iudæo.

פ שלום שלום לרחוק לקרוב
 ארוגי ר יעקוב אלופי ומיודעי:
 ממי המשתוקק והצבסת לראות
 פניך הצעימים להתענג מזיו פניך
 המאירות לשמוע למודר הטחור
 ועתה באתי במגלת ספר לה
 להודיער כי שבת לאל אחרי גסי
 ממך הצלחתי בלמודי והגעתי
 להשגה גדולה ידעתי השמח
 ותגיל אני יוחנן רוחלין מפורצו
 הכותב ראש חדש בסלו שנת
 הרסא ליר הצבבר ר יעקוב
 בכמר יחיאל לואנש

Latine sic.

¶ Pax pax longinquo & propinquo. Domine mi magister Iacobus dux meus & notus meus, a me qui desidero & concupisco cernere uultu tuu suauissimu ad delectandu de splendore uultus tui lucentis, audiendo doctrina tua purissima, & nuc ueni epistolio libello, ut tibi notifico, q (laus deo) post recessu meu abste pferi in doctrina mea, & pueni ad cofeccionem magna, scio lataberis & gaudebis. Ego Ioannes Reuchlin ex Phorcen, scribes Kalendis Noueb. Anno quinto millenario ducentesimo sexagesimo primo. Ad manum honorabilis magistri Iacobi filii honore excellētis Magistri Iehiel Loans.

Iacobus Margolith Primas Iudaorū Ratisponeñ natione Iudaus ad Io. Reuchlin Phorceñ, LL. Doctorem.

m

כחכם באומות יהי ויקום הודו
 בשלימות ארונני המעולה בח
 בחכמות דוקטור יוחז תולדותו
 לבית אבותיו מעיר פורצו וע
 ועבשיודר בעיר שטוקורטו ארונני
 ראיתי מבוקשתך ותשוקתך אל
 הספרים אשר נקבת בשמותם
 מחוברים באמרות צרופות ב
 נדברי הקבל אשר היא חכמה
 תמימה צעלמה מרוב אנשי ר
 דורניוואז רוב הרעות והלבבות
 משיגות אותה חכמה לרוב ד
 דקותה ועומקה ובמופלא מז ה
 האדם אל ידרוש כי יש לחוש פן
 חכמה יתרבה לו ההפסק יתר על
 התועלת משל למסתכל בגי'צוץ
 השמש אשר לרוב זיהרורית
 השמש עיניו כהות ורע ארונני
 שאותם ספרים אשר ארונני מ
 מבקש לא נמצאו פה לקנות אבל
 במה שמה איפשר לי לשרת
 לארונני הנני עבדך מזומן נאם
 הק הנקרא יעקב מרגלית

Latine sic.

Sapiēs in populis uiuat & exaltet gloria eius in probitate domi-
 nus meus promotus in scientiis doctor Ioannes origine sua quo
 ad domū patrū suorū de ciuitate Phorce, & nunc habitat in ciui-
 tate Stutgarten. Dñe mi, uidi inquisitionē tuā & desyderium tuum
 erga libros quos recensuisti nominibus eorum compositos eloquiis
 purgatis, in uerbis cabalæ, q̄ est sapientia immaculata, abscondita a
 multis uiris nationis nostræ. Et non sunt multæ noticiæ atq; corda
 apprehendentia illam sapientiam, eo q̄ multum subtiliata est, & p-
 funda & ob occultum ab homine non quærit, quia est arcana phi-
 losophiæ. Ne forte sapientia multiplicet ei damnū plus q̄ pfectū
 Simile ad ægreferentem in apparentia solis cuius ad multam respē-
 dentiam solis oculi caligant. Et scias domine mi, q̄ hi libri quos do-
 minus meus quærit non inueniuntur hic ad comparandum. Sed in
 quo hic possibile mihi ad seruiendum domino meo ecce ego seru-
 tuus paratus. Dixit, humilis uocatus Iacob Margolih.

Demetrius Chalcondyles natione græcus, quippe Athenien-
 sis, Ioanni Reuchlin Phorceusi.

Δ Ημήτερος χελικονδύλης ιωάννη τῷ Καπύωνι βύ πρῶτῃν αὐτίκων
 σου τὴν ἐπιστολὴν ἰδέωσ, ὃ μόνον ὅπ πρὸ λογίσι ἀνδρὸς ἢ χριστοῦ
 ἐν φόβῳ καὶ λήθῃ φίλος μοι δὲ ἐπιείκην γελνημένος ἐπιμπετο, ἀλλ'
 ὅπ θ' ἔχωνισὶ γέγραπῶ, πολλὴν πῖνα βύφουαν πρὶσῶθ' ἔλυνάξαν
 ἔσκη δεξιότῃτα πρὸς τε λόγους ἑλληνικοῖς θ' τὴν ἄλλην ἀπαθ' ἐπιστή-
 μην, καὶ λήτα ἐθαύμαζον λογιζόμενος τίς ποτ' ἀνείης λόγους, ἀνδράσι
 καὶ λόγῳ ἑλληνικῶν ἐπισίμοσι συγγινόμενος, ὅσῳ τε οἴκοθεν καὶ οἶον αὐτο-
 μαθὸς γινόμενος, ἔσούθῳ ἐν λόγοις ἐπέλωκασ, ὥστε καὶ ἑλληνί ζῆν ἴδῃ
 καὶ οὕτω καλὴν καὶ γλαίαν ἐπιστολὴν δύνασθαι βυπῆσαι. Εὐχόμεν δὲ ἢ
 ὅτε ἐκ ῥώμης ἐπανήκων ἐνθάδε ἡμῖν ἐνέτυχες γράμματα πρὸ ἐρμούλας
 κομίθεις, πρὸ τόνπ ἐκ βραχέας κομιδῆ βυσ, ας περὶ σου ἐμαντευόμην
 ὡς καὶ τὰ πρὸ ἐμοῦ πρὸς ἐρμούλαον τότε πμφθῆντα γράμματα ἐμοῦ
 τύρει, ἀλλοῦντα ἦν περὶ σου καὶ τ' ὄσ' ἀγαθὸς καὶ γλαίαιας φύσιως ἔσῳ
 ληφιν εἶχον, νῦν δὲ γ' ὀρώρῃ σε ἐρρωμὴ λόγῳ μόνον βιοῦρ φρόνημα κεκτῆ
 μένον, μὴ δὲ ταυτὰ βίς πολλοῖς καὶ χυδαίοις φρονοῦντα, ἴδομαί τε ἐκ
 ὀλίγα, καί σοι καὶ τῇ σῇ πατρίδι συγχερω βιοῦρ ἄνδρα ἐνεγμαμένη
 κόσμον αὐτῇ ἔπαρχοντα, καὶ βίς ἄλλοις πρὸ ἀλεγμα κάχισιν ἑαυτὸν
 καθισάντα, ὅς καὶ ἐν σουτοῦ φίλταρν ἀλεφθὸν κομιδῆ νέον ὄντα καὶ

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

οχελόν ἐπι τροφῶν Δεόμνον οὕτω πόρρο τ' ακτείδος ἐς γῆν ἑσθραῖ
 καὶ ἀλλοδαπὴν ἑσθραῖας πέμψαι παιδείας ἕνεκα καὶ ἀσκητικῆς ἐλευ
 θέρου ὅς πάλαι ῥωμαῖος μὴ μούμνος, οἱ καί τοι γῆσ ἀπάσης οχελόν κ
 θαλάσσης ἀρχόντες ὅς ἑαυτῶν ὁμοῦς ἕως ἄσθρας καὶ ακνταχού τ'
 ἀλλης ἐκαστος ἐπιμωρ παιδείας ἐκ κηρικῆς καὶ λόγων ῥηρικῶν θ
 Φιλοσόφον μεθέξοντας λογιάτων. ταῦτα ἴννω σὲ φρονούντα θ ἑσθραῖ
 τίς οὐκ ἂν θύ φρονῶν ἀγασκί τῆς σου μεγαλοψυχίας, καὶ αὐτίς ὅς
 καὶ ἡμᾶς ἐκκλήσας τε καὶ λατίνος, ἡνωκότηπ καὶ τῷ τ' καλοῦ ζήλω
 ἑσθραῖοντα. ὧν οἱ πλεῖστοι τῆς τῶν λήσων ἑσθραῖς καὶ τῶν ὀυγῶν
 καὶ ἐλευθέρου μαθημάτων ἀμελήζαντες πρὸς ἀλλοίους μάλλον ἐν νεύρ
 ἔχουσι. βαρβάρων ἀλόγων κ' ὅς τῆς ψυχῆς ἀλοσην μόνον θεραπείων
 καὶ πρεσβυόντων οὐδὲ διαφέροντες, τῶν τε προγόνων ἀναξία πειπέ
 πασι ἑσθραῖος σου δὲ ἰδίᾳ μὴ ἐν ἀσθραῖον ἑσθραῖος ἡμῶν κοινῆ δὲ ἐν
 αὐτῷ καὶ ἐν ἑσθραῖον ακτῆσ, καὶ ἀξιοῦντος ἐν μὴ ὅς αὐτίς προφείδω καὶ
 Φιλανθρόπως, ἐπι τε ἐκ ἀσθραῖος αὐτίς ἕγῃ τε καὶ ἐρ ῥωμαῖον καὶ πρὲ
 πουθεν παιδεία μ χησῶς καὶ ἡνωκότεις ἕσθραῖος, σφῆδρα ἄρ
 ἀσθραῖος μὴ, εἰμὴ πρὶ ὅς ακτῆσ Φιλομαθεῖσ τε ὄντας κ' ὀυφῆς καὶ ἑ
 πασῶν φύντας γενέων. καὶ ἑσθραῖος ἀσθραῖος οἱ οἱ ἡμῶς ἐστ, προσκοντα
 τιοῦρι φαινοί, μεθα οἰοῦς ἡμῶς ἀξιοῦτε κ' βούλιθε, ἐν ὅς ἑσθραῖος
 ἐς αὐτίς πῶσθραῖος ὀυφῆς ἀσθραῖος καὶ ἑσθραῖος, τὰ ὅς ἑσθραῖος
 ὀυφῆς σου γ ἕνεκα πῶσθραῖος τε καὶ πῶσθραῖος καὶ ἑσθραῖος, ἑσθραῖος
 ἀπὸ φλωρεντίας ἰσθραῖος ἐκκαυδὲ κατῆ. ἀ ὅς ἑσθραῖος

Latine sic.

Demetrius Chalcondyles Ioanni Reuchlin bene agere.

LEgi epistolam tuam perlibenter, non solum quia reputato uiro
 & bono admodum, iamque amico mihi ob mansuetudinem facta
 missa est. Sed quia & graece scripta est, magnam quandam industria
 exhibes: coponētis, & dexteritate ad libros graecos atque aliam uniuersa
 sam scientiam. Eadem admirabar cogitans quis tandem esses orōne,
 uiris etiam eloquiorum graecorum gnaris conuersatus, cum domi &
 quasi te ipso discēs factus, tantum in sermone praestitisti, ut & graecissa
 re iam & ita pulchram ac nobile epistolam possis coponere. Ego itaque
 cum Roma rediens huc nobis incidisti, literas ab Hermolao por
 tans, tale aliquid ex breui ualde praesentia de te diuinabam, sicut & ipsae
 a me ad Hermolaum tunc missae literae testabantur, significantes
 quam de te & tua bona generosaque natura opinionem habui. Nunc

autem uidens te facto non uerbo solum talem prudentiam adeptū neq; eadem multis ac uilibus sapientem, & laetor non parum, & tibi atq; tuæ patriæ congratulor, talem uirū producenti, decus ei existētem, & aliis exemplum pulcherrimum seipsum præbentem, qui & tuam dilectissimum fratrem germanum ualde iuuenem existentē & fere adhuc alimenti egentem, tam longe a patria ad terram ultra mōtanam & peregrinam sustinueris mitti, disciplinæ gratia & educatiōis liberalis. Illos quondam Romanos imitatus, qui tamen terræ uniuersæ ferme atq; mari dominantes, suos tamen filios Athenas & ubiq; ad aliam græciam miserunt, disciplinæ græcæ & sermonum rhetoricorum philosophicorumq; participes dogmatū. Ista itaq; te prouidentem & facientem quis utiq; recte sapiens non admiretur tuam magnanimitatē & eos qui apud nos sunt tā græcos q̄ latinos generositate & boni imitatione præcellentem, quorū plurimi dicendi studium & nobilium liberaliumq; disciplinarum negligentes, ad alia magis animi intendūt. Barbaris irrationabilibus & ipm animæ irrationabile solum curantibus ac præponentibus nō dissimiles, & maioribus suis indigna undiquaq; agentes. Te autē priuatim quidem fratrem cōmendante nobis, communiter autē cū eo & alterum puerum. Et petēte benigniter eis præesse ac humaniter, adhuc autē & docere eos sanam & ualidam decētemq; disciplinam cum bonis & ingenuis tam moribus q̄ contēplationibus, uehementer utiq; iniuste ageremus, si non circa pueros dociles existentes & industrios & ex bonis ortos parentibus, atq; talibus uiris quales uos estis coniunctos, tales appareamus quales uos optaueritis & uolueritis. Recte igitur scito, q̄ ista quidē erga eos fecimus quæcunq; nūc expetit tempus, illa autē nihilominus propter te fecimus & faciem⁹ pro uiribus. Vale. Ex Florentia. xxi. Iunii. M. cccc. lxxxxi, anno.

Georgii Hērmonymi natione græci quippe Lacedæmonii, ad Ioannem Reuchlin epistola.

Γεώργιου Ἡρμόνυμου ὁ ἀπὸ Πάτρως Ἰωάννη φωρηκισίω θυπράτην
Eγὼ μὲν καὶ ἄλλοι τε θαύμασόν σε τήν τε ἀουλίαν καὶ θυφρίαν ἣν περι-
 ὄσῃ τῶν Ἑλλήνων λόγους ἔχεις, καὶ νῦν τὰ μάλιστα δεξιόμενος τὰ
 πρὸς σοῦ πρὸς με τιμφορέτα γραμματὰ ἐκ ὀλίγου θυμωσίας καὶ χάρι-
 τος μετὰ δὲ τῆς χάριτος τὰς μελέτας οἶδά σοι τὸ δύνοίαις ἐνεκεν ἢ πρὸς
 με δευρόντι τῶν γραμμάτων, ἑμελλόν δὲ σοὶ εἶς πλάτῃ Ἑλληνιστὶ αἰ-
 μ iii

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

πύρα Φα Λένου, ἐμὴ ὅτ' ἡρόντων διακομισίς πρὸς σὲ ἀχίωδῶς λατῆ
 εν, ἐρρωσ

Latine sic.

Georgius Hermonymus Spartanus, Io. Phorcensi beneagere.

EGo quidem & alias admiratus sum tuū & studium & ingeni-
 um quod circa Græcorum libros habes, at nunc maxime, reci-
 piens abs te missas ad me literas nō pauca elegantia atq; gra-
 tia plenas. Propter quod & gratias maximas agnosco tibi beneuo-
 lentia causa, quam mihi commonstras per tuas literas. Futurus erā
 autem tibi in amplum græce rescripta dare, nisi præsentium latoꝝ
 ad te ire festinasset. Vale.

Adæ Vuernheri Temarensis Tetraſtichon.

Cum tua iam totum fumascat fama per orbem

Quam facile audito nomine notus eris

Vix una in cœna nos fors coniunxit amicos

Et iam distrahimur. Fumule uiue uale.

VNiuerſis præſentes literas inſpecturis & auditoris Petrus Vaſ-
 falli in legibus licentiatus, canonicus eccleſiæ ſecularis & col-
 legiatæ beatiffimi Hilarii maioris Piſtauſ ad Romanam
 eccleſiam nullo medio pertinentis. Vicarius atq; commiſſarius ue-
 nerabilis & circumſpecti uiri domini Thomæ de Landaz theſaura-
 riiq; eccleſiæ beatiffimi Hilarii maioris Parauis prædiſtæ, ac ratio-
 ne diſtæ theſaurariæ Cancellarii almæ matris uniuerſitatis uenera-
 bilis & fructiferi ſtudii generalis Piſtæ ab eodem præfato dño Can-
 cellario ſolus & in ſolidum ad infra ſcripta ſpecialiter deputatus Sa-
 lutem in eo qui eſt oim ſcientiarum caput & autor atq; mirificus di-
 ſpenſator. Dignum nanq; & rationi conſonum exiſtit, q̄ iuriſperiti
 qui uitam ſuam laudabilem oſtenderunt, & docendi peritiam & in-
 terpretandi ſubtilitatem patefecerūt, quibus morum grauitas, la-
 borum aſſiduitas & ſtipendiorum prolixitas ſuffragent, prout & ue-
 teribus placuit laudabiliter decorent, ad gradum aſcendere permit-
 tant cellioſiorem. Cum itaq; uenerabilis & ſcientificus uir magiſter Io-
 hannes Reuchlin Phorcenſis diocēſis Spirenſis, in legibus baccalau-
 rius, de cuius facundia eloquio ue & doctrina, diſcretaq; morum ho-
 neſtate fama funditus diuulgata conſiſtit, de quo etiam tam in col-
 lationibus quaſtionum reſponſionibus q̄ argumentorum diſſolu-
 tionibus laudabile testimoniū perhibetur, in præfata alma uniuerſi-

IO. REUCHLIN LIBER PRIMVS

sitate atq; studio Pictauesi iura ciuilia sub auditorio reuerendorū
 patrū & dñorum Dn. Bernardi Durandi & Hugonis de Banza, utri-
 usq; iuris eximiorum professorum doctorūq; suorum actu in alma
 uniuersitate Pictauesi in facultate legū regentiū continue per tpa
 sufficientia audierit, & deinde post auditionis & lecturæ suæ tpa cō-
 plera, secundum statutorum studii prædicti exigentiam atq; p emi-
 nentis scientiæ uiros dños doctores, & collegium doctorum in eodē
 studio regentium diligenter cum rigore in camera examinis eorū
 dem in nōstra præsentia examinatus & pro idoneo repertus, ad li-
 centiam publicam sibi per nos obtinendā & recipiendā nobis præ-
 dicto uicario & cōmissario præsentatus fuerit, nos requirēdo dicto
 baccalario licentiam publicam sibi per nos impertiri. Norū igit
 facimus per præsentēs, q; nos præsentationi & requisitioni prædicto-
 rum doctorū benignitatibus annuentes, exposcentibus meritis di-
 cti baccalarii retributione condignis, quem de morum honestate
 q; plurimum cōmendādum cōperimus, hodie in prædicta ecclesia
 beatissimi Hilarii die siqdem pro licentia publica sibi & aliis nobis
 ad eam similiter recipiendam præsentatis, impertiendæ in contiri-
 na totius uniuersitatis Pictauesis propter hoc inibi cōgregatæ, pa-
 riter & reuerēdorum patrū & dominorum Abbatū magistro-
 rum doctorū lectorū & nobilium ibidem consistentiū assigna-
 ta, præfatum magistrum Ioannem Reuchlin Phorcensem Licētia-
 tum in iure ciuili creamus & creamus per præsentēs, eidemq; legē
 di docendi interpretandi & publice disputandi in dicto iure ciuili. Et
 oīa alia & singula faciendi gerendi & libere exercendi q; ad uerū li-
 centiatū in dicto iure ciuili noscunt quomodolibet p̄tinere, hic &
 ubiq; terrarū se duxerit transferendū dedimus & concessimus, teno-
 req; p̄sentium damus & concedimus licentiam & liberam faculta-
 tem, iuramentoq; ab eodem nobis præstito. Qd̄ nobis dicto dño cā-
 cellario & rectori huius almæ uniuersitatis Pictauesis eorūq; suc-
 cessoribus parebit in licitis & honestis. Et q; nec auxilium, consiliū,
 uel fauorem cōtra personā dicti dñi cancellarii successorūq; suorū
 iurāq; dictæ suæ cancellariæ p̄stabit quoquo modo in futurum. Sta-
 tutaq; eiusdem uniuersitatis Pictauesis iurāq; & p̄rogatiuas ipsius
 domini cancellarii successorūq; suorū inuiolabiliter obseruabit
 ad quemcūq; statum peruenerit. Et quanquam secundum statuta

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

dictæ nostræ uniuersitatis Pictauiensis dictus Reuchlin iuramentum nobis præstiterit de non recipiendo insignia doctoratus alibi q̄ in hac alma uniuersitate Pictauiensi, uisistamen & discussis nonnullis rationabilibus causis, nos una cum collegio doctorum eorundem facultatum ad hoc expresse cōsentientium dictum Reuchlin dispē fauimus & dispensamus per præsentēs de recipiendo insignia doctoratus quando & ubi uoluerit. In cuius rei testimonium, sigillum dictæ thesaurariæ cui prædictæ cæcellariæ officium est annexum præsentibus literis duximus apponendum. Datum & actum in prædicta ecclesia beatiissimi Hilarii maioris Pictaui die. xiiii. mēsis Iunii. Anno. M. CCCC. octogesimo primo.

Capnionis Priuilegia a Friderico. III. Imp.

FRidericus diuina fauente clemētia Romanorum Imperator semper Augustus Hūgariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, ac Austria, Stiriæ, Carinthiæ & Carniolæ dux, dñs Marchiæ sclauoniæ, & portus naonis, Comes in Habsburg, Tirolis, Phirretis & in Kirburg, Marchio Burgouia & Lantgrauis Alfatia, Honorabili Iohanni Reuchlin artium & legū doctori sacri lat. Palatii, aulaq; nostræ & imperialis consistorii comiti, necnon nostro & imperii sacri fidei dilecto gratiam Casaream & omne bonum. Honor imperatoris maiestatis eiusq; gloria in excelso solio collocata tanto amplioribus commendationum exaltatur preconiiis, tantoq; gratioribus fidei & deuotionum impendiis fulcitur, quanto indefinentis suæ uirtutis donaria, largiori benignitatis munere copiosius fuderit in subiectos, quos pro nostris & ipsius sacri imperii honoribus probatiōe multiplici constat feruētibus studiis insudasse. Sic a coruscante splendore imperialis solii nobilitates aliæ uelut de sole radii prodeuntes ita fidelium status & conditiones illustrent q̄ primæ uæ lucis integritas minorati luminis detrimenta non patitur, immo amplioris undiq; rutilantis iubaris expectato decore profunditur, dum in circuitu sedis Augustalis illustrium Comitum Baronum nobilium & procerum numerus ad imperii sacri decorem sc̄liciter adaugetur. Sane ad nobilitatem & multum considerandam tuæ circumspersionis industriam aliq; multiplicia uirtutum tuarum insignia, nobiscum sæpenumero & intra arcana pectoris nostri reuoluentes, cogitare plarunq; solemus, quoniam te potissimum munere & digno

IO. REUCHLIN. LIBER PRIMVS

ornamēti titulo ac beneficentiæ dono decoremus. Et tu te ꝑcipuis erga nos & Romanum impium meritis a Casareano fastigio præ aliis sentias præcipuo fulgore illustratum, futurisq; temporib⁹ fixa & stabilis nostræ imperialis largitionis memoria in te præcellenti⁹ resplescat. Te igitur Ioannem Reuchlin memoratum quem uirtutum claritas & laudabilium morum uenustas speciali decore reddidit insignem, animo deliberato non per errorem aut improuide sed sano Principum, Comitum, Baronum, & procerum nostrorum & imperii sacri fidelium dilectorum accedente consilio, motu proprio, de certa nostra scientia & imperiali plenitudine potestatis, sacri lat. palatii aulæq; nostræ & imperialis consistorii Comitem facimus, creamus, erigimus, nobilitamus, attollimus, & autoritate nostra imperiali gratiosius insignimus. Decernentes et hoc imperiali statuente edicto, q̄ tu ex nunc in antea omnibus priuilegiis, iuribus, emunitatibus, honoribus, consuetudinibus et libertatibus frui debeat et gaudere, quibus sacri lat. palatii comites hactenus freti sunt seu quomodolibet potiuntur consuetudine uel de iure. Quodq; possis et ualeas ꝑ totum Romanum imperium facere et creare notarios publicos seu tabelliones et iudices ordinarios, ac uniuerſis personis quæ fide dignæ habiles et idoneæ sint notariatus seu tabellionatus et iudicatus ordinarii officium concedere et dare, et eos ac eorum quemlibet autoritate imperiali de prædictis per pēnam et calamitatem inuestire prout moris est. Dum tamen ad practicam et executionem habiles et idoneos inueneris, super quo tuam conscientiam oneramus. Dummodo tñ ac ipsis notariis publicis seu tabellionibus et iudicibus ordinariis per te faciendis et creandis ut præmittit et eorum quolibet uice et noie sacri impii et pro ipso Romano impio debitum fidelitatis recipias corporale et ꝑprium iuramentum, in hunc modum uidelicet, q̄ erunt nobis et sacro Romano imperio et oibus successoribus nostris Romanorum imperatoribus et regibus legitime intrantibus fideles, nec unq̄ erunt in consilio ubi nostrum periculum tractet, sed bonū et salutem nostram defendent, et fideliter promouebunt. Damna nostra pro sua possibilitate euitabunt et auertent. Præterea instrumenta tā publica q̄ priuata ultimas uoluntates, codicillos, testamenta quæcunq; iudiciorum acta & omnia et singula quæ illis et cuiuslibet ipsorum ex debito dictorum

PRIVILEGIA CAP. AB IMP.

officiorum facienda occurrerint, uel scribenda iuste pure fideliter omni simulatione, machinatione falsitate & dolo remotis scribent legent & facient, non attendentes odium, pecuniam, munera, uel alias passiones aut fauores. Scripturas uero quas debent in publicam formam redigere, in membranis mundis, non in chartis abrasis neque papyreis fideliter conscribent legent facient atque dictabunt, causasque hospitalium & miserabilium personarum nec non pontes & stratas publicas pro uiribus promouebunt. Sententias & dicta testium donec publicata fuerint & approbata sub secreto fideliter retinebunt & omnia alia & singula recte & iuste facient, quae ad dicta officia quomodolibet pertinebunt consuetudine uel de iure. Quodque huiusmodi notarii publici seu tabelliones & iudices ordinarii per te creandi possint per totum sacrum Romanum imperium & ubilibet terrarum facere conscribere & publicare contractus, instrumenta, iudicia, testamenta, & ultimas uoluntates, decreta, & auctoritates interponere in quibuscumque contractibus requireribus illas uel illas, ac omnia & singula alia facere publicare & exercere, quae ad officium publici notarii seu tabellionis & iudicis ordinarii pertinere & spectare noscuntur. Insuper eadem Caesarea auctoritate praedicta ex certa scientia motuque simili tibi concedimus & largimur, quod possis & ualeas Naturales, Bastardos, Spurios, Mamferes, nothos, incestuosos copulatiue aut disiunctiue & quoscumque alios ex illicito & damnato coitu procreatos uiuentibus uel etiam mortuis eorum parentibus legitimare. Illustrium tamen principum, comitum, baronumque filiis duntaxat exceptis, & eos ad omnia iura legitima restituere & reducere, omnemque geniturae maculam penitus abolere, ipsos restituendo & abilitando ad omnia & singula iura successio num & hereditatum bonorum paternorum & patrimonialium etiam feudaliu & emphyteoticorum, & generis cuiuscumque alterius etiam ab intestato cognatorum etiam agnatorumque. Et ad honores & dignitates singulos actus legitimos, ac si essent de legitimo matrimonio procreati, obiectione proli illicitae penitus quiescente. Et quod ipsorum legitimatio facta ut supra pro legitime facta maxime teneatur & habeatur, ac si foret cum omnibus solemnitatibus iuris, quarum defectus specialiter auctoritate nostra imperiali suppleri uolumus & intendimus. Dummodo legitimaciones huiusmodi per te

CAP. 111
FRID. III. DATA LIBER PRIMVS

facienda non præiudicent filiis legitimis & hæredibus, sed ipsi legitimandi cum legitimis æquis portionibus suis succedant parentibus & agnatis. Non obstantibus in prædictis aliquibus legibus, quibus cauetur, quod naturales, bastardi, spurii, incestuosi copulatiue uel distinctiue uel alii quicumque de illicito coitu procreati aut procreandi non possint uel debeant legitimari sine consensu & uoluntate filiorum naturalium & legitimorum, ac aliis quibuscumque legibus, iuribus, constitutionibus, seu consuetudinibus præsentis nostri indulto & concessioni quouis modo contrauenientibus, quibus omnibus & singulis & cuilibet ipsarum uolumus expressè de certa nostra scientia derogari. Et etiam non obstantibus in prædictis aliquibus legibus aliis, etiam si tales essent quæ deberent exprimi & de eis fieri mentio specialis; quibus obstantibus & obstare ualentibus in hoc casu duntaxat ex certa scientia & de plenitudine nostræ imperialis potestatis rationabiliter derogamus & derogatum esse uolumus per præsentem. Eadem etiam autoritate omnem solennitatem iuris si qua in superioribus requireretur & quemlibet alium defectum suppletentes. Præterea singularibus donis quibus tu aliis te munificè reddere ualeas, & acceptum præuenire cupientes, tibi ut in facultate aut facultatibus quibus malueris uiros scholasticos ad hoc idoneos & sufficientes decem doctores tantum, adhibitis tamen in qualibet creatione ad minus doctoribus tribus de professione eius qui creandus erit, si in loco fueris ubi doctorum copia haberi poterit, sin minus, quos ipse iudicaueris hac promotione dignos facere creare & promouere, illis quoque consueta ornamenta & insignia doctoralia concedere & conferre possis & ualeas, autoritate nostra imperiali præsentium per tenorem, plenam concedimus potestatem & facultatem. Volentes quod illi per te in doctores promoti & promouendi in locis omnibus & ciuitatibus Romani imperii & ubique terrarum libere debeant & possint doctorales actus facere & exercere, omnibusque & singulis gaudere & uti priuilegiis prærogatiuis & exemptionibus libertatibus & concessionibus honoribus præminentibus & fauoribus ac indultis & gratiis aliisque quibuslibet quibus ceteri doctores in studiis priuilegiariis & generalibus, necnon in curia nostra imperiali merentes gaudent & utuntur, uti & gaudere possint quomolibet in futurum. Et ut tu Ioannes Reuchlin memorate

PRIVILEGIA CAP. AB IMP.

ab imperiali culmine uberiori te gratia affectum intelligas, ex cetera nostra scientia & imperialis potestatis plenitudine te & Dionysium Reuchlin fratrem & germanum tuum necnon liberos uestros ex lumbis uestris legitime descendentes tam masculos q̄ foeminas ad nobilium uirorum gradus & insigni nobilitauimus, nobiles fecimus, constituimus, creauimus, & insigniuimus, nobilitamus, nobiles facimus, constituimus, creamus, & nobilitatis fastibus & titulis uigore presentium clementer insignimus, & uos iuxta qualitatem humanæ conditionis nobiles dicimus & nominamus. Et ab uniuersis & singulis personis cuiuscunq; conditionis præeminentia status & dignitatis existat pro ueris nobilibus haberi dici & nominari uolumus & reputari. Hoc imperiali statuentes edicto & eadem auctoritate expresse decernimus, q̄ uos fratres supra scripti & qui ex uobis legitime nascentur, eorumq; hæredes, deinceps ab hinc ubicunq; locorum & terrarum in iudicio & extra in rebus spiritualibus & temporalibus, ecclesiasticis & prophanis etiam si in presentibus de ipsis fuerit facienda mentio specialis, necnon in omnibus & singulis exercitiis actibus & studiis illis honoribus dignitatibus officiis libertatibus insigniis priuilegiis, gratis & indultis, modo supra scripro gaudere, uti, & frui possitis & debeatis, quibus sacri imperii Romani nobiles de nobili procreati profapia gaudent utuntur & fruuntur, & ad quæ admittuntur & recipiuntur, quomodo libet consuetudine uel de iure, ac si de quatuor auis paternis & maternis militaribus geniti & procreati essetis. Cæterum & ut uberioris beneficentiæ nostræ dono meritis uestris exigentibus a nobis uos sentiatis abundantius exornari, uobis & hæredibus uestris legitime ex lumbis uestris descendentes arma illa & insignia superius designata uidelicet Scutum coloris cesii, alias lasurii appellati, in cuius medio ara aurea cum accensis carbonibus & fumo, inscripta in quadro his literis, Ara Capnionis. Scuti autem summo imposta galea torneamenti, uiridis lauri sermo coronata & cesiis aureisq; tenis redimita. Citræ molendini rotam continet, quemadmodum in medio presentium pictoris arte clarius cernuntur figurata, auctoritate nostra cesarea de nouo gratiose concedimus & largimur. Volentes atq; prædicta imperiali decernentes auctoritate, q̄ uos præfati Reuchlin & hæredes uestri legitimi ex lumbis uestris descendentes iisdem armis &

FRID. IILDATA LIBER PRIMVS

in signis tam ioco q̄ serio in torneamentis, hastiludiis, pugnis, bellis
duellis, uexillis, sepulchris, sigillis, annulis, & aliis clenodiis siue acti-
bus nobilium militarium ac armigerorum more deferre & gestare
ac eis uti & frui possitis & debeatis, ac ipsi possint & ualeant contra-
dictione & impedimento cessante quorumcunq;. Nulli ergo omni-
no hominum liceat hanc nostræ creationis decreti statuti concessi-
onis, derogationis, nobilitationis, armorum concessionis & uolun-
tatis, gratiæ paginam infringere, aut ei quouis ausu temerario con-
traire, sub pœna nostræ indignatiōis grauissima, & quadraginta Mar-
carum auri puri, quas contra facientes toriens quotiens contra fa-
ctum fuerit, ipso facto se nouerint irremissibiliter incurfuros. Qua-
rum medietatem imperialis Fiscus siue ærarii, residuum uero partē
iniuriam passorum usibus decernimus applicari. Præsentium sub
nostri imperialis Maiestatis Sigilli appensione testimonio li-
terarum. Dat. in oppido nostro Lyntz, die uicesima quar-
ta mensis Octobris. Anno domini Millesimo qua-
dringentesimo nonagesimo secundo. Re-
gnorum nostrorum romani quinqu-
agesimo tertio, Imperii quadra-
gesimo primo, Hungariæ
uero tricesimo
quarto.

F
I N I
S

Mox Lector amice, selectarum adest Capn. epistolarum
liber secundus, hactenus typis ac formulis
minime aratus.

n iiii

CAPNIONIS ORATIO
AD ALEXANDRVM VI. PONTI
FICEM MAXIMVM, PROPHI
LIPPO BAVARIAE DVCE

Palatino Rheni, Sacri Romani Imperii Electore,
Ioannis Reuchlin Phorcensis LL. Doctoris
Oratio, VII. Idus Sextiles. Anno Salu
tis M. IID. Romæ.

REATISSIMA VICIS TVAE SORS
illa, Pontifex Maxime Alexander & sublimis,
augustaq; sedes ea, in quam non hominum tan
tum uotis, uerum etiam Dei summi nutu caeli
& diuina prouidentia uocatus atq; locatus, non
temere illapsus es, iterum atq; iterum optime
de te, ac de insigni liberalitatis tuae clemētia sperare me facit. Neq;
enim aliter arbitrari quēq; fas est, nec secus in omnium opinione
uersari oportet, q̄ q; te talem ingenua pietate patrem patriæ miti
simum praefecerit is qui ait, Discite a me, quia mitis sum. Et post
multiplicata sapius non seueritatis, sed amoris promissa Petro pra
decessori tuo Sanctissimum hoc tribunal, & haec tua foelicia pascu
a commendauit. Qui cum esset uerissimus rerum aestimator deus, be
atos esse mites ipsos testabat, quibus terrae pollicitus est possessionē.
Quanto igitur maiori te uoluit pollere Christus non humanitate
tantum, quam uulgo habent, sed etiam praeter ceteros nobilitate
mansuetudinis & naturae clementia, qui tuis istis clauibus spiritali
bus, atq; caelestibus, non solum aliquantulam terrae glebam, uerum
& uniuersum hoc orbis terrarum spacium contulit. Quo sacro mu
nere te Pontificem animarum sui similem constituit, ut saucias me
tes a uulnere liberes, infundendo non acetum sed oleum, ut mem
bra sanes unguendo non abscindendo, ut patrem te praebes non ui
etricum, haec qua mente a me dicantur, quippe optima, Sanctissime
Praesul etiam atq; etiam rogo q̄ indulgentissime audias. Filium se
tuum Illustrissimus ille Philippus Bauariae dux, Sacri Romani Im
perii princeps Elector, & semper fuisse gaudet, & nunc quoq; confi
te esse, qui amplissimum Sanctitati tuae honorem, deuotissimam
reuerentiam, pietatem maximam, dilectionem praecipuam uel po

ROMÆ HABITATI. SECUNDVS

tius amorem in terris summum debeat, & ut sibi uisum est diligentissime præstiterit. Tute rursus illi patrem esse, cum alias diuino oraculo, tum etiam sæpe, multumq; per tuas apostolicas literas ostendisti. Fœlix uinculum, beata necessitudo, fortunata utrinq; connexio, patris & filii. Latatus es non dubito sæpe, talé & tā præstantem in patria potestate habere te filium, tam nobili prosapia, & ex regum regibus ortum, tam infractum uiribus, tam potentem suis copiis, tam gratiosum suffragiis aliorum, tanta frequentia stipatum & amicorum & sociorum. Cuius posset aliquando tua sanctitas in aduersis & calamitosis casibus, Vt sunt humanæ omnes facile mutabiles, comodiissime frui auxilio. In prosperis autem honesto p̄ tua dignitate obsequio uti ad ecclesiæ catholicæ nõ tantũ decorem & magnos apparatus, sed etiam ad necessitatem & ad futuros euentus. Latatus & ille & o quoties exultando lætatus tam propitium se habere Sedis Apostolicæ patrem, nihil nisi Pontificem Maximum Alexandrum prospere diu, & fœliciter uiuere optabat, sese tuo foueri sinu, hæere amplexibus, ac paternæ pietatis oscula & benedictionem expectare putabat, ut officiosus, ut gratus, ut tali, tantoq; patre dignus filius. Constituit se cum, & Cols. nobis sæpe aperuit, hoc se in sanctam tuam sedem esse animo, sic mentem suam in amorem & ministerium tui destinasse, ut siquando eius opera siue ope foret seu consilio studio, fide, aut uiribus opus, cum omni suorum caterua, & exercit⁹ multitudine, cum clientibus uicinis, tribulibus, cum totius suæ prosapiæ, amicorum & necessariorum frequentia tibi tuæq; sedi assisteret, omnibus rebus & fortunis suis opitularetur, & corpore ipse propugnaret. Sed in tanto pietatis nexu, in tam firma Philippi de tua clementia opinione atq; spe omnis erga se beneuolentiæ tuæ, subito irrepsit diaboli coluber, quietis turbator, & autor mendacii, qui ferre non poterat tam præclaros, & Reipub. christianæ tam utiles in uicem affectus patris atq; filii. Emersit enim unus aliquis minutus Monachus (si tam sancto monachi nomine uocari fas est) qui molestis & importunis (ut aiunt) clamoribus & composita tragœdia, & ficta lamentatione, sanctissimam tuam mansuetudinem, a solita in principes clementia ad inauditam austeritatem traduxit. Vtq; breui recenseam quo ex fonte tartarea hæc flumina, Styx illa & ardens phlegethon emanauerint. Est intra merum imperium ac ditio

CAPNIONIS ORATIO

nem inclyti Philippi Cœnobium, quod lingua germanorum VVilfenburg appellatur, id diuturno tractu tēporis de monachis bonis peruersum fuerat in fratres non bonos. Qui male instituta uita & pessimis moribus imbuti, & exemptiōis cuiusdam nescio qua libertate freti cuncta pene prodegerant, in tantum ut latrunculorum, q̄ militiam induissent. Eas iurias immo miserias sacro loco infictas diutius æquis oculis uidere non potuit Illustrissimus Bauariae dux quondam Fridericus diuus huius Philippi principis mei & patrius & legitimus in imperio tutor. Quin & iusticiæ & religionis amore commotus, adhibuit constantem sollicitudinem, uehementem diligentiam, indefessos labores, & immensos ærarii sui sumptus supra ducenta millia florenorum ad idem monasterium ab interitu uendicandum, & ab intolerabili pernicie ad salubriorem integritatem restaurandum. Fœliciter acta res est, inuitis etiam dissipatoribus, & deuastatio reparata est, & cura loci excellentissimo principi Philippo electori, cuius res nunc geritur agnata est. Is patriui sui uestigia imitans, q̄ defunctus struxit, hæres conseruauit, & ita cōseruauit Beatisime Pontifex, ut Henricum priorem Abbatem, illum litigiosum & singulari audacia hominem, ab hostibus & ingruentibus periculis non sine incredibili suo impendio defenderit, & ad proxima tempora locum sacrum oportunissime tutatus sit, quousq̄ uiru stādem ingratitude et confidentia quorundam monachorum erupit. Qui ut uageretur licentius, & sub honestiori uocabulo extra monasterium degerent foris maluerunt obliuiscere fratrum annonam q̄ domi nocturnis diurnisq̄ cantibus deo seruire, atq̄ ut sibi eam licentiam in longius protraherent, putabant sibi non satis fore si uicinis tantum odio essent, nisi etiam & principem suum & defensorem calumniis lacefferent. Itaq̄ rem mēdacijs & ut acceperimus periurijs plenissimam, & ante hac omnibus seculis inauditam apud excellentissimum tuæ sanctitatis tribunal ausi sunt, ut dicerēt iusticiam sibi de Philippo duce integerrimo negatam fuisse, & q̄ nemo cōtra Patrum iusticiam consequi possit. Deinde (ut fertur) super nescio quibus prædijs ac censibus prophaniq̄ causis, auditorem sibi a tua beatitudine per calumniam impetrarunt. Is quidem auditor ignoramus quo calore, sed tamen nimis, ut uidetur, inconsiderate istum tuum tam dilectum & nobilem filium non tantum imperii Roma

ROMÆ HABITA. LIB. SECVND.

ni superillustrem & consularem principem, uerum etiam imperatoris electorem & alioquin dictatorem regni, in causis manifeste prophanis clam urgere & ad sua subsellia trahere ausus est, nullo rerum aut dignitatis discrimine habito. Quid multis processit ille, uel ut uerius dicam, prolapsus est repente nimium, & supra quod expediebat accelerate ad excommunicationem honoratissimi & inuictissimi ducis. Eo non dum audito, neque defenso, in non mediocrem tam generosam tamque nobilis Bauarorum familiae & nominis ignominiam. Quae cum ita sint, Alexander Maxime Pontifex, non dico abste quem paterna clementia non sinit esse crudelem, sed per tuos qui se mandatam a sanctitate tua iurisdictionem habere gloriantur, praesumpta, & praeter aequum ac bonum adeo praecipitata, impulsu magis arrogandae autoritatis quam inquirendae ueritatis amore, ut in omnium fere gentium, maxime autem totius Germanicae nationis conspectum, multo prius, quam ad moderatissimas principis mei aures deuenierint. Tamen ab officio amantissimi filii Philippus non recedit. Sed apud te indulgentissimum patrem suum, etiam si quid imprudenti erratum accidisset, saltem locum aliquem restare sperat & ueniae & gratiae, quo magis uirtuti consolatur illustrissimorum principum, quam uagantium fraterculorum audaciae. Ad illud obtinendum tria sunt, quae nos in hac causa, quod optamus, non frustra sperare faciunt, aduersariorum temeritas, & iudicii rigor, & amplissimi principis innocentia. De quibus quod breuissime dicendum mihi est, ne tuas benignas aures male offendere uidear. Quid non temere putamus eos, litem, contentiones, & iurgia quaerere, qui conuentiones maiorum & ueterum instituta & regni pacem interturbant, alienis & externis suffragiis confisi, quibus de uita, de fortunis, de fama, de quibuscumque periculis, facile possit contingere domestica subsidia, & ea auxilia, quae praesto sint, & ad manum. Aut quae nam est probabilis ratio, foris quaerere, quod domi habeas. Num distat a friuola pertinacia trahere uicinum trans alpes, per Apennini pruinam atque niues in causa, quam te cum intra decimum miliarium consequi possis, inter ipsos inquam pene domesticos parietes. Quid a temeritate abest, sine uenia irritare patrem, uexare patrum, obliuisci beneficiorum, exacerbare defensorem, ausu & audacia uiolare & euertere diuina & humana omnia. Dabis mihi ueniam

CAPNIONIS ORATIO

Maxime Alexander oranti contra perfidos pro fidei, pro pietatis autore, contra impios, pro beneficio cōtra ingratos, & quod potissimum est, pro tuæ sanctitatis nobili filio, contra degenerem & subdititium partum, contra eos qui tua paterna erga filios sollicitudine abutūtur, quasi tua sanctissima sedes illis uideatur esse belli seminarium, ac non potius concordiae fomentum. Nam si pacem quæ discidium mallet, si præferrent monasticum ordinem cauponibus & tabernis, si statum monasterii plus optarent, quàm ruinam, iandudum cuiuslibet etiam quæstionis finem apud patrios iudices non modo affecuti, sed & consecuti fuissent. Sed o impudentiam, negata inquit nobis iustitia fuit, scilicet ostendant ante fuisse uel aliquam supplicationem principi oblatam, producant ullam citationem. Quis hoc homo stolidus crederet, sub tali orbis terrarum domino & gloriosissimis istis regni proceribus in tam foelici & pacato imperio negari iustitiam? quæ sola radix est pacis, & firmamentum quietis, habent Germani iustum regem & solidas leges, quibus uniuersi municipes regni, omnia urbana sua, cuncta rustica prædia, sedes, focos, annonas, aras, libertatem, uitam, denique omnem ab iniuria possint defendere. An putas Philippum illum tuum, qui suapte natura iustitiæ grauissimus cultor est, uoluisse refragari æquitati, aut iustitiæ competentis qui iuris constitutioni & legibus ferendis ante, ac iam pridem in Romani imperii publicis comitiis in Vangionibus, atque sæpe alias non ut dux palatinus interfuit modo, uerum etiam ut cōsul regni & è numero electorum secularium summus, egregie præfuit, & tabulas legum ipse primus post Archiepiscopos obsignauit, quo certe singularissimus iustitiæ cultor ostenditur. Mendacis igitur & periurii sponcione fallaces monachi contra uobilissimum filium tuum calumniati sunt, iustitiam sibi fuisse denegatam. Testes sunt regis maiestatis literæ Romam missæ, quibus causa remitti postulabatur, testis & Regale interdictum monachis, ut patrias sanctiones in causis prophanis imitarentur, promulgatum. Quæ omnia ab aduersariis contempta sunt. At uide quid non ausint contemneré, qui se ad periurium obtulerint, qui restauratorem eius loci & cōseruatoré, & patrē atque patronū uenia non obuenta inuitū, extra territorium in ius traxerint, in causis & negociis secularibus & feudalibus regni cōtra senatus consulta, contra leges impii & p̄ter decreta maiorū. De temeritate igitur aduersariorū hactenus fortasse multa nimis.

ROMÆ HABITA. LIB. SECVND.

Nunc me de rigore iudicii aliquanto breuius dicentem benigne (ut omnia soles) & q̄ patientissime audias. Non enim beatitudinis tuæ rectissimum in administranda iustitia propositum uituperio, nec auctoritatem minuo, nec bonitatem animi tui non laudo, quod monachorum tametsi fictos, tamen crebros & importunos clamores exaudisti. quod preces eorum quantumcunq; captiosas & periuriis fundatas recepisti. Nemo enim nisi sub specie ueritatis fallitur, quod deniq; propter innumerabilium negotiorum tuorum inundationē causam auditori demandasti. Nec rursus tam promptam auditoris obedientiam possum, aut si possem, nolo reprehendere. Fecit fortasse in suscipiendo quod officium postulabat. Sed eius tamen erat imitari prudentiam tuam, æmulari sanctissimos mores tuos, & non esse negligentior omnium rerum indagatorem qui sit mandararius, q̄ tu solitus es, qui mandasti cuncta rimari oportebat ante, q̄ ad tam graues censuras descendisses, priusq; tot offendicula, tot scandala tanto populo, & tam latæ plebi obiiceret, aut tot prouincias in unius principis contēptu exacerbaret. Vñ facile concitati uulgi aduersus clerum seditio aliqua imminere queat. Cūq; in supplicatione porrecta legisset monachum impii uassallū, a rege Romanorū tpalia recipientem, & (ut tenore ipsius supplicatōnis utar) a clementissimis orthodoxæ fidei cultoribus, impatoribus, & regibus una cum tpalium abundantia magnifice ditatum (talia nanq; sua uerba fuere) sup castris, uineis, uillis, pratis, iudiciis, & iurisdictionibus secularibus, cū inclyto Romani impii duce in iudicio uelle contēdere, tū ut de duobus gladiis neuter alterū despiceret instar Pelagii papæ rñdisse decuit. Mi frater si q̄sq; clericus siue inferioris seu potioris grad⁹ existat, & cōtra laicā psonā suas dirigat actiōes, ille modis oībus nō alibi q̄ apd̄ puinciæ iudicē, negociū suū distur⁹ occurrat. Quia v̄o monach⁹ es. Augustinū monachorū parentē ignorare nō debes, qm̄ ait, p̄ iura regū possident possessiōes & iure hūano dī hac uilla ē mea, regē ergo reuerere & sceptrū ei⁹ pri⁹ implora. Talis exhortatio prudētis auditoris fuisset & pacis amica & magis canonica. At uel nomen ipsum illustrissimi ducis palatini, in tanto imperii fastigio & imperialis electionis culmine locati, ad æquitate aliq̄, aut nōnullā maturitatem inducere potuisset auditorem tuum, ad ingrendum diligentius & considerandum quis esset.

CAPNIONIS ORATIO

aduersus quem isti Minuti fraterculi dimicarent, cuius famam late-
 rarent, cui molirentur insidias, sic enim reperisset agi de autorita-
 te, de nomine, de fama excellentissimi Præsidis prouinciarum Ro-
 mani Imperii, qui secundum Iustiniani constitutionem de defen-
 sibus latam, iudex iudicum potius uidebitur esse, & ex hoc honesti-
 or præcedentium apparere. Vnde senatus consulto cautum extat,
 ut de his qui prouincias regunt parcissime ius dicatur, Nec enim id
 nunc urgeo, quod in ius uocari non oporteat, neque consulem, neque
 præfectum, neque prætorem, neque proconsulem, neque ceteros magi-
 stratus, qui imperium habent Vlpiano autore. Sed tantum ut par-
 cissime ius dicatur æquitate seruata semper in humaniorem par-
 tem declinando, secundum quod personas & causas, loca, & tempo-
 ra uideas postulare. Potissimum uero exitus rerum animo metia-
 mur oportet, cum non huius, aut illius hominis uersetur periculum
 sed plurimorum corporibus strages immineat. Tunc enim diui Au-
 gustini sententia, detrahendum est seueritati, ut maioribus malis sa-
 nandis caritas sincera subueniat, maxime cum ille corripitur, qui
 habet sociam multitudinem. Et non id solum, sed etiam cui & in
 quem innumerabiles populi lege regia, omne suum imperium, &
 omnem potestatem contulerunt, qui tam latas prouincias habitat
 Bauariæ, Sueuiæ, tractusque Rheni ultro citroque. Vnde & Palatinus
 Rheni cognominatur. Fuit igitur fuit auditoris tui officium ad imi-
 tationem naturæ & prius & sapius tonare, quæ sua fulmina iaceret, an-
 te benignis uotis instare, ante hortari, ante monere, si non legato,
 at nuncio, quæ talem Principem & superillustrem ducem ab ecclesia
 catholica eiceret, quem ea ipsa in periculis defensorem & adiuto-
 rem expectat, ante quæ a clero segregasset eum, qui cleri autor & pa-
 tronus est. Cuius patrimonio clerus uiuit atque nutritur, a quo ipso
 & a cuius maioribus innumera clericorum beneficia fundata & do-
 tata sunt. Quorum annuæ pensiones si consylerentur, magnificum
 aliquem principatum excelleret, qua opum multitudine caren-
 dum hactenus est Palatino, ut sacerdotes non esuriant, immo ut
 splendide uiuant, tamen auditoris tui rigore factum est, ut a sacerdo-
 tum cerimoniis, ipse beneficiorum collator & patronus cogatur ab-
 stinere. Multo fuisse æquius causam omnem ad tuam Sanctissi-
 mam prouidentiam retulisse, cui Philippus plane notior est:

ROMÆ HABITA. LIB. SECVND.

Scio quæ tua est circumspecta sagacitas, non illum tam facile abieciſes, quem agnosceres in tanta dignitate honoris, in tā illustri sublimitate officii constitutum, qui summus in regno consul, solus uacante imperio curator, prouisor & interrex, & quod omnium maius est etiam ipsius imperatoris in quibusdam controuersis certus iudex, & futuri regis elector existit. Omitto quod sit in clyta progenie natus ex latissimorum regnorum regibus. Cui auus paternus Romanorum rex fuit diuus Rupertus. At uero maternus auus religioni deuotissimus Allobrogum dux Amedeus defunctæ coniuge ob uitæ integritatem quondam in papam Fœlicem electus. Præterea Rupertii proauus fuit Ludouici Romanorum regis frater germanus. Sic præclarissimam huius Philippi profapiam citius ueneraberis quam contempnas. Habet octo quoque eleganti corpore filios, & speratæ in dolis, qui maiorum suorum prosperis successibus & propria uirtute freti, uenient non humili dignitatis gradu amplificandi, hunc talem non aliquis cuiuslibet bubulco præferat, hunc tam concito motu, & tam leuiter quisquam excommunicet præsertim absentem & coram tua sanctitate per nuncium rationem absentiae suæ ostendentem. Primum quod cum causa sit prophana & monasterium ab imperatore sua recipiat temporalia feudumque recognoscat, placuerit regiae maiestati eam more maiorum coram suo tribunali fore terminandam, quod & ita institui authenticis literis mandauit. Sic enim beatitudinis tuæ prædecessor Innocentius tertius. Non negamus, inquit, quin præcellat Imperator in temporalibus illis, qui ab eo suscipiunt temporalia, sed Pontifex in spiritualibus antecellit. Deinde patet omnibus sacra Imperii constitutio, quæ per excellentiam bulla aurea uocatur, in qua citationes extra territoria principum electorum intentatæ cassantur, & pro irritis declarantur, nisi ad imperialem aulam quis duxerit prouocandum, & nisi petenti iusticiam aperte neget. Postremo addenda est Sanctio pragmatica, pax decennalis, & pax Vuormaciæ a subditis imperii tam spiritualibus quam temporalibus suscepta & laudata, quæ si parua tibi uiderentur, tenuia & exilia, tamen non ita tuo auditori sæuiendum fuit, in tam nobile caput. Sed concilii Carthaginensis meminisse debuit, scilicet studendum esse episcopis, ut dissidentes sibi laicos ad pacem magis quam ad iudicium coerceant. Ad componendum itaque decebat eum par

CAPNIONIS ORATIO

tes suas prius interponere iuxta Honorii tertii Decretum. Statu imperii, & rei magnitudinæ prouida deliberatione pensatis, quod longe plus in rem Monachorum fuisset, & nonnihil profecisset ad conciliandos animos litigantium, & ad futura pericula depellenda.

Vltimo, de innocentia grauissimi ducis PHILIPPI, quæ potest manifestior afferri ratio, quam ab ineunte ætate integerrime acta uita, & mores etiam, aduersariis non negantibus humanissimi, & uirtutum in eo homine copia, potissimum uero iusticiæ dilectio illa memorabilis & cunctis nota, quodq; illi supra quæ cæteris Germaniæ principibus diuina quædam fors dedit. Singularis amor & reuerentia ergo sacra, cerimonias, templa, uniuersum deniq; Dei Optimi Maximi cultum, usq; adeo, ut qui ad splendorem & magnificentiam sacrificiorum, ad ornatum diuinæ Maiestatis, ad dignitatem sacerdotii muneris, maiori impendio utatur, & pluribus sumptibus quæ Inclutus iste PHILIPPVS, inuenire queas neminem. Ea mentis puritate ac animi moderatione ab incunabilis ad præsentem ætatem educatus innocenter uixit, atq; sic uiuit, ut non tantum sacro alicui loco uim ullam non cupiat inferre, nec iniuriam, cuius & nomen & uocem suapte natura & odit & abhorret, uerum etiam cogitet summa semper liberalitate & quotidianis beneficiis succurrere. Si quando de iniuria certatur, honestius sibi ducit iniuriam pati quæ iniuriam facere. Quod hoc uno exemplo apertissime monstrat. Cum tantillos Monachos omnium discordiarum faces & irritamenta inimicitia, leui ualeret pugna suppressere, tamen sanctæ religionis contemplatione, uexari hætenus, despici atq; contemni, & a flagitiosa Cucullatorum cohorte, ad extranea tribunalia trahi de rebus temporalibus & secularibus negociis etiam se non audito nec defenso clam supplantari excommunicariq; passus est. O admirabilem uiri religionem, in cuius potentia, opibus & facultate cum situm iam esset istis suis hostibus bella, famem, incendia, cadem, direptiones moliri cum multa strage clericorum, tamen ad tuæ sanctitatis clementiam confugere maluit, quam ad arma proflire. Id contra si faceret, Quid aliud quam illa Domitii uox rediisset, siue hæc L. Crassi summæ dignitatis & eloquentiæ hominis, cui cum L. Philippus Consul manû iniici iuberet, ille reiecto histore, Non es

ROME HABITA. LIB. SECVND.

inquit, mihi consul, quia nec ego tibi senator sum. Reuixisset non data, sed nata lex illa, ut ui uim, obtinuisset uetus adagium, Omnia dat qui iusta negat. Sæuisset prælium, ut pax fieret. Tum uero nihil ominis fuisset alicui tandem oblata rei componenda occasio post deuastationem monasterii, post Monachorum necem, post calamitatem extremam & irreparabilem. At non hoc modo proposuit, non ita fecit PHILIPPVS Illustrissimus filius tuus. Sed te clementissimum patrem suum imitatus, ad salutem propensior est, quàm ad interitum. Dummodo adhuc pietatis tuæ uices interponas. Vnde rogare te non desinit, hoc cures diligenter, ne aduersarii diutius abutantur patientia sua, quibus ne ad momentum quidem concessurus sit, nisi te unum tanto cultu prosequeretur, causamque omnem qua Monachus imperii Vassallus contra se laicum eiusdem quoque Imperii Vassallum temere contendit ad Cæsaream Maiestatem utriusque partis uerum dominum, & ad rei forum cum excommunicationis (si qua sit) absolutione uelis remittere, eorum quoque & de facta do iuri, & iudicato solueudo cauere semper se paratum ante obtulit, atque nunc offert omnium maxime, cum de feudis temporalibus de imperiis secularibus, de forestis, de conductu, de uectigalibus, de præfecturis & aduocationibus prophanis, castris, nullis & possessionibus agrorum agendum sit. Nec eorum consilia se quaris, qui nescio & si scirem, dicere nolim, qua humana imbecillitate uicti, non uerentur bella potius & ecclesiæ futura scandala, quam amplissimæ nationis pacem fouere.

Andronicus Contoblacas natione græcus, utriusque linguæ peritus, Ioanni Reuchlin Phorcensi.

S. D. P.

TVm modo ingenium literarumque græcarum experti doctrinam, magnopere optamus atque hortamur, ut alios græcas literas edoceas, quod multum conducet, nam non solum tibi id muneris prodesse, sed etiam audientibus honori fore arbitramur. Quare tua doctrina atque nostra autoritate fretus, literas græcas audire uolentes erudias, ut & ipsi doctiores in dies euadant, & tu ipse in legendis autoribus clarior ac uenustior sis. Vale, Basilea. Anno. CCCC. LXXVII.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Georgius Hermonymus Spartiates natione
græcus. S. D. P. Ioanni Reuchlin Phorcensi.
Aurelianas habitanti.

Proximis diebus mirifice delectatus sum suauissimis literis
is quas & pulchre & eleganter ad me scripsisti. Quare ego ut sa-
tisfacere officio meo, decreui paucillis tibi respondere, ne si
forte ad te scribere omitterem, tu ipse iure optimo condemnares
me crimine ingratitude, quo apud Persas nullum grauius aut
acerbius teste Xenophonte puniri solet, sed ut ad rem redeam. Tu
mi Ioannes recte facis literis græcis operam dando, non enim mi-
nus ornabunt te q̄ literæ latinæ. Nosti enim sententiam Flacci poe-
tæ celeberrimi, uos exemplaria græca nocturna uersate manu, ac
sate diurna. Da igitur operam libris græcis, tu qui tali ingenio præ-
ditus es, & ἄλλὰ ἀπὸ πάλιν ὀνυχῶν ut aiunt optimis disciplinis atq; artib⁹
institutus es. Mitto ad te introductionem grammatices Theodori.
De λεξικῶ autem, meum non est, sed amici cuiusdam, precium erit
scuta sex. Fabulas quas in camera mea uidisti non sunt uenales. Ha-
beo tamen manu mea scriptas, quæ erunt ad beneplacitum tuum.
Si dictionarium esset in potestate mea, facerem tibi placitum, quæ
admodum & in grammatica feci. Vale feliciter. Ex urbe Parisio-
rum die. viii. Feb. Anno. M. cccc. lxxviii.

Demetrius Chalcondyles Atheniensis, Ioanni Reuchlin
Phorcensi Iurisperito. S. D. P.

Doctissime ac præstantissime uir, legi libenter literas tuas,
quibus puerum optime indolis fratrem tuum nobis com-
mendas, quibus & animum tuum ingenuum & opinionem
minime uulgarem cognoui. Quod enim puerum tam karum & tã
tenera ætate procul a patria & a complexu parentũ tuoq; miseris,
eruditionis ac doctrinæ causa, non sine magna impensa & multis
incommodis ac sollicitudine animi, non mediocrem mihi facit ad-
mirationem, hac præsertim ætate nostra, in qua literarum studia
iacere uidentur, cum ignauia & ignorantia principum, tum maxi-
me cupiditate hominum circa quæstum, quem omnibus bonis ar-
tibus maior pars hominum anteponit. Sed tu non hos homines sæ-
culi nostri imitatus, uerum illos ueteres præclaros & ingenuos ui-
ros tam græcos q̄ romanos secutus, qui longas peregrinationes,

I. O. REUCHLIN. LIBER SECVND.

doctrinæ ac scientiæ gratia facile subibant. Tam nobilem opinionem maximèq; homini conuenientem & rationi consentaneam non modo in animo fixe habes, sed re etiã in tibi charissimo executus es. Quamobrè & tu uir optime multa commendatiõe & admiratione merito dignus es, & nos cum tua tum ipsius pueri causa qui nobis ingenuus est uisus, eum benigno & alacri animo & uindimus ac suscepimus, & om̄em operam impèdimus, ut cum uiro graui & doctrina & bonis moribus p̄dito maneret. Atq; in posterum quicquid poterimus libenti animo in eum conferemus; ut non modo humanitatis officio quantũ in nobis est satisfaciam⁹, uerum etiam & rem gratã tibi & Principi tuo faciamus, qui tam diligenter ipsum cõmendauit. Cui & nos pro humanitate tua cõmèdabis, & nostram operam si quid possimus ultro offeres. Bene fœliciterq; uale. Die xvi. Iunii. M. CCCC. xci. Florentiæ.

F. Iacobus Sprenger Prouincialis ordinis Prædicatorum Ioanni Reuchlin LL. Doctori S. D. & syncerum in Domino affectum.

TVAS doctissime Legum professor literas humanitate referas, recepi. Tuum deniq; desyderiũ, quo libello græcis apicibus descripto langues amplexatus, negare nõ ualeo. Reperi ad tuam uoluntatẽ inclinatissimos conuentus Basiliensis patres, qui potius codice q̄ tuæ uoluntatis beneplacito care re uolunt. His tamẽ adiectis conditiõibus, ut ad usum tuũ quoad uixeris sit, ut si casu perditus fuerit, non tibi, ipsis aut sit amissus. Si uero tuis in extremis, apud te remanserit, tuum erit ut p̄fato restitatur conuentui prouidere, & ex tuis codicibus alterum pro ornatu Librariæ adicere. Non aurum, non argentum, sed uicissitudinis loco tuum amplexamur affectum; utq; te exauditũ ob p̄ces suas nobilis & generosus tuus nosterq; dominus Comes Eberhardus de Vuirtemberg senior intelligat, effice. Tua mihi studiosissima placet translatio, & chartæ ut manum adponas dum hora uacauerit pro mei consolatione oro. Vale & tuum in me sentiam affectum. Ex Basilea ultima Augusti, Anno M. cccc. lxxxviii.

F. Petrus Siber Prouincialis ordinis Prædicatorum Io. Reuchlin LL. Doc. amico charissimo S.D.S.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

EGREGIE domine Doctor amice charissime, Habeo tuæ reuerentiæ ingentes gratias pro diligentia ac labore in causa nostra. Remitto latorem præsentium F. Paulum qui rursus cõsilio & auxilio tuo indigebit. Nos in huiusmodi causis practicam non habemus. Inuitus contendo, sed neq; confusioe prouincia ac Ordinis libenter uiderem, possem uero optime pati cum pace & honore omnia terminata esse. Quod tuo cõsilio atq; opera spe ro omnino posse fieri. Frater Paulus plura dicit cui fidem habebis, ego adhuc febribus fatigor. Tu uero uale q̄optime. Ex Vlma xvi. calend. Maii. M. D. IIII.

F. Laurentius Aufkirch ordinis Prædicatorum,
Ioanni Reuchlin LL. Doctori.

ALLELVIA cum salute. Egregie & charissime Doctor, immortales gratias agimus infirmi, Petrus & Laurentius uere ambo tui, q̄a partes nostras & uices fidelissime egisti, cõsiliis & auxiliis, cum Paulus tecum esset. Vale ergo sanus, cum honesta tua conthorali in æuum. Dat. Vlma M. D. IIII. Lator dicit reliqua.

F. Laurentius Aufkirch Prouincialis ordinis Prædic.
Ioanni Reuchlin LL. Doctori.

¶ A V E, Salue, Gaude, Vale, cum conthorali tua optime ac fidelissime amice.

F. Vigandus Theologiae professor ordinis Prædicatorum Ioanni Reuchlin LL. Doctori S. D. P.
& se commendat.

TANTA sunt tuæ dignationis obsequiorumq; in ordine Dominici beneficia, Ioannes uir dignissime, ut merito oēs tibi eiusdem religionis homines, perpetuos cõstitueris debitores. Sed quid præstaret aut retribueret medicus? Plane nihil nisi quod tu forsitan haud parum arbitraris, Deo Opt. Max. orando sacrificandoq; apprime te ipsam commendare. Itaq; certum scito, dum benefactores recensentur, nunq̄ te præmittendum fore. At quoniam ad id loci, te perduxit ad nos benignitas tua ut nostris remediari periculis tibi iustissimum uideatur, hac tempesta te cum nisi tua succurrisset docta prudentissimaq; solertia, res no

AD IO. REUCHL. LIB. SECUND.

fra nouissimis appropinquassent periculis, solita ut utaris iusticia per tuam te etiam atq; etiã p̄cor humanitatem. Aduersarium ad compromittendum modo regulares in partem suam accipere nõ cogat̄ satis inclinatu intelleximus. Nos uero te unũ pro decẽ aliis etiã religiosis amicis iustis expertis in nostra parte stare optamus. Cetera ex latore p̄sentium omnia plene intelliges scio, cui si consilio esse ut soles uolueris, spem nobis nõ paruam, foeliciter turbam hanc maximam finiendi præstabis. Vale, & tuo parce Vi gando turbato, literas rudes formanti. Ex Francofordia. Anno M. D. IIII. xv. Calend. Maii.

Vdaltricus Confessor in Stainheim ordinis Prædicato rum, Ioanni Reuchlin professori Iurium pro fundissimo. Cum sui commendatione vtriusq; hominis salutem.

EGREGIE ac colendissime Doctor, descendẽdo nuper Co loniam ut audiuistis, ueniens Moguntiam, intellexi ibi quos dam Colonenses fuisse Theologos, qui satis contẽptibiliter locuti fuerant de scriptis dominationis uestræ cõtra Pfefferkorn. Cum uero Coloniae essem, & facultas Theologica, ut moris est, in principio cuiusdam Baccalarii in cõuentu prandium sumpsisset, dicebat quomodo libellus D. V. actu traditus esset per facultatẽ Doctori de Tungaris, qui iam principalis reputatur inter secula res, ut examinaret, sicut & facit, sunt diuersæ sententiæ ut audiui. Quidam, quia libellus comburet. Quidam, quia autor inquiret. Alii aliter &c. Scripsi aliãs ex Moguntia Procuratrici, ut Dn. V. auisatam redderet, sicut credo fecit. Non dubito ista ut scribo, bo no animo accipietis. Commendo me dñationi uestræ, & conuen tum hũc sicut patri & fidelissimo tutori ac amico. Curate mi Do ctor ut bene ualeatis. Ex Stainheim quinta post Virfulæ. Anno M. D. XI.

Ioannes Reuchlin Phorceñ. LL. Doc. egregio sacrae Theologiae Doctori de Tungaris. S. D. P.

EGREGIA tua uirtus & sapientia, excellentissime Doctor; qua in tam illustri omnium bonarum doctrinarum Vniuer sitate ut sol astris, sic tu optimis quibusq; præstas, id merito

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

tuo fecit, quod nup̄ defensionis meæ contra libellū quēdā famosū aduersus me turpiter editum Cēlor, ut audio, à Reuerendo clarissimorum Theologorum Collegio sis datus. Quo planē gaudeo te mihi talem tantumq; contigisse, qui possis compati humanis infirmitatib⁹, uirum tam doctum tam peritū, & forte in uita multis quoq; periculis tentatum. Vbi pro tua exuberanti perspicacia uidebis me non mea temeritate ulla in hanc Charybdim, in hanc malæ fortunæ inuolucra, in hos Scyllæos scopulos impigisse, sed mandato Imperatoris & Archiepiscopi p̄ceptis paruissē, ut celere quid de cremandis Iudæorum libris sentire, obsignato fideliterq; transmissō cōsilio cum nemine comunicato patefacere. Nam excellentiæ tuæ Doctor eximiæ, ita me Deus adiuuet, recte iurauero, mihi tum, cum essem in dictando, nullius Vniuersitatis uenisse in mentem, nullum me cogitasse hominum, nullum cōsiliōrum collegam, quis in commissione noīatim alios quoq; deprehenderim quibus par negocium fuisset imperatū. Atqui festinatiōe laboris imprudens ego, non quid alii dictaturi essent, sed tantum quid ipse afferrem in medium cōsideraui. Quare per Deum immortalem, nullius docti hominis contemptu ea scripsi, tantumq; abest ut elatiōe fastu liuore, aut erga quosuis literatos tumore animi in his scriptis usus sum, ut etiā nemo de me ueraciter proferre q̄at me quibus uixi quinquaginta sex annis & supra, ullo tanq̄ tēpore scientiarū peritos neglexisse. Sed omni ego disciplinæ semper honorem detuli, maxime autē sacratissimæ Theologiæ, ita ut nouissime in illius profectum utilitatem atq; laudem hebræorū linguam in latinas regulas, opus antea inauditum, redegerim, eiusq; dictionariū construxerim, labore meo plenissimum, cum magno rei meæ familiaris impendio & iactura, tantum me mouit sacrarum literarum insignis excellentia, & eiusdem discipulorū honor & decus. Id scribo, ut nemo me arbitretur illustre illud & splendidissimum gymnasium uestrum cōtempssisse, qui adhuc nesciam, quale uos consilium dederitis. Potuit autē fieri ut cū de cremandis Iudæorum libris nullam legem, nullam Canonē, nullum decretum publicum, nullam uniuersalis ecclesiæ determinationē particulari modo specificē latā uidissē, tū ego ipse tē oīm

IO. REVCH. LIBER SECVND.

tanq̄ dubitabilem tractare topico rhetorum more ad persuaden-
 dum apto instituissem. Vbi omnis animi motus pro argumento
 fuit, siue causaret quantamlibet suspicionem, seu uehementē uio-
 lentam ue p̄sumptionem, aut certe necessariam probationem ut
 in deliberatio dicendi genere consueuit. In ipsis aut̄ argumētis
 fortasse digressus sum paulo amplius q̄ oportere quibusdam ui-
 deatur. Et ut me peregrinorum istac transeuntium cohors certio-
 rem facit, ego multis in ciuitate uestra calumniis infimulor, quas
 Pepericornus & Peperiphrones mihi nullis meis commeritis p̄ce-
 dentibus circumquaq; cursitantes struunt. Accedit ad hoc q̄ spe-
 ratissimi quidam Theologiæ Candidati fortassis agreferre pos-
 sent me qui sacrarum literarum discipulus nunq̄ fuerim, hominē
 scilicet eius sciētiæ ignarum, autoritates inseruisse diuinas, & san-
 ctorum Patrū testimonia à me non bene, ut aiunt, neglecta. Egre-
 gie & excellentissime Doctor & obseruādissime domine, adducta
 per me cernes theologica, sicut rusticorum sacerdos in sermoni-
 bus Medicinam allegare posset. Fateor enim in scholis Theolo-
 giam nunq̄ didici. Sed ciuiles leges, quare datur uestram disputā-
 di rationem ignorare. Est aut̄ nihilominus mihi pura cōscientia,
 q̄ uoluntas mea non auertatur à Christo qui est caput ecclesiæ,
 Quicquid igitur sancta ecclesia quæ est columna & firmamentū
 ueritatis credit, & qualitercunq; credit, idem ego & taliter credo.
 Et sicut ipsa exponit sacram scripturam, ita ego exponendam cē-
 seo atq; confiteor. Et si ullo tempore aliter exposuissem q̄ patiat̄
 intellectus Ecclesiæ, quod tamen fecisse me non memini. Ego p̄
 nunc sicut pro tunc & tunc sicut pro nunc illud corrigere ac emē-
 dare paratus sum, & stare omnino determinationi ecclesiæ, ut in-
 tebritatem in me fides incontaminata custodiat. Oro igitur præ-
 stantissime Doctor, ut si quenq̄ scriptis meis læsisse tibi uidear, si
 mea facilitas ullum hominem male offenderit, facias me per hu-
 manissimæ benignitatis tuæ indulgentissimas literas certio-
 rem. Habendo in me patientiam & omnia reddam tibi. Iubeas uelim
 & monitus recōdam gladium, canter mihi gallus & flebo, prius to-
 nes, anteq̄ fulmines. Sic enim natura constituit ut ignis p̄moneat
 crepitu anteq̄ exurat ruina fragore, anteq̄ supprimat, terra motu

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

anteq̄ absorbeat, ut talibus minis, omnia sibi animantia possint
à dño cauere. Valeas opto feliciter perq̄ colendissime Doctor,
& magnifica facultati theologicæ me quanta potes diligentia ob
secto commendes, omnia mea in meliorem partem & benigno
rem interpretando. Datū peregre, cum forte fortuna tabellarius
quidam accinctus itineri obtigisset. Vale. Cal. Nouēb. M. D. XL.

Ioannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor, egregio sa
cræ Theologiæ professori Conrado Kollin, Or
dinis Prædicatorum Colonia S. D. P.

HVCVSQVE a tempore quo nosse inter nos cœpimus,
egregie Doctor, tanta mei erga tuam dignationem amoris
accessit indies accumulatio, ut non modo ad conseruandam ue
rum etiam augendam nominis tui ac famæ laudem quantum fa
uendo consulendo inuando possum nemo quisit usquam gentiū
opera cogitatione studio me uicerit, ubicunq; de præstanti tua &
egregia doctrina, de sanctis moribus tuis & grauitate uitæ, de hu
manissima quoq; conuersatione tua sermo fuerit. Habuisti enim
non solum uoluntatum, sententiarum, actionum tuarū saepe me
socium, uerum etiam comitem & semper uirtutum tuarum pco
nem. Qualem te uicissim erga me tui amantissimum, omniaq;
mea pro tua probitate & humanitate singulari fuisse non modo
speraui, uerum etiam plane sensi. Cuius rei & uirotum & uirginū
ordinis tui monasteria sunt testes. Cum igitur hortatione non e
geas ut in me tuendo adornādoq; gratiam fidem laboremq; ad
hibeas, restat nunc id solum ut qua in re tua opera uti uelim ad di
gnitatis meæ, non dico amplificationem, sed custodiam tantum
atq; tutelam breui ostendam. Imperatoria Maiestas anno præte
rito per literas mandauit, ut de cremandis Iudæorum libris quid
sentirem, in modum consilii referrem. Et scriptū Archiepiscopo
Moguntino ea in causa Commissario transmitterem, Cæsari red
dendum. Intelligis ex hoc me non temere, sed necessitate ductū
istud oneris subisse. Intelligis consilium non fuisse prodendum,
sed Cæsari fideliter transmittendum. Audi reliquum. Feci quod
potui. Cum enim de eo negotio Imperator in cuius pectore dicū
tur omnia esse iura recondita ipse dubitaret. Cunq; nullam ego

IO. REVCH. LIBER SECVND.

legem, nullum canonem, nullum decretum, nullam determinati
 onem uniuersalis ecclesie uidissem, neq; niderem de cremandis
 Iudæorum libris specificè latam, eas ambas ob causas iuste mihi
 uisum est materiam hanc esse in iure dubitabilem. Vbi non scien
 tia sed opinio, nõ demonstratio sed persuasio, non philosophi sed
 oratoris munus requireret. Vnde propensior ego in partem be
 nigniorẽ putauĩ ea quæ per sanctiones nõ sunt ad exustionem
 damnata conseruari decere, imitatus Christi sententiam, Nemo
 te condemnauit, nec ego condemnabo. Nam ea de quibus nulla
 erat dubitatio. De quibus publice sunt condita iura. De quibus sa
 cro sanctæ loquuntur Constitutiones, quæ apud omnes nationes
 & orbis terrarum fines grauib; pœnis inhibita & uetita promul
 gantur, existimabam esse indigna consilio, quia nota atq; uulga
 ra. Et tamen nihilominus ea detestatus sum, utq; decuit, reprobauĩ,
 abieci, condemnauĩ, sicuti sunt libri cuiuscunq; gētis, cuiuscunq;
 linguæ, in quibus continentur iniuriæ, blasphemias, & in irreuerẽ
 tiam Christianarum constitutionum factæ contra nos hæreses, si
 militer & reprobata lectiois monstra naturæ inimica. Curauĩ er
 go ut in primis absoluerem eiusmodi criminosa, de quibus pri
 mam in Cõsilio meo quod ad te nunc mitto posui contra Iudæ
 os conclusionem. Quæ duo facit. Primo enim repellit scripta in
 irreuerentiã Dei & sanctorum. Secundo scripta in irreuerentiam
 christianarum constitutionum seu ordinationum, quibus aperte
 condemnauĩ & blasphemias & hæreses Iudæorum. Præterea foli
 xiiii. libros reprobata lectiois reieci. Quibus præsuppositis tãq;
 manifestis diuertit ad alia librorum hebraicorum genera, in quo
 rum iudicio non dubitauĩ semper illa reprobata iam prænotata fo
 re ab oĩni meo sermone patenter accepta, Quapropter cū Thal
 mud ipsum prosequer, admonuĩ primo quibusdam ei⁹ in locis
 contineri posse blasphemias & hæreses. Secundo uanitates & er
 rores Folio iii. F. & infra, quod & notauĩ, folio x. facie prima circa
 medium, ubi aperte mentem meam super Thalmud expressis
 uerbis declarauĩ dicēs, qđ nolim eũ admittere ubi est reprobatus,
 sed tñ osledere qđ nõ propter uanitates & stultitias sit cõburẽdus.
 Ad negocium igitur mihi propositum multis oratorũ more usus

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

sum argumentis non demonstratiuis neq; necessariis quibus uos
 utimini, sed topicis. Fuit enim genus causæ deliberatiuum, quod
 in consultationem positum iuxta. Ciceronem habet in se suasio-
 nem & dissuasionē, quapropter non mathematice, sed rhetorice
 disputauit, omnia concludens citra præiudicium ueritatis, quod
 finis consilii mei palam ostendit, ubi detuli honorē Archiepisco-
 po & Ecclesie, quo nomine secundum Panormitanum in. c. excō-
 municamus. ii. extra. de hæreticis intelliguntur. Papa. Diocesanus
 & Inquisitor cōmissarius, quibus me subieci, protestatus nihil affir-
 mare uelle, quod illi nō affirmarēt. Audiuisti quid egi, audi quid
 patiar. Iudæus quidā baptizatus Colonienſis cognomēto Pſeffe-
 korn, omnibus uiribus ad hoc conatus, ut & singuli Hebræorum
 libri, præter solum & nudum bibliæ textum, cōcremarentur, uel
 potius sicut ego ipse somniasse diceret, incendio igniq; tantūmo-
 do à Cæsare demandarentur non secuta executione, ut ante scili-
 cet executio nem, si mandatum illud auro & argēto graui ut ipse
 met. notauit, aliquando. reuocaretur, particeps fieret auri cum ui-
 disse me aliter consulere q̄ optaret, edidit contra me libellum fa-
 mosum in læsionem nominis mei ac honoris intolerabilē. Quod
 multi asserunt mihi ortum auxilio eximii Doctoris Iacobi Hoch-
 stratenſis Prioris uestri, Quare mihi quotidie exprobrari solet,
 quia semper ordinis prædicatorū propugnator fuerim, nūc nūc
 habeam mercedem meam, hoc inquit sit salarium aduocatiōis
 meæ, qui hætenus defenderim Prædicatores, ut quoniam iuste
 passi sint contumeliā, ego recte quoq; patiar quatinus uno cru-
 ciatu & aduocatum & clientes infamia torqueat, Hæc sunt uerba
 amulorum uestrorum, quæ mihi licet liuentibus oculis, tamen
 subridentibus labiis obiiciunt. Ego uero me non putans infamē
 q̄ ab infami nebulone confundor, cui libet opprobriū semper
 respondeo, me non credere tantum uirum iniuriis dare operam,
 cui replicant, q̄ Iudæus baptizatus haud frustra nominatū docto-
 rem Hochstraten super libello diffamatorio sibi iudicē elegerit,
 quod excuso diligenter; quoniam & Cæsarem & archiepiscopum
 Moguntinū sibi quoq; iudices elegerit. Quid multis quasi fama
 nunc uulgo apud nos percrebruit, q̄ hoc contra me cogitatū faci-

I. O. REUCHLIN. LIBER SECVND.

nus ab ordine uestro duxerit originē. Ego uero mihi ipsi persua-
deo, non ita esse, quia mihi conscius sum, longissimis me tempori-
bus Fratrum ordinis sancti Dominici fratrem fuisse, & à prouinci
ali quondam Stubach matriculā fratrum insertum esse, de quo
extant patentes literæ. Deniq; parentes meos Fratrum ordinis bo-
na fide ministeriales fuisse, apud quos & in Christo requiescunt.
Huc accedit, q̄ multis annis, & in multis causis Ordini uestro pa-
trocinatus sum, sine p̄mio, sine salario, de quibus longior fieri pos-
set Catalogus. Cum igitur ipse mihi conscius sim tantæ beneuolē-
tiæ, tantæ fidei, tantæ obseruantiaē erga Ordinem uestrum me &
esse & fuisse. Quis iam mihi posset persuaderet tantā in ullo Pa-
trum aut Fratrum uestrorum esse crudelitatem, tantam ingrati-
tudinem, tantam inhumanitatem, ut eius cuperent labefactare fa-
mam, qui eorum saepe defendisset infamiam, Te igitur obsecro,
ut venerabilibus Patribus nostris, maxime autē egregio Doctori
Iacobo hæc insinues, efficiatq; ut honorem meum plus tueantur
q̄ infirment. Vale.

DECANVS CAETERIQVE PROFESSO

res facultatis Theologicae, Ḡnalis studii Coloniensis
Imperialium Legum Doctori, DN. Iohanni
Reuchlin Sueuorum Confœderationis
Iudici, moranti Stutgardia, sibi uene-
rando atq; dilecto Salutem, & spi-
ritum intelligentiæ sanum.

FVIT nobis, spectabilis ac egregie vir, post proximas Nundi-
nas Francofordenses oblatus quidam libellus sub titulo Spe-
culi ocularis, tuo nomini inscriptus, quem dum nonnullis ex
nostris reuisendum examinādumq; tradidissimus Comperimus
in eo, quod neq; ex te, neq; ex quoq; cōchristiano nō sperabam⁹,
te scilicet in eo libello in modum consultationis, omnibus tuis ui-
ribus annexū ut Reuerendis, in Christo patri & Principi Eleſori
domino nostro gratioso Vrieli Archipræsuli Moguntino, ac per
illum Serenissimæ Imperatoriæ Maiestati persuaderes, super ne-
gocio librorum Iudaicorum, quatinus idem negociū laudabi-
liter per eandem Cæsaream Maiestatem cœptum, interuerteres.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Quod ut commodius (ut tibi forte uisum fuit) faceres, multa ad rem impertinētia latissime porrecto calamo, quasi quicquid tibi in uia qua ibas hic illicq; occurrere potuit, decerpere uoluisses, in unum coegisti. Quo factum est, ut festinus ad terminum quo properabas, non satis probaueris an rosas forte, an male olentes flores inconcinne in sertum componeres, ac per hoc non solum nimiae fautoriae Iudaicae perfidiae notam improuidus apud Christianos lectores incurristi. Sed & Iudaeis ipsis, crucis & sanguinis quo nos loti & redempti sumus inimicis (qui uti nobis relatu est) huc tuum tractatum uernacula nostra lingua editum & impressum legunt & circunferunt, occasionem praestitisti quo amplius nos irideant, quando inter Christianos & quidem inter eos qui docti reputantur, te unicum inuenerint, qui suam causam agat, tutetur ac defendat, quasi nec Christum, neq; Virginem matrem, neq; Apostolos, neq; fidem nostram intemeratam blasphement aut uituperent. Sed quicquid faciunt, aut maiores eorum scripserunt in sui defensionem & nulli in prauiudicium aut uituperium fecerint. Et quia ut illud Imperatoriae Maestati sufficienter persuadere posses, uarias & quidē inualidas rationes adduxisti, auctoritates quoq; diuersas scripturae sacrae, & utriusq; iuris renitentes ad sensum quem tu uolebas contorsisti, nonnullas etiam positiones scandalosas, male sonantes, & piarum aurium offensiuas hinc inde interseruisti, quo suspectum te reddidisti, quasi non caste pure ac synceriter ut oportet de fide, de scripturis sacris, de ecclesiasticis tractatoribus sentias. Quod nobis uehementer & plus quam dici potest dolet, ut puta comembro nostro infirmato pro christiana pietate condolentibus. Nam teste Apostolo. Omnes unum corpus sumus quorquor in Christo baptisati sumus. Ne ergo malum hoc in alios latius serperet, neq; tu in eo computresceres, neue perfidi Iudaei in immensum gloriaretur, mature deliberauimus de modo quo per nos & alios quorum id maxime interest huic malo occurreretur. Verū paucis exactis diebus Venerandi Magistri Nostri Arnoldus de Turingari, necnon Frater Conradus de Vlma, sacrarum literarum professores eximii, nobis quasdam literas ex te ad se datas ostēderūt, quibus reuera non parum fuimus exhilarati, quod illis infirmitate tuā

AD IO. REUCH. LIB. SECVND.

& improvidum errorem humiliter & catholice fatebaris, rogādo eosdem quatenus te nostro Collegio commendarent, ac singula in partem meliorem interpretarentur, quod & ipsi diligenter cū magna charitate, quemadmodum petisti, facere curauerunt, effeceruntq; ut te catholicum ecclesiæ uerum & obedientem filium reputamus & reputabimus, si quod uulgo incaute sparsisti recolligere studeas, & lapides tollas qbus alii in uia dei sunt offensi, sicut in Hieremia scriptum est. Tollite de uia lapides. Verum, quia te scripsisti non meminisse ubi nam speciatim scādali occasionem præstitisses, aut scripturas exposuisses aliter q̄ patiatur intellectus ecclesiæ. Idcirco literis his nostris illorum indicem implicatum transmittimus, in quo annotatæ habentur propositiones & allegationes sparsim per te ex scriptura sacra, & ex utroq; iure impertinenter allatæ. Super quibus (uti nobis uisum est) in defensione tua latine edita ac consultationi iuncta **NON SATIS** pro fidei tuæ sinceritate te expurgasti. Quare petimus, ut per tua scripta mentem tuam latius deuelando nos informes, aut exemplo humilis & sapientis Augustini palinodiam cantando retractes. Hæc enim est ingenua & uere christiana cum charitate seueritas, corrigere atq; emendare aut etiam destruere opus quod improvida & male circumspècta festinantia struxit. Nam sic (ut uerbis tuis utamur) integritatem in te suam fides incontaminata custodiet, illuminante te Christo, qui ad ædificationem aliorum te facinum & ineolumem seruet. Vale. Ex Colonia, nostri Decanatus sub sigillo, die secunda, Mensis Ianuarii. Anno domini M.D.XII.

F. CONRADVS KOLLIN DE VLMA THEologiae professor, ordinis Prædicatorum, Egregio Imperiale Legum Doctore Ioanni Reuchlin, Sueuorum Confœderationis æquissimo Iudici. Cum commendatione Salutem plurimam, & animum foelicem.

CLARISSIME DN. Doctore, mittit facultas nostra theologica Coloniensis, quæ emendandæ uidentur propositiones, quas tractatus uester continet. Optatq; ut super emēda

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

rione eiusmodi Propositionum quantocius mentem uestrā eidē
 significetis. Arguitur nanq; negligentia, quia non agit ut quæ plu-
 rimo scandalo sunt, emendētur &c. Charissime domine Doctor,
 non dubito, Dominatio uestra confidat in me ut amicum, & pro-
 fecto amici munus effecisse & facere me arbitror, & ut amicus cō-
 sulo fideliter, Res in eo statu est. Effeceram ego ut facultas dicta,
 uobis pariter cum propositionibus scriberet earum defectū, qua-
 liter etiam emendandæ essent, superuenerunt hinc inde scripta
 quæ tractatum illum grauiter accusant, simul & facultatē ipsam,
 quia non celerius contra Dominationem Vestrā procedat, atq;
 librum ipsum condemnet. Quibus permota facultas ipsa, consul-
 tius fore iudicauit, si propositiones ipsæ primo Dominationi Ve-
 stræ exhibeātur. Possētis nanq; (ut aiunt) uelle proteruire atq; cō-
 tumaciter quæ scripsistis defensare. Quo fieret ut aliter procede-
 re oporteret. Ut ergo facultas ipsa non uideatur partialis, atq; uo-
 bis colludere, uoluit primo exhibere propositiones sperās ad meā
 sponsonem, q̄ ut iurum bonum decet non recusabit uos, im-
 mo magis Propositiones & dicta submittere correctioni faculta-
 tis, quæ ex post Dominationē Vestram plene informabit, in quo
 dicta aliqua deficient. Informationē quoq; dabit saluo honore ea
 emendandi. Nō est facultas ad confusionē Dominationis Vestræ,
 sed ad saluandum honorem prona, cum tot per me percipiant
 egregias Dominationis Vestræ laudes. Dominatio uestra in hoc
 oro suppliciter roganti acquiescat, humiliter facultati cum præ-
 sentium Latore rescribat, atq; ei dicta submittat. Neq; indignum
 arbitretur facere, quod Sanctissimi, atq; Ecclesiæ Luminaria face-
 re non dedignati sunt. **NON MIRVM SI IURISTA
 THEOLOGICAS NON ATTIGERIT SVBTI-
 LITATES.** Parcat iteram confidentius scribenti dominus
 meus. Videbitis multa min⁹ bene sonare. Quæ forsan Iuristæ ual-
 de bona uidentur. Sunt religiosi & seculares qui omnes expectant
 sententiā nostræ facultatis. Et quantum ego aduerrere possum,
 omnes parati sunt aduersus uos insurgere. Si autem per Iudiciū
 facultatis nostræ absolut. fueritis, nemo erit qui condemnabit.
 Dat. Colonia in octaua Innocentum. Anno. M. D. XII.

IO. REUCH. LIBER SECVND.

Ioan. Reuchlin Phorceñ. LL. Doctor Celebrerrimæ
Facultati Theologiæ Colonienſi.

S. D. P.

AD Circiter XVII. Kalen. Februarias, Colendissimi Patres,
eximii Sacrarū literarum Doctores, reddita est mihi epi-
stola quædam uestra, omni genere optimarum uirtutū in-
signita, ut quæ a recte uiuendi sentiēdiq; officina processerit, data
secundo Ianuarii die. In qua & pietatem in Deum, & charitatem
erga proximum uestram illam peculiarem sole clarius ostendi-
tis, & eum qui misere in latrones iam pridē inciderat, ab eisdeq;
dispoliatum, uino primum acri atq; mordace, deinde oleo Palla-
dis fructu sanare pro incredibili humanitate uestra officiose co-
namini. Det Opt. Max. ille deus noster pro fidei orthodoxæ zelo
uestro, quo fideles eius dispensatores, talentum uobis creditum
cū fœnore satagitis reddere, simulq; pro effluente in me charita-
te uestra qua me a dedecore, infamia, contemptu, & despectione
præseruare, custodire, uendicare clemēter studetis, & uobis & col-
legio & illustri Vniuersitati uestræ diuinam benedictionem ex
Sion, ut uideatis bona Ierusalem, per quæ & pax nobis. Cū enim
plurimi quos mea uoluntate conscientiaq; nunq; laferim, imma-
ni & acerbissima inuidia liuoreq; in meam perniciem propensi,
ut accipio, quotidie uos effreni tumultu adoriantur, petentes im-
mo urgentes, ut me qui Theologicum Synthema Siboleth eadē
literatura quæ illis placeat exprimere nō ualeo, in ipso Iordanis
transitu iuguletis. Vos uiri, uos inquā uiri prudētissimi, & animo
nō effeminato fortissimi, nullis aduersariorum meorum factio-
nibus fracti, sed ut flores inter multas spinas atq; sentes orti, hone-
stiores & sapientiores cæteris, non facile conseruum uestrum mit-
titis in carcerem, sperātes, quoniā dominus eximat uos pariter à
tortoribus, ab omniq; debito liberet, eo q; conseruum uestrum si-
tis commiserati, Iccirco imitamini Dominum nostrum, qui om-
nia sciens & omnia præuidēs dixit, Adam ubi es? Cupitisq; primū
experiri si me defertor, an amator ueritatis Catholicæ. Quare
propositiones quasdam ex meo Consilio de cremandis Iudæorū
libris dato, quæ uobis friuolæ, scandalosæ, & minus bene sonantes

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

uideantur, excepistis, earumq; exemplum ad me uestris cum literis transmisistis, desyderantes; ut post declarationes prius a me simul cum Consilio meo editas, latius mentem meam reuelando Vestras Dominationes informem, quia non satis pro fidei meae sinceritate, secundum q; uobis uisum sit, me expurgauerim. Vbi profecto latere non potest, sed se ipsam plane ostendit ingés uirtus humilitatis uestrae, qui ut unanimes idem ipsum sentiamus, nihil per contentionem, neq; per inanem gloriam, in uera quidē humilitate a me poscitis ulteriorē informationē. Ego uero agnosces ingenii mei tenuitatem quod sentio q̄ sit exiguum, explicare THEOLOGICAS SVBTILITATES mihi tanquam Laico, & quidem Digamo temere non arrogauero, cui explicatioes fidei & singulares eius decisiōes recte licebit sine culpa ignorare. Defero autem omnem huiuscemodi honorem excellentissimae Facultati uestrae, paratus nunc & semper ubicūq; errauerim benigne potius corrigi in misericordia a iusto, q̄ ut caput meum impinguet oleum peccatoris. Quod ex eo maxime patere potest, quia cum iam ex libello Iohannis Pfefferkorn intellexeram quosdam pusillos forsā & minus perfectos scandalum potuisse pati, occasione Consilii mei antea per renunciatores publicati, tum mox ipse ego, a nemine adhortatus, coactus aut requisitus, mentem meam declarauī latine, paratus tunc easdem declarationes in lingua uernacula & uulgari edere, nisi breuitate temporis & impressoris impedimento, fuisset retardatus, ad quod etiam hodie paratus existo, inde sperans probabiliter q; per eas erigerentur, si qui forte cecidissent, nec de cætero casum paterentur qui starent. Quia uero uberiorem declarationem desyderatis, facile itelligo me propositi mei finem non esse consequutum. Ut igitur petitiōni uestrae pro mea uirili satisfaciam, & circuitus uitentur inanes, & itineris longi uaria caueantur discrimina, simulq; inutiles expēs ac superuacui labores hinc & inde tollantur, uestrum omnī laude dignissimum & ornatissimum collegium oro obsecroq; & ab uniuersis uobis q̄ humilime ita peto, ut maiore cura, maiore studio, nullo modo possim ut uos ipsi ad me dare quas desyderatis siue nouas seu ueterum extensiuas declarationes (dum quid

IO. REUCH. LIBER SECVND.

enī SATIS (sit nescio) eisdemq; cum proprio nūcio etiam me
is expensis mihi transmittere pro fraterna charitate dignemini,
ut illis uisū sollicitē cogitemus in alterutrum seruare unitatem
spiritus in uinculo pacis, quatenus idem sapiamus, & in eadē per
maneamus regula, ad reedificationem offensorū, & famæ meæ
permanentiam, & deuotionis uestre præconium. Sin autem rigo
re quodam, ne dixerim sæuitia, istis meis precibus tam humilibus
acquiescere nolueritis. Sed potius me cogere, ut ego ipse mentis
meæ ubiores declarationes prior offeram, quod tamen formi
dare me non sinit incredibilis erga uestras humanissimas discreti
ones fiducia mea, saltem de eo ipso quoq; per literas uestras iterū
meis expensis me certiores facere, responsūq; meum clemen
ter expectare sine præcipitatione non dedignemini. Nec interea
quicquam aduersus me attentare, per salutem euangelicam uos
obtestor. Ne mihi bonæ famæ futuri sitis interemptores, quos co
lo & obseruo pientissimos honoris mei parentes & autores. Vale
te foeliciter uiri excellentissimi. Sturgardiæ VI. Kalend. Februa
rias. Anno. M. D. XII.

Ioannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor, F. Cunrado
Kollin ordinis Prædicatorum, Theologiæ pro
fessori Coloniae. S. D. P.

PER GRATA fuerunt, egregie & mihi dilectissime Doctor,
literæ tuæ, quarum initio annum foelicem mihi optas, sed
sine pace, ut sequentia indicabant. Oro autem quamprimū
ne moleste feras, q̄ ad te latinum hominem latino more per nu
merum singularem scribo, & non ut tu uicissim ad me pluratiue.
Iam enim illud tuum ferme totum desijt & aboleuit in Romana
lingua, & nunc quotusquisq; maiores nostros imitatur. Secus
est si uernacule scribamus. Quare deprecor tuam scribendi con
suetudinem, ut posthac quam humanissime singulari me nu
mero appelles, cum aliquid ad me literarum dabis. Ceterum
de firmissima erga me amicitia tua, & perspecta fide, quam in tri

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

bulatione mea reuera perq̄ humaniter ostendis, nūc ago tibi quā-
tum ualeo at postea in calce negotii referam gratas gratias, &
ut spero uobis non iniocundas. Consilium quoq̄ tuum, prudētia
& charitatis plenum, quod mihi pręstas, & laudo & uehementer
probo. Non enim is sum qui uellem contumaciter proteruire (ut
scribis) & resistere ueritati, pręsertim in rebus Ecclesiasticis, ybi
animę uertitur periculū. Nam extra Ecclesiam nulla est speranda
salus. Quapropter absit à me, ut ab Ecclesia in illo uel atomo qui
dem recedam. Sed deo adiuuante permanebo in unitate fidei ca-
tholicę, dum spiritus hos regit artus. Quāq̄ in multis offendim⁹
omnes. S. Iacobo teste, Si enim quis in uerbo non esse ndit, hic per-
fectus est uir. Quare nolo de me iactare tantam sanctitatē, ut uel
uerbo neminem offenderim, neq; gloriabor de tanta in mē sapiē-
tia, ut uelim incautas offensiones pertinaciter defendere. Nam si
Salomon ille rex solam postulans sapientiam, iāq; consecutus
a domino deo tam sapientiam q̄ prudentiam multā nimis, quę
pręcellebat sapientiam omnium orientalium, de se ipso quidē
nō utiq; animo mentid̄i testificatus est, & dixit, Stultissimus sum
uirorum, & sapientia hominum non est mecum. Quantomagis
ego prophanus homuncio non debeo mihi arrogare tātā pru-
dentiam, ut pręsumam cōtra collegium doctissimorum theolo-
gorum recalcitrare, potissimum in iis quę sunt theologicę sabti-
litis, & excedunt limites facultatis meę. Iccirco in mansuetudi-
ne suscepi uerbum, quod ad me nuper scripserunt Reuerendi Pa-
tres mei Contubernaless tui, suspicātes me omnibus uiribus adnix-
um, quatenus negocium librorum Iudaicorum, laudabiliter per
Cęsaream Maiestatem cōeptum, interuertere. Ego uero neq; ex
literis Imperialibus neq; Archiepiscopi conuicere ualui, quid fina-
liter de iis cōeptū fuerit aut constitutum, nec hodie scio. Si enim
cōeptum fuit, ut omnes Hebręorum libri cremarentur, pręter
Bibliam, certum est q̄ fuit iniustum, etiam ex uestris consiliis, &
aliarum Vniuersitatum, quę nunc mecum habeo. Sin autem, q̄
omnes illęsi manerent, similiter certum est q̄ fuit iniustū. Quo-
modo ergo interuertere conabar cōeptum negocium, quod igno-
rabam qualiter cōeptum, cum ex sola ueritatis simplicitate nihil

I O. R E V C H L I N . L I B E R S E C V N D .

sinistri cogitans ad ignem iudicaueram quatuor genera librorū.
 Primo blasphemiar. Secundo haresis. Tertio famosa. Quarto re
 probatae lectionis. De reliquis neque canones habui neque leges. Sed
 quod me insimulat fautoria iudaica perfidia notam incurrisse. Non
 assentior, & uere cum Sancto Hieronymo in Apologia super sche
 dulis ad Pammachium & Oceanum asserere possum, testando
 deum & dicere. Si expedit odisse homines, & gentes aliquas dete
 stari, miro odio auersor circumcisionem, & obiciat mihi quispiam
 cur hominem Iudaeum habuerim praeceptorem. Hæc ille. Nullus
 autem nationis quæ sub cælo est perfidiam me fouere, testis est ui
 ta mea quam duco irreprehensibilem. Quod autem uernacula lin
 gua scripsi, sane oportuit quidem. Nam & Cæsar & Archiepiscopus
 quibus solis scripsi uernacula mecum egerunt, ut in Commissiōe
 Mandato & præcepto uidere licebit. Quod item ad scandalū at
 tinet, non ego scandalum (si quod esset) autor fui, sed Proditores.
 Accepi .n. clausum Mandatū, & reddidi clausū Consilium, quod
 iniuste Proditores publicauerunt, impressis etiā primitus libellis.
 Qua in causa obsecro te ut legas simile S. Hieronymo contigisse
 a Proditoribus, in libro de Optimo genere interpretandi, paulo
 post principium, ubi pariter inter alia sic scribit. Quid apud ho
 mines tutum erit? Et infra. Quamdiu non profero cogitata, ma
 ledicta non crimina sunt, immo ne maledicta quidem, quæ aures
 publice nesciant. Hæc ille. Sed renunciatores consiliorum Princi
 pis in Iure Ciuili furca suspenduntur, quod utinam faxit Deus &
 faxint homines. Cum itaque ex contumelioso libello Ioannis Pse
 ferkom animaduertentem de quibusdam scriptis meis pusillos &
 infirmos forte scandalizari posse, quoniam non solum difficile, sed
 penè impossibile sit ita librare & examinare uerba singula quæ
 proponit, ut nulla esse in sensu sermōis ambiguitas, & erronea inde
 opinio nulla elici possit. Tum legi relegique scripta mea, & a nemi
 ne coactus, sed uoluntarie atque libenter nodos enodauit, declarauitque
 intentionem meam cui uerba deseruire debent, modo meliore
 quo potui, licet admodum breui, idque in latino eloquio pro
 pter angustiam temporis. Iam enim instabant Nundinae Fran
 cofordienfes, in quibus me contra priores Nundinas expurgatū

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

oportuit, ut clarius in libelli mei folio quinto continetur, parat⁹ enim erā & in uernacula quoq; lingua ea edere, si non impreflor breuitate tunc temporis coartatus fuisset, per quam quidē declarationem meam satisfeci multis etiā doctissimis uiris, & illustraui ferme omnes propositiones, uel maiore partem earū, quas mihi praestantissimi & grauiissimi patres facultatis tuae nunc transmiserunt, scribētes q̄ eis ipsis uideatur me non SATIS pro fidei meae sinceritate super illis expurgasse. At ego quid SATIS sit eis futurum (ita me Deus amet) ignoro. Potest una eademq; res alteri satis esse, alteri minime. Satietas enim in solo satiandi animo consistit, pro modo recipiētis, & nō rei receptae. Tu uero Doctor Egregie, mihi crede, & memoriā manda, me tibi id affirmasse, pro eo desiderio quod est mihi ad illum clarissimorum & doctissimorum uirorum cœtum, uelle me, relictis omnibus auxiliis, cupiēter esse in bona amicitia facultatis tuae, & uniuersis uobis satisfacere in uia ueritatis, tamen absq; dedecore meo, & sine ulla infamiae leuitatisq; nota, tantummodo ut sciam qualiter, & qua uia. Quod ut consequar, plane uestro ingenio erit opus, non meo. Quomodo enim ego tanq̄ Laicus digamus, nullo gaudentis clericatus titulo uel priuilegio, possem digne quae sunt fidei ad unguem explicare prima fronte, qui solum ad implicitam obligatus sum fidei confessionem, secundum q̄ credit Ecclesia, ut in iure Canonico legitur. Vestra uero tum dignitas, tum professio in altiore gradu constituta est. Vos presbyteri duplici honore digni estis, qui laboratis in uerbo & doctrina, ut & uos ipsos saluos faciatis, & eos qui uos audiunt. Si me putatis adhuc aliquo delicto praecipitū esse, uos qui spiritales estis, ut ad Galatas scribit Apostolus, instruite me in spiritu mansuetudinis & lenitatis, considerans te ipsum ne & tu tēteris. Quae uerba multum ponderada sunt, sicut omnia Pauli. Te igitur iterum atq; iterum oro, obrestorq; pro uetere nostra coniunctione ac necessitudine, proq; summa mea in te beniuolentia, & tua in me pariter, ut pro me apud praclarissimum & Primarium Doctorem Iacobū Decanum, caeterosq; excellentissimos amplissimae laudis Doctores, theologiaeq; Magistros instare uelis oportune, importune, quatenus de singulari quadam huma

AD IO. REUCH, LIB. SECVND,

nitate & in fauorem euangelicæ charitatis, ad quam tenemur omnes, dignentur suas informationes mittere meis expensis, sicut & istas quoq; expensas etiam, non petitas, uestro nuncio liberaliter persolui. Quibus informationibus contineatur, qualiter cum honore meo & bona fama citra cuiuscunq; hominis despectum aut iniuriam fideliter & dilucide puram & meram ueritatem ecclesiæ catholicæ Decretis atq; Canonibus fundatam explicare, & contraria emendare ualeam. Sic spero uisis informationibus uestris facile concordari. Tunc enim mea sponte ac ultroneo studio nullius hominis mandato iussu siue præcepto, sed ex sola dilectione Dei & proximi ac unius ueritatis amore, nemo alius, sed ego ipse tollam de uia lapides, si qui fuerint, offensionis & petras scandali, ita ut solus nobis supersit lapis quem reprobauerunt & petra quæ erat Christus, ipse est pax nostra qui facit utraq; unum, ille nos custodiat opto in uitam æternam. Amen. Vale, & hanc epistolam cum egregio DN. Iacobo, eximioq; DN. Arnolde, ceterisque tuis communicato. Datum ut supra.

DECANVS TOTAQ; FACVLTA SACRÆ

Theologiæ Generalis studii Colonienfis. Egregio ac doctissimo uiro Cæsarei Iuris Doctore famoso, DN. Iohanni Reuchlin. Sueuorum Confœderationis Iudici, moranti Stutgardia, Amico nostro dilecto.

Spiritum rectum innouet in te Christus.

ACCEPIMVS literas tuas spectabilis ac egregie uiri, ex quibus probe intelligimus te ab unitate sanctæ matris Ecclesiæ non uelle ullo pacto recedere, sed in ea & uiuens & moriens permanere, quod nobis sicut à quolibet christiano fratre ita & nunc præcipue ex te gratissimum est audire. Verum quia nostro uoto nec dum est SATIS factum, ut scandalum amoueretur, neq; ferrum maneret in uulnere, hortamur te & obsecramus in **G H R I S T O I H E S V** & requirimus,

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

ut cures quatenus ad proximas nundinas Francofordienses libelli, si qui tui ad huc extant, & apud Bibliopolas uanum habentur, aut denuo impressi aduectari possent, nulli amplius uendantur, Et aliquo dictamine tuo priores reuoces, Ores quoque cunctos qui habent, ne scandalum passi, te alium existiment quod catholice & recte de fide & ecclesiasticis scriptoribus sentient, ac Iudaeis contra perfidis & blasphemis libris, & nominatim Thalmud aduersant. Scis enim scriptum esse. Vae homini per quem scandalum uenit. Scis quoque quam poenam ueritas iniunxerit illi qui saltem unum de pusillis suis, quos sanguine coemit, scandalizauerit. Sic ergo religiose magnum Augustinum caterosque praclaros uiros imitatus face. Ne si forte quae monemus non fierent, quod tamen de te suscipari nobis tuae ad nos literae datae non sinunt, opus sit ut per illum uel illos ad quem uel quos id spectare uidetur te faciamus ad nos **V O C A R I**. Nec hoc iniquo nos putabis animo facere, sed integra ad te **C H A R I T A T E**. quatenus non per alium quepiam, sed per te ipsum res christiano moderamine corrigat. Quia scribendarum & rescribendarum literarum tardus forte aut nullus esset finis. Et nosti in his rebus non tantum nobis quantum Christo & Ecclesiae moram perniciosam esse & danosam. Et mox scandalum uelut gladium quo incauti necantur esse submouendum. Christiano etiam cuiuslibet, teste Apostolo, non solum a malo, sed & ab omni specie mali abstinendum. Neque id tibi graue aut difficile existimes, Quia nullo unquam sacrificio Deum summum gratius placaueris, quam si id te quod hortamur facere non pudebit, prudens nanque es, & facile conuicere poteris si tu non feceris, & nos quoque postquam res nobis sic innotuit torperemus, reuera etiam post mortem tuam non desuturos, qui dum tu neque loqui neque respondere illis posses, tamen leoni mortuo barbam uellant, & te forte in una tartara de lapsum legentes tua scripta & dicerent & scriberent. Confortare ergo & esto robustus, induere fortitudine tua Sion. Non erit tibi si feceris ignominia ulla, sed summa gloria, postquam non alius quispiam, sed tu animi tui uictor de teipso triumphaueris, ac malum demonem diminuti honoris aut dispendii famae argumeta tuis cogitationibus ingentem confusum ac frustra conantem longe

I O. REUCH. LIBER SECVND.

propuleris. Scriptum nempe est, uir sapiens fortis est. Et iterum Corona dignitatis senectus quae in uis iusticiae reperietur. Hanc quia tibi optamus, iccirco hoc scribimus. Tuum itaque erit si te & Christi paruulos amas, agere ut intelligamus sic fecisse, quod etiam & nunc petimus, per horum latorem, per tua scripta, an facturus sis posse praescire. Vale ex Colonia, Facultatis Theologiae sub Sigillo. Die ultima Mensis Februarii. Anno Domini. M.D.XII.

F. Conradus Kollin De Vlma Theologiae Professor, Ordinis Praedicatorum, Coloniae. Ioanni Reuchlin Imperialium Legum Doctori, cum commendatione S. D. P.

EGREGIE DN. DOCTOR, TVAS (VT TIBI morigerus sim) literas accepi & aliis exhibui. Tuae fidei synceriter scribo, quicquid scripseras minus sufficiens pro tua excusatione apparebat, cum diceret tuum tractatum inexplorabiliter mundum scandalisasse. Et post longa consilia ad hoc tendebat intentio, ut Archiepiscopis scriberetur, ut ubique mandarent tuum libellum cremandum, aut certe quod Inquisitor te uocaret ut super obiciendis responderes. Nam tua excusatio semper praeseferret nescio quam contumaciam. Et quia alias synceritati fidei non satisfaceret. Ego uero honori tuo compatiens respondi, non me credere ex aliquo ordine uel iuris uel Euangelicae charitatis fieri debere uel posse, ut qui se ad uotum facultatis Theologiae errata sua reuocaturum polliceretur, cum ea forma, ut saluo honore plus synceritati fidei satisfaceret, quam posset fieri cum uiri confusione. Summa. In tantum pro tua Dominatione me obtuli, ut Prior noster Inquisitor diceret se non posse amplius a te expetere quam ego promittebam. Vnde ad hoc deuentum est ad meam fidelissimam instantiam, ut iterum ad te nuncius nomine facultatis Theologiae ueniat, qui tuae Dominationi insinuabit mentem Facultatis, quam ex scriptis Prioris nostri accipies. Ut autem omnia, animae & rerum, hominum & aduersariorum pericula euadas, meque ueracem comprobes, qui tuae syncerae fidei, de qua nunquam dubitavi, testimonium maximum perhibui, tuum inquam erit, post exemplar propositionum

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

quod cum presentibus mitto,ocius cōficere tractatum, adhuc in Nundinis proximis Francofordiensibus uendum, quo omni bus satisfacias. Et te animamq; tuam a perpetuo foetore liberes, non compulsus, sed tua sponte. Facile inuenies modum quo id ef ficias, utpote representando nunc in formatum Theologum, qui prius ut rerum Theologicarum expertus, ex tempore scripseris Le gista. Oro pro tuo honore & mea charitate, ne tibi hanc subeundi prouinciam difficultas aliqua sit. Nam nisi nunc parueris, non uideo quid amplius pro te possim. Age igitur age mi. charissime Doctor, & aliquot noctes ducito insomnes, & te atq; tuos amicos libera ab omni malo. Facile erit seq; quas mitto obiurgatiōes qbus utiq; tanquam solidis inniti secure potes. Quibus cum te confor maueris, nemo aduersum te praeualebit, Et ora clamantium ob struentur, & honor tuus saluus erit. Spero, quia animam & hono rem tuam non negliges, Accipe quae scribo sincerissimo animo pie, & crede ei qui te, non seipsum quaerit. Oro iterum ut cum praesentium latore Facultati scribas (ut importuni confundant) quae ad uotum eius libenter & prompte emendare uelis. Quo fiet ut ego uera pollicitus de te uidear, & locus CALVMNIAE tol latur, hoc namq; nos commendat & in nullo obesse potest. Labora ui specialiter pro tui defensione super isto articulo quo tibi impin gebatur, quia scripsisses Christum legitime & iudice a Iudaeis cō demnatum, quem sensum tua uerba habere non sinebam. Fac iuxta meam in te sinceritatem, tum facile omnibus etiam nolentibus satisfacias. Valde dolerem si tuos quos hactenus gloriose uixisti dies cum ingloria componere te contingeret. Confido autem quia plus facturus sis quam ex te desiderari possit, & citissime calamum ar ripies, & Chalcographum imprimere curabis. Vale, & uoto amici tui pare, & pace plena fruere. Dat. Coloniae Sabbato ante Inuoca uit. Anno M. D. XII.

Ioannes Reuchlin Phorceñ. LL. Doc. Ad Facultatē Theo logicam Coloniensem S. D. P.

SPERABAM non intemperatē, excellentissimi Doctores, tot & tam humilibus meis supplicatiōibus, nuper epistolae meae ad uos perlatae insertis; a uestra non humanitate solum, quae abs

IO. REVCH. LIBER SECVND.

quolibet hoīe homini debetur cuicunq; uerū etiam fraterna cha-
 ritate quam Maieſtas euangelica nobis Chriſtianis edicti loco p
 poſuit, tādē aliquando impetrare potuiſſe, ut ego ille qui decla-
 ratione mea doctiſſimis uiris ſatiſfecerim, ceteris pluriū etiā uni-
 uerſitatum, ſaltem uobis quoq; ſatiandis iam & nec dum (ut ſcri-
 bitis) ſatiatis, qua ſerie, quo modo, qua forma ſcribendum ſit per
 uos fierem certior. Si enim eſſet ſpiritus Danielis duplex in me,
 non ego cuiſibet ſua ſomnia & expoſitiones narrem. Sed quia ne
 ſcio, quo malo meo fato id quod a uobis haud inique petebā con-
 ſecutus non ſim (Nam cōmeritis meis nihil ſiniſtri aſcribendum
 cēſeo, qui neq; de uobis generatim, neq; de ueſtrū quolibet ſingil-
 latim data opera & ex propoſito male meritus ſum) Sed aduerſo
 inquā ſucceſſu meo contigit, ut neq; characterē neq; typū tractādi
 ab inſigni collegio ueſtro ꝑcibus obtinuerim, experiar nihilōmi-
 nus uiriū mearum imbecillitatem, & Laicus ſacra librabo quod
 boni conſulatis obſecro. Nā ut complacēā uenerādo cœtui vſo;
 & exacerbatos, ſi qui ſint, reconciliē, & nutantibus porrigā manū;
 & gladium nō ſinam in uulnere, ſtatui mecum, ad quod antea pa-
 ratus eram, ut per epiſtolam uobis patefecerim, ex ſola Dei & proximi
 dilectione ac bono zelo noſtræ religionis Declarationes etiam in
 lingua uernacula & uulgari ſermōe ad proximas Nundinas Fran-
 cofordienſes oibus exhibere, ueteres extendendo, & ubi opus fue-
 rit iungendo nouas, quod puſillis ꝑbebit anſam ſtādi, & inſidioſis
 atq; maleuolis auferet calūniandi ocaſionē, ne uel mortuo leoni
 barbā uellant, uel cū uiuo digladienſ, in maius uulgi ſcādalum &
 euangelicæ pacis læſionē. Quod autē petitis ut libelli, ſi qui mei ad
 huc extant aut denuo impſſi, curē ne uendant, primū ſcitote, nul-
 los eſſe denuo impſſos. Dēinde meos nunq̄ fuiſſe, ſed Impſſorū,
 a quibus duodenos ære proprio mercatus ſum ut amicis donarē.
 Quapropter hac in parte mihi non erit poſſibile ueſtro uoto mo-
 rem gerere. Itaq; dignemini haud moleſte ferre, ſi quod omnino
 excedit facultates meas, uobis nō ꝑſtē, qbus ꝑfecto euperē cuncta
 gratificari. Fœliciter ualete celeberrimi Doctores & Patres mei,
 qb⁹ uehemēter opto & deſyderio deſydero me tādē aliqñ in noīe
 Ieſu Chriſti & in oculo pacis gratū fore & acceptum. Stutgardia
 V. Id. Martias. Anno M. D. XII.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Iohannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor, F. Cunrado
Kollin de Vlma, Theologiæ professori, ordinis
Prædicatorum Colonia. S. D. P.

FACIT summa fides quam tibi habeo amicus amico ut etiã dehortantibus aliis penes nos, tua tamen consilia sequar, & sic omnia cõstitui mihi agenda ut tu admones. Tractatulum faciam declarationum mearum in lingua germanica nobis uer nacula, ut ex prioribus tuis literis tibi placere conicio. Expectaui hætenus informationem Doctorum, contubernalium tuorum, licet frustra. Et nunc pro tua quoq; uoluntate, quãquam tempus admodum breue est, tamẽ noctes insomnes ducam, eo qd dies mihi consummendi necessario iam sint in Reipub. negociis secula ribus, ita ut uix queam præ laboribus hiare. Sed tamen propter Christum, spretis omnibus alijs, operabor. Quod te in tantum, si cut scribis, pro me obtulisti, ut promissionibus de me tuis Inquisi tor acquieuerit, nec ad cremãdum libellum aut ad mei uocatio nem ab aliquo præcipitatum fuerit, certe utriq; parti utiliter ges sisti negocium. Nam reuera egregie Doctor, anime mi, tuo cor di ex meo corde hoc secretum reuelo, ita me peritissimorum con silio esse fundatum, ita ualidorum opẽ suffultum, ut maius aduer sariis detrimẽtum & rerum & famæ surgeret, q̃ mihi si quid teme re contra me molirentur. Nec iura perimefco, sed iniuriam, stan te declaratione mea in latino edita. Quare tam tui illi, quã ego ipse meritis tibi gratias agamus recte licebit, utriq; enim profui sti. Crede mihi, non sum destitutus potẽtissimorum auxilijs. Sed tamen pro modestia naturæ meæ, cupio pacem plus quã genti um & nationum bella uel diffidatiões. Et malo esse in bona ami cicia tui collegij hominum eruditissimorũ cum quibus posthac futura sit mihi docta & suavis conuersatio & amica fraternitas, quã litibus dare operam. Facile rixa oritur, sed difficiles habet exitus, hoc nõ tantum ego, sed etiam uos cogitare debetis. Quod nisi esses alter ego, hæc ad te non scriberem. Nam quem motum ciẽret in militaribus tã nobilibus quã plebæis? etiã istis delori catis tunicis, & cicatricosis uelutibus, si Demosthenes aliquis corã exponeret, ac rhetorice declamaret huius negocii principium,

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

medium & finem, quibus fuerit Christus, quibus fuerit fiscus. Deinde meam tam simplicem innocentiam, qui sum traditus, sum uēditus, non commonitus, non prauisus. Cuius Consilium Principi offerendum, est publicatum, anteq̄ oblatum. Eum traditorem se diciofum, & notorie infamem calumniatorem, qui cum sit Iudæus baptisatus, & laicus coniugatus, contra me Christianum hominem famose prædicauit, coadunata congregatione fidelium Francofordiæ, contemptis ecclesiæ mandatis & constitutionibus cum suspicionē reditus ad uōmitum, uos nutritis fouetis & laudatis, qui emunctos & emūgendos grandi pecunia Iudæos in ista tā fauorabili causa scriptis notauit. Putas ne piarum aurium nō fiet offensiuum, q̄ me in uerbis quibusdam capere conaris, & de testanda opera non abomineris? Accederent item post manum ualidam Poëtæ & Historici, quorum hoc tempore magna copia uiuit, qui me præceptorem quondam suum, ut par est, ueneratur qui tantam iniquitatem aduersariorum perpetuæ traderent memoria, & innocenter passum me describerēt, cum athena Gymnasii uestri ignominia. Lege Minoem Platonis, & inuenies uera me dicere. Igitur noli esse iustus nimis, nedum calum tuearis, terram amittas. Thales Milesius caelum aspexit, & in foueam cecidit. Filii Israel Sabbathum dei custodierunt, & bello perierunt. Habet iustitia gradus suos. Hunc uersiculū puer didici Glimpfius est pluris quàm tota scientia Iuris. Vale foeliciter, ad pacem pronior q̄ ad superbas contentiones, quarum autores multis saepe innocētibus sunt cædis occasio. Sturgardiæ. V. ID. Martias. An. M. D. XII.

Ioannes Hiltbrandus Suecingensis Castigator Chalcographiæ Anselmitanæ, Joanni Reuchlin Phorcensi. LL. Doctori. S. D. P

EN, Præceptor obseruandissime, pullulat ex tincto Iudæo insana laurus, & tradita est Theologorum prouincia, canina faucundia. Quæ negocium omnē cuidam Tungro commendauit, Pepericorni anchoræ. Adest liber, quem Thomas Anselmus ipse patronus noster iam pridē ab Emporio Francofordiensi proximis Nundinis attulit. Colonienisum Theologorum factio. Eum

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D
iussus tibi mitto. Articuli nomē habet. Tu uelim Magne CapNi-
on hac in causa, ut in ceteris cōsueuisti, magno animo sis, ne quid
moueare. Nam turdus ipsi sibi malum cacat, ut est in Prouerbio.
Vale. Tubingæ; Anno. M. D. XII.

Ioannes Reuchlin Phorcensis. LL. Doctor, Ioanni
Hiltebrando. Castigatori Anselmitano.

S. D. P

QVEM misisti libellum famosum Hiltebrande Vir litera
tissime ac optime nuper a fratribus p̄dicatoribus, & Theo-
logistis Coloniensibus illis meis Calumniatoribus aduer-
sum me, inq; meam infamiam editum, & per Nundi-
nas Francofordiæ proximas in uniuersum orbem diuulgatum,
cuius inscriptio est Articuli, primum attonito uultu accepi & per-
legi, quoniam hactenus uocationē expectaui, quam illi per sigil-
latas mihi literas promiserunt, non ullam diffamationē. Cūq;
relegissem denuo, uidissemq; tot & tantorum uulgi opinione sa-
pientum stulticiam immensam, quin inmo Hypocritarum ne-
quiciam & malignitatem intolerabilem, resumptis uiribus, cor in-
trepidum nactus sum, cum lata quadam illis resistendi cupidita-
te. Quod facile factu iudico. Cum in eo libro illo singulæ proposi-
tiones nihil aliud quidem sint, q̄ mea propria argumenta, non
ab ipsis, sed a me inuenta, & multo ante per disputationes meas in
Oculari speculo proxime Cōsilio iunctas, & in uulgari Clara in-
telligentia lucidissime declarata, soluta, & resoluta, pro mentis
meæ sententia, quam humiliter Ecclesiæ subieci determinationi-
bus, non semel sed longe sæpius. Quapropter qua uia sit inchoan-
dum bellum ut pax habeatur, consule. Non enim reperitur ullū
problema, non argumentum, nec ulla illorum Propositio, quæ
suam determinationem, tam in disputatione q̄ in uulgari de-
clara-tione nō prius habuerit. Quod coram ut oculis cernere possis
non sine folio ficulno subieci Catalogum.
Propositio prima. In disputatione mea argumento primo, & in
Declaratione uulgari quæ intitulatur Clara intelligentia. §. 28.
Propositio. 2. In disputat. argumento. 2.

AD IO. REVCH. LIB. SECVND.

- Propositio. 3. In disputat. arg. 3. & in declar. uulgari. §. 1. z. 3.
 Propo. 4. In consilio ipso. fo. 20. circa si. per Canonem Ecclesie.
 Propo. 5. In disput. arg. 1. in solutione & declarat. uulgari. §. 4.
 Propo. 6. In fine consilii. fo. 20. ad finē, & in uulgari declaratione. §. 5. & in disputatione argumento 4.
 Propo. 7. In disput. arg. 26. & 9. & 7. & similibus. Et in uulgari declaratione. per primum notabile usq; ad. §. 1.
 Propo. 8. In disputa. arg. 9. & in uulgar. declar. §. 8.
 Propo. 9. false translata, & 10. In disput. arg. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. cum eorum solutionibus. Et in uulgar. declar. §. 9. 10. 11.
 Propo. 11. In disputa. arg. 18. & in uulgar. declar. §. 12.
 Propo. 12. & 13. In disputa. arg. 7. & in uulgar. declar. §. 8. & præsertim. 13. propositio. §. 13.
 Propo. 14. & 15. In disputa. arg. 34. & 32. Et in consilio fo. 3. facie prima circa literā M. & in Apologia speculi Ocularis ad falsitatem xii. & xiii. Et in declar. uulga. §. 15. & 16.
 Propo. 16. In disputa. arg. 33. & in declar. uulgar. §. 17.
 Propo. 17. In disputa. arg. 20 & 34. & in declar. uulgar. §. 18.
 Propo. 18. In disputa. arg. 35. & 36. & in uulgar. declar. §. 19.
 Propo. 19. In disputa. arg. 2. & 37.
 Propo. 20. In disputa. arg. 38. & in uulgar. declar. §. 20.
 Propo. 21. In disputa. arg. 39. & in uulgar. declar. §. 21.
 Propo. 22. & 23. in uulgar. declar. §. 22. in forma.
 Propo. 24. In uulgar. declar. §. 23.
 Propo. 25. In disputa. arg. 42. & in uulgar. declar. §. 20.
 Propo. 26. In uulgar. declara. §. 24.
 Propo. 27. In disputa. Valde in multis locis. Et in summario Speculi ocularis in principio libri, & notatur clare in primo notabili uulgaris declarationis & §. 6.
 Propo. 18. In uulgar. declar. §. 25.
 Propo. 29. & 30. In disputa. arg. 44. & 45. & 46. & in declar. uulgar. §. 26. 27. 28. Et singulariter ad oppositiones sub. 30. propositio ne contētas responsum est in declaratione uulgari. §. 40. & 41.
 Propo. 31. In disputa. arg. 38. & in uulgar. declar. §. 28. ubi Epistola excusatur.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

- Propo. 32. In disputa. arg. 47. & in declar. uulgari. §. 29.
 Propo. 33. 34. 35. falsata. In disput. arg. 48. & in uulgar. decla. §. 30.
 Propo. 36. In disputa. arg. 49. & in uulgar. declar. §. 31.
 Propo. 37. Ex uerbis consilii, In forma cuiusdam oppositionis mo-
 tum quod sentit talem obiectionem nihil ualere cum absq; so-
 lutione dicitur. Quicquid sit, quasi diceretur, q; hoc De per se
 nihil sit, in Consilio. fo. 16. facie secunda uersus finem.
 Propo. 38. In uulgari declaratione. §. 32.
 Propo. 39. In uulgari declaratione. §. 33.
 Propo. 40. In uulgari declaratione. §. 34.
 Propo. 41. In disputa. arg. 52. & in uulgari declarat. §. 36.
 Propo. 42. In declaratione uulgari. §. 38.
 Propo. 43. In declaratione uulgari quæ intitulatur Clara intelli-
 gentia. §. 39.

Quibus singulis, Hildebrande mei amatissime, a singulis quibusq;
 doctissimis (ut probum decet omnē arbitrum) grauitè ponde-
 ratis & compensatis, hastam abiicient Theologistæ, ac suo more
 pro thorace ferrea consuetam Lenidensam induent. Nam ut ait
 Ouidius. Et mihi sunt uires, & mea tela nocent. Vale uirorum op-
 time. Et hoc Coloniensium Theologistarum futurorum atramen-
 tum cum amicis nostris & eis perq; doctissimis comunica, in rem
 meam consulturis. Iterum uale. I. Dieb. Octobris. An. M.D. XII.

ERASMVS ROTERODAMVS REUCHLI
 NOSVO. S. D. P.

SI Vales nostræ Germaniæ decus, est unde plurimum gaudē,
 Recutitus ille ex nocentissimo Verpo scelerator nō Christia-
 nus, sed Christianistes edito libello, eoq; uulgari lingua ne nō
 intelligant ipsius sodales, doctos omnes ut audio nominatim la-
 cerat. Sed meo iudicio mōstrum modis omnibus indignum est,
 cuius mentio fiat in literis hominum eruditorum. Deum imor-
 talem, quali organo utuntur personati illi religionis euerso-
 res. Plus unus ille semiiudæus Christianus, nocuit rei christianæ, q̄
 uniuersa Iudæorum sentina. Planē, ni fallor, is suæ genti præbet,
 q; Dario Zopyrus, quanq; hic multo scelerator. Nos mi Reuch

IO. REVCH. LIBER SECVND.

line neglectis portentis Christo nos oblectemus, & honestissimis fruamur studiis. Tuus Roffensis & Coletus belle ualent. Omnes eruditi probiq; uiri te amāt. Expostulaui cum Dorpio, quare hæc Academia se miscuisset tuo negotio? nam huius stylo abusi sunt ad hoc negocii. Is respondit, unum Adrianum fuisse authorem, cui nunc contigit Cardinalatus. Nec unq; tamen fuisse mentionē hæreseos, sed errorum duntaxat. Quid autem uacat errore? Tam etsi ego nihil illic erroris uideo, Curauī libellum latine uertendū, ac misi Roffensi. Bene Vale. Louanii. XVII. KL. Decembres. Scripsissem copiosius, sed hic incertus erat γραμμαρφόρος.

Ioannes Roffensis Episcopus, Clarissimo
Ioanni Reuchlin.

SALVVS sis Reuchline charissime. Doleo plurimū literas eas quas ad me dederas periisse. Ne grauēris itaq; precor, ad nos scribere iterato. Sum enim ex tuis fautoribus unus, & fortassis non minus q̄ q̄ quotidie assidet lateri tuo, neq; minus mihi molestum est hoc iniuriatum negocium, quod Fratres isti faceffunt tibi, q̄ qui tui amātissimus est. Quamobrem te precor, oprime & eruditissime Ioannes, digneris nos aliquarum tuarum literarum participes facere, ne frustra uideamur nobis hunc nostrum amorem in te collocasse, & fœlix. Valeas. Ex Londino Angliæ.

ERASMVS REVCHLINO SVO S D.

IAm bis ad te scripsi, fortassis negligentius q̄ decuit ad tantum uirum, sed tamen amice simpliciterq;. At tu ne uerbo quidem respondes, Non possum quicq; de te suspicari, nisi quod sit eruditissimo simul & humanissimo uiro dignum. Episcopus Roffensis uir absolutissimæ doctrinæ in suis ad me literis ita de te meminit. Quod mei meminisse uolueris, & me per literas salutare, gratias ago tibi maximas, & præcipue quod de Reuchlin tam diligenter omnia scripseris, cui ego ualde faueo, quanq; incognito mihi. Ac paulo post. Ad Reuchlin illum redeo, cuius opera si qua ediderit quæ apud nos non fuerint, cures quæso ad nos perferri. Nam mihi ualde placet hominis eruditio, ut qui uicinius ad Ioannem

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

Picum accesserit, alium extare neminem credā. Vellem Erasme sciscitareris ab eo per literas, si forte illū nō conueneris, unde accepit genealogiam illam sacrosanctæ uirginis Mariae, quā uocabulario suo Hebraico apposuit. Vehementer enim scire cupio unde habeat ea res auctoritatem, simulq; quo nam modo fieri possit, ut cum iuxta Philonis breuiarium, Solomonis linea penitus intercisa fuerit, ipsa nihilominus ex Solomone illic descēdisse tradat. Coneris Erasme ut meus Reuchlin dignetur me de his duobus certiorē facere. Rursum in fine. Vale optime Erasme, & me ipsi Reuchlin commendatissimum facias, quem haud dubie uisirem ipse, si non his sacris uestibus essem indutus. Hæc mi Reuchlin uir ille clarissimus suapte manu ad me scripsit, quæ ad uerbum ad te transcripsi, ut ex his intelligas quanti te faciat. Dignus est cui morem gerat humanitas tua, uel ob hoc ipsum, quod te tam ardentè amat. Nos hoc in procinctu scripsimus & quidem occupatissimi. Nam Romam auolamus. Quod attinet ad editionem operū Hieronymi, tantum abest ut uel pilum tuorum laborum aut gloriæ mihi uelim uindicare, ut citius aliquid de meo in te transfuderim. Cum eum laborem susceperem, ignorabam te in eodem uersari. Quamq; non agimus idem. De Hebraicis literis nihil arrogem mihi, quas primoribus duntaxat gustauit labris. In Summa dabitur sua cuiq; laus, idq; candidissime. Bene Vale. & Erasmus in eorum adscrito numerum, qui tuo nomini uere & ex animo faueat. K A L. Martiis.

ERASMVS IOANNI CAPNIONI
SVO S. D.

CVM, agerem apud Britannos, reddita sunt mihi tuæ literæ una cum absolutione Episcopi Spirensis, communicauit cum doctis aliquod amicis, quorū nullus est quin & suspiciat ingenium tuum tam foelix tanq; fecundum. Riserūt, & a me damnatum illum libellum uehementer efflagitarunt, uel hinc cōiectantes rem esse præclarā, quod talibus displicuisset. In primis autem Episcopus Roffensis uir singulari morum integritate, ac Theologus absolutissimus. Deinde Ioannes Coletus, Decanus sancti

IO. REVCH. LIBER SECVND.

Pauli, apud Londinum. Me tamé nonnullus adhuc habebat scrupulus, ne quid scripsisses incautius, quod uiderem Episcopi sententiam subtimide scriptá esse, ac pene meticulosam quod adderet hæresim apertam, & accedente tractatu, donec Moguntiaë nact⁹ ipsum libellum, articulos illos hæreticos, irreuerétiáles & impios legissem, iam risum tenere nõ potui, posteaq̃ autem damnationem illá, bone Deus, q̃ belle compositá legissem, absolui te, eaq̃ mihi Apologiae uice fuit, maioremq̃ in modum optabam, ut ea in eruditorum omnium manibus esset. At simul atq̃ legissem & Apologeticum tuum, tanta alacritate, tanta fiducia, tãto eloquétia fulmine, tanto acumine, tam multiiuga eruditionis ubertate conscriptum, iam mihi uidebar, non audire reum pro se dicenté, sed uictorem de subactis hostibus triumphum agentem. Vnum illud desyderabam mi CapNion, loquar enim simpliciter & amice, malebam te in locos illos communes parcius digredi aut certe minus immorari, ad hæc, magis temperasse a manifestis cõuitiis. Verum illud si uitium est, uitium est hominis eruditione ac literis superfluentis, hic difficile est alieno dolori modum præscribere. Rem facies eruditis omnibus gratissimam, si curaris illum libellum in Angliam transmittendum, uel ad Ioannem Episcopũ Roffensem, uel ad Coletum Decanum. S. Pauli. Ipse quoq̃ si potero mittam meũ, tametsi unicum mihi. . . Scripsimus annotationes in **NOVVM TESTAMENTVM** uniuersum. Itaq̃ est animus excudendum curare nouum Testamentum græcum, adiectis nostris annotamentis. Aiunt tibi exemplar esse emendatissimum, cuius copiam si feceris Ioanni Frobenio, gratam facies non solum mihi atq̃ illi, uerum etiam studiosis omnibus. **Co**dex integer & incontaminatus ad te redibit. Vale & rescribe. Ad literas quas in Anglia accepi respondi, an redditæ sint nescio. Tuas literas expectabo. Rursum uale, totius Germaniæ uere unicũ decus & ornamentum incomparabile. Magnopere cupiebam te cum coram colloqui, uerum ut uideo non licebit. Nam ad Idus Septembres hinc in Italiam pergo, nisi si quid extiterit interea noui. Iterum atq̃ iterum Vale. . .

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD
ERASMVS REVCHLINO SVO
S. D.

NVLLO sermone consequi queam, quo studio, qua uene-
ratione tuum nomen prosequatur, magnus ille literarum
ac pietatis Antistes, Episcopus Roffensis, adeo ut cum ante
hac plurimi fecerit Erasmus, nunc admiratione Reuchlini pe-
nè contemnat. Quæ res adeo me nulla urit inuidia, ut uehemen-
ter etiam gaudeam, proq; mea uirili currètem (quod aiunt) exti-
mulem. Nullas ad me dat literas (scribit autem crebrius) in qui-
bus non faciat honorificentissimam tui mentionem. Deceuerat
posito cultu Episcopali, hoc est, linea ueste, qua semper utuntur
in Anglia, nisi cum uenantur, traicere, hac præcipue causa im-
pulsus quo tecum colloqui liceret, tanta habet hominem, discen-
di tuiq; sitis. Atq; hac lege nos ad nauim properantes decè apud
sefe dies detinuit, ut unâ traiceremus. Verum incidit postea cur
mutaret consilium, & si rem distulit, animi propositum non mu-
tauit. In extremo digressu sollicite me rogauit, qua re posset tibi
gratû facere. Respondi, tuâ fortunâ non esse eiusmodi, ut magno
pere egeret pecuniâ, uerum si mitteret anulum aut uestem, aut
aliud eiusmodi, quod ceu tui monumentum posset amplecti, id
fore gratissimum. Respondit, se nihil laborare quanti constaret,
modo tibi gratum esset, collaudaui hominis animum, suspicor
eum breui ad te uenturum. Interim fac scribas mihi, quid tibi po-
tissimû mitti cupias, nullis ille parsurus est sumptibus. Senti illum
audivissimum calamorum $\nu\lambda\omega\tau\acute{o}\nu$, cuiusmodi mihi tres donasti,
pròinde si tibi sunt aliquot, nullum mun⁹ gratius mittere possis,
non grauaberis eum crebris appellare literis, & item Coletum;
uterq; tui studio, sissimus est, uterq; talis est, ut etiam si nulla spera-
retur utilitas, tamen ob egregias quibus præditi sunt uirtutes, &
animum in te tam propensum, digni erant amore mutuo, nunc
ambo summam apud suos obtinent auctoritatem. Coletus etiâ
Regiâ Maiestati intimus est, & ad priuatissimû colloquiû quo-
ties uult admittitur. Leo Summus Pontifex ad meam epistolam
quam excusam legisti, diligenter respondit, nec minus amanter
q̄ diligenter, adiecit alterû Breue, quo me sua sponte Regi Anglo

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

rum commendauit, haud quaquam more uulgari, atq; id nomi-
 natim adiecit, se id suapte sponte facere, nec a me nec a quoquam
 ut id faceret rogatum. Responderat uterq; Cardinalis, uerum hæ
 literæ in tuam Germaniam missæ sunt ad Ricardum Pacorum,
 hominem egregie doctum, qui nunc apud Eluetios oratorem
 gerit. Quin & Pontificis Breuia mihi non ante sunt reddita, quã
 in Angliã rediissem, quã si in tempore fuissent reddita, fortassis
 & Hieronymum Leoni dedicassem. Mihi uix dum in Brabãtiam
 reuerso, Illustrissimus Princeps meus Carolus Præbendam dona-
 uit, satis & honorificam & copiosam. Reuisi Britanniam, saluta-
 rus Mæcenates meos, & amicos ueteres, Reperi multo nostri q̃
 reliqueram a mantiores. Archiepiscopus cum semper amarit uni-
 ce, nunc tantum adiunxit ueteri in me studio, ut ante parũ ama-
 se uideri possit. Omnia sua mihi detulit, recusaui pecuniam. Abe-
 unti donauit equum, & calicem cum operculo elegantissimum
 inauratum, pollicitus apud mensarios pecuniam quantamcunq;
 iussit se depositurum. Nouum Testamentum plurimos amicos
 mihi cõciliauit ubiq;, tametsi nonnulli strenue reclamant, p̃ser-
 tim initio, sed hi in absentem tantum, & ferme tales, ut nec lege-
 rint opus meum, & si legerent, non intellecturi. Scribe ad nos fre-
 quenter doctissime Reuchline. Quicquid Antuerpiã miseris, ad
 Petrum Aegidium Scribam publicũ, id mihi certo reddetur. Be-
 ne uale Germaniã nostrã decus. Si Philippum Iuuenem ad Ros-
 fensem miseris, tuis commendatum literis, mihi crede, tractabi-
 tur humanissime, & ad amplissimam fortunam prouehetur. Nec
 usquam contingeret plus ocii ad optimas literas. Fortassis ille sitit
 Italiam. At his temporibus Italiam habet Anglia, & ni plane fal-
 lor, quiddam Italia præstantius, Rursum uale. Calecii. VI. KAL.
 Septembres.

Erasmus CapNioni.

CVM has literas parasssem ad primam γραμμαρφόρη copiam
 Redditæ sunt Antuerpiæ tuæ literæ, sed Mense Iulio scri-
 ptæ, quas ego ad finem Septēbris accepi, ad has ut paucissi-
 mis respondeam. Erat quidem mei officii doctissime Reuchline
 literis tibi gratias agere pro Codice, hoc est deliciis tuis, nobis cõ-

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

modato missis, Sed Frobenius in causa fuit, qui me non admoni-
to librū remiserat. Naniq; meas, tuo hoc est doctissimi optimiq;
uiri calculo comprobati uehementer gaudeo. Certe tam, q; tua
præ meis contemnis, age ne nimis amice, & modeste plus satis. Et
infelicitatem tuam deploras t̄ qui fœlicissimo illo seculo uide-
ris Italiam, florente Agricola, Politiano, Hermolao, Pico, cui tam
uaria tanq; recondita contigerit eruditio, qui tot summis uir-
tutibus notus ac familiaris fueris. Qui nunc quoq; optimis ac doctissi-
mis quibusq; sic charus sis & adamat, ut si pater esses, omnibus
intimius charus esse non possis. Adorat te propemodum Episco-
pus Roffensis. Ioanni Coletō sacrum est tuum nomen. Quod ni-
minister perdidisset epistolam tuam, haberet eam (ut aiebat) in
ter sacras reliquias. Nuper inuisi MONASTERIUM perue-
tustum Cartusienſium apud Sanctum Odomarum Artesiæ op-
pidum. Eius loci Prior, è tuis libris mire literas hebraicas assecutus
est, nullo præceptore. Tibi uero sic dedit, ut nomē etiam ipsum
ueneret. Erat forte apud me quædam epistola tua, quam ubi sen-
sit tua scriptam manu, obnixè rogauit ut apud se relinquerem. Eā
identidem exosculans. Non pauci sunt, mi Reuchline, hoc in te
animo. Quod tua uirtute contentus negligis hominum maleuo-
lentiam laudo. Ipsa uirtus abunde magnum sui præmiū. Et si pa-
rū agnoscit hæc ætas, agnoscet posteritas, deniq; agnoscet Christus
cui tui militant labores. Scribe uel paucis Coletō, is iam senex
græcatur. Roffensis etiā processit fœliciter. Rursum uale doctissi-
me Reuchline, Antuerpiæ. III. KAL. Octob. Ex ædib. Petri Egi-
dii publici Scribæ, ad quas si quid miseris, id mihi facile reddet.

¶ Amici sunt Reuchlino In Anglia Doctissimi.

M. Guilielmus Grocinus Theologus.

Thomas Linacrus Medicus Regius.

Cutbertus Dunstanus Iureconsultus, Archiepiscopi Cantuarien-
sis Cancellarius. Guilielmus Latamerus Theologus.

Iohannes Coletus Decanus S. Pauli Londini

Thomas morus Londoniensis Iudex & Aduocatus disertissimus.

Andreas Ammonius Secretarius Lucēsis, doctissimus. Omnes sci-
unt græce excepto Coletō.

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

F. Ioannes Quonus Prior Cartusie propè Sanctum Odo-
marum, Venerabili Domino Iacobo Fabri
Magistro Parisiensi.

ETernam in Domino Iesu Salutem. Audiui Ioannem Reuch-
lin admirabilis ingenii uirum, Parisum in breui fore petitu-
rum, uirum inq̄, quem aliquid supra hominem esse suspicor.
Quis enim nisi stolidus aut malicia excæcatus fructuosissimum il-
lius non miretur diligatq; laborem? o si hunc audire mihi liceret
Nempe ab olim ingens mihi inest desiderium audiendi, quid do-
ceat illa sublimis Cabalæ sciētia, quibusue principiis adipisci pos-
sibile sit, quam tantopere extolli audiui. Confido, quia dum ue-
nerit, illi indiuiduus comes iugiter adhærebis. Infœlix ego, qui
uestro colloquio adesse non possum, quod certe me delectaret su-
per omnes delicias. Obsecro mi Præceptor uenerandissime, ut ab
eo sciscitari nō pigeat, an (quemadmodum pollicetur in suo Ru-
dimentorum libro) scripserit de punctis, de profodia, ac de longis
& breuibus. Et ubi huiusmodi libri impressi reperiuntur. Deniq;
si quid de scientia Cabalistarū ab illo eradere poteris, obsecro uel
breui epistola illius participē me facere digneris. Erubescō certe
hoc à te tam familiariter exigere, quia uicem reddere nō possum.
Sed tuæ liberalitatis ingenuitas, quam optime noui, ausum mihi
præstat. Et si talis sim qui tibi, quod te dignum est, retribuere non
possit, eum tamen qui te grandi diligit affectu, rogo, ne contēnas,
quem si idoneum habere nequis remuneratorem, habebis tamē
quoad uixero pro sua salute apud Dominum deuotum oratorē,
qui te sua bonitate semper bene ualere faciat. Ex Conuentu Fra-
trū Cartusiensium uallis Sanctæ Aldegondis prope sanctum Au-
domarum. XXIIII. Iulii.

Iohānes Franciscus Mirandulæ Dominus, Ioanni
Reuchlin Phorensi.

Salue Reuchlin. Quom iā septies Germaniā pro ditiōe mea
peritsem, & iter Vindelicos cōmorarer, Cūrad⁹ nī Peutinger⁹
& ex uetere amicitia & gratia, ut arbitror, de lris fabulādi me
cōuiuio suscepit. Aderat & Bilibaldus nī. Qui ex negotio Norin-
bergēsi eo se cōtulerat. Multa iter nos de lris, nec parū multa de te

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Tum ego, qui in Italia librum unum de Rudimētis hebraicis tū uideram, nec mihi habere illum poteram, quæsiui an ea in regiōe uænalis haberet. At ille, nō (inquit) est opus, nec mora, prompsit ex Bibliotheca sua librum, meq; illo donauit & animo & fronte hilari. Inde in Italiam pauloq; post in patriam ditionem reuersus, secundo iam ab exilio redux, uersare librum auidius cœpi, reuocaturus in memoriam quæ partim exciderant, ab hinc fere me annis quindecim, partim non tenaciter hæserant, ob alia negocia & literaria & bellica. Incessitq; me adeo ex ipsa lectiōe ardor, ut quicquid hebraearum literarum haberem, per me ipsum, nō per interpretem haurire cogitarim. Quapropter ad te scribere operæ p̄ciū uisum est, rogatū, ut ne graueris mihi significare, an libri ulli qui nō sint omnibus comunes, apud te sint, aut ad linguam ipsam sincere casteq; tenēdam haberes, aut ad sacrarum literarū remotiora sensa peruestiganda, si forte mihi fieri eorū copia per te poterit, & inueniantur Hebræi qui ex fide uelint exscribere. Impensam ego oēm uel Augustæ in nostri Conradi manibus, uel ubicunq; uolueris curabo deponendam. Tu interea si libuerit operā daturus es, ut ipsorum librorū index ad me perferas. Super oia uero, q̄ unq̄ in me cōferri per te possint, illud gratissimum fore existimes uelim, si rescire tua diligentia potero, quo pacto sacrarum carmina literarū se habeant. Neq; enim ullam aut Pindari aut Flacci effigiē in psalmis uel de longinquo possumus intueri, quam tamen olim & Hebræi multi, & etiam Hieronymus proxime ac citra uelamē inspexerunt. Nec in Moyse cantico aut in libris Job heroicis ullos uersus agnoscimus, quos illi percalluere. Quæsiui ego hac de re ex Hebræis, qui se linguæ suæ bene compotes esse profitebant, munitis simeq; ad cætera respondebant. Ad hoc unum, ne γῶδ quidem, ut dici solet a grecis. Qua de re consulere te accuratiorem omnibus in literis hominem, & in Hebræis longe lateq; uersatum, operæ præcium duxi. Vale. Mirandulæ III.

Kalend. Aprilis. Anno M. D. XVII.

Ioannes Reuchlin Phorceñ. LL. Doctot, Ioanni Francisco Pico Mirandulæ Domino. S. D. P.

QUID non sim facturus? Generose Comes, quod & facere
 possim, & fieri tua interesse cognorim, ita est omne locatū
 in te meum obsequendi studium, quem ante amaui q̄ uidi,
 ob ingentes toto prædicatas orbe uirtutes tuas. Sed tu
 quæ uires nostras excedunt ne uelis quidem, certe scio, in me desy
 derare, ut est illud quod es flagitas, quo pacto sacrarum carmina
 literarum sese habeant. Mihi sane legenti & Eusebium in præpa
 rationis Euangelicæ libro, si rite recordor, undecimo, & Hierony
 mum in Job Vziræ prologo, cæterosq; nostrates, profecto dudū
 ante mota fuit hæc *πολυπραγμοσύνη* circa Flacci, Pindari & Alcæi
 Sapphusq; modulos in consecratis Instrumenti ueteris uolumini
 bus, ut aiabant, facile inueniendos. Qua in re impendi operam nō
 mediocre. Sed ut libere fatear, haud secus atq; tu ipse frustra pro
 fus, & sine fructu, ut tandem in eam totis pedibus libeat ire senten
 tiam, studiosos Hebræorum aliquos olim exitisse, qui applaude
 re atq; blandiri græcorum ingeniis multum sua uitate ac faciūdia
 linguæ occupatis, conati sint, ne Iudæorum opera existimarent
 penitus & scabra nimis esse, ac supra modum barbāra. Quos em̄
 ea in re Hieronymus noster imitatur, hi omnes græce scripsere.
 Nunquam uero eiusmodi apud ullum legi Hebræorum, quanq̄
 ut uera dicam, non omnia eius gentis legi. Extat Iosephus quem
יִסְרָאֵל nominant hebraice scriptus, ubi nihil horum con
 tinetur. Itidem confirmant cæteri Iudæi etiam ualde docti. Habēt
 nimirum, id quod non negaui, suos modulos & pedes, tam rhy
 thmicos q̄ metricos, quātitatesq; syllabarum, quibus iuniores po
 etæ in carminibus gnauiter utuntur, ut in eo libro quem nunc de
 Profodia & Orthographia linguæ Hebraicæ, quantum per lites
 Fratrum Prædicatorum innocenti mihi denuo Romæ motas li
 cebit, excudere proposui, studiosissimis quibusq; ubertim explana
 bitur. Qua de arte nuper chartas confeci xvi. aduente Deo, to
 tum operis breui suppleturus. Sed quantum mihi uidere uideo,
 profecto nusq̄ in sacra scriptura dephēdere queo, q̄ uersus perpe
 tuo similes sibi fluant, & una ratione decurrant. De his aliās. Nūc
 quos habeam libros Hebraicos, ut scribis, qui non sint omnibus
 comunes, ex his de Arte Cabalistica editis a me dialogis, quos hic

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD
ad te mitto, cognoscere potes. Sed qui ex Iudæis apud nos inueniatur qui tales libros non modo excubere, uerum etiam legere possint reperies forte neminem. Paupertate namque omnes pressi, literarum studiis non incumbunt, ideo nec mea quidem illi legunt, nec ego ullam cum eis habeo conuersationem. Facilius Romæ inuenies apud Reuerendissimum Grimanium Cardinalem, inter illos olim patris tui libros, quos utinam uidere possem. Nā haud parum multis hebraicis ego quoque & moleste & grauius egeo. Quare uicissim oro, ut me tu ipse adiuues, & foeliciter ualeas. Stutgardia Prid. Kalend. Quintiles. Anno M. D. XVII.

Hermannus Comes de Nuenar, Iohanni
Reuchlin Phorcenfi S. D. P.

EN tibi amicum utrumque grauem qui tuas partes tenet apud Leodios & Aquas. Exegit à me literas commendaticias ut te ex itinere inuisere posset, quod feci ipse non inuitus, cum quod te amem, tum etiam quod illi negare non potui. Contra Honstratum, id est κωδὸς γογγύων καὶ κωδὸς γογγύων Canironclum illum bonæ famæ hostem paucula ineptiuius, grauiora quæque ad exitum maturâtes, pedetentim contra beluam incedendum est, quandoquidem externa præsidia nondum accesserunt, coniunctis copiis expugnari commodius poterit. Egrege animauit me Buschius, idemque Huttenus fecit, ambo tui honoris propugnatores, quorum posterior ille posterioribus ad me literis suis uoluit, ut quoties ad te scriberem, sui facerem honorificam mentionem. Sed quid anserem me iubet stridere inter olores? ille tamen cum sit amicus facile obtinet ut parere malim etiam ineptus quam impietatis insimulari. Tu autem nosti hominis ingenium, mores, indolem. Præter uirtutes & genulum splendorem totus est candidus, cultus, atque elegans. Te ita obseruat ut præferat etiam necessariis, literas ita colit, ut nullum barbaries acriorem sentiat hostem. A Glareano quoque Gallis nuper literas accepi, ubi partes nostras tenent eruditi aliquot, quorum in dies expecto præsidia, apud Eburones idem facit religiosus ille quidem, sed accuratissime doctus Paschasius Berselius. Verum, ego nihil opus esse iudico tantis auxiliis, contra ranas paucas, quas etiam

IO. REUCH. LIBER SECVND.

nunc garrulitatis suæ pudet, alias intendi machinas, agitur res du-
ctu optimatum, hos ualde suspicit hoc hominũ genus. Spero bre-
ui te aliquid intellecturum quod afficiat. Incipiunt iam paulum
dissidere ipsi, tota adhuc faba cudetur in capite Astarothi. Anthe-
um nactus est fortiorem, Hercules ille Ficticius, qui ita seipsum ap-
pellat. Quiesce tu, interea dum luctamur, uidebis ut te ex insidiis
eripuero. Deinde si tibi otium suppetet, ad nos quãdoq; accedas
uelim. Ludemus bellam comœdiam, conficiemus Sycophantas,
usq; ad medullas. Leodiensis episcopus Gallicum explicauit no-
dum, adiunctus Burgundionibus, quæ res facile efficiet ut nobis
quoq; accedat, possum aliquid apud illum. Cum ueneris ad nos,
curabo ut omnia pro uotis nostris eueniant, nil tibi æque condu-
cere possit, q̃ eius Principis fauor. Bene uale. Colonia.

Io. Potken Præpositus S. Georgii Coloniae, cum tui
amantis. I. Q. Ioanni Reuchlin Phorcenſi LL.
Doctori S. D. P.

NIHIL ambigimus doctissime doctor, quin & nostræ & ali-
orum tibi & innocentia tuæ fauentium literæ, te ob Picatũ
non per tecta in urbibus uolatium, sed uicatim & domatim
etiam casatim humum non quatuor sed quinque digitorum pedi-
bus calcantium & quæstum mendicare facientium uexationes,
forte formidulosum, aliquantum recreent, eaq; de re te de nõnul-
lis, proximis diebus pro & contra te Romæ gestis, certiozem face-
re curauimus. ¶ Die Veneris proxime lapsa, nobis præſenti-
bus, decreta fuit inhibitiõ per Reuerendissimum Cardinalẽ Gri-
manum alterum ex duobus dignissimis Cardinalibus, ad cogno-
ſcendum & terminandum omnes & singulas causas tuas per postre-
mum reſcriptum in Inhibitionis Instrumento insertum, deputa-
tionem, & iactantia tibi aduersantium confusionem ad te mit-
titur plenius intelliges. Adempta est tertio Iudici Cardinali omnis
Iurisdictio, perbelle quidem, ne propter superiorem in ripa flumi-
nis locum, quem denuo obtinet, potum tibi forte turbasset. Iussi-
mus nuper, & nunc quoque iubemus, bono te esse animo.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Optamusq; ut sicut egregie cepisti, pro uirili cures, ut omniū clī-
 matum gentes se suis sibiq; respectiue alienis linguis inuicem in-
 telligant. Nam id profecto necessarium est, si tandem unus fuerit
 pastor, unum & ouile nouum. Proh dolor propter nostra maio-
 rumq; nostrorum peccata, a tempore Apostolorū citra, Spiritus
 sanctus ad humanum genus in specie uisibili non descendit. Sed
 donum diuersarum linguarum tot iam seculis negatum, calami-
 ratem & miseriam mortalium tandem miseratus, tuis perpetuis
 uigiliis & lucubrationibus, hominibus germanis tribuit & palam
 fecit. Quōd si idem zelus in tuis amulis esset, qui in Diuo Vincen-
 tio Hiberno, ordinem Fratrum Prædicatorum uere professio, fuit,
 qui Vincentius non in tui similes, contra charitatem inquirendo
 sed plebem Christi nostri Fidem docēdo, ab omnibus eius sermo-
 nes audientibus intelligebatur, profecto inter te & Iacobum tuū
 pro improbo conatu suo supplantatorem, & eius complices, quos
 tu Quasarios, nos uero Quasidicarios, appellamus, similtas el-
 set omnino nulla. Superesse putamus, ut posito metu, sicut om-
 nes nos, etiam tuos uexatores, per nouum tuum docuisti opuscu-
 lum, quo nam modo sermo fieri debeat ad populū, ita quoq; ger-
 manicam puericiam, adulescentiam & iuuentutem doceas, diuer-
 sas quas calles linguas, & faciliore discēdi modum, ut eo magis tui
 amuli iaceāt in gloriā, tuq; etiam post Nestoris annos, corpore se-
 pultus, contra eos gloriosum ducas Triūphum. Domino Stepha-
 no Rosino plurimum debes, qui tuas haud secus q̄ suas proprias
 pro uirili, etiam nomine Cæsareæ Maiestatis, tuetur causas. Teg-
 sola uti credimus fama sibi notum, Martinus de Groninga Iuriū
 Doctor amat, quippe qui Interpretis iuratus, magnam ex his quæ
 nostra Germanica lingua in actis continentur partem interpre-
 tatus est. Et omnia breui est, Deo uolēte, absoluturus, minimis tuis
 expensis. Nec tuis rebus deest Ioannes Van der Vuik procurator
 tuus, doctus quidem, & in his quæ ad forum pertinent, interdum
 ad nostrum recurrens oraculum. Componitur **DIALOGVS**
 in tui defensionem per uirum doctissimum utriusq; nostrū ami-
 cissimum, cuius uomen, & alias qualitates suo tempore scies. Id
 nunc te scire sufficiat, q̄ & latinus & græcus est, etiā quo ad utraq;

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

maternam linguam, & primatum tenet inter Christianos huius seculi, quo ad hebræam & babylonicam, hoc est, uulgarem Chaldaicam; quam hebræi Europam incolentes, suis, hoc est, hebræis characteribus effigiant, & iam a me Ioanne literas illas ueras chaldas, quibus Presbyter Iohan. & sui in eorum sacris utuntur, non ignauiter didicit. Bene Vale uir dignissime, & omnem pone (oramus) metum Ex Vrbe. XXV. Ianuarii. Anno. M. D. XV.

Ioannes Potken, Ioanni Reuchlin.
S. D. P.

EAS quas ad me è Stutgardia. III. KAL. Sextiles dedisti, doctissime Doctor, literas nuper recepi cum Quaternione operis per F. Petrum Galatinum compositi ad me remisso. Tibi haud parum gratulabar, quod ex parte epistolæ quam ad me mittere dignatus es, intellexisti causam illam tuam in portu esse. Ego eam epistolæ partem absque mora Georgio Sobio Iuuentutem Coloniensem in arte humanitatis publice erudienti, laudum tuarum pradicatori, tuoque hac in ciuitate acerrimo defensori, tradi di. Is primo exinde die festo in templo, quod summum Colonienses uocant, facta doctorum uirorum corona omnibus audire cupientibus, è quorum numero nonnulli tui æmuli erant, legit, per legit, & relegit, subitoque orto rumore per ciuitatem, ut fit, quod uictor euades, multi ex his qui te amant, & nonnulli ex eis qui te odio prosequuntur, inter quos etiam ipsi & Pepercorn, & Ortui nus erant, me adierunt, experturi, quid ea in re ipse affirmarem, quibus etiam alias literas, ad me latiuscule per Doctorem Ioannem VuiK procuratorem tuum scriptas, in eandem ostendi sententiam. Quæ res tui amâtes, quorum maior Coloniae est numerus, quæ forsitan ipse speraueris, solito æquianimiores alacrioresque, alios uero uultu & animo depressiores fecit. Quod autem scribis lata pro te sententia, te Coloniâ peregre iturum, ad meam in lingua quæ edere cœpi chaldia eruditionem, plurimum gaudeo, quod sententiâ uel iam latam, uel propediem ferendam spero. Nam & Dn. VuiK inter alia ad me scripsit, quod mandatû de SVPERSEDEENDO per contrarium a Sanctissimo Domino nostro signatû Mandatû

v

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

reici curauerit. Et nisi Reuerendissimus Cardinalis Sancti Marci ex urbe, uti quotannis durantibus generalibus feriis solitus est, se cederet, causam tuam in ipsis feriis per Cardinales decidi sperabar. Lata igitur pro te sententia, non me, sed Coloniā ipsam accedito. Iniuriā tamen mihi feceris haud mediocrem, nisi domo mea, cuius reparatiō iam intendo, hospitio fueris usus. Ero in te linguā ipsam chaldiam docendo tuus Barnabanus, non solum nocturnus, sed & diurnus, nihil eos metuens, qui te odio prosequantur. Mitto ad te ineptias quas breui ante tui amuli sub uocabulo Nebulonis ilius Pfefferkorn conflarūt. Bene Vale, & uti soles redama. Ex Colonia. XIII Septembris. Anno .M. D. XVI.

Ioannes Reuchlin Phorcensis. LL. Doctor, Iacobo Fa-
bro Stapulensi apud Parisios.
S. D. P.

Quum de libris tuis Faberrime Faber, in omni orbis terrarum spacio radiantibus, supra modum perspectus mihi sit uerus ille amor erga me tuus haud uulgaris, neque popularis, ut qui ab animo constante ac nobili philosophicoque proficiscatur, mallem certe iucundioribus nunciis literarum commertia tecum cepisse, qui sine tuo colloquio uitam mihi saepe putauit esse acerbiorem. Nunc quia haec omnium rerum uicissitudo est, saltem te meis molestiis alloquar, qui diebus tranquillioribus requiui. Ego enim quamuis ἢ ἀπὸ πολλῶν ὀνύχων, & ab incunabulis mecum constituissem prodesse omnibus, laedere neminem, & ita me gesserim ad hos usque senectae accessus, erga omnes doctos & in omnem aetatem cuiusque generis philosophantium, ut merita laude nullum defraudauerim, neque loquendo neque scribendo, uel uersu uel oratione soluta (nec enim Inuestiuas unquam composui, neque dentatos Iambos in alicuius nominis hominem lusi. Sed magis omni aetate & omnibus ordinibus, quod suum erat uirtutis praemium detuli. Tamen hoc iam biennio contra me noua pestis adest, cui nec uirtute resisti nec sermonum telis armisque potest. Pulmonibus errat ignis edax imis ut ait, Ouidius. Ea contra

gio cœpit in Agrippina Colonia, ubi est quædam hominum species inhumanissimorum, Theologi uocatur. Neminem doctum extra se putant, & ecclesiæ uidentur sibi columnæ esse. Ab his cū multi ante tempora, tum proximis annis lumen quoddam Iuris Petrus Rauennas ignauissime taxatus est, lacerati sunt deinde ab eius ordinis quibusdam Iurisconsulti quæ plures, & tum omnes Poëtæ. Demum ad me uentum est, prorsus innocentem hominem, ut nomini meo & bonæ famæ sordes aspergeret. Forte inter alia, quæ me uiderent hac ætate in Germaniam semina hebraicarum literarum, quanquā gratuito quidem sine præmio & absque spe lucri icisse. Sicut tu philosophissime Faber, Aristotelia primus omnium cadentia restaurasti. Quodque non ignorarent me ante omnes annis citra quadraginta rursus Alemanniæ scholam græca elementa docuisse, quæ ipse ego quondam in uestra Gallia ex discipulis Gregorii Tiphernatis adulescens Parisii acceperam. Anno Domini. M. CCCC. LXXIII. quo in tempore illic & Ioannē Lapidanū Theologiæ Doctorem in grammaticis ad Serbonam, & Guilielmum Tardium Aniciensē in uico. S. Genouefæ, & Roberthū Gaguinum apud Maturinos in Rhetoricis præceptores audiui, cum essem è familia Marchionis Friderici Principis Badensis, nunc Episcopi Traiectensis *συμφοιτητής*. Demum post aliquot annos è Sueuia rediens ad Parisios Georgiū Hermonymum Spartiatem græce docentem assequutus sum. Cuique optimarum literarum studiosi nostrates omnes confiteantur se græca & hebraica me autore primario didicisse, non potuit aduersariorum barbarorum mera superbia æquo animo ferre tanta meæ famæ præconia, per sæpe formidantium, quæ ornatiore doctrinis imbuta posteritas, puerilia studia & aniles disciplinas quæ iandiu in nostra consuetudine uersantur, contemnat. Quare aduersum me hoc calūniarum facinus ausi sunt nephandum & abominabile, cuius seriem ex mea Defensione intelliges, quam tibi uiro doctissimo & quod pluris faciam amicissimo, cum istis præsentibus nunc mitto, ut tecum reputes quid intentatū improbi Timones linquant. Mirabere fortassis institutū meū quod tā acriter & serio iniurias repulerim, perinde atque ab officio philosophiæ alienū quæ pitear.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Sed si animo perpendas, quando sit PHILOSOPHO apper-
tenda, & quando fugienda defensio, nō tam laudabis recte, Socra-
tis negligentiam coram Atheniensibus, q̄ coram illis Gymnolo-
phistis Apollonii diligentiam. Ille defendi noluit, & ad accusatio-
nem Melitum se inscribentem contempsit. Anytum aduocatum
despexit, Lyconem causidicum derisit. Iudices ipsos ipse condēna-
uit. Lictoribus corpus præbuit, quod erat multis corporibus infe-
rius. Animā autem non præbuit, quæ erat omnibus Atheniensib.
superior. Scribit hæc ut nosti Maximus Tyrius Platonicus in qua-
estione Num Socrates se non defendendo bene fecerit. Hic uero
cōtra falsos delatores suos Euphratem & Thrasibulum, corā The-
spesione gymnosophistarum principe tam pugnaciter & tā mor-
daci oratione se defendit, ut nihil grauius, nihil acerbius, quam tu-
orationem (arbitror) legisti apud Philostratum lib. vi. Horum
exemplo summorum philosophorum monemur, cum famæ pe-
riculum est, impatienter defendendum esse philosopho, at cū de
uita certatur, fortasse non adeo. Moriēdum enim semel, infamiā
patendum nunquam, Ea propter haud muliebriter dicendū mi-
hi erat, nec ornatius aut liberius q̄ simplex oratio ueritatis ferebat
quia expurgare me tantum uolui ut fortem decet, non diserte sed
uiriliter, seruato moderamiē cum inculpata tutela, qui armis nō
aliis q̄ scriptura usus sum, pariter ut aduersarii. Et modo chalcō-
graphico ut iidem ipsi, & confestim ac incontinenti, mox atq; fie-
ri potuit, dum essent in flagranti crimine, librosq; iam diffamato-
rios ubiq; uanum circumducerent, & famam meam sine fine tur-
barent, iterumq; percussuri gladium stringerent. Quo præsumis
iuste ab uniuersis ratione utentibus me omnia fecisse defendendi
animo, & repellendæ solū infamiæ, nulla ultionis causa, qui & apo-
logiam iudici meo Romanorum Imperatori, die post impressio-
nem proximo de manu in manum obtuli, petens, ut innocētiam
meam audiret, & secundiore me fama exornaret. Quod & fecit
per publicum Decretum, & nō tantum id potuit, uerum etiam fa-
cere debuit, ut de Menna statuit Gregorius. Hæc ad te scribo ami-
ce, quo leuari molestias mihi sentio, cum habeā cui quod me gra-
uat impertiar. Mitto etiam eandem illam Defensionem meam,

IO. REUCH. LIBER SECVND.

ut si aduersarii apud eminentissimos Theologiae professores Parisienses viros eximios, & mihi quoque Scholastico Parisiensi quae obseruandissimos me accusauerint insolentiae aut temeritatis, uel ut ante solebat infidelitatis, tu illis Defensionem meam porrigas, ut legendis nostris me cognoscant usque quaque innocentem. Nec ullo Sirenarum modulo tam dulciter incantentur, ut diffamationes inimicorum meorum quouis actu adiuuet. Sed audiant te interprete quod in Sophoclis Aiace prudenter dicebat Menelaus.

έρπει πρὸς ἀλλὰξ ταῦτα, πρόθεν ἄρσ' ἢν
αἰθῶν ὑβρίσῃς, νῦν δ' ἐγὼ μὲν ἄν φρονῶ.
καὶ σοὶ προφόνω τὸν δ' ἐμὴ δάπνην, ὅπως
μὴ τὸν δε δάπνων, αὐτὸς εἰς ταφὰς πείσῃς.

Sanè plurimū de te mihi spei est, cum laudatissimo theologorum collegio tam diligenter meo nomine agas, ut aliquam saltem consolationem fraternam mihi suo confratri, & eiusdem uniuersitatis Parisiensis membro celeriter mittant, de meis expensis, ad quod tu tabellariū accommodes oro, per me appreciandū, quod posteritati semper piternis commendabo laudibus. Ex Stutgardia Sueuiæ, ad circiter pridie Kal. Septemb. Anno M. D. XIII.

Facultati Theologiae Parisiensi, Ioannes
Reuchlin LL. Doctor. S. D. P.

QUANTUM ab ineunte aetate sapientissimi & amplissima in toto penè orbis terrarum spacio laude celebratissimi Viri, semper me studui placere bonis, & neminis honorem laedere, tamen hoc triennio fieri non potuit, quin extrema ferme in aetate mea tandem ab indignis indigne lacera- rer infamia. Facit hoc Diabolus, cuius inuidia mors intrauit in orbem terrarum, ut pariter inuidia discidium paret in eis quos nouit tantisper in deo manere, dum manserint in charitate, quam inter me aduersariosque meos aut fregit auaritia, aut rupit superbia, aut luxuria dissipauit, aliud ue incidens odium quo fraterna extinguitur dilectio. Hoc enim ingenue fateor, quod tamen si omnes homines uirtute praeditos quae maxime diligam & uenerer, tamen fuit haecenus cum nullo mihi sacrarum religionum ordine arctior ami-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

cicia quàm Prædicatorum nostræ prouinciæ, quibus circiter annos undetriginta sine precio absq; premio nulla spe lucri ductus, sed solum propter deum & ingentem meum erga illos amorem ac reuerentiam commode utiliterq; non tantum in Ducatu Sueuiæ, ubi habito, uerum etiam in tota Germania patrocina⁹ sum, etiam cum fortunarum mearum nonnullo dispendio. Vnde poteram facile mihi ipsi de illorum perpetua gratitudine (qualem per literas tam publicas suorum Prouincialium quàm singulorū priuatas sigillis suis roboratas, & usq; huc in Chartophylacio meo seruatas, sæpe polliciti sunt, & promiserunt) optimam spem persuadere, si qua in re unquam mihi aduersarentur mali euentus, ut est in rebus humanis frequens casus, q̄ ad eos ego præ cæteris omnium primum cōfugere possem. Sed heu, plurimum ea me fefellit opinio. Cum enim mandato CAESARIS & nostræ Prouinciæ Archiepiscopi Moguntini fuissẽm coactus, opinionẽ meam de Iudæorum libris cōcremandis in modum Consilii Camerarii clausam & obsignatam ad man⁹ eorum propere & absq; mora transmittere, non dubitauĩ ullum subsistere periculum, ut est in Prouerbio, cum bonis bene agier. Sed homo amens & perditus, se miudaus quidam Colonienſis, latinam linguam profus ignorans, & iudaicam incongrue imperiteq; tenens, quod patet ex sua interpretatione ab Adriano Hispano iuste reprehensa, quam his literis alligauĩ, maligna contra me machinatione Consilium meum, quo ingenio adeptus certe Deus nouit, cum id Arnolde cuidã de Tungari, & quibusdam aliis Prædicatoribus Theologis Colonia patefecisset, & super eodem adiutus, libellum cōtra me famosum edidisset, non statim illi easdem chartulas famosas corruperunt, uel igni consumpserunt, ut Lex præcipit. Sed & iidem ipsi alterum quendam libellum famosum qui incipit ARTICVLI aduersum me composuerunt, & impressum publicarunt, quẽ iam quoq; ad uos mitto. Quorum tunc Inquisitor ordinis Prædicatorum, nunc ut ipse ait Delator, Decanus erat. Postquam autẽ toto biennio publicis famosarum schedularum affixionibus me acerrime contra ius & phas persequuti sunt, cœperunt tandem sub colore iusticiæ mecum per suos hæreticæ prauitatis Inquisitores in

IO. REVCH. LIBER SECVND.

iudicio agere, quod tamen instituerunt ita nepharie, ut appellati mihi tam ab Inquisitore q̄ a Cōmissariis ordinarii ad Sedem apostolicā, summus Pontifex sentiens iniquitatem Inquisitoris Commissariorumq; ac eis adhaerentium, totius negotii Ocularis Speculi alium iudicem dederit, Reuerendum scilicet episcopum Spiresensem. Et simul sanctitas sua, manus apponens, inhibuit omnibus personis & iudicibus aliis quibuscunq;, etiam sub censuris ne se de Oculari speculo intromitterēt, quinimmo si qui putarent aliquo modo sua interesse, ipsi coram Apostolico iudice prænominato causam suam agerent. Quam commissionem Romani Pontificis & Inhibitionem eiusdem, reuerendis paternitatibus uestris hic mitto descriptam. Vtriusq; uero nobis partibus termino a iudice assignato ad libellandum, eo q̄ essem tunc reus originarius expectaui ut decebat, donec ante uiderem accusatoris mei libellū accusatorium, si quem produceret coram iudice, seu potius reproduceret. Nam Inquisitor prius contra Oculare speculum meum, in iudicio Moguntino primæ instantiæ libellum quendam accusatorium me ad hoc legitime non citato proposuerat. Cumq; ad uersum me pars aduersa libellare negligeret atq; plane nollet, ego ipse uirtute citationis contra ambas partes prius emanatæ coepi libellū meū per Procuratorē corā iudice producere. Mirro autē Paternitatibus uestris Articulos, super quibus idem libellus meus per procuratorē secundū stylū Curiaē cōpositus & formatus extat. Nā libellū ip̄am formaliter positū in Actis insertū adhuc apud se Notarium causæ habet, quē libenter iā misissem, si per tēpus potuissem seruatis itaq; oibus terminis in rota Romanæ Curiaē seruari solitis. Prædicatoribusq; pro maiori parte semp̄ assistētibus, eadē emanata citatiōe ad audiendā Sētentiā, ego de gratia Dei, & iusticia triū phate obrinui diffinitiuā, ut in hac sentētiæ charta uideatis, quā etiā porrigo. Deinde cū eadē sentētia trāsmisisset in rē iudicatā, ad meā instantiā datæ sunt executoriales, quas etiā istis colligatas Paternitatibus quoq; uis mitto. Ex quibus oibus cognoscetis, male aduersarios fecisse, nomē meū in uniuersa Christianitate sic infamādo, cū ipsi fuerint eius famæ maleuoli autores, & idē ipsi scandalum & offendiculum plēbi posuerint, non ego, quod tamen scandalum ex ipsis ortum, iam de gratia Dei, iusticia mediante sopitum est

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Quia uero apud indoctum uulgus ubiq; famant, se uelle apud uestras Paternitates impetrare cōtra me atq; libellū meū Oculare Speculum nouam, nescio quam, declarationē seu determinationem, ego quantum potero humillime peto, ut me facturam uestram non destruat, meq; de gremio & de corpore uestro membrum ne lædatis. Sum enim scholaris Vniuersitatis Parisiensis, egregii quondam Theologiæ Doctoris DN. Ioannis de Lapide discipulus in Serbona, & postea Marchionis Badensis, nunc Episcopi Traiectensis cōdiscipulus, quondam ad Solem habitans in uico S. Iacobi, ante annos si rite recordor XLV. & hætenus almæ Matri nostræ Parisiensi Vniuersitati, non paruam laudem attuli scribendo, loquendo, docendo, ut nostra opera indicant. Nec ullā ei maculam per oculare Speculum inuisti, quod stante mea declaratione simul & in continenti edita, tum latina q̄ teutonica, nihil continet scandalosum, nihil contra ecclesiam, ut patet acriter inuenti. Quare ad uos integrum oculare Speculum mitto, quod aduersarii truncatum & mutilatum dolo malo circūtulere, quo facilius quoslibet Doctores sibi consulentes, in suam opinionem aduersum me traherent. Habetis Sacratissimæ Theologiæ, doctissimi Doctores & integerrimi Patres, summā causā meā, quantū fieri potuit celerius ad uos licet perfunctorie missā, Primo, Integram Oculare Speculum. Secundo, Pacem Imperialem, quam Cæsarea Maiestas cum Impositione perpetui silentii super codē Oculari Speculo statuit, ab illis ruptam atq; fractam, Tertio, citationem Apostolicam & Inhibitionem. Quarto, Articulos, ex quibus conceptus est libellus articulatus, secundum legem Diffamari, Codice de Ingenuis & manumissis. Quinto, sententiam diffinitiuam, cum eius processu. Sexto, literas executoriales. Quare obsecro uos Patres meos q̄ obseruandissimos, dignemini in hac causa ocium præferre negotio, & contra me filium & alumnū uestrū nihil statuere, diffinire aut declarare. Cum Sanctissimus Dominus noster Papa Leo, & committendo & inhibendo singulis personis & iudicibus manus suas apposuerit, ne mihi autoritas uestra plus noceat quā ueri pro sit euidētia, Ex quo enim Papa manum apposuit, inferior se de negotio ammodo intrmittere nō debet.

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

Valete foeliciter, & simul cogitate memori mente, hanc praesentē meri facti esse quaestionem, & non iuris neq; diuini neq; humani, de qua nostrum certamen est, non enim disputo, quid sit Haereticum; & quid Catholicum, sed solum utrum Oculare Speculum quod in uno corpore constat ex declarato & declaratione asserat absolute simpliciter & sine addito, propositiones quas aduersarii exprobrant. Quod si tam dubium est ut scholastica disputatione ueniat inuestigandum, quemadmodum Aduersarii illi circunvagando cursitantes, satagunt & colligunt doctorum sibi adhaerentium opiniones, certe iam constabit ad solius Petri sedē, id est ad summum Pontificem esse referendum, & non ad inferiorē; secundum Iura Canonica quae in hoc sunt clara, & secundū Theologos ut Gerson de Examinatione doctrinarū in tertia consyderatione, & Occam in libro Sexto Dialogorū, in prima parte circa finē, & alii multi, a quorū lectione professio mea & Reipublicae familiarisq; cura me retrahit. Iterum ualete, q̄obseruandissimi Patres. Strutgardie. XIII. KL. Iulias. Anno. M. D. XIII.

Vlrichus Dux in Vuirtenberg & Deke, Comes Montis belligardi, ad Facultatem Theologiae Parisiensem.

EGREGII & Eximii Sacrae Theologiae Professores, Cuius noster uir Consularis Ioannes Reuchlin Phorcensis Legum Doctor, controuersiam habuit cum quibusdam Colonienſibus, concernentem scripta cuiusdam libri Oculare Speculum nominati. Quae auctoritate sedis Apostolicae per sententiam diffinitiuam est terminata. Nihil ominus tamen relatu accepimus, quosdam religiosos eadem materiam sopitam apud uos uelle resuscitare, petentes ut in eadem causa Dignationes uestrae conent, contra praefatum Ciuem nostrum aliquid machinari. Nos igitur consyderantes sanctissimum Dominum nostrum Papam manus appoſuisse, cum Inhibitione quibusuis aliis iudicibus & personis facta, oramus, causam istam super Oculari Speculo motam, quam magis esse putamus inuidiae qua fidei, a uobis abdicetis, & uel nostri quoq; contemplatione uos exoneretis, permittentes commissio

P I S T. I L L V S T. V I R O R V M A D.
nem sedis Apostolicæ, cui præfatus Doctor Io. Reuchlin se sem-
per subiecit, suum retinere uigorem. Qua in re nobis nihil facie-
tis gratius, pari uel uberiore gratitudine compensandum. Felici-
ter ualete. Ex Stutgarten. XIII. KL. Iulias. Anno. M. D. XIII.

Guilielmus Copus Basiliensis Medicinæ Doctor,
Ioanni Reuchlin Phorcensi
S. D. P.

QUANTUM ante hac nulla mihi fuit cū excellentia
tua necessitudo celeberrime Doctor, non potui tamen nō
dolere, quum nomen tuum adeo ab indoctis calumniari
intelligerem, cuius rei Historiam ab his qui una cum
obrectatoribus tuis tum aderant lucidissime intelliges. Ego age-
bam in aula Christianissimi Fræcorum Regis, quum te amula-
cerarent, interea Episcopus, qui hostibus tuis fauebat, cum multa
in te diceret, famam tuam laniando, interrogatus a Regia Ma-
iestate an te noscerem, respondi, quadraginta iam annis non ui-
disse me te, sed tum quum Basileæ docebas Præceptorem meū
Ioannem Heberling Gahundiuensem scire me, te celebratissi-
mi fuisse nominis, & in liberalibus artibus & literis humanitatis
adeo, ut ea tempestate nemo tibi esset comparandus, nec defuisse
te ab illo tempore continuam in literis operā collocare, atq; hu-
ius rei locupletissimos testes esse libros multa eruditioe repletos,
qui ex officina tua prodierunt. Tunc aduersarius ille, quum nihil
aliud haberet quo uerba mea refelleret, dixit me pariter Iudaifa-
re. Hæc ideo scribere uolui, ut noscas me tibi deditissimum, atq;
pro nominis tui defensione, uel ultima etiam experturum. Vale
ex Parisiorum Lutecia, octauo kal. Septembres An. M. D. XIII.

Ioannes Reuchlin, Guilielmo Copo Medicinæ
Doctori, apud Parisios. S. D. P.

QUOD tam fideliter & confidenter literatissime Cope, do-
ctrinarum mearum nepos, integritatem honoris mei corā
Rege Francorū & potētissimis obrectatoribus meis
commemoratione ueteris nostræ uitæ defenderis, merito ingen-
tes tibi ago gratias. Id autē nō nisi diuinit⁹ ita cecidisse arbitror,

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

Quod usque adeo ubi absens lacerabar, ubi laniabar ab insidiatoribus
 occultis, ibi nescio quis casus, quæ fortuna te mihi subito dedit
 amplificatorem dignitatis meæ, quanquam uicit malorum ho-
 minum pertinacia tuam illam fraternam erga me plenā huma-
 nitatis, & pietatis uoluntatem, quo minus prohibere ualueris Re-
 giam a me auersionem. Nemo id miretur, nemo stupeat, longe
 plura enim possunt illi principum Pœnitentiarum, reatum & tur-
 pitudinum conscii, qua occasione ipsi de medio confessionum
 extorquent a pœnitentibus quodcumque libet. Proinde supposue-
 runt ad eam rem Prædicatores, ordinis sui fraterculum Regis pœ-
 nitentiarum ut suis sibi uafriis facilem Regem conduceret quor-
 sum optarent. Illi uero Patres & Magistri nostri non eo debebat
 peccare, quod Regis indulgentiâ consequuti erant, quin potius animam
 aduertere, quod deus habet iudicæ oculum (ut ait Homerus) quæ
 & si lento quandoque gradu procedat ad uindictam, tamen tardita-
 tem supplicii grauitate compensat. Fecissent prudentius tui Pari-
 sienes bonam filii sui famam conseruado, quæ sororis suæ Agrippi-
 næ Calumnias iuuando. Fecissent sanctius obediendo Apostoli-
 cis sententiis, inhibitionibus & mandatis, quæ temerarie furioseque
 aut si leuius dici uelis, stulte per ignorantiam crassam & supinam
 aduersus Romanam Iurisdictionem proteruendo. Si nescis Cope,
 fuit hæc Apostolica sententia his uerbis promulgata. Pronuncia-
 mus, decernimus & declaramus, libellum Ocularis Speculi cum
 sua annexa declaratione in actis causæ deductum (cum ex decla-
 ratione & declarato sit unus & idem liber & sui ipsius declaratiuus)
 a DN. Ioanne Reuchlin Doctore compilatum atque editum, de
 suspitione atque infimulatione hæreticæ prauitatis aliisque crimini-
 bus sibi per Fratrem Iacobum ante dictum hac in causa aduersa-
 rium ex aduerso principalem eidemque adhærentes, indebite teme-
 rarie iniuste tacita ueritate fuisse & esse notatum atque diffama-
 tum, sibique Fratri IACOBO & eidem adhærentibus, aut sua quo-
 modolibet interesse habere putatibus diffamationes & accusatio-
 nes huiusmodi facere & publicare minime licuisse neque licere,
 & eisdem omnibus aduersariis & singulis aliis super præmissis
 perpetuum silentium imponendum fore & imponimus, nec non

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

pari nostra diffinitiva sententia decernimus & declaramus super memoratum libellum, cum eius declaratione annexa, ut præfert, nullam hæresim aut errorem ab ecclesia publice damnatum, manifeste sapere aut continere, perfidis Iudæis non plus quàm deceat aut iura permittant fauorabile fore, aut ecclesiæ Dei seu sacris eiusdem doctoribus, neque iniuriosum neque irreuerentialem esse, & ab omnibus ipsum Oculare speculum cum eius annexa declaratione, quæ in singulis coniunctam cum libello & repetitam esse uolumus, legi & publicari posse, diffamatiõe in contrarium ab aduersariis de ducta non obstante. Simili modo pari nostra diffinitiva SENTENTIA ante dictum Fratrem Iacobum Inquisitorem in expensis in huiusmodi causa pro parte dicti Domini Ioannis Reuchlin Doctoris, tam coram nobis & nostris subdelegatis quàm Mogutiæ legitime factis condemnandum fore & cõdemnamus, quarum taxationem nobis in posterum referuamus. Hæc Cõmissarius apostolicus reuerendus & Illustrius Dominus Spirensis Episcopus. Audi nunc quid Reuerendissimi Cardinales appellatione remota in dices dati Grimanus & Anconitanus. Districte præcipiẽdo, inquit, mandamus, quatenus Reuerendissimo in Christo patri & domino, domino Dei & Apostolicæ sedis gratia Archiepiscopo Coloniensi sub interdicto ingressus ecclesiæ, eiusque in spiritualibus & temporalibus Vicario seu Officiali generali, cæterisque officialibus Iudicibus, Commissariis, delegatis, subdelegatis, ordinariis, extraordinariis quibuscumque quacumque autoritate fungentibus, & præsertim Arnolde Tungaro, & cæteris Theologis, Theologiæ facultatibus Inquisitoribus & Vniuersitatibus, omnibusque aliis & singulis, quorum interest, intererit aut interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscumque nominibus censeantur, & quacumque præfulgeant dignitate, de quibus pro parte dicti DN. Ioannis Reuchlin principalis fueritis requisiti, seu alter uestrum fuerit requisitus sub excommunicationis suspensionis & interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis & censuris etiam trium millium ducatorum auri de Camera boni & iusti pöderis, pro una ipsi Camera apostolicæ & pro alia medietatibus parti applicãdorum pœnis quas FERIMVS in his scriptis, quasque QVEMLIBET huiusmodi no

IO. REUCH. LIBER SECVND.

fræ Inhibitioni contrauenientem incurrere uolumus ipso facto, inhibeat. Q VIBVS NOS etiam unâ cum præfato Reue rendissimo Cardinali sancti Eusebii, tenore præsentiu sub similibus pœnis inhibemus, ne ipsi uel eorum alter in causa & causis huius modi, per se uel aliû, seu alios, publice uel occulte, directe uel indi recte, quouis quæsito colore uel ingenio, in uilipendium litispē dentia & Iurisdictionis nostræ, immo uerius Apostolicæ aut in di cti Domini Io. Reuchlin principalis, Iurisq; sui præiudiciû & gra uamen, lite & causâ huiusmodi sic coram nobis indecisipē den tibus, quicquam attentare, seu innouare præsumât. Quod si secus factum fuerit, id totum reuocare & ad statum pristinum reducere & ad dictarum excommunicatiōis & aliarum censurarum & pœ narum DECLARATIONEM earumque aggrauationem reaggrauationem, interdicti ecclesiastici appositionem, ac auxilii brachii secularis iuocationem procedere curabimus, iusticia me diante. Da igitur Cope operam, etiam atq; etiam oro, ut Christia nissimus ipse rex tuus, te monstrante tuoq; ductu, me Christianû esse Doctorem, uel ex his Apostolicis sententiis & inhibitionibus agnoscat, & cogitet se fraudibus Pœnitentiarii sui Parui, quippe Fratricelli ac de Fraterculorum numero deceptum, seductumq; fuisse, quo minus ipse mihi succenseat, si præconia quibus Faculta tem Parisiensem huc usque plurimum exornaueram dum mater erat, postea q̄ mihi uersa fuerit in Nouercam, recantauero, & lau des Parisiensium toto uitæ meæ tempore cum eorum summo ui tuperio recte mutauero. Est enī iniusta Nouerca, ut ait Virgilius. Et Seruius. Hoc, inquit, perpetuū est Nonercæ epitheton. Pro quo uelim similiter expectet de me omnes Theologistæ, quos ego ue ros esse theologos, licet deceptus, arbitrabar, male astæ uitæ ac ui tiorum suorum immortale uituperium. De ipsis enim & singulis & omnibus contrariam Stefichoro Palinodiam, aspirantibus Mu sis agam, ut sibi ab illis malis caueant omnes boni, & eisdem eue niat Neoptolemia uindicta. Vale mi Cope, nostri prælij armi ger fidelissime.

Henricus Glareanus Heluetius, Poeta laureatus,
Ioanni Reuchlin LL. Doctori S. D. P.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

VELLEM ego iucundissime Senex, non Glareanum iuue-
nem imberbem insipientemq; sed Scipionem illum, Leli-
um ue tecum loqui, ut cum sis alter Cato, omnium uirtu-
tum specimen, non minus me tibi, quàm te nobis iucundum in-
telligerem. Ingemo ego uehemèter stulticiam nonnullorum no-
stræ tempestatis hominum, & q̄ sua non noscunt tempora. Ma-
niden. Estq; mihi ab his sæpe q̄ nomen & decus tuum defederim
illusum. Quod equidem parui duco, habeant illi gloriolam talē,
ne puero quidem appetēdam. *ἔχει θεός ἐν δίκῳ ἔμμα.* Scribo ad
te ut dum Sulpitius Ciceroni, dum C. Caesar Rempub. oppresse-
rat, clamarent in me quoq; si ullam haberent causam. Debebam
me Hercule q̄ te iuuare non possum, uehementer dolere. Sed con-
solatur me inclyta tua grauitas, tam sublime ingenium, tanta de-
niq; sciētiarum omnium moles Zoilis tuis opposita, ut neq; mea,
nec pueri mei similis pauca opera, sed ne quidē aliorū auxilio
egeas. Vnum tamen scito, multos etiam tibi in urbe Agrippina
esse amicos *ὅτι αὐτῶν καὶ πρὸς ἐν ὄργῃ αὐτῶν.* Est in primis Iohan-
nes Casarius Iuliacensis, uir multa doctrina clarus, græce linguae
peritus. Est Hermannus Buschius optimo in te animo, qui quoti-
dianas rixas ob nomen tuum patitur, quiq; & si carmina in famo-
sum illum Tungari libellum coactus penē ediderit, tamen in his
neq; nomen tuum posuit, neq; offendere te animus fuit. Nam &
duobus illis annis & hodie multa ob decus & gloriam tuam apud
hostes quoq; claram patitur. Quæ mihi argumentum magnum
præbent constantis amiciciæ. Immo uero miratur ille plurimum
tuam modestiam; q̄ in Apologetico tuo libello tam benigniter
eum & Gaudensem increpasti, qui maiore digni redargutione fu-
erint. Cum autem Iacobus ille Hochstrat sit eius in quo Gauden-
sis est Cœnobii Prædicatorum Prior (sic nanq; loquuntur) forte
obedientia Gaudensis factum, non etiam carminum tenorem ex-
cusabit, quod ipse mihi suspirans professus est. Ortui nam autem
etiam si uellem non possum non redarguere. Nam & ego iunior
cum illi dissuaderem, ne crimē suum in te euomeret, in te (inquā),
omnis doctrinæ parentem & decus nostrum. Tum quoq; quasi ad-
uersus ranam pugnans Homeri uersiculum subiunxi.

IO. REUCH. LIBER SECVND.

Οὐ λήσεις γε θεοὺς φύσιν ἔχει ταῦτα ποιήσας πονῶν οὐ ἦσεις.
 Irrisit me homuncio, tanquam cōsiliū iuuenile dedissem, quod
 & si erat non pœnitendum tamen euentus docuit, Cæterum Vni
 uersitas aut nostræ urbis studiū nil aduersus te attentauit, ni Vni
 uersitatem soli Theologi, si sic appellari debeant, constituent. Sed
 hæc hætenus. Vnum tantum oro, si puer seni sapiēti cōsiliū da
 re debet, te consoletur, q̄ tuum & nomen & decus posteritas nun
 quam silebit, gloriamq; tuam nulla delebit obliuio. Paucis etiam
 datum esse ad tale summæ sapientiæ fastigium, in quo deiecto Pa
 linuro tanquam Aeneas clauum tenes, peruenire posse. Plurimos
 autem esse qui alienæ gloriæ inuideant, idq; exemplis tibi decla
 rare, quid aliud quàm *Δαίκα εἰς ἀθῆνας*. Vale nūquam intermo
 riture Senex, & literarū decus. Agrippinæ *ἐκ τῶ πῶν μουσῶν οἰκίῳ*.
 Anno M. D. XIII. Quarto Non. Ianuarias.

Iohannes Cæsarius, Capnioni suo
 Salutem.

DOCTOR Martinus Groningus patria Bremensis, ubi ex
 Vrbe Coloniam rediit, ad me diuertit, atque per mensem
 fere in ædibus meis uersatus & hospitatus est. Interim ne di
 es quidem fuit in quo non de te commentati fuerimus. Multi
 quoque ob eandem causam ad nos uenerunt, ut quanquam aliās
 certi esse poterant de causæ tuæ in Vrbe tractatu, ex illo tamen
 planius intelligerent, inter quos quadam nocte simul eramus præ
 cipue Illustris Nouæ Aquilæ Comes, Iohannes Capellarius alias
 de Regio Pago, & Henricus Monoceros alias de Vuesalia, totam
 illam noctem tecum transegimus. Credo mi Capnion, neque fa
 tis neque humano cōsilio euenisse, sed diuina potius prouidētia,
 ut talis tantaque controuersia inter te & Theosophistas aduersari
 os tuos suboriretur, quando alioqui quisquis alius is fuisset præter
 te, succubuisset omnino, & si non uirtute, multitudine tamen, &
 turba superatus. Ita nec potest falli **DEVS**, nec fallit unquam.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Doct̃or Sesseler cū hinc aliō migraturus esset, id quod dolēt̃ aīo
fero, quippe qui uir est optimus & integerrimus, priusq̃ proficisce
retur me commonuit, ut sibi uel epistolium aliquod ad te darem
Quod equidem feci q̃ libentissime, non tam eius q̃ & mea ipsius
causa. Sic enim tibi semper commendari cupio. Reliquit & nos
paulo ante Phugius noster, homo non tui modo studiosissimus,
ut certe est, sed & omni ū doct̃issimorum hominum, ut & ipse est.
Ei ad Pyrkeimerum nostrum, rarum inter germanos miraculum
litteras dedi, quibus & illi indicauī apud nos libellum Nazareni
Theologi Cæsareæ Maiestati destinatum excudi, quē & adhorta
tus una sum, uti Dialogum illum Luciani de quo aliās mihi scri
psit titulo Piscator seu Resuscitati in lucē tandem quādo scilicet
& ipse mores fere exprimit, quibus nostri Theosophistæ in doct̃is
simum quenq̃ utūt̃ur. Accepi ab Erasmo nostro litteras his diebus
in quibus tui quoq̃ mentionē facit, & de duobus opusculis a se cō
fectis in tuam credo laudem. Itaq̃ ubique a probis amaris & cole
ris unice, unicum & singulare literarum deus. Vale. Colonia VI.
ID. Septembris.

Hermannus Buschius Pasiphilus, Ioanni Reuchlin
Phorcensi.

SALVTEM & optatam uictoriam, quam ominari & preca
ri tibi non desistam, quoad eius te compotem effectū cogno
uero. Quod spero etiam citius mea & omnium amicorum
expectatione futurum, o si uideres nūc ora & uultus Theologista
rum, talis est furientis inuidiæ species, talis est insanis delirantis
uiua effigies, Inflat̃is buccis contrahunt supercilia, caperant fron
tem, lumina tragica quadam toruitate horrificant, pallent, rubēt̃
stupent, gemunt, striduntq̃ dentibus. Quidē quod tanta bile tan
raq̃ perturbatione concitantur, ut etiam impiis quandoq̃ uoci
bus non abstineant. Nam modo Reuerendissimum Cardinalem
Grimanum ut indoctum cauillantur, modo ut semper suspectum
infamant. Præterea audent aperte iactare peruersissimi homines
nisi secundum se pronūciatum in Vrbe fuerit, ab ecclesia & sum
mo eius Pontifice se defecturos, & schisma nouum suscituros.
Alii ad futurum Cōcilium prouocatos se minantur. Alii dicit̃

IO. REVCH. LIBER SECVND.

quicquid contra se statuerit Papa nullius momenti esse, neq; pro papa habendum eum qui ab se suaq; sententia dissentiat, tā cæca tam p̄ceps est arrogātia istorū, ut non pudeat etiam postulare obnoxium sibi Summum Pontificem esse, se palam omnibus ecclesiā esse dicitur, sine se in rebus fidei Papam nihil decernere nec posse nec debere conclamant. Nihil hercle secius aut honorificētius de summo Pontifice loquūtur q̄ de puero sub ferula adhuc uiuente, cui nihil nisi ad p̄dagogi sui nutum integrum sit aut liberum loqui. Mera deliramenta profecto, meras insanias deblatterant apud magnates suos, quos factioni suæ fauentes habent. Cæterum ad humiliores amicos mittunt Bidelli qui uocantur, & seculi sui infamia Pepericornus, hi passim (si Diis placet) in triuuis de sententia Parisiensium disputant, cui refragari non leuius putant esse sacrilegium q̄ euangelium non recipere. Deinde quibus aurem his satis inebriauerūt, aliquod exemplar eius mox obrudunt, etiam inuitis & aspernantibus plæriscq;. Sic nuper festo die diui Matthæi quum processum tuū & excoicationis contra Theologistas sententiam ualuis cathedralis ecclesiæ hic affixam honestus quidā sacerdos legeret, & pugillares tenens, inde quasdam clausulas excriberet, idem nebulo Pepericornus suo Ortuino comitatus uenit clamitans. Eho tu quid illa spectas? quin tu potius isthæc mihi legas, ostendens ei fabulam Parisien̄. quam ille auersatus. Pluris inquit literas facio Apostolicas q̄ priuatas. Tum iste. Tun' pluris audes facere Spirensis episcopi adhuc pueri sententiam, q̄ lxxx. Theologiae Doctorum Parisiensium, qui (ut opinor) leporem quomodo caperet melius sciret q̄ istuc, quomodo diffinitiuam aliquā sententiam ferret. Nec hic stetit furor dementis capitis, sed eo usq; prouectus est, ut etiam Summi Pontificis autoritatem per scelus & contumeliam ludificaret. Quippe executoriales illas cū cepisset gladio lacerare. Quidam nō uereris, inquit, censuras apostolicas. Ad eam uocem furens ibi ita statim cū maxima uociferatione subiecit audientibus plus trecentis hoībus. Ego uero pili non facio oēs censuras Papæ. O linguam sacrilegā, ferro candenti p̄cidendam. Si hoc impune auferit Pepericornus, plus certe sceleribus suis ille, q̄ boni uirtutibus suis debet. Pessimo sane exemplo ista impunita

relinquantur. Sed de hoc Cerbero satis. Audi aliud. Videntes citatum Priorem suum Iacobum Hochstraten Reuerendum patrem Theodoricum Castrum ex professione fratrum Heremitarum diuini Augustini Cyrenensium episcopum, & Reuerendum antistitem Coloniensis Suffraganeum, aliquot Prædicatores continuo adierunt, rogantes, ut eis utile aliquod in hac re consilium præberet, quibus ille, Nolite, inquit, a me nunc petere consilium, a quo nullum petitis quando ordiri primum hanc telam cœpistis, ite ergo & pete xite reliqua, sed sine me. Nuper apud BERNAM Helueticorum urbem scœdissimam hæresim excitastis, fortasse libèter simile aliquid hic quoque (si fors fuat) strueretis. Narrauit istud mihi Fugius nunc Subprior Augustinensium. qui tanti te facit, ut emori etiam pro te possit. Sūt & alii certe adhuc ornatissimi quidam ciues hic, nec illi pauci numero, qui causæ tuæ constantissime fauent. Quorum omnium signifer & dux est Franciscus cognomento Strutz, uir patricius & opulentus, expertus quidem literarum, sed tamen acerrimus confutator tuorum aduersariorum, adeo ut etiam congregentem eum ipsi Theologistæ timeant. Speculum tuum ad uerbum tenet memoriter, & semper in sinu gestat, tamque in eo est exercitatus, ut nihil obiicere inimici possint, ad quod non promptissime statim ille respondeat. Vnus tantum est (quod sciam) ex optimatum factione tibi non admodum æquus, cui ut mussant quidam morigera solet esse illa bellula. Item Theologistæ, ut etiam comperi, Iacobo Hochstraten proximis diebus mille quingentis aureis per Trapezitas Romam miserunt, non ad uisum, qui Monachis tenuis esse debet, nec ad necessarias impensas litis, nam minore summa, ut reor, hæc administraretur. Sed quod uehementer suspicor & illis male uortat, ad faciendas largitiones, pro obtinendis auro suffragiis quæ iure non sperat. Nec interim hoc tacuerim. Quoniam nouissima ista citatio, complusculi Theologistæ aduersæ factionis consternati uacillare primum, deinde etiam palam deficere cœperunt. Reliqui uero qui sunt huius rei capita, magis pudore & necessitate quam uoluntate resistunt. Quare bono animo esse impero. Videbis breui, mihi crede, fractum & contusam omnium tuorum inimicorum nequiciam. Duo exemplaria citatiōis, quæ

IO. REVCH. LIBER SECVND.

supererant nobis, Monasterium Vuestfaliae metropolim, & Traiecten. celebrem in finibus Hollandiae urbem per amicum fidelissimum misi, publice affigenda, quae illic Parisiensium coeptram quoque cantilenam disseminatam ab istis Theologitis audiueram. Vale & me ama. Prid. Kal. Octob. Ex aedibus meis Coloniae.

Ricardus Crocus Ioanni Capnioni
S. D. P.

ADEO te offendi mi Capnion barbaris meis & ineptis literis, ut nequaquam dignum Crocum existimes cui debeas respondere, an potius Tabellarii copia tibi defuit quam ne causari quidem potes, praesertim cum Phorcenses aliqui, qui negociis S. Spiritus inseruiunt, serio affirmant, non ignorasse te ad nos eos profecturos. Tu mi Capnion, si ullum sit in te amicitiae specimen, non finas me tam diu carere doctissimis & iucundissimis literis tuis, quin facias potius ut de rebus tuis quas feliciter succedere audio certior a te factus inimicos tuos enecem. Tu ut me eum esse putas qui te non modo ueneretur, sed etiam obseruet, hunc quartum THEODORI librum a nobis uersum accipies, in quo honorificam mentionem de te fecimus. Utinam tibi inde honoris aliquid accedere possit. Reliquum est, ut me Rossensi commendes cui si fieri possit, uelim opus Cabalae inscriberes. Quod si feceris, non modo magnificentissimo te munere donabit, uerum etiam rem ipsam tanti faciet quanti alius quisquam nemo. Quartum nostrum rogo diligenter euoluas, admoneasque si quid non usquequaque aduersum uersum sit, quicquid enim erit, tuo iudicio & cadet & stabit. Vale Lipsiae.

Hessius Capnioni Salutem.

VIDI equidem & antea sciebam REVCHLINE doctissime (neque enim sum tam negligens gloriae) quantum isti personati impostores, uel si mauius palliata mendicabula tibi studiisque tuis molesti fuerint, neque ob id querebar meis ad te datis literis in hunc usque diem nihil te respondisse.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Sed q̄ cupiebam omnino, uel mutuae scriptionis uicissitudine notus tibi fieri, uel quoquo modo gloriae tuae quam parare te uidebam hoc tam pulchro q̄ iusto certamine calculum quoq; meum, si tibi molestum non uideat̄, addere, & uelut presso pollice subscribere. Postquam uero ita fatisfecisti meo desyderio, ut nō solum alteri eorum, quod magnificiebam, sed utrunq; simul affectus uidear, gratiam ago humanitati tuae multo maximā, quam etiamnum me tibi debere, & antea quidem cognoscebam, cum uiderē tā fortiter te, tamq; animose contra uerae sapientiae & communis studiorum crudelissimos hostes non solum decertare, sed & decernere, remq; agere omnibus post nos seculis memorandam, qui solus contra tantam aduersariorū multitudinem sis ausus in aciem progredi, qui & progressus iam semel atq; iterum uiceris. Ostēdi tuas literas quibusdam hic bonis uiris qui nō minus tuae laudis sūt studiosi, q̄ aduersae factionis inimici. Et etiam, quod adeo mirū tibi non debet uideri, ipsorum quidam Theologiam profitentiū sed non adeo penitus contemnendam sicut istorum qui te malo iudicio condemnare uoluerunt. Sunt enim & hic quoq; boni & mali, ipsi autem illi quos tu non bonos sed inter peiores minus malos appellas, p̄cēnitere uident̄ q̄ Coloniensibus Alinis & circumforaneis nugiuendis ipsi decepti potius q̄ instructi suffragium addiderunt. Sed ipsi uiderint. Tu uincēs. Nos triumphabimus. Id enim futurum nobis polliceris. Sed & tu triumphabis. Latinae ciuitatis senatus iam tibi Triumphum decreuit. Quid uero Gallorum rex, cogit ne exercitumq; tāquam bonae literae sint armorum impetus efugiturae. Non sic impii, non sic. Sed potius Cedant arma togae, concedat laurea linguae. Quid aut̄ si Gotos iterum reuocēt in Italiam, ut perdant omnem literariam supellectilem, & ipsi cum suis lituris & uicinis mercatoriis soli sapere uideātur. Nos organa nostra suspēdimus, sedentesq; super flumina Babylonis flebimus dū recordabimur Sion. Postquam uero conuerterit dñs captiuitatē Sion, rursus consolabimur, & uenientes portabimus manipulos & signa nostra cū exultatione. Quorsum uero haec ut scilicet ipsis peculiari poemate eorū uanissimos conatus deriderē. Quid uero emasculatis Gallis cū uiris fortibusē nihil nisi ut temere fortasse

IOAN. REUCH. LIB. SECVND.

semel atq; iterum insultent, tandem uero succumbant, & cristati esse defināt. Cum hæc scriberem humanissime Reuchlin, ita sum ad metaphoram delectatus ut statim adderem.

Semiuir insultet Gallus licet at miger illum

Arripit, & superi fert Iouis ante pedes

Iupiter omnipotens Gallum prosterne volentem

In tua sac rilego scandere regna pede

At tu si dubitas Cybelen uiolare sacratam

Pro Gallis Dryudas in tua templa refer.

Non tamen hi

magnæ matris sacerdotes Galli sunt tanquam exectis testibus ad religionem coacti, sed sua spõte personam induiti sub pietatis prætextu latent, ut ipsi in uoluptatibus & delitiis habitantes, miseram & facile istis astutiis credentem plebeculam decipiant, & uelut creditas sibi oues ipsi fures & lupi rapaces, imo insatiabiles deglubāt. Hæc aut de malis, non solum illis qui te, sed & omnibus qui ueritatem conuiuentibus oculis aspiciunt dicta sint. Bonis bene sit. Malis aut Deus malefaciat, & deleat memoriam eorum de terra uiuētium. Digni enim sunt qui ab optimis quibusq; odio habeantur, isti non solum omnis sapientiæ persecutores, sed & diuinæ religionis præuāricatores, Deus bone, & tamen non modo non hæretici sed hæreticorum Inquisitores uidelicet hoc facillime inquirunt; quod ipsis semper est in promptu. Quis enim nõ hæreticus sacro sancti Cõcilii statutis refragetur? Verbum intelligis. Verum ego quātam in me est egregie illis patrocinator; & ita ipsorū causam agam ut immortales reddam. Sed nunc mihi tempero, citharāq; ut iubes suspendo, & Musis materiā colligo, quæ tametsi iandudū mihi est collectissima, addet tamen nonnihil istarum rerū exitus. Coegi nuper iambos quosdam satis feruentes in istos Coloniēses Diabologos, ita em̄ tu appellas, & cogam multo plures & omnis generis, tibiq; transmittam, tunc cum tempus erit, magnum enim animum mihi facit q; neq; solus neq; alter futurus sum. Spero em̄ & Huttenum, & Buschium, & Crotum, & Spalatinum, & tuos contra terraneos Philomusum & Melanchthonē, & præterea multos me cum futuros huius uictoriæ buccinatores. Et ego quosdam hic Herfurthinenses excitabo, qui mecum istuc tanquam crabrones

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

conuolantes ista terriculamenta & monströfissima monstra ita
exagitet, ut requies illis nulla prorsus nec terra nec mari relinqua
tur. Tum Gallos, Francos, Persas, & si quid amplius uspiam est ma
lorum nominum licet inuocent. Agite igitur o uos
Teutones emensi Latialia regna poeta

Vestrum decus uiriliter defendite.

Impia molitur certamina Capniomastix

Tam nobilem ferens inique gloriam

Heu quibus ille odiis, heu quanta exastuat ira

Vir barbarus, uir omnium stultissimus

Quod tibi cum doctis bardo signate cucullo

Hoftrate nate pessimis auguriis

At uos Capnionem Vates defendite uestrum

Vobis comædiam ille primus obtulit. Ego autem quod

reliquū est, mi Reuchline, puto me tibi permagnam debere gra
tiam, & certe non fallor, q̄ genti meæ tam antiquum & quasi ex
chao attuleris praconium, & regem me alludente uoce gentilicia
salutas. Rex igitur sum ego, sed admodum paruo contentus reg
no. Quāto tu asseris, id esset uel imperatori nimium. Laudes autē
tuas tātum abest ut spernam ut eas uel meruisse me uel saltem ui
deri meruisse in tacito sinu gaudeam. Quas ubi primum legi, sta
tim sic exclamaui. Nunc ego non possum displicuisse mihi.

Iudicio tuo non fallor, hoc est mihi tanquam Delphicum oracu
lum. Tu humanissime CAPNION, tibi uelim persuadeas, me
& esse tuum, & nihil esse cui magis applaudem in germania quā
tuæ penē diuinæ gloriæ. Constantinum tuum Spalatinum mihi
monstrauit. Dii boni, satis mirari non potui. Optimū princi
pem bono principi ostendisti. Oro te, data occasione semper ali
quid ad me scribas. Sic enim me uel Endymionis somnium dor
miētem excitabis, & tibi reddes in dies magis obnoxium. Ego his
diebus uxorem duxi homo iuuenis, qui hoc die quo hæc ad te scri
bo, id est octauo Idus Ianuarias, uigefimum octauum annum æta
tis impleo. Quod faustum foelix fortunatumq̄ sit. Dominus cu
stodiat introitum & exitum tuum, & tecum sit in omnibus operi
bus tuis. Sit tibi Dominus turtis fortitudinis a facie inimicorum

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

tuorum. Sic enim & christiane tibi & simpliciter absq; fuce pre-
cor. Vale ex Herphorthia. Anno M. D. XV.

Petreius Aprobacchus Ioanni Reuchlin LL. Doctori S.

NON ESSEM ausus, doctissime Capnion, lituris meis po-
tius quàm literis te uiram amplissimum & si quando alias,
nunc maxime occupatum conuenire, nisi id crebro a me
contendenti Mutiano nostro Canonico apprime erudito & iuxta
eloquentissimo, obsequendum fuisse censuissem. Ille enim si quid
a me desyderat pro ea qua pollet autoritate non tã rogare quàm
cogere uidetur. Cæterum ut libenter scripsissem quod me Hercu-
le nisi inuita facere Minerua, non facerem inuitus, nihil tñ se scri-
bendum obtulit. Laudare enim ut certe ab omnibus recte sentien-
tibus laudatur, q̄ pro asserenda ueritatis dignitate contra transu-
gam Pepericornum & Pepericorni asleclas nullo uerito discrimi-
ne tam fortiter depugnas, cum adulationis quandam præ se ferre
speciem uidebatur, tum uero mei uiriculas ingenii excedit. Quis
etenim tam præclarū facinus dictis adæquauerit? Adhortari etiã
in tam sancto proposito ut perseueres nolui, q̄ non eram nescius
delirare qui currentem incitent. Illud tamen forte tacendum nõ
fuit, tot tibi è nostratibus studere hoies, de illis loquor quos Dioge-
nes & Esopus paucos esse i balineo respöderunt, cū tñ turba adesset
multa quot alibi terrarū nusq;. Nã ut Mutianū taceã uirū maxia
eruditiõe nec minore facūdia, quorū merito apud generosissimū
sacri Ro. Imperii Principē diuū Fridericū plurimū gratia ualet
& autoritate, cui ad Cæsare eūti, causam tuã impese cõmédauit, ut
Spalatinū & Vrbanū omneis tibi ex literis cognitos, mihiq; ami-
cissimos, ut Crotū Rubianū antistitis aulicū. Ego qui his amicis
meis cõiunctissimus oibus aliis rebus cedo, ne te amãdo inferior
sim efflicti elaboro. Volo etiã tã tibi esse addictus q̄ illis uitæ meæ
testibus, rectoribus, magistris, Quo te noie rogo ut hæc nra qualia
cūq; boni cõsulas, meq; uicissim diligas. Nõ erit aspnabilis amicus
Petreius q̄ nouus. Oēs hoc ueteres tui fuerūt, nec q̄ infimatis, utpo-
te quæ Tritemius & Peutingerus, alter iter palliatos, alter purpura
torū facile doctissimus admittere in amicitia participatū nõ sint
dedignati. Vale decus germanici orbis. Herphorthia.

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

¶ Petreius Aprobacchus Capnioni Salutem.

INCIDIT hac hora in manus meas diuini operis uestibulum à Galatino de Iudæorum peruicacia ex Thalmud conuincēda in tui defensionem compositi. Quod quo minus in præsentia accipias præpropere fecit huius nuncii abitio. Accipies aut breui ab insigni Iureconsulto Martino Groningo, mecum unā dignitatis tuæ studiosissimo transcriptum. Quandoquidem pro tuis erga Reip. literariam meritis studiosos certatim omneis excubare decet, ne quid quod uoluptati uel utilitati tibi cedere arbitremur unquam omittamus. Sumus namque quotquot Palladiæ militiæ nomina dedimus non minus tibi deuincti quæ summo alicui Imperatori qui in eius uerba iurarunt milites. Quis enim hac ætate sacrosanctam bonarum artium maiestatem, aduersus Sciolos aut fortius tueretur aut tueri melius potest Capnionem? Sed rapit me aliō conditionis tuæ magnitudo, qui eo consilio hæc exaravi, ut oprabile tibi afferam nuncium prope diem ad te uenturi uoluminis Galatini tui, Cuius ubi auxilia tuis copiis accesserint, periculum non erit, quin ad occidionem occidant aduersarii, quos iam pridem temeritatis & stulticiæ suæ conscios, de nulla re magis quam damnatione sui cogitantes uideas, ut nulli deinceps uelites, nulla leuis armatura optata tibi existat. Vale magnū Christiani orbis incrementū. Tibi ac nobis diutissime uiue. Ex Vrbe VIII. Kal. Sep. M.D. XV.

¶ Michael Humelbergius Capnioni Salutem.

ETSI nunc ex patria mea, & ipsa Sueuia nostra ut olim à Roma tam longe distita rarius ad te scribam, nihilominus tamen tui memor te ut semel foeliciter cecepi uere diligo & amo uehementer. Siquidem & tua uirtus est & omnis sacratoris disciplinæ uaria eruditio, quæ me in amorem tui primū illexit. Successit nescio quæ succisiua opera mea quantumuis pusilla *τὸ κατὰ τὴν μοναχὸν πρὸς ἀρχιεπίσκοπον* Romæ impensa, quæ te mihi conciliauit, & magnam inter nos iucundamque familiaritatem atque amicitiam perpetuam conflauit, quæ Hercle quoad eius licebit, licebit autem quoad uiuero, sanctissime colam & uenerabor. Quod si literis non semper significem, non quia *μὰ θεὸν ἀρόρα* sopitus dormiam, aut lethar

IO. REUCH. LIBER SECVND.

ego ueterno ue laborem. Sed quia qui istuc cōcedat hinc *φείνικος*
πανάτορος ἐστίν. Volo tamen tibi ex his saltem perspectum esse
 ὡς ἐκ τῆ ἀπόλλωνος τείσεως. Prōinde boni consulas uelim diu
 turnum silētium meum, pari calculo tuum susq; deq; feram. Cer
 to persuasum habeo me *μεγχι* θεοῦ totum tuum esse, ego interim
 etiam meo more te meum prædicabo. Quod ut tam uere quàm
 lubens faciam, literis tuis uelim admittas, quas harum tabellario
 ad me dabis. Scire autem p̄ruelim, quid in negotio tibi ἀπὸ τῶν
κναυλευκῶν κίσεων exhibito tandum finitum sit, an in portum sa
 lutis & quietis secundo uento deueneris, & literariæ Reip. tandē
 restitutus sis nec ne. καὶ ἵπ' ἑσὺ μοι οὐκ ὀλίγον μέλει. q̄ te animi
 tranquillitate fœlicem maxime cupiam. Bene ualeas unicū Sue
 uix nostræ decus, & me mutuiter ut assoles ama, & literis oblecta.
 Rauenspurgi cursim. VIII. Kal. Iul. Anno M. D. IXX.

Crotus Rubianus, Ioanni Reuchlin S.

IN LEGIBVS Solonis Aristoteles esse refert, si ob discordiã
 disensionemq; seditio atq; discessio oriretur, ut populus Athe
 niensis in duas partes scinderetur, & ob eam causam irritatis
 animis utriq; arma caperētur pugnareturq; tum qui eo tempo
 re in eoq; casu ciuilibus discordiã, non alterutri parti sese adiūgeret,
 sed solitarius separatufq; à comuni malo ciuitatis secesserit, is do
 mo patria fortunifq; omnibus mularetur. Decessere iam Theolo
 gista à Theologis eo animo, ut ciuili tumultu è re publica Christi
 ana te eiicerent optimatem Theologum, propugnatoremq; ueri
 tatis acerrimum. Ego ne fortunis meis omnibus, quia non minus
 est molestum caluis q̄ comatis pilos euelli, exuere, iam pridem te
 nesciente socium me tuarum partium addidi, quanquam longe
 terribiliora per Vulcani Neptunifq; minas, minantur sanguifugæ
 Theosophista, quæstores aliorum delictorum, suorum celatores,
 q̄ si possessiones nostras per decreta suarum propositionum, cor
 nutorumq; syllogismorum eriperēt, quia sanctius honestiusq; du
 co in re honesta cum honestis periclitari, q̄ per improbitatem ad
 uictoriam adspirare cum fraudulentis, quorum mendacia uelint
 nolint, tandem aliquando notante uulgo in extrema parte nigre

scunt. Sed uellem dum immortales hoc tibi concessissent, ut uiros
 bonos agnouisses, improbos uero neq; agnouisses, neq; agnitus fu-
 isses ab ipsis. Sicuti à sole precari solebat Apollonius ille Tyanicus
 Profecto non imegissent te in tempestatem adeo turbulentam,
 nugatores Sophistæ, generatio praua, pecus exarmatum. Sed for-
 tassis per singularem prouidentiam superum cœpta lis est, defidi-
 am ignauiamq; illi odio habent, sicuti parentes liberos suos per
 industriam laborem uigilias ad gloriam, ita illi quos amât, uariis
 periculis temptaminibusq; quos uirtus maior enitescat, exercent.
 Ni Ciceronem Clodius egisset in exilium, diem reditus pulcherri-
 mum honestissimumq; non habuisset. Prospera in plebem ac ui-
 lia ingenia deueniunt, at calamitates terroresq; excellentes aios
 quærunt. Magnus semper fuisti & habitus es, postquã Parricidas
 cãdidæ famæ tuæ, iudice uirtute, superabis, te cum ipse certabis cû
 gloria. Vnde fortitudo tua cognosceretur nisi fortuna dederit fa-
 cultatem exhibedæ uirtutis. Erit hoc quasi ad ætatis pramium
 ut partæ tot annis gloriæ monumentum laudis sempiternum ac-
 redat. Nec uereor q; quasi effectis uiribus pugnæ minus sufficiat
 unus ad debilitandos conatus multorum. Videmus senem Entel-
 lum strenuum athletam apud Maronem. Cognoui generosum
 animum tuũ alacrem pugnæ ex epistola tua Mutiano missa, quã
 rursus ille uisendã ad me trans tot arduos montes legauit, ut habe-
 ret testem participem concepti gaudii. Vidi integritatem tuam
 Capnion. Vidi, & interpretando eam ipsam multis Theologistis
 Arnobardistis, Thomistis, Scotistis, Occanistis, Canonistis stoma-
 chum moui, quod eo libentius feci, quo citius ad uomitum cum
 satellite suo Pepericornio perducantur. Scribunt quidem illi acci-
 ti homine in te. Quid tum? caduca, subuentanea, momentanea q;
 scribunt. Tua durabunt donec literis occupabuntur studiosi lecto-
 res. Non hic adulator auribus tuis, a quo uitio ualde alienus sum. In-
 dicium peritissimorum, non meũ, attigi. At dicit aliquis. Capniõ
 solus ne contra plures? quum ne Hercules quidem contra duos.
 Huic respondeo. Inimici Capnionis exarmati sunt, sonitu, nõ uer-
 bere terrent, ut uespæ euulsis aculeis. Quibus si adimeretur ne sup-
 stitiosas anus atq; delirum uulgius nugis suis eluderent, contraq; re

IO. REVCH. LIBER SECVND.

ste sentientes concitarent, non amplius q̄ leo pulicem, eos formi
darem. Verum si Diis placet, scribant, commententur, inuehanf,
propositionibus propositiones suas accumulent, dummodo sciāt
tardā & languidā pecudes doctis se præbere materiam ridendi.
Tu quoq; si uolueris, tibi non deerunt in respondendo auxilio-
res. Habes doctissimum uirum Mutianum. Habes totum Mutia-
ni ordinem. Sunt in eo philosophi, poëta, oratores, Theologi, oēs
tibi dediti, omēs pro te certare parati. Eobanum Hessum cæleste
ingenium beat, scribit carmen summa foelicitate. Vidisti credo
eius ludicrum Bucolicum, in quo ostendit ille quid possit si uelit.
In Hutteno meo exultat ardor & subtilitas, uno impetu conficiet
aridum Ortuinum. Non attinet plura promittere. Manda & iu-
be, quando uoles præsto erimus. Ipse in hoc collegio non habeo,
arma Mineruæ, copiarum tamen tribunum me profiteor. Stant
in corpore adhuc uires integræ ad algoris astus, inedia patientiã.
Exercuit me fortuna ubi opus erit, mōtes uallesq; tuo nomine su-
perabo. Ne se in hoc iactet solus Pepericornus tuus impius trans-
fuga, ore uultu totius deniq; corporis habitu foedissimus, ut recte
impuram animam dignum hospitium inhabitare dixeris. Altero
ab hinc anno multa de te cum eo locutus sum, ut quod obscœno
corpore lateret, loquentis sermo mihi indicaret. Non recipit epi-
stola, alioqui scriberem. Dedit literas Arnobardista, quibus ille ti-
bi lapides e uia tollere præcipit. Alteras tuas quastu ad eundem
Arnoldum dederas, requirendas docuit Mogütia à Chordigeris
patribus, cum quorum præfecto nudipede in iurgium descendi, q̄
effutiret te Iurisperitum, falcem misisse in messem Theologorū.
Quodq; impietati daret, religionē nostrā abs te sectā uocatā, q̄rētī
mihi nil p̄ter hāc futile obiectionē rñdere potuit obliuiosus Aga-
so circūforaneus. Sic se hēt, eo demētiã puenere occæcati Torii,
ut nullibi residere existimēt theologiā augustissimā dñam, q̄ i suis
obsoletis cœtibus, quam adeo inhoneste plærunq; tractant, ut pu-
tes pudicam matronam rapuisse in cœnobium meretricum. Eas
litteras, post domuitionem uariis amicis misi, uoluiq; per episto-
lam tuam mihi fauorem conciliare, sed impedimento fuere
tanta itineris distantia, & nunciorum raritas hac in solitudine.

E P I S. I L L V S T. V I R O R V M A D

Nunc primum se nobis obtulit occasio qua tibi hæc extemporaria effundimus, quæ legas uelim sine iudicio, ac egregiam nostrâ de te uoluntatem ne contemnes. Diis tibiq; thure sacrificauero, si me in album tuorum legeris. Hartmannus Iurisperitorum nobilissimus, atq; nobilium Iurisperitissimus, uir clarus, è familia Burggrauiorum de Kirchberg tibi plurimum fauet. Vale & salue VII. Kalend. Februarias.

Vadianus Poëta Laureatus Ioanni Reuchlin S.

VLRICHVS Huttenus, doctiss. Capnion, literis ad me suis Bononiæ datis honorifica tui mentione facta, quid Romæ proximis his mēsis⁹ in illa tua causa actū fuerit, adeo indicat fideliter, ut quāti te faciat, ipsa sua uerba haud obscure testetur. Is Romæ tota propè æstate, ut intelligo, moram traxit, literarum & in primis noscendi Iuris gratia. Sed lite quadam inter se & Gallos aliquot ob res Germanorum exorta, uno confecto Gallo, reliquis autem misere sauciis, Bononiam petere coactus est. Illic fortassis diutule mansurus. Quanto uero me gaudio afficiat, omnis illa fama, quæ uictoriam innocentissimæ uitæ tuæ, contra Stoicorū istas Simias, adiudicat, non facile scripserim, ac ne dixerim quidem si coram essem, testis enim esse possum uel posteritati, quoniam altissimum illud tuarum doctrinarum ocium, tam præcipiti molestiarum & perturbationum impetu non dignum extiterit. Cuius doleam persæpe de multis, istud nunq̄ non grauare tuli, quod homines illi quorum stipendiis inuidia militat, tantas in te tantilla tragœdias mouerint, ut res tota tot iudiciorum censuras, magnorum etiam iudicum consensu, sustinuerit. Imponet his finē Romanæ Sedis autoritas, tot uitæ tuæ & eruditionis præconibus munita, inter quos ERASMVVS ipse Roterodamum adeo libenter accipio, ut nihil magis. Ego quantulacumq; doctrina ac ingenio, id moliar ut uel meo iudicio Capnioni debuissē studiosos oēs futura secula agnoscant. Excudetur iam nunc à me scriptus de poetica libellus, in quo meritissimam laudem tui locis oportunis inserui, meam in te obseruantiam hoc ipso testaturus, eius tibi copiam breui faciā. Vale, & scribe. Viennæ. Anno M. D. XVI.

Mutianus Presbyter, Ioanni Reuchlin S. D. P.

ADEPTVM te credo quod amplitudo tua meretur securi-
tatem & ocium, ut liberius philosophari & infinitis homini-
bus tui planè amantissimis bene scribendo opitulari possis
Scribunt enim ad me qui Romæ in forensi puluere inter notissi-
mos Rabulas ambitiose litigant, fauere tibi doctissimos quosq;
probari plurimis tuum conatum etiam Monachis, & quod mira-
biliter mihi suaue est, qui olim Dominici Fratibus studebant er-
rantes ob orthodoxorum nimiam credulitatem, nunc authorita-
te tui nominis impulsæ, non (inquiunt) estis uos Prædicatores pro-
pretea quæ deformatis uocabulum maledicendo, sed potius obtre-
ftratores. Neque ego non noui complures qui te sanctius diligant &
cum pietate colant, quæ suas cerimonias & instituta. Nobilis enim
ueterum doctrina te duce resurgit. Ad me quotidie confluunt bo-
ni adolescentes, quibus CAPNION est in ore & in pectore, hic
sele græcum probat, ille hebraicas & uere arcanas literas admirat
quantum a præceptoribus insulsis ad nugas trahuntur uel emen-
das uel discendas, tantum utroque pede resiliunt ad sequenda uesti-
gia spectabilitatis tuæ. Quæ si uacatione recuperata docere uelles quæ
cumulatissime didicisti, mitterem ad te optimos auditores. Nup-
Crocus Britannus (qualem ipse se facit, quanquæ ob linguæ mobili-
tatem & mores græcanicos uideatur esse græculus, nam Theocri-
tum iucundissime legit, & cum gratia balbutit) cum apud me quie-
scret, & Grocinum & Aleædrum, & nescio quos magistros lauda-
ret, deesse sibi dixit hebraicam sapientiam quam omni uia profe-
qui uellet. In eodem sunt proposito Phædrus hic cuius epistolam
exhibeo, & multi discretissimi iuuenes. Ego uero rationem costi-
tuendæ bibliothecæ peto, & nisi properarent tabellarii, uerbofius
id ipsam a tua excellentia contenderem, cui si fortuna non deest
nihil deest. Quid enim uir sapientissimus ac diligentissimus præ-
ter fortunam requirat, non uideo. Vale. Dat. Idib. Septemb.

Petrus Mosellanus Ioanni Reuchlin S.

EQVIDEM uellem uel ipse exploratum haberes, Optime
Capnion, quæ te etiamdum inuisum, non solum ardentem am-
colamque, uerum & magno cum stupore admirer, uel mihi tan-

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

ta uberis eloquentiæ supellex suppeteret, ut animi mei motus uerbis exprimere liceret, uideres sanè, uideres in pectoris nostri intimo recessu uiuam quandam tui ipsius imaginem. Adeo enim eruditio illa tua sublimis & diuina me cepit uir omnibus numeris absolutissime, ut quanquam in aliis serè omnibus νοστέλλιν consueui, ubi tamen de Capnionē facta fuerit mentio (id quod nusq̃ non fit, nisi ubi docti sunt nonnulli) non aliter soleam ἐγρηγορέω καὶ εἶν νοῦν προσέχων ἣ apud Platonem tuum ῥα ἰωδός ille iactabundus Ion, Homeri uatis audito nomine, ac in eiusmodi cōgressibus, dum quisq; pro se Capnionē laudibus attollere conamur, usu placitumq; uenit, ut pro Encomiis silentium afferatur. Et iuxta Musonium philosophum tuæ doctrinæ admiratio summa silentium pariat. ita, ut quod Homerus de Phæacibus Vlyssis narratione in stuporem adductis cecinit, nobis quoq; accommodare queas. οἷδ' ἄρα πάντες ἄκων ἐγρήγορον. Tu enim ille es CaPNion, in quo uetustus ille Pythagoras reuixit, in quo Plato reuiguit, in quo diuus Hietonymus restoruit. Breuiter, quicquid usquam gentiū philosophiæ olim erat in precio, in te uelut renatum miratur mundus. Neq; uero ex amore hæc profecta putes, cui ut Musa rustica canit ὦ δῶκε Τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται. Imo ex sincero animi iudicio permanat, loq; minus secū efferūt ἣ de te i hoc pectore sit receditū. Ut aut tibi aduler, tm̄ abest ut quæadmodū Achilli Homerico, ita ἐχθρὸς καὶ μοι κείνος ὁμῶς αἰεταὸ πύλησιν ὅς χ' ἐτόδον μὲν κέου ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἶπεν. Quod superest salutem tuis mihi uerbis attulit Ioannes Phorcensis, eius sectæ sacerdos quæ Sancti Spiritus cognomine sibi placet, pariter & te q̃ non literarum officio respondiſſes, nō sine meo rubore excusauit. Cur enim homo iuuenis uix dum uagituum oblitus nō erubescēs agnoscerem mihi à te uiro præter ætatem canicie uenerandam, omnibus etiam decoris ornatisſimo tantum tribui, ut non solum salute digneris, sed & sollicitum te ostendas, ne in tuo scribendi officio cessare uideare, quin ipsum me frontem perfricuisse apparet, qui te omnis eruditiois principem altissimis Hebræorum mysteriis in lucem eruendis occupatum, ad pueriles meas literas uelut nuces iandiu relictas publici commodi iactura reducere con-

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

tédam. Sed quæ tua est laudatissima facilitas, si non nobis, nostro certe erga te amori Mi Capnion ignosces, qui quo est ardentior, eo absurdiora quæq; audere consuevit. Bene uale spléndidissimum ueræ philosophiæ Lumen. Mittimus uná cum his literis opuscula quædam Basiliæ, nostra nuper industria lato donata, cum aliis quibusdam, quæ ut huius ingenioli primicias, lata precor fronte suscipias. Iterum uale. Salutant te hic omnes boni & docti. Lipsiæ Nonis Ianuariis. Anno M. D. XVIII.

Henrichus Stromer Aurbacchius, Medicinæ Doctor,
Iohanni Reuchlin Phorcensi LL. Doctori
S. D. P.

NE MIRERIS uir eloquentia atq; iuris prudentia abso-
lutissime, q; ego tibi incognitus incultis uerbis audeam tuis
terribissimis auribus obstrepere. Id enim euenit, non ex teme-
ritate, sed incredibili & flagrati nostro erga uniuersos eruditos ho-
mines amore. Es enim homo sincero amore & summa ueneratio-
ne dignissimus, qui primus hebraicam linguâ solute hactenus ac-
ruffice stridentem, donec abs te legibus dicédi subiiceretur, gram-
maticis nodis apte & concinne perstrinxeris, tam aperto artificio
quod uel mediocri ingenio præditus suo Marte tuis ex præceptis
perdiscere ualeat. officium certe cunctis mortalibus, obuiis ulnis
excipiendum, cum summa gratitudinis relatione. Taceo q; bene
meritus sis de latina gente tuis multiuariis poematibus admodû
ornate excusis. Nam quoties tua intueor scripta, id de te iudico
quod longe eruditissimi uiri omnes. Ignosce q; me doctissimis an-
numeravi. Iudicat autem doctus eruditorum exercitus nõ minus
recte quàm uere, te uniuersam Germaniam atq; etiam Latium,
Græco, latino, & Hebraico sermone tribus summis eloquiis istis il-
lustrasse. Camillum profecto omnium sententia in Germania re-
fers. Tu qui bonas literas cadentes & marcescentes in pristinum
nitorem sustuleris. Solus omnibus germanis ingenii decus & glo-
riam præfers. Solus Germaniam literis ubiq; gentium ornas.
Itaq; magna tibi debet Germania, qui unicum germanicæ uirtu-
tis sis monumétu. Merito igiê Germâi tuas deplorât aduersitates.

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

Aequissimo iure aduersus tuum nequissimum hostem, tui causa
 inirent sanguinolentum prælium, q̄ is infamis famicida, iuris &
 æquitatis atrox Præuaricator, tuam uenerandam senectutem, fa-
 mam puram, præclarissimam doctrinam calumniatur, lacerat, &
 pedibus subdere nititur. Vtinam ima tellus dehiscat, & tinctum lu-
 dæum deuoret, atq; etiam atram Pseudotheologorum aciem, &
 erumnosam Fraterculorum conuentionem, quod inutile ignarâ
 atq; atrocissimum genus hominum, crudelem tuum calumniato-
 rem fouet, aduersus te iniustissime subsidia ei ministrat, ut ob uir-
 tutem oppugneris, quod penitus meum cor exulcerat. Sed latius
 q̄ epistolæ modus poscit, euagatus sum. Tu ob singularem quo re
 prosequor amorem, nostram garrulitatem æquo feras animo, &
 animi affectibus tempera. Deus solus iudex æquus eo uertet, ut in
 iustos tuæ nobilis famæ hostes deuincas, quod etiam atq; etiam ti-
 bi precor. Hoc unum te nescire nolo. Tui honoris lupum nouas
 qualdam ineptias quibus tuam famam demerit congestisse, quas
 Archipræsuli Mogūtinensi, Mademburgensi, Halberstattensi &c.
 æque potenti atq; iusto Archeprincipi domino meo clementissi-
 mo dicauit. Speras eo, & odium principis tibi excitaturum, & sub-
 sidium ab illustri sua gratia se aduersus te impetraturum. Aderam
 fortuito cum ille futilis libellus detractorius offerretur Principi,
 & unâ cum nonnullis eruditorum defensoribus sententiam inter
 posui, adeo ut Princeps nec librum, si qua alioqui decuisset gratia,
 acceperit, & latorem inauditum in salutatumq; abegerit. Quare
 tibi persuadeas, & Archipræsulum meum, tui amâtem esse, & gra-
 uiter lacerationem tuæ famæ ferre. Croto tui honoris sedulo pro-
 pugnatori libellum tuæ dignationi mittendum tradidi, ut te eo
 melius defendas. Quod si ab his calumniis ullo modo te uindica-
 re quirem, credas omne tuo nomine subirem onus. Non me Her-
 cule aliquod maius beneficium me in te conferre putabam, q̄ ut
 tuum honorem pro nostro amore qua possẽ fidelitate defensa-
 rem. Cæterum quo planius tibi innotescam; meas ineptias quas
 aduersus pestilitatem edidi simul ad te mitto, non q̄ ducâ eas tua
 lectio dignas, sed ut tuam limam subeant, & meum singularem
 erga te amorem testentur. Oro igitur, nostram amicitiam nõ ex

plodas, & nos tuis amicis connumereres. Vale foelici auspicio literarum decus, & me te amantem redama. Prid. Kal. Septemb.

Hulderichus de Hutten, Ioanni Reuchlin S.

PER, æ, caput tuum oro, p̄r siquid hoc charius utriq̄, noli tristitia ominari nobis. Quid em̄ ista sibi uolunt̄ sin breui moriar, satis tibi respōdebit uirtus tua. Noli me terrere obsecro. Noli ipse imponere necessitatem tibi, & illum refer animum quo solitus es ferendis aduersis uti. Multos ultro ferocientes formidulosus dux milites his querelis emollitos reddes. Ne tibi desis. Ne ardetibus pro te muliebri istud obstrepe sin breui moriar. Immo nō moritur qui sic uixit. Istis enim annis quicquid addes, lucro ac cesserit. Gloria abunde est. Sēsisti uiuens ea de te testimonia, quæ paucis prius mortuis cōtigerunt, ac ipse posteritati interfuisti tuæ. Quod ad me attinet, satisfactū meo in te studio arbitror, uel hoc solo quod inter Reuchlinistas numeratum haud obscure me uiderim. Prōinde cōfirma te fortissime Capnion. Multum oneris tui in nostros humeros translatum est. Iam pridem incendiū conflo, quod tempestiue spero efflagrabit. Ipsum te quiescere iubeo. Eos mihi adiungo militiæ socios, quorum & ætas & conditio, pugnae generi par est. Breui uidebis lugubrem aduersariorū tragediam ē ridendum theatro exhibitari. Hæc diuersa opinante te melior. Neq̄ enim de me si recte suspicareris, ista scriberes. Noli desere causam ueritatis. Egon' deseram aut hanc aut te huius ducē Modicæ fidei Capnion. Q̄ non nosti Huttenum. Immo si tu hodie deferas, ego istud (quantum per me fieri poterit) restitua bel- lum, nec mihi ignauos cœptorum comites arbitrare. His stipatus confortibus ingredior, quorum unumquenq̄ huic colluioni satis futurum putes. Capnionis præconium per ora uirum uolabit. Feres ipse & hinc & aliunde ingentem laudem extra periculum securus. Hæc uolui ne ignorares. Vale, ac integrum te nobis serua. Iterum uale. Bononiæ. Idib. Ianuar. Anno M. D. XVII.

Cunradus Mutianus Decretorum Doctor, Cunrado Peutingero Augustano.

A

NISI angusto temporis spacio septus essem, ostēderem tibi facundissime Iurisperite, pluribus uerbis plenam pietatis erga te uoluntatem. Velim igitur, ut paucis agam, tibi persuadeas me tui esse amantissimum, propter ingenii tui dotes, & generosam ac multiplicem doctrinam. Quod superest certemus inter nos officiis mutuæ charitatis, atq; hac præfatione contentus, puto me non infirmum ad amicitiam gradum fecisse, si studiorū similitudines conciliant (ut certo conciliant) aīos. Salutari hac hora numen meum principem doctissimorum Fridericum Delectorem Cæsaris Augusti, & quod ad te daturus erat literas, non potui non aliquid attexere, quamuis triste quod uel festo die exultantes confunderet. Aiunt & quidem publice, Ioannem Reuchlin uirum summo ingenio, singulari doctrina, philosophum præclarū, Iuris & eloquentiæ consultum, de bonis literis optime meritum, postulatum esse diuinæ lætæ Maiestatis. Vah, tanti est uilis transfuga Iudaici sanguinis, ut Theologorum examen indocto, fallaci insidioso faueat. Proh Deus immortalis leuissimus *Leuissimus* tantas turbas? tantas ne tragœdias? Non feram, quantum in me est, non feram, tam etsi probe noui q̄ sit mihi curta supellex, tantū Germaniæ lumē indicta causa extingui. Quasi uero Ioānes nō habeat sententiæ suæ subscriptores bis mille. Illud à te peto, ut patrocineris pro uirili tua uiro eruditissimo, qui præscam Theologiam & Platonicos renouare pergit. Non ideo Antichristi præco, nō in Christū impius. Licuit in Iure civili Flauio scribæ cornicum oculos configere, liceat etiam Ioanni nostro hanc Agyrin tangere, salua salute & facultatibus. Finem dolor facit, & iam Degenhardus festinat. Vale. Gothæ raptim. XVI. Sextil. Anno M. D. XIII.

Chunradus Peutingerus Augustanus, Cunrado Mutiano Iurisperite.

EPISTOLA tua ad XVI. Kal. Sextil. data, multa me iucunditate affecit, cum quod elegans & erudita, tum etiam tuum erga me amorem, simulq; dolorem comunis amici nostri Ioannis Reuchlin Capnionis conceptum à te insinuans. Ego ut tibi amore mutuo respondeam, quid dicam nō satis habeo, amas me non meis meritis, quia tibi nulla impendi, non etiam eruditione

mea, quæ tenuis admodum, quid tandem? Singularis illa tua est benevolentia & humanitas, quibus me complecteris. Agnosco pietatem tuam erga me charitatem, studium atq; fidem. Ago non solum tibi gratias, sed & referre curabo cum primû licuerit, & ut cito liceat opto, meq; tui obseruandissimum diiudicato. Perscripsit ad me illustrissimus Princeps tuus, immo meus, Maiestas bene agentium, & præcipue eruditorû & numen. Si dudum Germania nostra hos & similes congerinasset flores, consultum fuisset bene & maioribus nostris & etiam posteris. Ex Germanorû enim gestis, facile perspiceremus multa, q̄ decori eorû & exornamento accederet. Hæc torpore alias & desidia & incuria oblitterata iacet. Capnionem nostrum læsæ Maiestatis diuinæ postulatam nondum intellexi. Cõsultatione suâ super Hebræorû libris, an cõburêdi sint nec ne, ut nosti, defendit. In eû inuectus est Arnoldus Tûger, theologus profundissimus, & Laurentianæ Bursæ regens primarius, ita eû se appellat, arrogantis tituli, uel ut potius dicâ petulantis, p̄ter Theologorû officium, quorû uirtus, humilitatis noie à Christianis p̄dicari deberet. Et ut Pythagoricorû Academicorûq; p̄ceptione cõtinetur nunquam uel raro docere, doceri semper uelle, iudiciû odisse, silentiumq; amare. Obmitto q̄ Theologus non laceffitus, accusatoris partes & iudicis assumpsit. Si contra Capnionem agendum in iure, & apud suum iudicem concertasset. Refert Vlpianus prætorem edixisse, ne quid infamandi causa fiat, si quis aduersus ea fecerit, prout quæq; res erit animaduertâ. Generaliter autem uent, ne quid ad infamiam alicuius fiat. Pulchrum erat & iudicio meo necessarium, Capnionem (si modo deliquisset) Arnoldus & complices sui populariter iudici debito denûciauissent, occasio data non fuisset ut denuo Capnion, honori suo cõsuleret, sed qua animi synceritate uel etiam boni Theologi officio contra Capnionem pro Iudæo christiano nouo inceptû actûq; sit, qui legerit scripta formis excusa atq; emissa, facile cognoscet. Capniõ Arnoldo denuo respõdit laceffitus nõ solû, sed & coact⁹. Cæsar ante nup̄ q̄ Augusta uenisset, Capniõis excusatione phumaniter, ut solet, audit. Et literas, quas inhibitorias appellant, decreuit. Et, si mihi reſte relatum est, iniuria ut omni sublata, iure manus conferent.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Hæc uero an emissæ fuerint, nondum compertum habui. Si quid aliter constitutum uel decretum in eum fuisset, hæcenus credo intellexissem. Amo, ueneror & obseruo uirū, summa uita & morū integritate, maxima quoq; eruditione præditum, cui pro facultate mea non deero. Dedi nuper Beato Rhenano & amico & perdocto Paulum Cortesium Romæ formis excusum, ut denuo impingeretur. Scripsit is in Sèntentias christianas accuratissime stylo politiori & latiali. A Gallis uero quæ Laurentius Valla in Testamentum nouum annotauit, quæ ue etiam Jacobus Faber Stapulensis in diui Pauli epistolâs cõmentatus impressa circūferri solent. Profecto iudicio meo nõ uulgaria, sed multæ doctinæ & remotioris. Hæc scribo q; Capnionem ipsum philosophum, præclarum Iuris & eloquentiæ consultum commendas. Adde etiam si uelis Theologum eloquentem. Opus suum Verbi Mirifici, & cætera præca christiana eruditionis monumenta Hebraica atq; græca pulcherrimo uerborum nitore & sententiarum grauitate non præcio uel aliquo auariciæ studio, sed pietate qua christiana religio studet motus contexit, atq; interpretatus est. Utinam Philosophi, Theologi, & omnes alii qui liberalia studia se profiteri dicunt uocabulis sordidis plebei sermonis ferè & sophisticis argumentationibus non necessariis, reiectis atq; confossis, senticosis captionibus & cõfragosis absterent, bonis & synceris mentibus agerent, & castiganda si qua essent, pie, fide debita & summo iure castigarent, fugerēt atq; dispererēt bonarum literarum insciam noctuinam, bene & melius gererentur omnia. Sed sunt homines plariq; in humanas & politiores literas, ita male animati, ut philosophiã humani atq; diuini iuris sapientiam uel alias etiam scientias nec latine dici nec explicare posse non ob linguæ egestatem (licet barbara & non latina in dies fingat uocabula) cum alias latialia ad promptum haberent, si modo ea perspicere & cognoscere uellent, uel etiam possent. Sed humanas dico literas ut harum ignari, doctrinas maiores impedire putant. Isti sunt utiq; furoris & inuidiæ iacula, turbidorumq; affectuum ut scribis fulmina & tonitrua, quibus bonis aliis quando auersis & perterrefactis, soli rerum potiri gliscunt. Vbi illa Hieronymiana, Ambrosiana atq; Aureliana eruditio? Quis ex

istis Hilarium Pictaorum episcopum, Leonem Pontificem Maximum, Cyprianum martyrem, Lactantium Firmianum, Florentem Tertullianum, Aurelium Prudentium, Prosperum Aquitanicum, Ioannem Damascenum, Caelium Sedulium, Iuencum Hispanum, Aratorem subdiaconem, Seruium Sulpitium, Gregorios utrosq; Nazianzenum & Nyssenum, Basilium, Athanasium, Origenem Adamantinum. Vel ut de nostris dicam Mirandulanis comitibus, Iohannes duos Picum & Franciscum eius ex fratre nepotem, Marfilium Ficinum, uel alium quemuis politicioris literaturæ Theologum imitabitur Pauci suspicor. Prisca illa christiana eruditio quasi semper eloquentiam ipsam cum diuina illa sapientia coniunctam habere uoluit. Sed longior apud te sum uirum eruditum, non solum de bonis literis, sed & iuris humani atq; diuini scientia benemeritum, & uitæ dexteritate accumulatum exornatum. Capnioni de tua in eum humanitate rescribam, & cito. Spero huic tibi, & merito, gratificari. Illustrissimo nostro principi duci Fridrico & uere nobili, comuniq; patrono nostro. Degéhardo Pffessinger humiliter me & à seruitio commendes. Vale amicorum optime. Ex Augusta Vindelicorū. VIII. Kal. Sextil. Anno M.D.XIII.

Oecolampadius Capnioni S.

ORNATISSIME Reuchlin. Si bene tecum aguntur omnia, nihil est quod me magis audire iuuet. Ego quidem non p̄ oīa laudatis auspiciis Basileā migraui. Nā p̄ter literatorum cōsuetudinem haud omnibus modis cætera uotis respōdent. At præstiterit aliquando ē natalibus erepsisse cunabulis. Bruno Amorbacchius uxorem duxit opulentam. Erasmus ante paucos dies hinc soluit, nunq̄ de te nisi honorifice & amice coram nobis locutus. Beatus beate uiuit. Capito uero non dimidium uitæ, aut alter ego, sed plane ipse ego rebus in omnibus. Magno desyderio tenetur disputationis immo epistolæ Græcorum ad Conciliū Basiliense *πρὸς τὸν καθάρτικοῦ*, & ego non minus. quando quidem meus liber periit, nihil poterit Capnion utriq; gratius facere q̄ uotis nostris adnuere, & uel descriptum uel describendum mittere. Philippus Melanchthon ille noster ubi agat scire uelim;

A iii

EPIS. ILLVST. VIRO RVM AD

an apud te resideat, an Saxoniam ingressus sit. Ego corpore cum sequi non possum, animo sequar & literis. Mitto ineptias meas, libellum de Risu Paschali, item Dragmata graecae literaturae, quae amicorum impulsu edere coactus sum. Tibi cum usui futura esse non possint, quae scripta fuerunt, pueris Michaeli Creberio munus meo nomine commendes. Literas in patriam perferendas curabit Michael. Tu uale foelix, uictor, triumphator, Deo non minus quam studio sis charus. Basilea.

¶ Volphangus Fabricius Capito, Ioanni Capioni S.

NESCIO quid de purgatorio, contra Latinam ecclesiam ad Concilium Basiliense retulisse Graecos Oecolampadius noster narrauit. quod olim ipse a quopiam excipit peregrino, id ei aut furto, aut incuria, aut occasione frequentis migrationis interit. Tu hoc tempore, optime Capion, nihil potes utriusque gratius praestare, quam illud apud te curare excubendum, siue nobis tantisper conuiuere, mox reddemus certissima fide, & cum scenore, hoc est una opera nos obligatissimos, tibi multo arctius deuincies. Vale. Basilea. Prid. Non. Septemb. Anno M. D. XVIII.

Liftrius, Ioanni Reuchlin S. D. P.

Tis οὗτος φίλος; Nempe tuus & admirator & amator & discipulus. Admirator, ob inauditam & incredibilem multiuigarum rerum scientiam, linguarumque peritiam. Amator, ob singularem humanitatem quam mihi Erasmus ἐρασιώτατος ἐκέλευς. adeo delinuit colorauitque, ut nullus Apelles melior. Discipulus, ut qui ex tuis grammaticis ἀφωνοῖς Ἰουδαῖοις rudimenta primae linguae hebraicae iecerim, alioque frustra Iudaeos auditorurus. O doctissimum pectus, & uere plus quam humanum, in quo praeter illam peculiarem linguarum noticiam, ipsa Musica, ipsa leges, ipsa philosophia, ipsa denique theologia, sibi arcem posuere. Nam humanitatem, constantiam omnemque istam uirtutem, quis tandem non est expertus? Et erunt, erunt inquam, qui tanto heroi tam diu negotium facessant. Me miserum. Tam caeca inuidia esse, ut illum lumine extinguere conetur, quod omnibus seculis (δοκῶ ὅτι ἐμοὶ προδόντες τοῦτον γράφον, νομὸλόλητος εἶναι, καὶ ἐνθυσίαζεσθαι, καὶ ἀλμῶν ἐκείνου ἐνεκα προλέξιν) instar Phoebeae lampadis luminabit. Desydero in hac re

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

Principū diligentia, requiro Christianorū & praesertim Germano-
rū zelū. ἐν τῷ δὲ ᾧ κάμνοσιν αἱ πολλαὶ πόλεις ὅταν πικρὸς ἢ
πρόθυμος ἀνὴρ, μὴ δὲν φέρηται τῶν κακιόντων πᾶλεν. Iam audio, etiā
si diis placet Pepericornū, cū quo saepe mihi tuo noīe Coloniae res
fuit, ex scelerato Iudæo sceleratissimū Christianū, si mō talia por-
tēta hoc noīe digna sint, librū edidisse lingua germanica, in quo tū
in oēs literarū cādidos, tū in te & Erasimū procetes & literarum
numina mirifice baccheē, quē equidē fustibus, lapidibus, & carnifi-
ce, nō libris uicissim ceseo arguendū. Omnes nostri seculi, quod
taliamōstra fert. Hic γραμματέφρος putauit meā cōmendationē
apud te literarū noīe aliquid ualiturā, quare tuā humanitatē etiā
atq; etiā rogo, ut ne sua spe fraudeē, sentiatq; se à me ex aīo cōmē-
datū, est probus, & tū oīm doctorū, tū tuā & Erasimicā eruditiōis
mirus admirator. Peto praeterea, Buschium tuum per literas ad-
moneas ut me amet. Vale. Suolla.

Hieronymus Riccius, Pauli Ricii Israelitæ filius, adule-
scens, Ioanni Reuchlin Phorcensi S.D. P.

QUONIAM parū refert uir spectatis, non uidisse oculis,
quē celebri fama cognouimus, nihil terreor si tibi tanq̄ fa-
ma ferente cognito scribā, quo cū praesens nihil unq̄
cōicauerim, & potissimū ubi occasio est literas ad te dādi. Occasi-
onē autē attulit clarissimus uir Cōrad⁹ Peutinger, qui lras tuā dñā
tionis ad se datas perq̄ elegātes & doctissimas mihi lectitandas tra-
didit, ut ex eisde intelligerē, q̄ praclare de parēte meo & loquaris
& sentias. Id quod cū uidissēm me miro affecit gaudio & uolupta-
te. Quid enim potest esse iucundius, quid ue praclarius q̄ ab illis
probari qui sunt omnium laudatissimi. Eissēm Hercle mortalium
omnium ingratissimus, nisi forem tibi perpetuis temporibus cū
omni humilitate dedicatissimus, nisi ingenium & uires tibi meas
omneis deberem. quā tibi uiro praestantissimo intimo cordis af-
fectu deuoueo. his omne in tempus ad nutum impera, eisq; utere.
Cæterum quem tantopere exoptas Portarum lucis libellum, tibi
his adnexum literis mitto, & munere trado. Vale literarum decus
& splendor. Vale foelix æthernum. Ex Augusta, praecipiti calamo.
XX. Augusti Anno M. D. XVI.

omnium Eurycius Cordus, Ioanni Reuchlin S.D. P.

DABIS ueniam, optime & doctissime uir, quod tantillus ego ad te nostri seculi & totius Germaniæ decus scribere non uerear. Instabat non semel Mutianus Ruffus præfatum quo tempore Eobanus scripsit, ut & ego quoque meis tibi literis si non te dignis tamen quibus possem innotescerem. Id quamuis ego per me maximo opere tunc, ut semper alias, cupere utpote non mediocri mihi honori futurum, si tanti uiri splendore elucescerem, meam tamen infantiam memor, animum repressi. At postquam omnium quibus uisus & auditus es prædicatione te uirum ut doctissimum ita & humanissimum esse facillimumque audierim, subuerecundum istum timorem, nescio temeritas ne magis, an audacia nincit, & liberiore tandem exitu qui intus feruebat astus erumpit. Salue Salue igitur. Salue inquam, omnium optime & doctissime Capnion, integerrimæ integritatis homo. Immo aduersus tot de terrima monstra ex olida barbariæ palude emergentia inuicissimè Hercules. Iterum salue maxime literatorum Patrone & asietor, dulcissimum Musarum delictum. Utinam scires quo animo hæc scribens affectus fuerim, diceres profecto non alium ullum, quam quod tot feruentissimi sunt, ipso me feruentiorem amicum. Amo te plus quam qui plurimum. Quis talem uirum non amet, colat & ueneretur, nisi qui improbissimus simul & indoctissimus fuerit. Di faciant ut quæ maxima est mihi uisendi tui cupiditas, aliquando satiari possit. Sed despero istam mihi facultatem concedi, ut qui matrimonii capistro charissimæ uxori alligatus, domesticis rebus detineor. Hac tantum uoluptate fruor, quod qui a te huc concedunt amici, multa de te tuamque causa rogati, quæ cupimus respondere, tunc plane totus exulto, nihil æque ac res tuas ex sententia tibi succedere opto. Certa est (licet patrocinate contra pecunia) uerborum tuorum fides. Vincam, & uos triumphabitis. Sic manu tua scriptum uidi, non sine magno gaudio, sed maiore oculis uiderem. Quare quod facis immo quod fecisti, Vince, nec longiore nos expectatione suspende. Spero equidem tibi præsto iam aliquem esse Iolaum, qui iandudum incisam excetra: ceruicem insequenti facere repullulet, inurat. Vale. Herphorthiæ, VII. Kal. Februariæ.

IO. REUCH. LIBER SECVND.

¶ Thomas Truchses Decanus Spirensis, Ioanni Reuchlin Phorcensi se commendat.

DOCTISSIME & humanissime amicorum, ornatissimas literas tuas accepi, quibus super amicissimi tui fortunarum accessione admodum gratularis. Vnde id quod pro solita humanitate & tua in me singulari benevolentia facis, excellentiae tuae non quas debeo, sed quas possum innumeras grates habeo. Praeterea inter gratulandum iucundissimae literae tuae tantum mihi tribuere uidentur, quantum nec à Diis uel clementissimis optare ausim. Id quod mutuo amori nostro tribuo, qui super amico syncerum perraro admittit iudicium. Insuper ubi Spiram ueneris, Decanatus non ignotas tibi aedes tuum putato diuersorum. Pro fortunarum mearum ratione, tuae benevolentiae respondere studebo, quoniam Omnia amicorum sunt communia. Paucis diebus ante, amicus quidam non uulgaris Luciani Piscatorem, è translatione Bilibaldi Pyrkaimer, docti & senatorii uiri Norinbergen. ut legerem, humanissime comunicauit. Is quidem libellus lectu iucundissimus placet. Vnde tuae causae aduersum Mendicam Picas ut tuis utar uerbis, non tam fautores quam defensores & patronos quam in numeros habeas facile est deprehendere. Vale, cui me in primis commendo. Spirae XXI. Ianuarii. Anno M. D. XVIII.

REVERENDISSIMO

RVM IVDICVM IN VRBEROMA
iussu, dati sunt ab utraque partium singuli interpretes iurati, unus & item alter, qui Oculare Speculum Capnionis de lingua Alemana in latinam uerterent, quorum translationibus examinatis, accepta est interpretis Reuchlinistae Martini Groningi translatio sane inuenta uerior, cui ubique terrarum praeficiendus est hic prologus.

MARTINVS GRONINGVS BRE
mensis, Juris Vtriusque Doctor, ad candidum Lectorem, de Ocularis Speculi apud Aeta, Interpretatione.

B

NON SVM nescius meum hoc uertendi munus à plerisq;
 carptum iri, & tali ac tanto uiro cuius causa illud (postq; iu-
 fors tulit) perlibenter obiui, nequaq; dignum cenferi, eo q;
 nihil illi nisi tersum, nitidum & exactū debeat, quippe qui oīa sua
 tanto hactenus candore & uerborū uenustate scripserit, ut nil can-
 didi⁹ nihilq; uenusti⁹, de q; illd̄ Homeri apposite dixerim⁹ ἰσοῖς ὄν
 ἡφαιστος δίδωκεν καὶ παρὰ ἄλλας ἀθύνει τέχνην παντοῖαν χεῖρα τῆς ἐρ-
 κα τελείη. Quod p̄stitisset haud dubie, & hoc in libro. si latine scri-
 p̄sisset. Quare non de fore susurriones platorq; ac cauillatores scio
 qui hunc meum transferendi laborē ueluti paupere è uena profec-
 tū, gregarioq; orōnis contextu consutum. nec ex bene germani-
 cis bene latina me fecisse morosius calumniaturi, ac Theonino de-
 re sint laceraturi. Illiq; p̄cipue mihi improperebunt, & à legendo
 deterrebunt, q; omne illud fastidiūt quod numeris plane tinnulis
 nō fuerit absolutum. Parum memores Adagionis huius ἀγοὶ κα
 μὴ κατὰ φρόνην ῥήτορος. ὅτι μὴ δὲ ἀτελῶν χεῖρα κατὰ φρονεῖν πῶ
 νεῖ ἢ πῶσιμια, sicuti in Zenobii collectaneis legit̄. Eam ob rē quo
 subiuerim hoc onus modo, in mediū afferre operæ precium duxi,
 ut uel ueniam, si quam meruerim, mihi dent, uel exculpationē hāc
 benigne patienterq; audiant & suscipiant. Quom̄ iudiciaria auto-
 ritate mihi ad interpretandum fuisset traditum Oculare Speculū
 nō mutilum sed indiscissum, integrum, ac ex oībus suis compactū
 partibus, iniungebat, q; semota omni orationis pompa, phalera-
 tisq; procul explosis uerbis, Iuridice, ut inquit, magis atq; secun-
 dum ipsam ueritatem quemadmodum Romæ nunc inueratus il-
 lorum mos est qui aliquid in causis interpretandum assumunt, uer-
 bum uerbo redderem. Nec latum, ut dicitur, unguem a uera ipsa
 proprietate discederem. Quare dum ita huiusce linguæ, tanquam
 pistrino alligatus inharebam uestigiis, contigit ut nec nitorem &
 puritatem latini sermonis obseruare, nec candidioris germanici
 Idiomatis genuinam atq; naturalem gratiam ostendere quire-
 rim, quo tamen totum Oculare Speculum a suo auctore conscri-
 ptum inficias iuerit nemo, nisi eius linguæ extiterit prorsus igna-
 rus. Reperientur sane compluria, quæ suauiore in Alemanico

IO. REVCH. LIBER SECVND.

uenam habet, & nescio quo pacto magis legentis titillant animū, nequiuer tamen ea gratia & uenustate latinis auribus tradi. Euenisse etiam nonnunquam poterit, quod uerba mea per salebras atq; saxa ruere uideant, aut sensus appareant obstrusiores absurdioresq; quā in Teutonico habeantur, quod non auctori huius libri uel mihi uitio uertendum est, sed translationis difficultati. Quāuis enim lingua suis elegantiarum gaudet flosculis, ac peculiari quodam inuehitur dicendi genere, ut non minus uere quā scite de uera religione diuus Augustinus scriptum reliquerit. Et repetitur in Decretis Canonicis xxxviii. distinc. ca. Locutio. Habet enim omnis lingua quādam propria locutionum genera, quæ cum in alia transferuntur, uidentur absurda. Et sanctus Hieronymus prologo in librum Ecclesiasticum ait. Nam deficient uerba hebraica quando fuerint translata in alteram linguam. Quod & si in hac mea acciderit translatione, non meæ culpæ aut negligentia, sed linguarum adscribendum est diuersitati. Hoc tamen silentio haud præteribo atq; sine arrogātia dictū uolo, me hoc opus micantiori lima concinnare potuisse, si ad sensum interpretari licuisset. Nunc uero caueri minime potuit quin tortuosiores & obscuriores non nunquam emergerent sensus. Reuoluat itaq; memoriam obsecro candidus & gratus lector illud Hieronymi de optimo genere interpretandi. Ex alia in aliam linguam ad uerbum expressa translatio sensus operit, ac ueluti lato gramine sata strangulat. Ac eiusdem illud in Eusebii chronicorum præfatione. Difficile est alienas linguas in sequentem non alicui excidere, ut quæ in aliena lingua bene dicta sunt, eundem decorem in translatione conferuent. Et paulo post. Ip̄m postremo suum, & ut ita dicam uernaculum linguæ genus si ad uerbum interpretor absurde sonat. Quantum autem sollicitudinis, diligentia, studii deniq; impenderit, ut uerbum è uerbo, immo dictiunculam ex dictiuncula premeremus contra Horatianum præceptum Nec uerbo uerbum curabis reddere fidus interpretes, iudicent hi potissimum qui lepidiorem GERMANORVM LINGVAM iuxta suas norunt proprietates, & lucidius Sole ip̄so conspicient

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

(si modo meorū uerborū æqui trutinatores esse uoluerit) me ita ad uerbū hunc librū latinitate donasse, ut ne minima quidē sit omissa particula. Et hoc ideo factirauī, ut omnem cauillationis no tam effugerem. neq; possēt aliqua suspitionis hasta in me contorqueri, quod me ita euitasse scio, ut in nullo sit cuiquam data carpēdi ansa, adeo germanicam ipsam sum imitatus ueritatem, ut nemo futurus sit ratione & æquo mentis iudicio subnixus, qui non dicat me fidum egisse interpretem. Octo nihilominus in locis, suis Cauillis me impetere haud erubuerunt, cum tamen apud Aſta iudicialiter, ut inquit, exhibitis scriptis eos syncere dilucide ac uere diluerim. Et e contrario erratorum suorum sylum trecentis penē in locis, illis exhibuerim, quibus innocētē uirum hostiliter circumscribere nitēbantur. βλάψις δ' ο κακός ἐν ἀρεῖονα φῶτα. sapissime interpellati & prouocati ut & eos locos diluerent, mihi me respōderunt. Eam ob causam eorum traductio tanquam peruersissima & calumniis undiq; scatens à Reuerendissimis Iudicibus ignominiose abiiciebatur. Mea autem in corona tot clarissimorum uirorum ad examinandum Oculare Speculum à Sanctissimo LEONE Pontifice Maximo deputatorum, publice & lecta & examinata fuit, & inuenta fidelis. Haud tamen in memor sum Plautinæ illius sententiæ Nemo solus fatis sapit, cui parcemia græcanica urbaniter accinit *ἕως ἀλλῆρ οὐ παντὸρ α*. Si ergo à me aliquid assertiue magis uersum sit q̄ in Teutonico habeatur, aut quod in Iudæorū personam adductum est, aut argumentatiue disputatū, aut scriptum probabiliter, non tam proprie transfulerim, cōsulat boni quæso Lector candidissimus, & sine malignitate hæc meas interpretationes legat, inq; meliorem interpretetur singula partē. neq; aut operis huius auctori aut mihi imputet. Sed diligenter alemanicum introspeciat sermonem, & meridiana luce clarius inueniet, me non potuisse omnia tam apte, apposite, conuenienter, proprie uertere, ut in germanico reperiuntur, ad elegantiam dico, non ad traductionis ueritatem, quam me in omnibus q̄ diligentissime obseruasse scio. Non inepte itaq; Comicum illud usurpabimus *ὡς δὲ δελόμτεια ἀλλ' ὡς δὲ δωάμτεια* has nos laborauisse. Nec ideo quis legere eas dedignetur q̄ cōcinnitudinis festiuitatisq; ha

beant minimum, uel Romano careant lepore, aut authore huius libri non satis dignæ sint. Superius enim eius rei rationem reddimus. Fœliciter uale, quisquis es iustus nostrorum laborum iudex, ac ueritatis amator, mendaciq; osor.

Christophorus Vuelfer Præpositus Ratisponensis
Conrado Peutinger Sororio suo S. D. P.

CARDINALEM Adrianum tuo nomine uisitabo, illi Capnionis causam sicut scribis commendabo, quamuis eã habeat commendatissimam. Accepit enim elapsis diebus à Capnione doctam & elegãtem epistolam apologeticam, quam non sine admiratione summæ eruditionis legit, & tu hominis nasum nosti. Exinde illum Cucullatum Theologum abhorret. Causa uertitur coram docto & probò iudice Reuerendissimo Cardinali Grimano, patrocinantur illi bonarum literarum sectatores omnes. Curãt eam sollicitatores multi, & fideles, adeo ut non possit nisi bene sperari de causæ celeri & desyderata expeditione. Traducitur nunc opusculum illud eius, Speculum Oculare à quibusdam Germanis ad id a iudice depuratis, ex germanico idiomate in latinum. Produxerat enim Monachus ille traductionem illius sub sigillo, ut aiunt, Vniuersitatis Coloniensis siue facultatis, mutilam & mancam, multisq; falsitatibus refertam. Facta ista, procedetur ad causæ conclusionem, cuius successum non negligam tibi significare. Si contigerit te Capnioni scribere, commenda me illi enixe. Vxorem & liberos meo nomine salutabis, quos tecum fœlices ualere opto. Romæ, xxvii. Ianuarii. Anno M. D. XV.

Paulus Geræander, Ioanni Reuchlin S. D.

ETEGO habere me uellem, ornatissime mi Capnion, & nescio an unquam magis Homeri illam Mineruam simulatam Mentoris, cui dicerem *Μετρεως τ' ἀρ' ἰα, μετρεως τ' ἀρ' η̄ος ἠλ' ἰσμεαι αυτον*. Adeo mihi non placeo, cum ad tuam præstantiã scribo, nec id certe mirum. Quid enim Capniõi literarum omnium parenti Paulus offerre dignum ocalis adeo ne auribus quidẽ homo literis tinctus potest. Sed malo in hanc partem peccare, ut

EPI S. ILLVST. VIRORVM AD

ne sim omnino ingratus iuxta illud Lyrici senis *καφὸς ἀνὴρ ἦρα κλέϊ σῶμα μὴ παραβάλλῃ*. cum alijs illud ipsum grauissimū simul & sanctissimum nomē pietatis leuius mihi meritis erga me tuis esse uideatur. Franciscus Poggius Florentinus nuper ad Summum Pontificem orauit, Pater Sancte. Ego sumam mihi parteis Reuchlin, & uolo stare loco ipsius. Legi suas lucubratiōes omneis omneis, quas habere potui. Homini fit iniuria. Cui Pontifex post multa respōdit. Noli curare Poggi, non feremus ut quicquam mali patiatur hic uir, Reuerendissimus dominus Cardinalis noster, fauit laudibus tuis. Interrogauit me sapius de omni uita tua, an prāter literas etiā alia ageres, & quid in reddibust an liberos haberes, & qd frater, & qd consanguineus Philippus tuus ille mei amantissimus, & postremo quantum ego amarem te. Respondi. Mon sor Reuerendissimo *ἴσον ἐμῷ κεφαλῇ*. Maior pars uotorum omnium est pro te, & credo non quatuor esse pro Aduersariis. Videtur demum mihi maxime ex re tua, si iam denuo literas ad Reuerend. Cardinalem, dominum meum dares cum primum uacaret. Habuit nuper literas ab Erasmo Roterodamo, quem summo pere laudat, possēt prodesse si commonefaceres illum. Expectant ab omnibus Pythagorica tua. Romæ. Anno M. D. XVII.

Aegidius Viterbiensis, Generalis Eremitarum S. Augustini, Ioanni Reuchlin S. D.

VIX tibi persuadeas quantum doleam, tū q̄ te non uidi cū essem in Germaniā a Pontifice missus ad Cæsare, tum q̄ te cum quotidie saltē non contendo literis. Habes in isto excellenti ac singulari tuæ uirtutis teatro uniuersum ferē orbē spectatōrē, me unicū supra oēs cultorē atq; admiratōrē. unus enim uisus es cōibus cancellis, quibus se omne uulgus circūsepit cōtēntus non fuisse, unus *τὸ ἐπισταμμοῖα πηλὰν*. unus superū tragicū auferre, & Mineruæ nubem tollere. in penetralia arcana penetrare. eadē p̄ **מצפץ** noiare. hoc ipsū alphabetū soluere, & p̄ **ש** literam uti peculiaris numeri simbolo suspendere & significare. Solus abdita eruere in lucem potuisti. Solus Pythagoreum, & dei **ספירות** & angelorum **מרכבה** & mundi minoris

IO. REUCHLIN. LIBER SECUND.

partes, cerebrum, cor, epar, quæ apud Platonem plane ignota. a Zohar in qnta **שמו"ר זכור** demōstrata. p

Per te deniq; seruati thesauri sunt sciētia & sapientia dei, in Thalmud libris, qui & si ab Aduersariis editi, multa nobis & pietati inimica docēt, dici tñ non potest, quot altæ profundæq; quæstiones ad sacra eloquia pertinentes, quot uerba, quot dictiones, quot obscura sacrarū scripturarum illic clarescunt atq; aperiuntur. Quæ si libri illi desyderarentur, nunq; legere esset, æterna premi nocte operet, æterna nos inscicia dānari necesse esset. Mitto testimōia de aduētū Messia: **ש** Et **אחר ארבע מאות**

In Sanhedrim cum Isaiæ **מִבֹּת** & alia innumerabilia passim quæ insaniētū & imperitorū uitio interiissent, tuo uni⁹ supsunt bñficio in opes, & ornamentum ecclesiæ Romanæ **הלך**

תורה data hoib⁹ **האור גינות לצדיקים**

באש erepta primo nobis est à deo ex igne, cum Abrahā ex igne seruatum esse uolunt. Nunc secundo à Reuchlin seruata est ex igne, cum libri illi seruati sunt, quibus stantibus lex panditur, & lucem capit, intereuntibus autem tenebris æternæ noctis offundit. Deniq; in hoc iudicio tuo ubi hac æstate periculoso æstu laborauimus, non te sed legē, non Thalmud sed ecclesiā, nō Reuchlin per nos, sed nos per Reuchlin seruatos & defensos intelligimus. Velim quæ de Pythagoricis cudere te scribis, lati⁹ de eis me redas certiore. Vale, Romæ. Anno M. D. XVI.

F. Aegidius Viterbiensis, ordinis Eremitarum S. Augustini Prior Generalis, Nobili & egregio uiro DN. Ioanni Reuchlin LL. Doctori eruditissimo. DN. Dionysio Presbytero Fratri suo germano, atq; Elizabet Sorori suæ Salutem.

NVLLVM in terris miserius atq; periculosius est uiuendi genus, q̄ eorum qui humanarum rerum capti spe, toto animo pendent à fortuna, cui quidem & uariæ instabili, quicunq; obnoxios absq; resipiscentia faciunt sese, & assiduis in uita iactantur casibus, & perpetuis in morte suppliciis puniuntur.

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

Tanta uero tamq; ad errorem prona est humana fragilitas, tanta moribundi sensus, tanta lubrica consuetudinis uis, ut summo bono potiùdo, quod extra fortunæ aleam, in cælo situm est, per nos ipsos absq; sanctorum piorumq; ope omnino inepti sumus. Quâ sane rem, ut quotidianus ostendit peccandi usus, ita domini nostri conditionem humanam animaduertentis sententia apertissime in euangelio significauit, cum uiuentibus inter errorû fluctus tempestatesq; uitiorum mortalibus ita cõsuluit. Facite uobis amicos ut in aeterna tabernacula uos recipiant. Enim uero quoniã nostra de religione ita bene meriti estis, ut salutis & commodi uestri studiosissimi ac maxime solliciti & esse debeamus & sumus. Id uobis scum agendum duximus, quod ad salutem uestram spemq; aeternæ uitæ tam maxime facere existimamus, rati, qui illa potiuntur, habere bona omnia, qui illa careant, & bonis omnibus carere, & esse miserrimos. Quod si tales non sumus quales in tâta re idonei auxiliarii esse deberemus, non tamen idcirco & meritis uestris & officio nostro deesse uolumus, quale scunq; sumus. Vos igitur & otidini & parenti Augustino deditissimos, quantum ad nos attinet, quantumq; nostri iuris est, nostro Ordini ascribimus, atq; uos singulos, ut ex nostris unum, toto corde confratres & consorem per has literas & accipimus & uocamus. Vosq; omnium orationum, sacrificiorum, prædicationum, contemplationum, ieiuniorum, uigiliarum, peregrinationum, obedientiæ, patientiæ, uirtutum, munerum, laborum, spiritualium deniq; bonorum omnium, quæ fratribus sororibusq; nostræ religionis ubiuis gætium dominus diuina benignitate largitur, participes & ipsi facimus. Et ut Deus Opt. Max. faciat, toto animi studio supplicamus, tam iter mortales diu uiuetis, q̄ cum fuerit de uita migrandum. Insuper id quod uestra in nos & charitas & beneuolentia postulat, uolumus, ut cum generalis Synodus nostræ religionis habebitur, cum de uobis aut de uestris fiet de nostræ religionis more mentio, ita pro uobis uestrisq; fiant supplicationes, ut pro nostris fieri lege sic decernente consueuerunt. Ut uero amoris ac reuerentiæ in uos nostræ fidem non in testatam relinquamus, literas has nostri animi ac uoluntatis testes scribi iussimus, uolentes deniq; ut quicquid in his factum signifi-

IO. REUCH. LIBER SECVND.

cauerimus, In nomine patris & filii & spiritus sancti esse factum.
Dat. Romæ apud S. Augustinum. Anno M. D. XVI. die xx. Men-
sis Octobris. Sub Fraternitatis sigillo.

Aegidius Generalis Eremitarum S. Augustini,
Ioanni Reuchlin. D. P.

AL L A T V M ad me munus tuum, ut nouum, ita omnibus
admirandum mortalibus, me beauit. Quippe qui rem tam
tam quantam nullæ unquam hausere aures, ad me perferri
tam diligenter procuraſti, ut ne ipſo quidem Pontifici Sūmo paſ-
ſus ſis me fore poſtერიorem. Ago quas poſſum gratias quod edide-
ris, ad me miſeris, primumq; mihi perſpectum iri curaueris. Factū
eſt ut Hebrais ſecreta non inuideamus, græcis ſua arcana per te la-
tini nunc aperiāmus. Vtriq; quid ſapientum myſteria ſibi uolue-
rint, te alte referante intelligamus. Spero ſanctiſſimum Dominū
noſtrum ut omnium ſapientiſſimum, & liberaliſſimum in omnes
mortales, ita in tua merita propenſiſſimum futurum. Tu roga, ut
diu uiuat & ſœlix ſit. Nunquam tanti principis bonos pœnitebit.
Romæ XXIII. Maii.

Philippus Beroaldus Junior, Ioanni
Reuchlin Phorcenſi S.

SA E P E antea cogitauit literas ad te dare, quibus amicitia in-
ter nos fulciremus, ita enim amor in omnes ſtudioſos meus,
ita uirtutes ſuadebant tuæ. Ita Queſtenbergus noſter hortaba-
tur. Sed illud ſæpe me conantem, aliæ curæ tranſuerſum egere.
Martinus uero Groningus uir bonas lras bene doctus, ac utriuſq;
noſtrum amantiſſimus currentem incitauit. Quo conciliatore,
ad iſt hanc amicitiam captādam cum uſurum me cogito, pro cer-
to habeo, eam nequaquam ullo tempore poſſe elabi. Et me Her-
cules hominis dexteritas, & tua ſumma humanitas effecerunt, ne
anxie me torquerem ad epiſtolam aliquam elegantiorem compo-
nendum, qua te mihi poſſem deuincire. Nam me tibi iandiu non
modo amicum, prope dixerim aduocatum fuiſſe in cauſa illa tua
confragoſa, ex aliis audire te malo. Libros tuos Pythagoricos Pō-
tifex legit auide ut res bonas ſolet: Eos nunc euoluit maximus an-
tiſtes Cardinalis Medices, huius cum guſtum ſaturauerint, me cō-

C

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

uiuam habebunt, qualem iandiu habuerunt libri de Verbo Mirifico per te & docte compositi, & eleganter perpoliti. Vale. Romæ viii. Kalend. Iunias. Anno M. D. XVII.

Philippus Beroaldus Iunior, Ioanni Reuchlin Phorcensi.

DOCTISSIME uir salue. Quod literis tuis hæctenus nõ respõderim, in causa fuit, Pontificis ab urbe secessus, meaq; in urbe mora. Accessit etiam ualetudo aduersa Anconitani, quo sine parum proficere poteram. Tandem & Pontifex rediit & Anconitano incolumitas restituta est. Res tuæ iam in uado cõstituta sunt. Philosophus tuus quem tuis literis mihi commendafti, Venetias ire in animo habebat. Nã hic illi arti nullus quæstus nec fides ulla. Cæterũ qui tibi has literas reddit Ioannes Heitmers Commissarius est Pontificis destinatus ad Germaniæ partes pro libris antiquis qui desyderantur, munitus uenit multis literis pontificiis & diplomatibus. Sperat se om̃ino aliquid boni eruturum. Significauit autem Pontifici posse te plurimum negotio isti fauere, qui diu tanquam sagax canis uepreta omnia & nitedulas olferceris. Quare mihi commisit, scriberem ad te, uelles operam tuã ad istam rem impertiri, consilio scilicet iuuare, monitionibus, indagine, autoritate non deesse, præsertim apud Præsulem Vuoromaciensem. Crede mihi doctissime Capnion, te animum Pontificis optimi in te certe amando diu excitatum, hac potissimũ opera arctissime tibi deuincturum. Nam hæc illi cura non in postremis est. Vale, & me ama. Romæ v. Decemb. M. D. XVII.

Laurentius Behem Canonum Doctor, Canonicus senior & Scholasticus S. Stephani Babenbergen.

Ioanni Reuchlin Salutem oprat.

HAECTENVS ex eo inquam quo in urbe simul dulciter cõuersati fuimus, filii. maxime cum ubi locorum esses ignora rem, nec qui opportune meas ad te perferret haberem: At nunc quia tuus discipulus, amicusq; meus Bartholomæus Casar ad tuã excellentiam uti sitibundus ad scientiarum fontem proficiscitur, nolui cõmittere, ut sine meis hoc est testimoniis meã erga te pristina bñuolentiã ad te ueniret. Tãtus enim meus est in te amor,

quem suavi amicitia tibi Romæ cum pariter iremus hebraicos inter Iudæos libros percontando comparasti. Vnde me quæ ingratissimum censerem si me tuæ bonitati non patefacerem. Quadoquidem te unice admiror & obseruë. Credo præceptor optime idemque uir doctissime, adhuc bene memineris, quod me docueris romæ quoniam pacto illa lxxii. Dei nomina ineffabilia ex illis uerbis Exodi. Et angelus domini καὶ τὰ λοιπὰ extrahantur seu componantur. Fuit enim mihi illud iucundissimum ex te hausisse. Et quidem huius causa fecisti me emere Volumen illud sine punctis scriptum, quod Iudæi in suis synagogis reseruant. credo quod contineat Pentateuchon. Sed nec te latere puto, cum ex Urbe domum reuersus ultimū Razielis librum ad me dederis quo carebam, etiam quæ sæpe mecum in palatio Apostolico in Camera mea, quæ Munitio armorum intitulata erat constitutus fueris non ignoras. Sed quorsum isthæc commemoratio? Ideo hæc scribo uir optime, ut tibi subeat, si forte mente tua exciderim, mei memoria qui tuis tantis & innumerabilibus uirtutibus & artibus afficio. Quis te omnium (citra adulationem) nostra tempestate, citra tamē aliorum quorumuis contemptum, facile quam doctissimum iudico. Verū, quo inquis hoc argumento ais. Respondeo, quia tuam contra peruersos & iniquos calumniatores tuos uidi acerrimā ac strenuam defensionem, quam summa admiratione & legi & relegi, usque adeo ut mihi ferè incredibile uideatur humanum ingenium tanta & tam grauiā & acuta depromere seu excudere potuisse. Supra modum autē tuæ condolui fortunæ quæ te in eorum. quos Theologistas, triuales Sophistas, & magisterculos nominas, manus atque conflictum, in ipsum quoque uersificem Ortum uino, ac recutiturum Pepericornum adduxerit. Veruntamen cum recta ratione melius rem considerassem, non ab re factum putauit, quandoquidem clare discernere est, te per inimicos & æmulos tuos, apud quoscunque quibus facie ignotus eras, ubique glorificandum ob ingenii & doctrinæ tuæ excellentiam, atque de tot talibusque hostibus triumphaturum, ut haud immerito de te dici queat, quod Beatus Syxtus ad passionem suam raptus, Sancto dixit Laurentio, Te quasi iuuenem magnum, gloriosior de Tyranno expectat triumphus.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

Quamobrem clypeo tuæ sapientiæ innixus, forti esto animo, & pro iusticia famaꝝ tua (semper tamen de catholica fide ut soles bene sentiendo) audacter & uiriliter decerta, quo tibi gloriã sempiternam uirtutis tuæ præmium comparabis, & amicos tuos gaudio & læticia, qui omnes in tua laude gloriantur, ingenti afficies. Facile enim tanquam alter malorum depulsor Hercules, huiusce modi monstra domabis. Vale studioforum splendor, ac Germaniæ unicum decus. Bambergæ xx. Iulii. Anno M. D. XV.

Viro doctissimo Iohanni Capnioni, Nicolaus Gerbellius S. in Christo Iesu.

QUEM uero nõ pudeat scelerati huius seculi, mi doctissime Capnion. Quem ferre non pigeat, mores atatis huius, plus q̄ ferreat. Qua cum sementem facere uoluissent oēs bonæ literæ, astris etiam ipsis fæliciter aspirantibus, reperta: sunt fœdissimæ Harpyiæ, quæ florem commodum emergentiam frugum, pestilētissimo attactu adurere sunt commolita. Concreditū erat per, quam uberi solo mundissimum semen. At illud paulatim, superiorum incuria Agricolarum, spinis atq; sentibus peracutis pungentibusq; unde quaq; inhorruit. Missi sunt Coloni candidiores, à uepribus liberaturi semen, quo posset emergere cumulatius coposiusq;. Bella quidem, & horrida bella exorta. Molesta nanq; posteriorum Colonorum diligentia, pigris illis negligentissimisq; cultoribus. Atq; dū desidiam suã, uelut aras & focos tuantur, cristas erigunt, omnia euerrunt armamentaria, nihil non exquirunt, ne patroni parum acres uecordiæ suæ uideantur. Contra cordatiores isti solius seminis causam agentes, animo uersant peruigili, qua tandem uia in cœlum queant educere, tot iam seculis inuolutum depressumq; perniciosissimis spinis, diuinæ sapientiæ purissimum germen. Illi congregatis undiq; copiis, reclamant refragantur, insaniunt in summa. Nullum lapidem non mouent ne saltem ex agro conductitio, uelut ignaui & inertes Coloni eiciantur. Crebro interim Tragicum illud occinētes *μὲν οἱ κακοὶ καὶ οἱ κακοὶ* *νοῦμεν οἱ δὲ κακοὶ κακοὶ*. Cui⁹ rei fidē ut faciant sis, quorū sūt mercenarii, nulla non hora superbissime inculcāt, quos tribulos, quod

folium, quas zyzanias, ex aliorum eiiciant agris. Digni sanè con-
 duplicata mercede, q̄ cum nihil agant faciantq̄, omnia se facere
 instar Aesopici Cantoris, gloriari studuerunt. Hoies nimirū sua-
 uissimi, qui in alienis agris, leuiculam etiam filicem conspiciunt,
 in suis nihil immundum, nihil sordidum, nihil quod carpere que-
 as, inueniri posse confidentes. Qui sua inter se uitia, ueluti Pyla-
 des & Horestes, cōiunctissime tegunt occultantq̄. Q̄ si quis alius
 extra ipsorum septa positus, ulcera uerrucasq̄ eorum uel summa
 acie tetigerit, Proh Deūm fidē, quā os illud impudentis. in ar-
 cum distorquent, quā rugis suspendunt nasum. In omnia cōuitia
 parati, occisuri etiam ob unum aut alterum uerbum, si quis timi-
 dior eorum obsequatur tyrannidi. Nihil condonantes conseruis
 suis, cum omni munificentia benignissimi Patrifamilias, ipsi sint
 locupletati. Huiusmodi tu prelium, Doctissime mi Capnion, an-
 nis iam prope modum pluribus, magno similimus Herculi susti-
 nuisti. Huiusmodi ferent tumultus, quotquot pietati & uerae sapi-
 entiae consultum uelint. Quāquam illi nihil pium, nihil sapidum
 opinentur, quod ab ipsorum discrepet doctrina, uel instituto. In-
 stituto autem huiusmodi, ut inensi omnibus, omnes calumniē.
 Expectantes a comuni omnium patrefamilias, comunem merce-
 dem, misericordiam, ipsi in alium neminem minus misericordes
 quā eum, qui ad culturā agri Dominici noctes ducat insomnes.
 Acres & Lyncei, ubi nihil uel minimū est periculi, immo sapius
 ingens utilitas. At ubi sublatissima uoce clamandum esset, magis
 mutos reperiās q̄ pisces, q̄ scarabeos. Ita inuerso ordine pro ma-
 lis affliguntur boni, pro bonis coronantur omnium scelestissimi.
 Quandoquidem, ut Liuius ait, solet pars deterior uincere melio-
 rem. Sed, mi candidissime Capnion, querelas nostras in aliud tem-
 pus differemus. Tu magnanimo per similes Herculi, Hydram il-
 lam pro animi tui magnitudine contunde. Habiturus inter innu-
 meros, Thebes, studiosissimos tui defensores. Huttenum illum ui-
 rum strenuum, & in obeundis huiusmodi periculis animo incon-
 cusso indefessoq̄. Tum deniq̄ ab ipsis Gratis formatum hominē
 Philippū Melanchthonē, quos noīe meo multa salute impertias
 uehementer discupio. Viue foelix. Anno M. D. XIX. Mēse Maio.

EPISTOLLVS T. VIRO RVM AD

Philippus Melanchthon Brettanus Sueuus, Ioanni
Reuchlin Cognato suo Salutem.

SERIVS q̄ uolebam ad te scribo, expectandæ enim erant sac-
cinæ Bibliopolarum nostrorum, si quos hi forte libellos Asta-
rothæ adferret, aut alia quorum nostra in re quis usus esset. Ni-
hil afferunt, id ut egerrime patiar, qui cœpi argumentum quod
sum pollicitus ludere ἐλεγμικὸν κατὰ τῶν ἀσκητικῶν. Fortasse
coniicis, de amore, studio ac pietate in te mea. Non deseram, ne
dubita, signa nostra, μὴ ποτε ῥιψάσῃς ἐσόμνος. Excuditur Pesca-
tor Bilibaldi cum Nazareni libellis, mittā cum ad te. πρὸ ἀφραση
Erasmus in epistolam Pauli edidit, quā si uis mittam quoq; ὡς εἶ
exclames ὦ βρονταί. Habes rursus Simplicium tuum & Ammoni-
um ac Philoponum. Gratia tibi qui nostro tantisper usui tam bo-
nos libros indulseris. Quæso te, si qua habes Alberthi, quorum nul-
lus est usus tibi, mitte ad me. Plutarchi ἑπεὶ ἀκούειν à me uersū
cui uis dicabo. Franciscus sese tibi nofter nexum scribit, & uindica-
ri uult, non ceu in gregem tuum immissus aries, ut Iuricon. inq̄
sed ceu arbuscula quæ in agrum aliquando tuum radices egit. Va-
le, & Philippum ne desere. Tubingæ.

Martinus Luther Augustinensis, Ioanni
Reuchlin Phorcensi.

DOMINVS tecum uir fortissime. Gratulor misericordie
dei quæ in te est, uir & eruditissime & humanissime, qua tā-
dem præualuisti obstruere os loquentium iniqua. Fuiſti tu
sanè organum consilii diuini, sicut tibi ipsi incognitum, ita oibus
puræ Theologiæ studiosis expectatissimum, à deo longe alia fie-
bant à Deo, & alia uidebatur geri per uos. Eram ego unus eorum
qui tecum esse cupiebant, sed nulla dabatur occasio. Eram tamē
oratione & uoto tibi semper præsentissimus. Sed quod tunc nega-
tum est socio, nūc cumulatissime tributum est successori. Inuadūt
dentes istius Behemoth me, si quo modo sartire queant ignomi-
niam quam retulerunt ex te. Occurro & ego ipsis longe quidem
minoribus ingenii & eruditionis uiribus q̄ tu occurristi & prostra-
uisti, sed non minore animi fiducia. Congredi mihi detrectant, re-
spondere recusant, sed mera ui & uiolentia in me uiam affectant

IO. REUCHLIN. LIBER SECVND.

Viuit uero Christus, & ego perdere nihil possum, quia nihil habeo
 Fracta sunt in tua firmitate non parum quidem cornua horu tau
 torum. Hoc enim in te egit Dominus, ut Tyrannus sophistarū ali
 quando & tardius & mitius disceret ueris Theologiae studiis resi
 stere, ac respirare inciperet Germania, scripturarum doctrina tot
 heu annorum centenariis, non tam oppressa q̄ extincta. Nō erāt
 hęc initia danda pulcherrimorum studiorum per hominem par
 uae gratiae. Sed sicut Christum (sit uenia comparationi) omniū
 maximum montem Deus contriuit usq̄ in puluerem mortis. Ve
 rum ex hoc puluere postea excreuerunt tot magni montes, ita &
 tu parum attulisses fructus, nisi mortificatus in puluerem fuisse re
 dactus. Vnde nūc tot surgunt proceres literarum sacrarum. Et ex
 audita est oratio gementis ecclesiae Saluum me fac domine, quo
 niam defecit sanctus, diminuti sunt fideles de filiis hominū. Quo
 niam exaltati fuerunt ad altitudines dei, uilissimi filiorum homi
 num. Sed ecce nonne ego impudens, qui tam familiariter sine
 proemio honoris tecum loquor? Verum, facit hoc animus me⁹
 in te officiosissimus, qui & tibi est familiarissimus tum memoria
 tui, tum librorum tuorum meditatione. Accedit ad hoc quod &
 permouit ut tandem scriberem, q̄ Philippus noster Melanchthō
 homo admirabilis, immo penē nihil habens, quod non supra ho
 minem sit, familiarissimus tamē & amicissimus mihi, omnino ex
 egit has literas ad te. Fidem iubens, certissime te non aegre laturū,
 sed & gratum habiturum quicquid ad te ineptirem. Huic ego im
 putes uelim, si quid imputare uelis, nisi quod animum meum er
 ga te non nisi candidissimum his literis protestari uolui. Vale, &
 gaude in domino, praceptor uere mihi uenerabilis. Vuittember
 gae altera die Lucia. Anno M. D. XVIII.

Petrus Galatinus Minoritanus, Ioanni Reuchlino
 LL. Doctori S. D. P.

HORTARIS me ornatissimis literis tuis Capniō uir unice
 ut in tui ueritatisq̄ diu tā acriter impugnatae defensionē mi
 hi aliquid scribēdum ducam. Nimum profecto (quod pace tua
 dixeris) falleris si uel te qui ceteros oēs cōtra ueritatis aduersarios

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

ueridicis argumentationibus semper egregie tutari cōsueuisti, uel ueritatem ipsam quæ nullis potest obrui calumniis alicuius cuius ueritate indigere putas. Quis enim diceret uirum christiane religionis integerrimum, diuinæ humanæq; philosophiæ indagatorem solertissimum, Pōtifici Casarei q; Iuris peritissimum, oim bonarum artium eruditissimum, Romanæ eloquentiæ facundissimum, trium linguarum, quibus Deus arcana sua mortalibus refferauit, interpretem disertissimum, qui tot præclara edidit opera, ut eius nomen seculis cūctis immortale permaneat: cuiq; (ut oia simul complectar) parem nunquam tota produxit Germania, sibi ad sui ipsius defensionem satis esse non posse. Aut quis recte iret in facias, uniuersa quæ abs te scripta sunt, per se, non modo aduersus aduersantes q̄ optime obsistere, uerum eos quoq; penitus conuincere posse. Quom nihil prorsus eorum sit, quod uel christianam ueritatem non sapiat, uel ipsi ueritati testimonium nō perhibeat. Quandoquidem etiam ἡ Ἀλώωα quandoq; ἀμαρτάνω & τ' ἀλὼω ἢ ἄλέρ. Quas ob res quom neq; tu cuiusq; protectione opus haberas, neq; scripta tua alieno defensore egeant, haud quamquam certe Opus de Arcanis catholice ueritatis in Thalmudicis libris cōtēntis, super articulos contra libellum tuum Oculare Speculum nūcupatum exhibitos, fundatum aggressus fuisset, nisi Reuerendissimi Domini mei Sanctorum III. Coronatorum Cardinalis, & Reuerendissimi Adriani, aliorumq; quorundam Principum Cardinalium, qui ueritatis discutiendæ gratia, hoc mihi oneris impoſuerūt, iuſſiones ad id me penè inuitum induxissent. Cui quidem operi quamuis hætenus summa cum diligentia insistere non desisterim, tum ut eorundem principum Cardinalium iūſſibus obtemperarem, tum probatissimorum uirorum Iacobi Questemburgi græcis latinisq; literis pereruditi. Ioannis Poticani in Chaldiis præceptoris mei. Stephani Rosini Imperatorii Procuratoris uigilantissimi, & Chasparis Vaingensis, qui omnes rem tuam omni studio, omniq; animi corporisq; labore curare nō desinūt, assiduis exhortationibus maxime motus, ne dicā impulsus. Amo tamen causa tui eo accuratius rei perficiendæ operam dare conabor, quo gratiorem tibi rem me facturum confido. Quare diuino

EPIST. ILLVST. VIRORVM AD

fauente numine,opus propè diem in lucem proditurum expecta-
 to . neq; tibi iniucundum, neq; Cæsarei Maieftati ingratum, neq;
 Christianæ Reipub. inutile (ut spero) futurum. Quod autem me
 laudibus effers, tu quidem optimorum hominum officium agis,
 qui in laudando malunt excedere q̄ deficere. Neq; enim aurea il-
 lius sententiæ Ioannis Chrysoftomi es immemor ὡς πρὸς τὸ καλῶς
 λέγειν καὶ ἐγκωμιάζειν ἀρχὴν ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ κακῶς λέγειν
 καὶ διαβάλλειν. ἔχθρας καὶ μισθίων κακῶν ἀρχὴν, καὶ τὸ πῶς τις γέ-
 γνηκε κακοῦ. Ego uero & si me tanta laudum gloria omnino indi-
 gnium non ignorem, aliqua tamen inde uoluptate nō possum nō
 affici, dum à tanto uiro nunquam satis laudato, me tantopere lau-
 dari uideo. Scribis præterea præscos Romanorum tribus erectis di-
 gitis, reliquisq; duobus in palmam depressis hominum multitudine
 ni benedictionem tribuere solitos fuisse. Quod nusquam ego (ut
 uerum fatear) me legisse memini, te tamen qui longe plura uidi-
 sti apud eos legisse minime dubito. Ego enim apud Hebræos dū
 taxat id factitatum comperio. Nam cum summus sacerdos popu-
 lo bñdicens hæc ex Dei p̄cepto diceret

יְבָרַכְךָ יְהוָה

וְיִשְׁמְרֶךָ יְהוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי

וְיַחַד יֵשֵׁא יְהוָה פְּנֵי אֱלֹהֵי

וְיִשֵּׂם לְךָ שְׁלוֹם; ambas manus ante faciem suam
 protēfas tenebat. Quom uero nomen dei Tetragrammaton pro-
 ferebat, tres mox utriusq; manus digitos, pollicem scilicet indicē
 & medium altius erigebat, reliquos duos in palmam depressos ha-
 bens, & sic nomine illo prolato, tres statim eiusdē digitos insimul
 uniebat, ut ueteres Thalmudistæ tradiderūt. quod nullam aliam
 ob rem fieri institutum est, nisi ut diuinarum personarum Trinita-
 tem, diuinæq; naturæ unitatem per nomen illud designari palam
 ostenderetur. Sed quoniā inter ceteros tui obseruantissimos ego
 & Petrus Stella Reuerendissimi domini mei Secretarius, uir utiq;
 omni literarum uirtutūq; genere apprime præditus, uirtutibusq;
 tuis haud min⁹ atq; ego deditissimus, egregia atq; præclara opera
 tua quom non triuialia, sed rarissima ac singularia sint, summo p̄e

uidere cupimus, & praesertim **דַּוִּד** & de Verbo Mirifico, eam ob rem abs te petimus, immo te, si pateris, oramus, ut si absq; tuo incommodo fieri possit eos libros ad nos mittere cures. Quod si feceris, nos quidem ingenti abs te beneficio affectos arbitramur. Tu uero utrunq; nostrum in iis quae ad tuum expectant honorem tibi semper obsequentiissimum cognosces. Et ut de me dicam, si ulla quoq; alia in re me tibi conducibilem esse posse intelligis, neq; rei, neq; labori, neq; operi ulli, neq; mihi quidem ipsi parcendum duxeris, omnibus enim in rebus nedum in hac me tibi morem gerere semper promptissimum inuenies: Vale singulare totius Germaniae decus. Romae in Palatio Apostolico.

Ioannes Reuchlin Phorcentis, Petro
Galatino Minoritano S.

V T I N A M hic ille essem, praclarissimae Galatine, quem tu is ad me datis literis tãtopere praedicas. Omnem enim sic dignitatem & gloriam si qua mihi foret in tuum honorem & nominis ornamentum perpetuum, tanquam uiri cum tua laude coniuncti deinceps referrem perq; gratissime, absq; ulla studiorum in me tuorum obliuione. Sed lectis tuis, ipse mihi speculum fui, & in me perspicuo intuitu reperi, satis esse mihi, si praestantis tuae doctrinae ac excellentium uirtutum tuarum nõ aequator, sed amator sim. Et sum equidem, isq; haud frigidus. Quo recte confusus O & praesidium & dulce decus meum, sperare me non frustra spero, DetraCTORũ illorum qui me falso, criminis insinulauerunt, & usq; hodie saniant ac lacerant, posse & insidias uitare, & iniurias repellere, & rerum potiri. Nec Mæcenates abstulit una dies. Quod tu super articulos contra Oculare Speculum confictos scribis, prope omnibus Germaniae Vniuersitatibus ex urbe Roma innotuit, a quibus iãdudum eadẽ ad me cõsolatiões crebro puenerũt cũ oĩm doctissimorũ singulari gaudio, quin potius oĩm hoĩm qui literas colũt, p̄ter has solas Picas mihi aduersas cum sua farina, non em̄ malsuolino gũe appellandi ueniũt, propter eorum molliciem cum colu & lana. Gaudeo itaq; ipse mihi ipsi haud mediocriter, cui tot & tantamq; graues & eruditi uiri, omnium penẽ Gymnasiorum A lemaniae soles, de tua integritate, fide, gratia, de tuo hac in causa situ

EPI S. ILLVST. VIRORVM AD

dio, bñficio, labore, opa, cura & diligētia quotidie per nūcios & epi-
 stolas gratulanē, uehementer optātes, ut tandē nobis fœliciter con-
 tingat illud in operis & diebus Hesiodi. *Νικη λ' ἄσπερ ἕβρεος ἰχθὲς ἐστὶ
 τέλος ἰζηλοῦ* &, *καθ' ὧν δέ τε νικῶντες ἔγινω*. Faxint superi Galatine
 ut breui diuinū opus tuū illud Ancyle meis uoris ἐ cœlo diuinit⁹
 missum cum meo fructu & tuo splendore uideam. Quæ autem ad
 phaleras & ornatum ampliandum elegantissimæ comptissimæq;
 illius orationis tuæ corā Papa & frequentī Cardinaliū senatu habi-
 tā paucula quadam de p̄scoꝝ Benedictione, id est imprecati-
 one Romanorū proximis in literis meis circiter pridie Kalenda-
 rum Martii ad te datis post lucē somno, nō dicā uino, ferē sepul-
 tus ego blasteraui, fateor ingenue, q̄ ea fortasse tam indigna sunt
 ut quamuis a te sapius lecta, tamen merito nō sint memoriæ tuæ
 cōmēdata, qm̄ ad maiora posteritati seruatus es. Nec multū octo-
 narii refert, sint ne ab hebræis digiti an à Romanis leuati, Qua in
 re satis mihi probatur tua fœlicitas, q̄ Romæ tu inter doctissimos
 tam hebræos q̄ latinos & græcos, multorū autorū uolumina uer-
 sare potes, quibus in omniū gentiū atq; nationū ritu euadas eru-
 ditior. Nos fucus & gen⁹ ignauū, inter Hamadryades iaculatricēq;
 Dianā & Faunos & Panas sola bucolica meditamur. Nā medius
 ego inter Bacenas & iugū Hæcyniū, absq; Musis & sine Apollinis
 clementia uitā dego, & sola Sueuorū conuersatione cōtentus, bar-
 bari⁹ inter barbaros. Nec est circū me ullus, qui uel græca exqui-
 sitim diligat, uel studiose amet hebræa, q̄ ambo Germanis aliq;
 literarū auidis, p̄pter phanaticos & deliros philosophastros exu-
 lāt. Iudæi nāq; supra centū Italica miliaria exacti lōginque a me
 distāt, ut mihi uix sexto quoq; anno Iudæū aliq̄ siue Iudæā cer-
 nere def. Vñ q̄ Hebræi bñdicāt tribus digitis erectis, nec legi certe
 nec oculis uidi unq̄. eo q̄a & libris careo & synagogis. De manib⁹
 sane ac palmis Vergilio antiquoribusq; Romanis palā fuit. Ni pal-
 mas pōto tēdēs utrasq; Cloāthus, fudissētq; p̄ces, diuosq; in uota uo-
 cassēt. Et iterū. tēdoq; supinas Ad cælū cū uoce man⁹. & munera
 libo. Aut hos tu si Phrygas fuisse cōtēdas, accipe saltē illud Numæ
 R. o. regis. dū cōstitit atq; caput niueo uelat⁹ amictu, Iā bene diis
 notas sustulit ille manus. Iudæi quoq; in libro p̄ceptorum ista
 septem ad benedicendum plebem necessario concurrere iubent.

EPIS. ILLVST. VIRORVM AD

לברך בלשון הקודש ובעמידה
ובגשיאות כפים בקול רם פנים
נגר פנים ובמקדש בשם ה
המפורש אבל לא בגבולין וכ
ובשיגיע שליח ציבור לעבודה

E quibus illud extat non minimum, eleuatio manuum ad inuocá
dum nomen Tetragrammaton in sanctuario. Extra namq; sanctu
arium, ut hic uides & sine me nosti, ritu constituto ineffabile nó
effatur. Sed pro sententia Moyfi Aegyptii tunc eius in locum suc
cedit nomen xii. literarum. Haftenus comunia sunt haec nobis.

At de numero ipso digitorum planè hoc me superas, q; a veteri
bus Thalmudistis traditum legisti, pollicem, indicem & mediú in
benedictionibus erigi, reliquis depressis. Quanquam & ego digi
torum meminisse Salomonem Gallum legi. Sed non singulatim
qn penè indiuidue sic.

לברכה פורסים
כפיהם לומר הקבה עומר את
אחריו שגזנה זה עומר אחד
כתליו משגיה מן החלונות
מבין אצבעות של כהנים

Quas aut nunc credimus Benedictiones, ea Romanis uota & imp
cationes fuerunt, nó diræ, sed diuinæ bonitatis inuocationes, q; in
digitamenta nuncuparunt. Vnde indigitare idè est quod impcari
Festo Pompeio autore. Utq; in sacris Romanorú scriptú legít.
Virgines uestales ita indigitant. Apollo. medice. Apollo Paean.
Et Cornelius Labeo asseruit. Maiam eandem & bonam. Faunáq;
Opem & Fatuam. Pontificum libris indigitari. Quo insinuant
non tota palma, uerum uná discretis digitis sacerdotales impreca
tiones fieri. tribus autem tantum numero nec ultra. qui numerus
apud Pythagoreos in sacris Deorum præualuit, & ritui subscribit

eidem in libro Cœli Aristoteles. Vnde arcanum hoc esse dum p
 te licet opinabimur, q̄ in illorum Pontificum disciplinis uerbum
 digitare tribus lineolis præscriptum erat. Idq; postea prophani &
 eiusmodi sacris non initiati, quippe nescientes legerunt indigi
 tare pro iudigitare, hoc est tridigitare, quod æque potuissent ut
 triplicare trifulare tripertiri, & eius formæ cætera. Veteres sane
 ter consulem tribus lineolis præpositis ita. iii. COS. norarūt. Sed
 nos multitudinem sequuti dicimus indigitare tribus digitis bona
 precari, hoc est benedicere. Quem morem & ab Hebræis Pytha
 gori, & a Pythagoreis Romani recipere potuerunt, & nos a Ro
 manis iuxta oraculum Apollinis Pythii, quo institutum erat reli
 giōes teneri quæ essent in more maiorum, & ex moribus eum qui
 esset optimus. Vnde ut finia homines, sic Maga illa quondam
 apud Quidium sacerdotes romanos imitari conat̄. Et digitis tria
 thura tribus sub limine ponit. Tribus igiŕ digitis primoribus ere
 ctis & reliquis duobus humiliatis, significatur ostionarius ille tuus
 doctissime ac disertissime. GALatine, gemma sancti ordinis tui,
 ille inquã numerus quem tanta facundia extulisti, quem tanta ue
 rerum sanctimonia consecrasti, & ille deniq; numerus euangeli
 cæ beatitatis, quæ Christus apud Matthæum remunerauit, quem
 Dauid in cithara obseruauit, Beati immaculati, quamlibet alpha
 beti litera oŕties canendo, quod per uiam Cabalæ **גמנוה**
 Pythagorice, uel ut clarius dicam anagogice consummat̄ in unū
הסר באמונה De quo legit ecclesia. Per misericor
 diam & fidem purgantur peccata. Hæc tu si aliter sentias, me dese
 ram, te sequar. Cæterum de mittendis uoluminibus Petro Stellæ
 atq; tibi, mei amantissimis, morem geram perlibenter supra q̄ cre
 dere queatis, & in Nundinis proxime Francofordiensibus consu
 lam mercatores quo nam modo libri mei ad uos Romam uehan
 rur, quod adeo non erit facile, nisi tu modum transmittendi ostē
 deris, & quibus sint tuto cōmittēdi; cū uel epistolæ sapi⁹ mihi fue
 rint in itinere neq;ter interceptæ. Nihilomin⁹ in me mora nō erit
 ulla, nec quicq; impendii fugiã. Vale fœliciter ἀξιωμακ̄ δὲ σωτατε.
 uicissimq; me semper diligite, tuq; Stellæq; meus. Stutgardia Kal.
 Quintilibus. Anno M. D. XV.

DN. Ioanni Capnioni undecunq; docto,
Ioannes Huttichius S. D.

ET Q V I S unquam putasset, Capnion Doctissime, te ea incidisse tempora, quæ innocenti, contumeliis, ignominis, maledictisq; perturbato, afflicto, & penè obruto. Iusticiam iam quasi per septennium imploratam, tandiu retraxerint nec tamen satis scire possum, an tempora, an fortunam, an peruersos Leguleorum quorundam anfractus, magis incusem. Video enim mortales iam plærosq; hoc erroris imbibisse somnium, ut placulum omnino esse ducerent, uel ob rem nihili non sollicitare Rabulas forenses trepideq; ambire manus, à quibus tandem quicquid bonorum est multati homines miserrimi cum nihil spei aliud tulerint, è somno experrecti se delusos sero sapiunt, sed fortasse tū *κένωσιν*. Possẽm tibi proferre exẽpla id generis imodica, nisi tu melius atque aulicis quibusdam auro & purpura inflatis ignominiosa uideret esse detrectatio. Quippe si aliena deficerent, præsens de te locupletissimum nobis præstaret testimonium, qui toties in ius ob rem tãtillam fueris tractus, Quæ tua causa licet unico potuisset finire termino, in septennium tamen, & ultra, protrahita, postq; satis à Cucullatis fueris citatus, aggrauatus & reaggrauatus, tandem a te prouocatum, ab illis tuis mille dolis Technæ & exceptiones quæsitæ, quo conceptam futuræ notam sententiæ subterfugerent. His artibus, non dicam aureis, rem eò deduxerunt, ut partem utranque Summus Pontifex imperpetuum iusserit tenere silentium. O Deus, & quo tandem maiorum fides summa æquitas & sincera omnium iusticia peruenit? Laudanda profecto non immerito uetustas in extruendis ad loca montana ædificiis, quibus Germania, Diis gratia, refertissima est, ut inde pro numinibus pro patria, pro fortunis, pro fama & gloria nominis Germanorũ dimicarent, & inde si quos iure adquisito & repentino compellere non possent, manu & armis adorirentur. Quis enim dicas quos ex nostris hoc seculo Principibus homunciones pauperculos ab iniuria potentum lege uel præcipiente defendit & si qui sunt qui pauci admodum non tamen sine iactura & calamitate quicquid misello superest rerum, in tutelam suscipiunt. At hæc sine

IO. REUCHLINI LIBER SECVND.

causa non commemoro, Capnion disertissime, tui enim miseris sunt Principes quidam & Primates non infimi nominis, miserabilisque rerum status hac ætate euentum uix sine lachrumis & uaticinati sunt & congemuerunt. Nouerunt optime te parentem literarum hebraicæ græcæ & latinæ literaturæ apud Germâos instauratorem, & de omnibus bonis & patria benemeritum, atque ut est apud Græcos *Μαλότατον καὶ πολίτικόν* quique dignius pacationi tempore ob ingenium nobilissimum quo posteritati consulere possis, ab omnibus nostræ aulæ ordinibus iudicareris. Fauit tibi plurimum Antistes noster Argentinensis integerrimus, qui tui nunquam nisi honorificentissime meminit. Admiratur etiam famam Capnionis, licet iuuenis apprime, Princeps meus illustrissimus LVDOVICVS, Rheni Palatinus, Bauariæ dux, Comesque Veldentia, cui A præceptore iam per aliquot annos, uti forte adhuc tenes, inseruiui, nescioque in sui utilitatem uel magis in detrimentum meum. Quos cum suæ aulæ optimatibus & opere & consilio non defuturos tibi persuadeas, uelim. Porro si ulterius Anagyrim moueât, iterûque Andabatarû more pugnare cõtendât illi supciliofi Theologistæ, nõ dubita, clarissimos ex equestri dignitate uiros ingenio, labore, industria & armis paratissimos, tuique causa scelestissimis Hypocritis induere bellum est animus, quod, crede mihi, nisi omnes Spadones effecti, nunquam finietur. Dispeream nisi omnes emasculatos uelim, luxuria enim ita orbat, reliquum uitæ sola inuidia & ignorantia conterent perditissime. Simulant se apud mulierculas & plebeculam adeo castos & integræ uitæ, ut ominosum ferme sit, non sanctos dicere uiros, at ædes illorû cû intraueris, anũ offendes impudicissimã, qua cû tam sancte & incorrupte uiuit probus ille Theologus, ut Afiotis libidini osiore dicere possis. Hæc ex iusto animi dolore, nõ stomacho ad te scripsit Huttichius, tui nomis ἀκολακείτως deditissimus, & uale Germaniæ ingens decus. Anno M. D. XVIII.

Iacobus Spiegel Selestatinus LL. Doctor. Caf. Secret.

Ioanni Reuchlin doctissimo.

SALVE PRAEceptor æternum, ueneran. & colen. Andreas Stiborius Theologus & sacerdos deo dignus superiori mense hisce ad te inclusas me iudice piissimas & doctissimas literas

ut & ego eas legeré apertas meis tamen consignatis dedit, rogatis
 ut lectas consignarem, tum consignatas commodo tibi praesen-
 tandas curarem, placuit mihi consolatio docti hominis ad doctis-
 simum. Ego tui gratia dum per ocium lieuit, apud Iacobum Fa-
 brum tui nominis præconem, acerrimum Theologistarum stimu-
 lum, immo malleum, quæcumq; in eos sparsim dicta in epitoma
 concludere coeperam, ut aliquando in tui consolationem emis-
 sem. Sed tardiore id nunc præsto calamo, cum sis satis superq; co-
 solatus Cæsareis literis, quæ te plane eximunt a labyrinthis spiris
 in quas illi superbissimi hypocritæ tui Calumniatores innodaue-
 rant, qui non modo seculares literas & Doctores exosos habet, sed
 & in seculares sacerdotes inuehuntur rabidissima bestia, ut eos in
 odium uulgi cum summa ignominia trahant, quo facilius eorū
 sacculos impleant. Immemores euangelici præcepti. Viri hypo-
 critæ summam perfectionem mentientes. Sed de his aliis. Defen-
 sionem tuam qua me nuper donaueras, dum eam Cæsari in opi-
 do Gislingen post rem diuinam habitam astante procerum coro-
 na propriis manibus obtulisti, præceptorum meo in sacris Legum,
 omnium doctissimo Vdalrico Zasio summe id exoptanti Fribur-
 gi reliqui, sperans me hic aliam apud Bibliopolam reperire. Sed
 frustratus mea spe, ex Nundinis Fræcofordianis per Lucam Libra-
 rium ad me ferendum curauit. Sed & hunc conatum frustra habui
 Quapropter te per meam erga te obseruantiam rogatum uelim,
 ut in prioris Defensionis locū, aliam q̄ primū cū commodo tuo
 fieri possit, ad me mittere nō dedigneris, ut sit perpetuū tui hono-
 ris, tui nominis, tuæ famæ, tuæ gloriæ defendendorum pignus q̄ ar-
 ctissimum. Vale, & meliore ocio fruire, quod tibi iam redditum
 literis Cæsareis confido. De quo ualde & tibi & bonis literis, in qui-
 bus adhuc multa præstare potes gratulor. Ex Viana Austria.

F
 I N I
 S

IO. REVCH. LIB. SECVNDVS

Ioannes Streler Iuris Doctor. Ioanni
Capnioni Phorcensi. S.

ACCEPI binas tuas literas uir humanissime, quibus me esse negligentem tuis in rebus iudicas. Aliter multo de me sentis q̄ res ipsa habeat. Nam si scires qualem in eis adhibuisssem diligentia, non esset eiusmodi tua de me opinio. Testis erit Marsilius Ficinus pater noster atq; Conradus. Non est ea copia librorum apud nos Florentia quam opinaris. Nullam adhuc possum habere Bibliam hebraicam, nisi unam quæ est Bononia, quæ tñ caret aliquot quaternionibus, quam coemere nolo. Si tamē post hac ad nos adueherentur aliqua, satisfacerem uoluntati tuæ. Oraciones Aeschynis nequaquam reperio, Plotinus non est usq; huc in regre impressus, ualebit duos aureos rhenenses, Platonis opera cū Theologia nuper Venetiis impressa tibi emi. Item Hexaameron Mirandula. De græcis libris tibi coemēdis hoc scias, fui penes oēs hic librariorum, nihil horum prorsus reperio. Marsilius iussit q̄ hæc tibi significem, si ii libri quos habere cupis essent hic uenales, subleto a magno Laurentio, ut ita dicam, raperentur. Pueri ualēt dant operam studio non negligentem, agam cum eis pro tuo iussu. Dominus Demetrius nunc Mediolani legit, quem habituri simus hic qui græce legat postea significabo. Vale. Ex Florentia. Kalē. Decemb.

E

ועצתי תחת משפט האפיפיור
ברבר זה ולא היה להם יכולת
לעשות איוז דבר נגרי כתבו
עלי ספר גדול מלא דבר שוא
ופוב ושלחו אותו ברבים כרי
לקלני בעיני אלהים ואדם כי
הייתי סיבה שלא ישרפו כל
ספרי תלמוד באשכנז ואתה
יחזה ארצי עשה אתי למען
שמך כי טוב חסדך תצילני
יקללו המה ואתה תברך
קמו ויבשו:

פלפל עם הארץ הדיוט גמור
כתב עלי ספר אחד שהוא נגד
כבודי ואמנתי בכמה טעיות
וכזבים ואותם חכמי אותה הי
הישיבה כתבו עלי גם ספר אחד
ושלחו לרבים בכל מקום כדי
לפרסם הדבר נגד כבודי ואמנתי
ופרסמו זה הדבר לפני הוקר
האמנה ואני פעם אחרת כתבתי
עבור כבודי ספר אחד בלשון
אשכנז וחלקתי תשובתי בכמה
פנים ונתתי טעם לדברי ורצו
לשרות אותן הספר שחברתי
וכשראו שלא יכלו להבאיש
ריחי בעיני האפיפיור הגמונים
וחכמים אחרים לשרות ספרי
וגם לקרא ברבים ממני כמו ש
שכתבתי ושאני נתתי עצמי ו

תלמוד יהיו נחלקים לרצנים ו
וחוקים ואגרות וכל מי שיאמין
יאמין וכו' ואם ימצאו בדברים
האלו שאותו פלפל בלב עם
נומרו אותו הספר או ספרים
ישרת או ישרפו כי יש כמה
ספרי קבלה וספרים אחרים ו
נבדלים ולא לשרפם ואחר ש
שארוננו הקיסר זל קרא סבותי
וכונתי ציוה אותם הספרים ה
הנלקחים להשיבם לידי ארוניהם
והנה בשאותו פלפל והכמיו ה
ישיבת קולוניא ראו שעל ידי
עצתי נתבטלה עצתם צעקו ב
בקול גדול לאמר שאני מין וא
ואפיקורוס באמונותינו וכוהש
בעיקרנו ולא די להם שצעקו
ברבים אלא אותה המשומד פ

ללקחם ולשרפם מפני סבות ש
שנאמרו אחר זה אמר הקיסר
שרוצה ליקח עצה מה לעשות
מספרים אלו וכן עשה ואחר ע
עצתו כתב לי אגרת התומה ש
שאני יוחנן רוחליו אהיה מבהין
וחוקר ודורש בספרים אלו אם
כאלו צמצאו בהם אם לאו ואני
לפי מיעוט שבלי וקוצר השגתי
לפי מה שהגני השם עי טורח
גרול של מרתי ועייגתי בספרים
אלו עבור השק ואהבה שהיה
לי כל ימי ללמוד ולקראת ב
בספרי לשון הקודש הרגלתי
וחשגתי וכתבתי והשיבותי ל
למאמר הקיסר שאני לא ידעתי
ולא שמעתי מספרי הלמוד מ
מאלו הדברים וכו' רק שספרי

טוב יכתב ללקחם ולהביאם ל
לאוצרי הקיסר ומלך ביד שה
אחד ממונה על זאת ואחכ ב
כולם יתנו לשריפת אש לבר ע
עשרים וארבעה שהם עיקר ה
תורתנו אבל כל ספרי תלמוד
ישרפו בגו צורא יקידתא כדי
שלא יהיה להם סבה לקלל מ
מלבינו ולך קיסר ארונו וכל
בני עמינו גם לחרת ולגרת א
אלהינו ובתי תפלתנו ועוד ע
עבור סבה אחרת גדולה מכל
אלו כדי שיוכלו כולם לקרא
בשם אהר אהר שריפת כל אל
הספרים שהם מסך מבריל ב
ביניהם ובין אמתנו ולכן אינם
מכירים בוראנו לכן יכתב ש
שנכל מקום ומקום שאותם
ספרי תלמוד ימצאו ל

קללות ותפלות צגר אמתיו
וארוני האמנה אפיפיור הגמונים
חכמים גלחים וכומרים ולא על
זה לבר כי אם על הקיסר ומלך
ושרים ופחות וכל אומה ועם
שלצו וזה בכל יום הם מתפללים
ומקללים וכו' וכו' עבור ספרי ה
התלמוד ועוד רעה גדולה יותר
שיש לצו לשום על צפשינו ש
שאם לא היו ספרים אלו היה ה
האמנה כולה אחת וכולם יהיו
מאמינים בישו משיח שלצו רק
אותם הספרים לבר מריחים א
אותם מדרך ישרה לכו למלך
איז שוה להציתם ולכו אנו מ
מיעצים לפי סוד אמתיו ובתי
הפילתינו וגם מזהירים שכל ס
ספרי היהודים אם על הקיסר ט

AD PERPETVAM CA
LVMNIAE MEMORIAM À THEO
LOGISTIS ET FRATRIBVS
Prædicatoribus Coloniensibus, mihi Ioan
ni Reuchlin Legum Doctori tur

piter illatae.

פידוע לכל כי תוד שנים לא
רנים הקיסר מבסימיליאן ארונו
אל ירד לעיר קול וציאה מקום
שיש לשם ישיבה גדולה בא
באומתינו וחכמים גדולים ב
בחכמת האלהות ובאו כולם
אגודה אחת גבהלים ונחפויים
נאנחים ובבוכים קוראים בקול
גדול הושיעה המלך וקיסר הגז
במלכותך ישנו עם אחד מפור
ומפורד ורתיהם שונות מכל עם
וזה עי ספרי התלמוד שבידם
ושבאותם הספרים כתוב באופן
זה כמה חירופים וגידופים וק

MAXIMILIANVS CAE

SAR, ROMANORVM IMPERA
tor. Ad Leonem Decimum Pontificem Maximum.

BEATISSIME Pater, Domine excellentissime. Licet aliás
Beatitudo Vestra causam quandam inter honorabilem, fide
lem, nobis dilectum Iohannem Reuchlin seu Capnionem
Consiliarium nostrum, & quosdam Theologiæ professores studii
Colonienfis, super quæstione de libris Hebraicis comburendis uer
tentem. venerabili episcopo Spirensi Principi Consanguineo no
stro deuoto dilecto decidendam commiserit, & præfatus Capnió
seruata iuris forma per eúdem Spirensen tanquam Beatitudinis
Vestrae Commissarium absolutus fuerit. Nos quoq; pro pacifica
tione istius negocii utriq; parti silentium imposuerimus. Nihilo
minus intellexim⁹ præfatos aduersarios Consilii nostri Capni
onis nouam actionem in Vrbe, & apud Beatitudinem Vestram,
nulla tamen interposita (ut fieri solet) legitima appellatione, cõ
tra ipsum Capnionem instituere, & etiam præter uiam ordinariã
& regiam iusticiæ, quam ex industria student uitare, uariis uis &
modis ipsum oppugnare. Et solum ad hoc tendere, ut litem in ló
gum trabant, & húc uirum integrum, bonum, doctum, & à catho
lica doctrina nihil dissentientem. Et ea quæ a se scripta sunt, poti⁹
ad instantiam nostram, & in bonum finem, ac comunem Christia
næ Reipub. utilitatem ac consultationem fuisse emissã. Existima
mus omnino esse officii nostri, viri tam integri, innocentis, & de
nobis optime meriti protectionem suscipere. Propter quod Bea
titudinem Vestram quanto maiori possumus studio instanter ro
gamus. Dignetur ad singularem nostri complacentiam, hãc rem
quæ nobis plurimū est cordi, seruentius amplecti, & imposito per
petuo silentio aduersariis illis captiosis Theologis, qui etiam non
ueriti sunt in commissione eorum nuper apud Beatitudinem
Vestram impetrata, nos, & alios Principes nostros Germaniæ ta
xare. Causam istam penitus extinguere & suffocare, ut innocentif

F

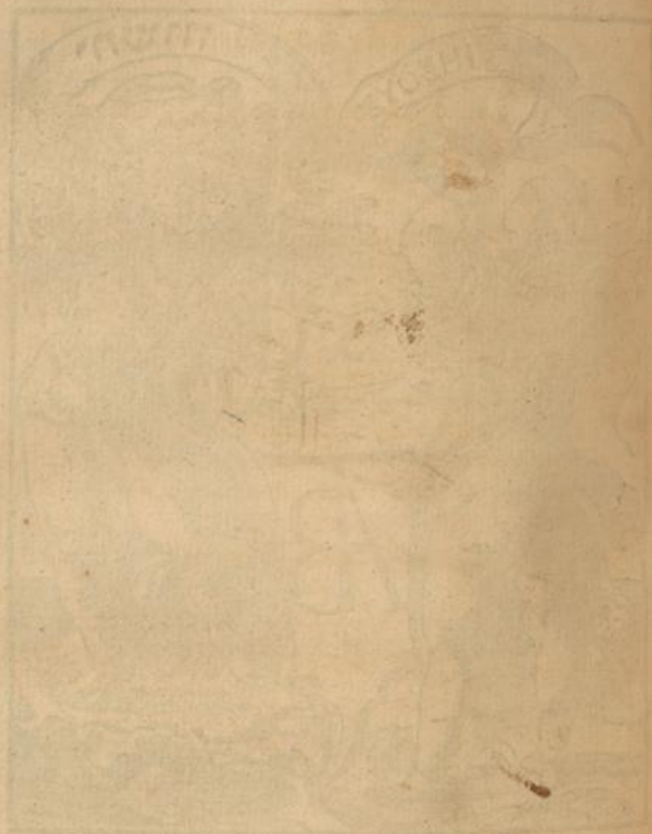
simus uir ille à tam sinistris uexationibus liberatus, tãto commo-
dius ultimos ætatis suæ annos peragere, & aliis studiis quæ ad co-
mune Reipub. Christianæ utilitatem emittere in animo habet
liberius uacare possit. Quemadmodum Beatitudo Vestra latius
ex Reuerendissimo domino Cardinali Sanctorum quatuor, &
Oratore nostro intelliget. Faciet in hoc rem æquissimam se dig-
nam, & Reipub. Christianæ utilem, nobis autem pergratissimam
omni filiali studio & officio erga se recompensandam, quam De-
us suæ sanctæ Ecclesiæ diu conseruare dignetur incolumem & il-
lam. Datum in Inspruck xxiii. Octobris.

Finis additionum ad epistolas Clarorum Virorum ex Char-
tophylacio secundo uiri, nostræ ætatis, celeberrimi do-
ctissimiq; Iohannis Reuchlin Phorcensis. Seque-
tur tandem liber tertius, qui erit rerum Ro-
manarum ex Chartophylacio tercio.

Hagenoæ ex Officina Thomæ Anshelmi. Anno Incar
nationis Verbi M. D. XIX. Menſe Maio.

Bentz 1. 28 A. 98

Vtil
quo
recu
nalis
manda

Vist Annist Febr. 78. Nr.

